

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

**БАРНОМАИ МИЁНАМУҲЛАТИ
РУШДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
барои солҳои 2016-2020**

Душанбе – 2016

То 30 - солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, яъне то соли 2021 чиҳати ноил гардидан ба ҳадафҳои олиамон тақвияти сармояи инсонӣ, баланд бардоштани самаранокии бахши воқеӣ, таҳкими сохтории идоракунии давлат, таъмини устувори нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ ва рушди иқтисодиву иҷтимоӣ бо ташкили ҷойҳои нави кории дараҷаи баланди истеҳсоли ва фароҳам овардани замина барои таҳкими иқтисодии содиротии кишвар ҳамчун самтҳои муҳимтарини сиёсати иқтисодиву иҷтимоии давлат муайян гардидаанд.

Дар панҷ соли оянда фаъолияти Ҳукумат ба баланд бардоштани сифати рушди нерӯи инсонӣ нигаронида шуда, ба масъалаҳои илм, маориф, тандурустӣ, фарҳанг, муҳити зист ва шуғл диққати ҷиддӣ дода мешавад ва дар натиҷаи амалӣ гардидани чунин тадбирҳо Тоҷикистон дорои сатҳи баланди рушди инсонӣ мегардад.

**Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат,
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
Эмомалӣ РАҲМОН**

Бо қарори Маҷлиси намоёндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 28 декабри 2016, №678 тасдиқ шудааст

**БАРНОМАИ МИЁНАМУҲЛАТИ
РУШДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
барои солҳои 2016-2020**

МУНДАРИЧА

РУЙХАТИ ИХТИСОРОТ	5
МУҚАДДИМА	8
БОБИ 1. КОМЁБИҲО ВА ПАЙВАНДИ РУШД	9
1.1. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020: муқаррароти умумӣ, пайванд ва хусусиятҳои он	9
1.2. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 дар доираи Стратегияи миллии рушди ҷумҳуриӣ барои давраи то соли 2030 .	12
1.2.1. Дар роҳи модели нави рушд	12
1.2.2. Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020	14
1.2.3. Ҳадаф ва афзалиятҳои БМР 2016-2020	16
БОБИ 2. ТАҲКИМИ НЕРУИ ИНСТИТУТСИОНАЛӢ.....	18
2.1. Баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ.....	18
2.2. Беҳтар намудани муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ	24
2.3. Шарикии давлат ва баҳши хусусӣ (ШДБХ)	28
БОБИ 3. БАЛАНД БАРДОШТАНИ САМАРАНОКӢ ВА ГУНОГУНШАКЛИИ ЗАХИРАҲО ВА ИҚТИДОРИ БАҲШИ ВОҶЕӢ ВА ҚОБИЛИЯТИ РАҚОБАТИ ИҚТИСОДИӢТ	32
3.1. Саноат.....	32
3.2. Баҳши аграрӣ: амнияти озуқаворӣ ва таъмини дастрасӣ ба ғизои хушсифат	35
3.3. Комплекси сӯзишвории энергетикӣ.....	39
3.4. Инфрасохтори нақлиётӣ ва коммуникатсионӣ	44
3.5. Баҳши молиявӣ	47
3.6. Баҳши иқтисодиёти хориҷӣ	51
БОБИ 4. РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНӢ ВА БЕҲТАР НАМУДАНИ СИФАТИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ БАҲШИ ИҚТИМОӢ.....	54
4.1. Идоракунии равандҳои демографӣ	54
4.2. Шуғли пурмаҳсул	56
4.3. Маориф ва илм	60
4.4. Тандурустӣ ва дарозумрӣ.....	68
4.5. Ҳифзи иқтимоӣ.....	74
4.6. Фарҳанг.....	77
4.7. Муҳити зист	80
4.8. Коҳиш додани нобаробарии иқтимоӣ	85
БОБИ 5. РУШДИ МАҶМУӢИ МИНТАҚАҲОИ КИШВАР.....	89
БОБИ 6. ИДОРАКУНИИ ҶАРАӢНИ ТАТБИҚИ БАРНОМА	93
6.1. Сарчашмаҳои маблағгузори татбиқи Барнома.....	93
6.2. Низоми мониторинг ва арзёбӣ	93
ЗАМИМАҲО.....	98
Замимаи 1. Матритсаи амалиёт	98
Замимаи 2. Индикаторҳои асосии мониторинг ва арзёбӣ	244
Замимаи 3. Индексҳои байнисоҳавӣ ва муқоисаҳои байналхалқӣ	250

РУЙХАТИ ИХТИСОРОТ

ААИ	Андоз аз арзиши иловашуда
АОМО	Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
АИҚТ	Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
АКТ	Ассотсиатсия кордиҳандагони Тоҷикистон
АСИТ	Ассотсиатсияи соҳибкории инноватсионӣ ва технологӣ
АСМС	Агентии стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
АХД	Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
АХШ	Агентии хусусии шугл
АЭС	Арзёбии экологии стратегӣ
БАТР	Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд
БВИ	Баҳши воқеии иқтисодиёт
БҒС	Бемориҳои ғайрисироатӣ
БДС	Барномаи давлатии сармоягузорӣ
БМР	Барномаи миёнамуҳлати рушд
БМТ	Бонки миллии Тоҷикистон
БРСММ	Барномаи рушди Созмони Милали Муттаҳид
БРХ	Бонки рушди Хитой
БУО	Барномаи Умумичаҳонии Озуқаворӣ
БХ	Баҳши хусусӣ
ВА	Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВАО	Воситаҳои ахбори омма
ВКИШ	Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВКДО	Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВКХО	Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМАО	Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМКБ	Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон
ВМ	Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМЕҲ	Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВНАҚ	Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВНМО	Вирусҳои норасоии масунияти одам
ВНМО/ БПНМ	Вирусҳои норасоии масунияти одам/бемории пайдошудаи норасоии масуният
ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВСАН	Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВТАН	Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВФАР	Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВҲМ	Воситаҳои ҳосилавии молиявӣ
ВЭНЕ	Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДИД	Донишқадаи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДИПҚТ	Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ИДМ	Иттиҳодияи давлатҳои мустақил
ИНГ	Индекси нобаробарии гендерӣ
ИРГ	Индекси рушди гендерӣ
ИРИ	Индекси рушди инсонӣ
КА	Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КАС	Комплекси агросаноатӣ
КАТС	Кумаки аввалияи тиббию санитарӣ
КВД	Корхонаи воҳидии давлатӣ
КГ	Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон

КДИЗ	Кумитаи давлатии идораи замин ва геодезии Ҷумҳурии Тоҷикистон
КДСА	Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
КИТТЛ	Корҳои илмию тадқиқотӣ ва таҷрибавию лоиҳакашӣ
ККЗО	Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КМВС	Кумитаи меъморӣ ва сохтмони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КҚВС	Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КҲМЗ	Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КҲФМ	Кумитаи ҳолатҳои фавқулода ва мудофиаи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КРМ	Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
КСЭ	Комплекси сузишворию энергетикӣ
КТВР	Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
МБГ	Маркази барқию гармидиҳӣ
МБН	Манбаъҳои барқароршавандаи неру
МБЭ	Манбаи барқароркунандаи энергетикӣ
МваА	Мониторинг ва арзёбӣ
МИМХД	Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
ММД	Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ
МНМО	Маҷлиси Намояндагони Маҷлиси Оли Ҷумҳурии Тоҷикистон
МОИ	Минтақаҳои озоди иқтисодӣ
МТО	Муассисаҳои таҳсилоти олии
МТС	Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
МЭС	Маркази эпидемиологию санитарӣ
НБЭ	Низоми барқии энергетикӣ
НБО	Неругоҳи барқии обӣ
НБОХ	Неругоҳи барқии обии хурд
НБГ	Неругоҳи барқии гармидиҳӣ
НТҚ	Ноҳияҳои тобеъи ҷумҳурӣ
ПГ	Прокуратураи генералӣ
ПҲ	Палатаи ҳисоб
ПСС	Палатаи савдо ва саноат
ПХОТ	Паст намудани хавфи офатҳои табиӣ
РОТ	Роҳи оҳани Тоҷикистон
СББСНМТ	Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии мардуми Тоҷикистон
СИМД	Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ
СМР	Стратегияи миллии рушд
СМР-2015	Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015
СМР-2030	Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030
СМХ	Сармояи мустақими хориҷӣ
СПКСК	Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ
СРБМ	Стратегияи рушди бозори меҳнат
СТ	Сохтори тиҷорат
СТАҚ	Сироятёбӣ тавассути алоқаҳои ҷинсӣ
СУС	Созмони умумичаҳонии савдо
СХМ	Соҳибкории хурду миёна
ТБ	Ташкилотиҳои байналхалқӣ
ТБМ	Ташкилоти Байналмилалӣ меҳнат
ТИК	Технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ
ТИТК	Тадқиқотҳои илмӣ ва таҷрибавию конструкторӣ
ТҚХ	Ташкилоти қарздиҳии хурд

ТҚШ	Ташкилоти чомеаи шахрвандӣ
ТТМК	Тасниф ва тамғагузорӣ маводи кимиёвӣ
ФДС	Фонди дастгирии соҳибкорӣ
ФМИКТ	Федератсияи мустақили иттифоқи касабаи Тоҷикистон
ХА	Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХБА	Ҳазинаи Байналмилалии Асъор
ХГ	Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХЗИ	Хадамоти зиддиинҳисории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХИБ	Хатҳои интиқоли барқ
ХМ ВМЕХ	Хадамоти муҳоҷирати назди Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХМК	Ҳочагии манзилию коммуналӣ
ХНДСЭ	Хадамоти назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ
ХҚТ	Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ҲМЗ	Ҳифзи муҳити зист
ҲРҲ	Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола
ҲРУ	Ҳадафҳои рушди устувор
ҲСИ	Ҳайати саноатую истеҳсоли
ҶСК	
“БФОМ”	ҶСК “Биржаи Фондии Осиеи Марказӣ”
ҶСК	Ҷамъияти саҳомии шакли кушода
ҶТ	Ҷумҳурии Тоҷикистон
ШАНО	Шабақаҳои алоқаи нахию-оптикӣ
ШБ	Шабақаҳои барқӣ
ШБГ	Шабақаи барқии гармидихӣ
ШДБХ	Шарикии давлат ва бахши хусусӣ
ШММК	Шӯрои милли оид ба муқовимати коррупсия
ШР	Шарикони рушд
ШСХК	Ширкати саҳомии холдингии кушода
ADB	Бонки Осиегии Рушд
AKDN	Шабақаи рушди Оғохон
СЕКО	Котиботи швейсариягӣ оид ба фаъолияти иқтисодӣ
DFID	Департаменти байналмилалии рушди Британияи Кабир
ЕС	Комиссияи аврупоӣ
FAO	Ташкилоти озуқа ва кишоварзии СММ
GIZ	Агентии олмонӣ оид ба ҳамкориҳои техникӣ
IDB	Бонки Исломии Рушд
IFC	Гурӯҳи байналмиллалӣ молиявӣ
IPO	Ҷойгиркунии нахустини саҳмияҳо
JICA	Агентии Ҷопон оид ба рушди байналмилалӣ
KfW	Бонки Рушди Олмон
SDC	Агентии Швейтсария оид ба рушди байналмилалӣ
SIDA	Агентии Шветсия оид ба ҳамкорӣ ва рушди байналмилалӣ
UNFPA	Ҳазинаи нуфуси СММ
UNICEF	Ҳазинаи кӯдакони СММ
USAID	Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ
WB	Бонки Умумичаҳонӣ
WHO	Созмони Умумичаҳонии Тандурустӣ

МУҚАДДИМА

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2015-2016 баён намуд, ки баланд бардоштани самаранокии истифодаи боигарии кишвар, ки дар сармояи инсонӣ, табиӣ ва моддӣ муаррифӣ мегардад, ҳамчун самти афзалиятноки амалҳо дар стратегияю барномаҳои давлатии рушд барои давраи то соли 2030 махсуб мегардад.

Ақидаҳои рушди минбаъда - превентивӣ, индустриалӣ ва инноватсионӣ, ки дар “Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030” (минбаъд СМР-2030) нишон дода шудаанд, самтҳои рушди ояндаи кишварро дар шароити таъсири бевоситаи омилҳои дохилию беруна инъикос менамоянд. Тағйирёбии шиддатноки тамоюли геополитикӣ ва геоиқтисодии ҷаҳони муосир, ки тайи солҳои охир пастравии иқтисодиёти ҷаҳонӣ, аз ҷумла дар иқтисодиёти кишварҳои шарикони тичоратӣ ба мушоҳида мерасад, гузариши хочагидорӣ ҷаҳонӣ ба сохтори нави технологӣ, инчунин боқӣ мондани мушкilot дар давраи тағйирпазирӣ, аз андешидани тадбирҳои муассир барои таъмини амнияти миллии мамлакат дарак медиҳад. Дар ин шароити мураккаб, рушди устувору ба моддиёт асосёфтаи беҳатарии кишвар метавонад танҳо нури инсонӣ ва иқтисодӣ бошад.

Фаъолияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон минбаъд низ барои ноил гардидан ба ҳадафҳои стратегияи муайяннамудаи роҳбарияти сиёсии кишвар нигаронида мешавад:

- 1) Таъмини амнияти энергетикӣ ва истифодаи самарабахши нури барқ;**
- 2) Раҳой аз бунбасти коммуникатсионӣ ва табдил ба кишвари транзитӣ;**
- 3) Таъмини амнияти озуқаворӣ ва дастрасии аҳоли ба ғизои хушсифат;**
- 4) Вусъатдиҳии шугли пурмахсул.**

Бе татбиқи ин ҳадафҳо ноил гардидани мамлакат ба Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ), ки дар иҷлосияи 70-уми Ассамблеяи Генералии СММ дар моҳи сентябри соли 2015 маъқул доништа шуда буданд, раванди ниҳоят душвор хоҳад буд.

Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 (минбаъд БМР 2016-2020) ҳадаф, афзалият, вазифа ва самтҳои амалхоро ҷиҳати гузариш ба модели нави босифати рушди иқтисодӣ муайян менамояд. Асоси онро механизмҳои самараноки институтсионалӣ ташкил медиҳанд, ки барои ҷалби бештари сармоя ба бахши воқеии иқтисодиёт ва инфрасохтор; ҳавасмандгардонии рақобат ва гирифтани донишҳои нав; тавсеаи истеҳсоли молу хизматрасониҳои ба содирот ва таъмини воридотивазкунӣ раवонагардида; мақсаднок коҳиш додани вобастагии кишвар аз интиқоли маблағҳои муҳочирони меҳнатӣ ва мусоидат ба васеъ намудани шугли пурмахсули аҳоли имконият медиҳанд.

Ҳадафи банақшагирии индикативӣ, ки зимни таҳияи БМР 2016-2020 ба асос гирифта шудааст, ворид намудани тағйироти мурағаб ва концептуалӣ ба низоми ҳуқуқии миллӣ мебошад, ки ба таъмини амнияти миллӣ ва баланд бардоштани сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли дар асоси ҷорӣ намудани низоми банақшагирии стратегияи рушди иҷтимою иқтисодӣ равона гардидаанд. Барои ноил гаштан ба ҳадафи гузошташуда ҳалли як қатор масъалаҳо зарур аст. Дар қатори онҳо дастгирии суръати баланди устувори рушди иқтисодӣ ва сифати нави он дар заминаи инкишофи босуръати малақаҳои касбӣ, дониш ва технологияҳо; модернизатсия ва диверсификатсияи фаъолияти хочагидорӣ; ташаккули низоми динамикии рушди давлатӣ ва маҳаллӣ; коҳиш додани осебпазирӣ аз омилҳои беруна лозим мебошад.

Ҳуҷҷатҳои ҳуқуқие, ки дар асоси онҳо таҳияи БМР 2016-2020-ро ба роҳ монда шудаанд, инҳо мебошанд: Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи дурнамоҳо, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои давлатии рушди иҷтимою иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, СМР-2030, ҳадафҳои дарозмуҳлат ва афзалиятҳои рушди кишвар, ки аз ҷониби Президенти мамлакат дар паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2014-2016 баён шудаанд. БМР 2016-2020 ҳамчунин уҳдадорҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи Рӯзномаи асри XXI ва ҲРУ ба инобат мегирад.

БОБИ 1. КОМЁБИҶО ВА ПАЙВАНДИ РУШД

1.1. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020: муқаррароти умумӣ, пайванд ва хусусиятҳои он

БМР 2016-2020 ҳадафи гузариш ба модели нави рушди иқтисодиро пайгири менамояд. Татбиқи Барномаи мазкур ба мутавозинии унсурҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва экологии рушди устувор таъҷибовар, ба таъмини амнияти милливу иҷтимоӣ, идоракунии самарабахш ва демократӣ, волоияти қонун ва ҳуқуқи инсон, рушди иқтисодии босуботу боадолат ва суботи экологӣ асос меёбад. Марҳилаи нави рушд ба афзоиши ҳиссаи шугли расмӣ ва баҳши ба қайд гирифташудаи иқтисодиёт мусоидат менамояд, ки ин дар навбати худ барои густариши пояи даромади бучети давлатӣ замина мегузорад. Самтҳои калидии ислоҳоти сохтории ин марҳилаи рушд бояд аз таъмини дастрасии мунтазаму бефосилаи аҳоли ва субъектҳои хоҷагидор ба захираҳои энергетикӣ, бартараф намудани сатҳи пасти ҳудудиҳои гизо, тараққиёти маҷмӯии минтақаҳои кишвар ва ташаккули низоми дастрасии баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ иборат бошанд.

Таъсири чиддии омилҳои беруна ба рушди иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои нигоҳ доштани суръати нисбатан баланду устувори рушди иқтисоди миллӣ ва таъмини динамикаи мусбати рушди индустриалӣ – инноватсиониро дар ин марҳила ба мадди аввал мебарорад.

Таҳияи БМР 2016-2020 ба дурнамои: 1. Сатҳи таваллуд ва афзоиши табиӣ аҳоли; 2. Суръати зарурии рушди иқтисодӣ; 3. Таносубҳои иқтисоди миллиро ташаккулдиҳанда; 4. Самтҳои афзалиятнок ва самаранокии сармоягузориҳои асосӣ; 5. Самтҳои муҳими сиёсати иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва илмӣ-техникии давлатӣ; 6. Сатҳи миёнаи зиндагии аҳолии шаҳр ва деҳот; 7. Истифодаи самараноки захираҳои табиӣ ва суботи экологӣ; 8. Нишондиҳандаҳои асосии рушди устувор; 9. Саҳми баҳши хусусӣ дар пешрафти иқтисоди миллӣ; 10. Рушди мутавозини минтақаҳои кишвар асос ёфтааст.

БМР 2016-2020 маҷмӯи чорабиниҳои ба ҳам алоқамандест, ки вазифаҳо, захираҳо ва муҳлатҳои иҷро ба ҳалли масъалаҳои рушди иҷтимоӣ, иқтисодӣ, индустриалӣ – инноватсионӣ, экологӣ ва фарҳангии мамлакат дар 5 соли наздик равонагардидаро муттаҳид месозад. Рисолати асосии БМР 2016-2020 таъмини ягонагиву ҳамоҳангсозии барномаҳои соҳавию минтақавии рушди миёнамуҳлат ва мутобиқати онҳо бо СМР-2030 ва дигар санадҳои барномавии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷрибаи кофии банақшагирии миёнамуҳлат андӯхта шудааст. Ду стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ (СПКСК 2007-2009 ва 2010-2012) ва Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013-2015 (СББСНМТ) амалӣ гардидаанд. Дар БМР 2016-2020 на танҳо сабақҳо аз амалӣ намудани СББСНМТ, балки стратегияҳои миёнамуҳлати пешина ва ҳамчунин иҷрои онҳо дар чараёни амалӣ намудани СМР-2015 ба назар гирифта шудаанд.

Дар БМР 2016-2020 ду муносибати нави концептуалӣ ба асос гирифта шудааст, ки аз барномаҳои миёнамуҳлати қаблан таҳия ва амалигардида усулан фарқ мекунад. Ин пеш аз ҳама, методологияи нави таҳияи Барнома мебошад, ки дар ҳамгирии муносибати институтсионалӣ бо имкониятҳои барномарезии макроиқтисодӣ ифода меёбад. Баъдан, БМР 2016-2020 давраи панҷсола ва на як, балки ду силсилаи бучетиро фаро мегирад ва ин имконият медиҳад, ки амалҳо ба ислоҳоти сохторӣ равона карда шаванд.

Тамоюлҳои асосии иҷтимоию иқтисодии татбиқи стратегияи миёнамуҳлати пешина

Солҳои охир сатҳи камбизоатӣ тамоюли назарраси паст шуданро дорад, ки он соли 2015 31 фоизро ташкил дод. Чунин омилҳо, ба монанди суръати баланди рушди иқтисодӣ ва афзоиши хароҷот ба баҳши иҷтимоӣ дар паст кардани сатҳи камбизоатӣ таъсири мусбати худро гузошанд. Сатҳи камбизоатӣ ҳанӯз ҳам баланд буда, камбизоатӣ хусусияти гуногунҷанба дорад. Пастшавии мунтазами сатҳи ғавти қўдакону модарон ба назар мерасад. Нишондиҳандаҳои мазкур ба идома ёфтани

тамоюли беҳтар гардидани ҳолати демографӣ ва вазъи саломатии аҳоли мусоидат намуданд ва дар натиҷа нишондиҳандаи миёнаи дарозумрии аҳоли ба 73,5 сол баробар шуд. Ҳамзамон, тамоюлҳои дар баҳши тандурустӣ шаклгирифта ҳанӯз ноустувору пурихтилоф боқӣ мемонанд, ки ин бо сифати нисбатан пастӣ хизматрасонии тиббӣ, маблағгузории нокифояи баҳши тандурустӣ ва сатҳи баланди камбизоатӣ дар минтақаҳо алоқаманд аст. Дар самти мубориза бо касалиҳои сироятӣ комёбиҳои назаррасе ба даст омадаанд. Динамикаи бемории сил ва вараҷа тамоюли устувори коҳишёбӣ дорад. Аммо динамикаи коҳишёбии фавт аз бемории сил устувор ба назар намерасад.

Тоҷикистон тадриҷан ба фарогирии пурра бо таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи нопурра (синфҳои 1-9, аз 7-сола то 15-сола) наздик шуда истодааст. Вале дар сатҳи таҳсилоти миёнаи пурра ҳоло ба 90 фоиз нарасидааст, зимнан динамикаи афзоиши ин нишондиҳанда хусусияти мусбат дорад. Фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ дар сатҳи паст қарор дошта, соли 2015 ҳамагӣ 12 фоизро ташкил дод. Мушкил будани дастрасии таҳсилоти томактабӣ, ба таҳсилоти комили томактабӣ ва мактабӣ дастрасӣ надоштани кӯдакони категорияи махсус (кӯдакони дорои имкониятҳои маҳдуд, кӯдакони муҳоҷирон, гурезагон, кӯдакони бепарастор, духтарони синфҳои болоӣ) мушоҳида мегардад. Набудани заминаи дастрасу босифати маводи таълимӣ ҳамчун мушкилоти асосӣ боқӣ мемонад.

Дар доираи СМР-2015 ва СББСНМТ таъмини суботи экологӣ яке аз ҳадафҳои асосии сиёсати Ҳукумат муқаррар гардида буд, аммо суботи экологӣ дар кишвар ҳанӯз пурра таъмин нагардидааст. Ҳамин тариқ, технологияҳои истифодаи манбаҳои барқароршавандаи энергия (ба истиснои гидроэнергия) бо сабаби набудани механизмҳои ҳавасмандгардонӣ дар сатҳи ибтидоии рушд қарор дошта, бо манбаҳои анъанавии энергия рақобат карда наметавонанд. Низоми мониторинг барои баҳисобгирии нишондиҳандаҳои микдориву сифатии гуногунии биологӣ мавҷуд нест. Инфрасохтори обтаъминкунӣ ва канализатсия фарсуда гашта, ба барқарорсозӣ ниёз дорад. Бо дарназардошти ин, масъалаҳои ҷорӣ намудани низоми арзёбии стратегияи экологӣ (АСЭ), ки паст кардани сатҳи камбизоатиро тариқи ҳалли мушкилоти марбут ба муҳити зист ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ, инчунин ҳамоҳангсозии ҳадафҳои рушди устуворро бо ҳадафу афзалиятҳои миллии пешбинӣ менамояд, дар марҳалаи кунунии рушд махсусан муҳим мегарданд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2015 расман ба Котиботи Конвенсияи СММ оид ба тағйирёбии ИНDC (Саҳми миллии дар татбиқи ҳадафҳои глобалӣ) пешниҳод манзур намуда, 22 апрели соли 2016 ба Созишномаи Париж оид ба иқлим имзо гузошт. Дар доираи Созишномаи мазкур нисбат ба давлатҳои рӯ ба тараққӣ чораҳо чихати расонидани кумаки мушаххас оид ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим, инкишофи механизмҳои ҳифзи ҳуқуқӣ, дастгирии молиявӣ ва қонё гардонидани эҳтиётот ба таъминоти технологияи нав бо дарназардошти пешгирии хавфи тағйирёбии иқлим амалӣ карда мешаванд. Дар самти эътидоли макроиқтисодӣ низ пешрафти назаррас ба даст оварда шудааст.

Дар давоми 15 соли охир Ҷумҳурии Тоҷикистон суръати баланди рушди иқтисодиро таъмин намуд. Давраи аз соли 2013 то соли 2015 низ истисно набуда, суръати миёнаи солони рушд 6-7 фоизро ташкил дод.

Яке аз омилҳои рушди назарраси иқтисодӣ дар Тоҷикистон афзоиши бемайлоии маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ мебошад. Аммо таҳлили сохтори маблағгузории асосӣ аз рӯи шаклҳои моликият нишон медиҳад, ки маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ, асосан аз ҷониби давлат сурат гирифта, ҳаҷми сармоягузориҳои хусусии дохилӣ кам аст ва ҳанӯз ба омили воқеии рушди иқтисодиёт табдил наёфтааст. Яке аз сарчашмаҳои асосии сармоягузории давлатӣ кумаки берунаи ба Тоҷикистон пешниҳодшаванда мебошад. Нақши сармоягузории давлатӣ барои рушди иқтисодии Тоҷикистон хеле муассир аст. Ҳамзамон бояд қайд кард, ки ин сарчашма низ тадриҷан коҳиш ёфта истодааст, ки зарурати дарёфти сарчашмаҳои алтернативии рушди иқтисодиро тақозо менамояд. Ҳарчанд айни замон сатҳи сармоягузории хусусӣ ҳатто аз рӯи нишондиҳандаҳои

муқоисавии кишварҳои рӯ ба тараққӣ баланд набошад ҳам, ба ҳар сурат метавон қайд намуд, ки дар тамоми давраи иҷрои СМР-2015 сармоягузориҳои асосии давлатӣ нақши худро ҳамчун тақондиҳандаи сармоягузориҳои хусусӣ бозиданд.

Дар баробари ин, сарчашмаҳои рушди иқтисодии ин давраро наметавон ба ғайрии иқтисодии давлат маҳдуд шуморид. Таҳлили ММД аз рӯи хароҷот нишон медиҳад, ки тӯли солҳои татбиқи СМР-2015 дар иқтисоди кишвар талаботи дохилии устувор аз ҷониби хонаводаҳо мавҷуд буд. Сарчашмаи назарраси он дар шароити заифии бахши молиявӣ маблағҳои интиқолии муҳочирони меҳнатӣ буд. Нишондиҳандаҳои охир гувоҳанд, ки ҳаҷми интиқоли маблағҳо на камтар аз 40 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Бояд қайд кард, ки суръати афзоиши интиқоли маблағҳо тадриҷан коҳиш ёфта истодааст, пас таъсири он низ ба афзоиши ММД коҳиш меёбад. Дар чунин вазъият нигоҳ доштани суръати афзоиши ММД аз ҳисоби сарчашмаҳои дигар, аз ҷумла аз ҳисоби ҷалби сармояи дохилӣ ва берунӣ бештар бо татбиқи сиёсати давлатии воридотивазкунӣ ва диверсификатсияи содирот алоқаманд хоҳад буд.

Суръати таваррум дар солҳои охир то нишондиҳандаи яқрақама коҳиш ёфт. Аммо дар пасманзари вобастагии идомаёбанда аз воридоти молҳои озукаворӣ хавфи афзоиши нархҳо хеле баланд боқӣ мемонад.

Ба эътидоли макроиқтисодӣ сиёсати мулоҳизакоронаи андозу буҷет мусоидат намуд. Дар соли 2015 даромади воқеии буҷети давлатӣ ба 33,2 фоизи ММД расид. Кодекси андоз дар таҳрири нав низоми андозбандиро сода карда, барои рушди бахши хусусӣ шароит фароҳам овард. Шумораи андозҳо кам карда шуда (аз 21 то 10), ҳадди бақайдгирӣ аз рӯи андоз аз арзиши иловашуда (ААИ) баланд бардошта шуд, меъёри андоз аз ғайрии шаҳсонӣ ҳуқуқӣ паст гардид ва имтиёзҳои андозӣ ба тартиб дароварда шуданд. Андоз аз истифодабарандагонӣ роҳ аз соли 2018 бекор карда мешавад. Аммо афзоиши хароҷоти буҷет аҳамияти боз ҳам муҳимтар дорад, зеро буҷет дар азнавтақсимкунии даромади миллӣ ба мақсадҳои рушди сармояи инсонӣ нақши муҳим дорад. Ислоҳоти назарраси низоми молияи давлатӣ гузаронида шуд, ки мутобиқи Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 март соли 2009, №639 «Дар бораи тасдиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2018» амалӣ карда мешавад. Воситаҳои банақшагирии миёнамуҳлат қарзӣ карда шуданд, гузариш ба буҷетикунони ба натиҷаҳои ниҳой нигаронидашуда оғоз гардид, раванди таҳия ва шаффофияти буҷет бештар карда шуд. Дар низоми хазинадорӣ ислоҳоти назаррас гузаронида шуд.

Далели муҳим он аст, ки ҳиссаи хароҷот ба соҳаи иҷтимоӣ (маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли), новобаста аз ҳолатҳои кам шудани ҳам даромад ва ҳам хароҷоти буҷет нисбат ба ММД, дар натиҷаи ислоҳот дар солҳои охир мунтазам афзуда истодааст. Сатҳи баланди хароҷоти буҷетро ба маблағгузориҳои асосӣ дар давраи иҷрои СБСНМТ қайд намудан зарур аст. Дар соли 2015 ҳиссаи хароҷоти иҷтимоӣ 13,8 фоизи ММД-ро ташкил намуд.

Пешравӣ дар рушди низоми бонкии Тоҷикистон дар ин марҳила якмаром набуд. Дар баробари бунёд ва таҳкими асосҳои қонунгузориҳои ғайрии бонкӣ дар давраи иҷрои СМР-2015 ва СБСНМТ, афзоиши сандуқи қарзӣ ва депозитӣ мушоҳида гардида, шумораи бонкҳои хориҷӣ, бонкҳо бо иштироки сармояи хориҷӣ ва ташкилотҳои молиявии хурд афзуд. Аммо сатҳи миёнаравии молиявӣ ҷиҳати дастгирии рушди иқтисодӣ ҳанӯз нақши ҳалкунанда надорад. Барои Тоҷикистон дар муқоиса бо дигар кишварҳои минтақа сатҳи пасти ҳаҷми қарздиҳӣ ва саҳмгузориҳои депозитӣ хос аст.

Амалан мушкilotи бахши бонкӣ гуногунҷанбаанд. Иқтисодии нокифояи худӣ бонкҳо ҷиҳати идоракунии хавфҳои эҳтимоӣ, инфрасохтори заифи молиявӣ, қарздиҳии мақсадноки маъмурии солҳои 2009-2011 дар пайомади бухрони молиявии ҷаҳонӣ ва оқибатҳои ин бухрон, ки ба сустшавии рушди иқтисодӣ овард, инчунин норасоӣ дар заминаи меъёри назоратӣ ва назорати нокифояи бонкӣ боиси афзоиши қарзҳои мушкilsитон гардиданд.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки айни ҳол дар Тоҷикистон рушди нисбатан устувори иқтисодӣ мушоҳида мегардад. Аммо дар назар бояд дошт, ки чунин тамоюл бештар аз ҳисоби сармоягузориҳои асосии давлатии бар кумақҳои беруна асосёфта ва афзоиши

маблағҳои интиқоли муҳочирони меҳнатӣ таъмин гашта буд. Бо мурури замон нақши ин сарчашмаҳо тадричан коҳиш хоҳад ёфт. Дар баробари ин, дар иқтисодиёт сарчашмаҳои алтернативии рушд – маблағгузориҳои асосии хусусӣ пайдо шуданд, ки тамоюли афзоиш доранд. Сармоягузориҳои асосии бахши хусусӣ бори нахуст дар соли 2015 аз 5 фоизи ММД зиёдтар шуданд. Аз ин рӯ, равона намудани кӯшишҳои ҳадафнок барои бехтар гардонидани фазои соҳибқорию сармоягузорӣ ва ҷалби сармояи хориҷӣ пеш аз ҳама бояд ба истеҳсолоти ба содирот нигаронидашуда ва воридотивазкунанда дар пайвастагӣ бо сиёсати оқилонаи сохтории давлатӣ дар марҳилаи нави рушд бояд афзалиятнок бошад.

СМР-2015 принсипҳои банақшагирии стратегияи давлатиро қорӣ намуд, ки баъдан ин принсипҳо ҳангоми таҳия ва амалӣ намудани стратегияҳои (барномаҳои) миёнамуҳлат истифода гардиданд.

Таҷрибаи амалӣ намудани стратегияҳои пешина нишон дод, ки ҳангоми таҳияи барномаҳо бояд татбиқи пурраи принсипи банақшагирии тағйирёбанда таъмин карда шавад. Ин принсип дар Тоҷикистон дар он ифода мегардад, ки стратегияҳои миёнамуҳлат яке пайи дигаре пайдарҳам қабул мешаванд. Дар чунин ҳолат мебояд, ки на танҳо пайдарҳамии санади аввал, балки ҳамаи санадҳои барномавии минбаъда ва алоқаи онҳо бо Стратегияи миллии рушд таъмин гардад.

Азбаски Стратегияи миллии рушд ислоҳоти фароҳомани дарозмуҳлатро тасдиқ менамояд, пас хеле муҳим аст, ки натиҷаҳои интизоршавандаи татбиқи стратегия дар барномаҳои миёнамуҳлати рушд чун натиҷаҳои фосилавӣ инъикос гарданд. Чунин муносибат нисбати нишондиҳандаҳои мақсадноки афзалиятҳои асосии рушд низ бояд риоя шавад.

Ҳамин тавр, масъалаи муҳими ҷараёни ҳамгирии муносибати институтсионалӣ бо имконоти барномарезии макроиқтисодӣ ин интиқол додани ислоҳоти дар СМР-2030 пешбинишуда ба ҷорабиниҳои БМР 2016-2020 ва дигар барномаҳои миёнамуҳлат мебошад. Ин муносибат такмили таснифи нишондиҳандаҳои рушдро талаб менамояд, зеро дар шакли пешина онҳо қобили мониторинг ва арзёбӣ нестанд. Амалан, айни ҳол истифода намудани ду нави нишондиҳандаҳо – натиҷаҳои мустақим ва ниҳой кофист.

1.2. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 дар доираи Стратегияи миллии рушди ҷумҳурӣ барои давраи то соли 2030

1.2.1. Дар роҳи модели нави рушд

Таҳлили омилҳои рушди иқтисодӣ мутобиқи арзёбии иҷрои СМР-2015 нишон дод, ки рушди иқтисодӣ дар кишвар бо омилҳои зерин муайян карда мешуд: афзоиши маблағгузориҳои асосии давлатӣ ва афзоиши интиқоли маблағҳо аз берун. Дар ояндаи наздик, дар марҳилаи нави рушд таъсири ин омилҳо ба рушди дарозмуддати иқтисодӣ маҳдуд мегардад. Дар ин маврид зарур аст, ки дар кишвар гузариш ба сармоягузориҳои дарозмуҳлат ба рушди инсонӣ ва афзоиши яку ҷабораи ҳиссаи сармоягузориҳои хусусии ҳам дохилӣ ва беруна ба рушди минбаъда амалӣ карда мешаванд. Ба Тоҷикистон аллақай дар давраи наздиктарин лозим мешавад, ки гузариш ба модели нави рушди ба сармоягузорӣ, содирот ва воридотивазкунӣ асосёфтаре амалӣ намояд. Ин вазифаҳо шартӣ асосии амалӣ намудани СМР-2030 маҳсуб меёбанд, вале гаронии кӯшишҳо оид ба иваз намудани модели рушд ба давраи татбиқи БМР 2016-2020 рост меояд.

Модели нав дар муқоиса бо модели пешина як қатор бартариҳо дорад. Модели нав рушди босуръати саноат, кишоварзӣ ва бахши молиявиро таъмин намуда, ба бозорҳои нави содиротӣ роҳ мекушояд, воридоти истеъмолро маҳдуд сохта, вобастагии кишварро аз интиқоли пулии муҳочирон коҳиш медиҳад. Чунин тараққиёт ба ташкили васеи ҷойҳои нави кории пурмаҳсул, рушди шугли расмӣ ва бахши расмӣ иқтисодиёт мусоидат мекунад, ки дар ниҳоят ба афзоиши ҳиссаи андозҳои дохилӣ дар даромади бучети давлатӣ боис мегардад. Ин низоми андози Тоҷикистонро устувор гардонидани, вобастагии онро аз таъсири бӯҳронҳои иқтисодии хориҷӣ кам мекунад.

Аз ин лиҳоз, нақши давраи панҷсолаи минбаъда хеле муҳим аст, зеро дар ин давра ба ин модел замина гузошта хоҳад шуд. Барнома самтҳои асосии зерини гузариш ба модели нави рушдро муайян менамояд:

- баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии бахши воқеии иқтисодиёт ва тамоми захираву иқтидорҳои миллӣ;
- такмили идоракунии давлатӣ бо мақсади рушд;
- ташаккули низоми нави институтсионалии дастгирии бахши хусусӣ ва тағйироти куллии муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ;
- баланд бардоштани маҳсулнокии сармояи инсонӣ, табиӣ, ҷисмонӣ ва маънавӣ;
- васеъ ҷорӣ намудани принципҳои «иқтисоди сабз».

Гузариш ба модели нави рушд маъноӣ онро дорад, ки ислоҳот дар самтҳои зикршуда бояд баробар ва ҳамоҳанг амалӣ карда шавад. Ҷорабиниҳои самтҳои мазкур дар фаслҳои дахлдори БМР 2016-2020 муфассал дарҷ шудаанд.

Масъалаҳои нисбатан муҳиме, ки бояд дар панҷсолаи наздик ҳал карда шаванд, инҳоянд:

Дар самти баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии бахши воқеии иқтисодиёт:

- такмили ҷораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои Ҳимояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;
- такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ;
- такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ, ҳавасмандгардонии содироткунандагон;
- густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва инкишофи истеҳсолоти кишоварзии сердаромад;
- бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати ғизо;
- идомаи азхудкунӣ ва истифодаи самаранокӣ иқтидори гидроэнергетикӣ дар асоси амалӣ намудани барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги неругоҳҳои хурди барқи обии қаблан сохташуда, таҷдиди НБО-и мавҷуда ва сохтани НБО-и нав, аз ҷумла НБО “Роғун”;
- рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ;
- таъмини робитаҳои нақлиётӣ дар тамоми сол дар байни шаҳру ноҳияҳои кишвар тавассути таҷдиди роҳҳои автомобилгард, сохтмони роҳҳои иловагӣ, сохтмони роҳҳои автомобилгард ва қитъаҳои роҳи оҳан;
- коҳиш додани осебпазирии бахши молиявӣ (бонкӣ) ва таъмини устувории фаъолияти он;
- андешидани тадбирҳои судманд ҷиҳати рушди содирот ва воридотивазкунӣ.

Дар самти идоракунии давлатӣ:

- инкишофи низоми банақшагирии стратегӣ ва такмили ҳамоҳангсозии сиёсат дар сатҳи марказӣ ва маҳаллии идоракунии давлатӣ;
- гузаронидани корҳои мақсаднок ва муназзам ҷиҳати тақомули равандҳои маъмурий, суръатбахшии қабули қарорҳо ва баланд бардоштани самарабахшии онҳо, баҳусус дар самти ҳамкорӣ бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ ва тақвияти ислоҳоти аграрӣ;
- татбиқи ҳамаҷонибаи механизмҳои зиддикоррупсионӣ ва таҳкими самарабахшии онҳо.

Дар самти ташаккули низоми нави институтсионалии дастгирии бахши хусусӣ ва тағйироти куллии муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ:

- тақвияти Ҳимояи ҳуқуқи моликият, ташкили институти ваколатдор (омбудсмен) оид ба Ҳимояи ҳуқуқи соҳибкорон, такмили Ҳимояи судии ҳуқуқи соҳибкорон;
- такмили фаъолияти институтҳои дастгирикунандаи соҳибкорӣ, ба монанди Фонди дастгирии соҳибкорӣ, Агентии пешбурди сармоягузорӣ ва содирот,

Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ ва бунёди механизмҳои самараноки рушди маҳал;

- татбиқи пайдарҳамаи сиёсати кам кардани сарбории маъмурии пешбурди бизнес ва ташаккули низоми ҳамоҳангии маъмурии лоиҳаҳои миёнаву калони сармоягузори бахши хусусӣ аз рӯи принципи «равзанаи ягона»;
- амалисозии сиёсати ҳавасмандгардонии сармоягузори мустақими хориҷӣ чун яке аз шартҳои асосии рушди индустриалӣ – инноватсионии иқтисодӣ;
- ҳамгироии долонҳои нақлиётӣ фаросарҳадӣ ва миллий ва инкишофи шабакаҳои телекоммуникатсионӣ;
- баланд бардоштани самаранокии идоракунии комплекси сӯзишвории энергетикӣ ва таъмини дастрасии устувору баробари ҳамаи субъектҳои иқтисоди миллий ба захираҳои энергетикӣ.

Дар самти баланд бардоштани самаранокии сармояи инсонӣ:

- таъмини алоқамандии донишҳои касбӣ ва малакаҳои амалӣ тавассути ташаккул додани стандартҳои таҳсилотӣ ва таҳассусӣ аз рӯи ихтисосҳои гуногун бо ҷалби корхонаву ташкилотҳо, амалӣ сохтани низоми таълим дар заминаи корхонаҳои азим, таъсиси майдончаҳои истеҳсолии омӯзиш;
- дастгирии инкишофи низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, ки бо самтҳои афзалиятноки рушди иқтисоди мамлакат ҳамоҳанг шудааст (таҳкими заминаи моддию техникӣ, робитаҳои мутақобила бо корхонаву ташкилотҳо);
- корфармоёни ояндаи хатмкунандагон, инкишоф ва баланд бардоштани самаранокии низоми интиҳоби касбии ҷавонон, таъсиси низоми озмунҳои минтақавии ихтисосҳои коргарӣ – World Skills Tajikistan);
- таъмини дастрасии муттасилу баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ;
- бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунӣ бо озуқаворӣ ва ҷорӣ намудани низоми ғизои комил;
- таъмини ҳамаҷонибаи ҳуқуқи инсон, волоияти қонун ва коҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ.

Ҳалли ҳамаи масъалаҳои зикршуда кӯшишҳои маҷмӯӣ ва ҳамоҳангшударо дар доираи БМР 2016-2020 тақозо менамояд.

1.2.2. Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020

Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020 ба параметрҳои калидии рушди иқтисодӣ, ки дар СМР-2030 муқаррар шуда буданд, асос ёфтааст. Барои ин модели рушди иқтисоди миллий дар панҷ соли пешоянд сценарияи индустриалии СМР-2030 ҳамчун асос қабул карда шудааст.

Рушди иқтисодӣ дар ин сценария аз ҳисоби афзоиши талаботи сармоягузорӣ ва истеъмоли аз ҳисоби аз сарчашмаҳои дохилӣ ва берунии маблағгузорӣ таъмин карда мешавад. Дар таъмини модели нави рушди иқтисодӣ дар доираи сценарияи индустриалӣ амалисозии бомуваффақи Барномаи мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ, ки кам кардани вобастагии иқтисодӣ аз воридоти маводи ғизоӣ, ашёи хом ва масолеҳ ва воридоти технологияҳои муосирро пешбинӣ менамояд, нақши муҳим мебозад. Дар доираи сценарияи мазкур дар БМР 2016-2020 се вариант пешбинӣ шудааст: **пессимистӣ, реалистӣ ва оптимистӣ**. Дар раванди пешбинӣ гардидани вариантҳои сценарияҳои мазкур чунин фарзияҳо ба инобат гирифта шудаанд: ҳадафҳои мақсаднок, ки аз ҷониби роҳбарияти сиёсӣ кишвар муайян шудаанд, тамоюлҳои демографӣ, имкониятҳои сармоягузорӣ ва самарои ҳамгироӣ ба иқтисоди ҷаҳонӣ ва минтақавӣ.

Варианти пессимистии сценарияи индустриалии рушди иқтисодӣ ба баҳодихии консервативии амалисозии лоиҳаҳои инфрасохторӣ ва тағйиротҳои сохторӣ дар натиҷаи сустшавии пешрафти иқтисоди ҷаҳонӣ дар умум, иқтисоди Федератсияи Россия ҳамчун шарикӣ стратегияи асосӣ бахусус, асос ёфтааст, ки мутобиқан камшавии сатҳи маблағгузори беруна (бо назардошти маблағҳои муҳочирони меҳнатӣ) ва коҳишҳои

суръати афзоиши талаботи сармоягузори ва истеъмолиро дар назар дорад. Дар ин вариант суръати миёнасолони рушди ММД то 3-4 фоиз кохиш ёфта, умуман дар фосилаи татбиқи БМР 2016-2020 ҳаҷми номиналии ММД 1,4 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли танҳо 27 фоиз меафзояд. Сатҳи хароҷотҳои иҷтимоӣ дар қиёс бо ММД дар сатҳи мавҷуда боқӣ мемонанд, яъне маориф ва илм 5,5 фоиз, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли 7,5 фоиз. Ҳиссаи саноат дар сохтори ММД дар интиҳои соли 2020 ночиз афзуда, 12-12,5 фоизро ташкил медиҳад. Ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ дар сохтори ММД тағйир намеёбад ва дар сатҳи 22-22,5 фоиз боқӣ мемонад. Ҳиссаи хизматрасонӣ (бе назардошти соҳаи сохтмон) дар ташаккули ММД ба 39-39,5 фоиз баробар мегардад.

Варианти реалистӣ амалисозии вазифаҳои калидии рушди индустриалии ҷумҳурӣ, яъне татбиқи муваффақонаи лоиҳаҳои инфрасохтори энергетикӣ, нақлиётӣ, иттилоотиву коммуникатсионӣ, ислоҳоти амиқи сохторӣ дар бахши воқеии иқтисодиёт ва идоракунии давлатӣ, самарабахшии истифодаи захираҳои мавҷуда, аз ҷумла воситаҳои асосии корхонаву муассисаҳо, сарватҳои табиӣ, ба монанди об, замин ва маъданҳои зерзаминӣ, тавсеаи иқтидорҳои истеҳсолӣ дар саноат ва кишоварзӣ, таъмини устувории вазъи макроиқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва инкишофи мутаваззини минтақаҳои кишвар, рушди неруи инсонӣ, тақвияти институтсионалӣ, фаромарзии шароити мусоид барои рушди босуръати бахши хусусӣ ва ҷалби сармоягузориро дар назар дорад.

Татбиқи муваффақонаи сценарияи индустриалии рушди иқтисодиёти мамлакат аз рӯи ин вариант имкон медиҳад, ки суръати афзоиши миёнасолони ММД-и воқеӣ 6-7 фоизро таъмин намояд. Умуман, пешбинӣ мегардад, ки давоми панҷ соли татбиқи Барнома ММД 1,8 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли 1,6 маротиба меафзояд. Ҳиссаи сармоягузори хусусӣ дар ММД ду маротиба афзуда, дар интиҳои соли 2020 10 фоизро ташкил мекунад. Хароҷотҳои иҷтимоии бучет низ зиёд шуда, дар охири татбиқи Барнома сатҳи он дар бахши маориф ва илм ба 6,12 фоизи ММД ва дар бахши тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли ба 8-9 фоизи ММД баробар хоҳад шуд.

Рушди афзалиятноки бахши индустриалии иқтисодиёт аз рӯи варианти мазкур суръати афзоиши миёнасолони истеҳсолоти саноатиро дар сатҳи 12 фоиз дар назар дошта, дар панҷ соли оянда ҳиссаи саноат дар сохтори ММД аз 12,3 фоиз ба 12,5-13,2 фоиз зиёд мегардад ва ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ аз 23,3 фоиз то 21 фоиз кохиш меёбад. Ҳиссаи соҳаи хизматрасонӣ (бе назардошти соҳаи сохтмон) дар ММД 37-37,5 фоизро ташкил медиҳад. Соҳаи сохтмон дар сохтори ММД то ба 16-16,5 фоиз меафзояд.

Амалисозии Барномаи мусоидат ба содирот ва истеҳсолоти воридотивазкунанда имкон медиҳад, ки воридоти маҳсулоти истеъмолиро кам карда, истеҳсоли маҳсулоти ватании рақобатпазир афзояд. Гардиши савдои хориҷӣ 1,1 баробар меафзояд, аз ҷумла содирот 1,7 маротиба афзуда, воридот дар доираи 7-8 фоиз кохиш меёбад. Пешбинӣ мегардад, ки омили мазкур ва нархи ҷаҳонии пасти маҳсулоти нафтӣ имкон медиҳанд то нишондиҳандаи таварруми истеъмоли дар ҳудуди 6-7 фоиз нигоҳ дошта шавад.

Ҳамин тавр, ба сифати пешбарандаи рушди иқтисоди миллӣ пешрафти босуръати саноат дар заминаи баистифодадихии иқтидорҳои нави тавлидкундаи неруи барқ, истихроҷи ангишт ва дигар канданиҳо, навсозиву таҷдиди технологияи саноатҳои сабук ва ҳӯрокворӣ бо тавсеаи тадриҷии воридотивазкунӣ дар корхонаҳои соҳаҳои мазкур, ташаккули саноати металлургияи сиёҳи ватанӣ ва тараққӣ додани металлургияи ранга, пешрафти саноати масолеҳи сохтмонӣ ва мошинсозӣ, баромад мекунад.

Варианти оптимистӣ рушди сценарияи индустриалии БМР 2016-2020 дар асоси амалисозии васеи масъалаҳои тағйиротҳои сохтории иқтисодиёт бар пояи таҷдиди комили техникӣву технологӣ, диверсификатсияи содирот ва умуман, кулли иқтисодиёт, таҳия шудааст. Амиқгардонии ислоҳоти маъмурӣ, самарабахшии истифодаи сарватҳои табиӣ ва воситаҳои асосии корхонаву муассисаҳо, инкишофи зироатҳои органикӣ, манбаъҳои барқароршаванда ва аз ҷиҳати экологӣ тозаи неру ҳамчун асоси “иқтисоди сабз”, вусъатдиҳии механизми ҳамгириёнаи идоракунии захираҳои об, аз ҷумла рушди

ҳамаҷонибаи сайёҳӣ, ҳамзамон татбиқи чорабиниҳо чихати кам кардани харочотҳо дар иқтисодиёт бояд ба таҳкими рақобатпазирии иқтисоди миллӣ ва беҳқарди муҳити соҳибкорӣ мусоидат намояд, ки дар ниҳояти қор барои тақвияти талаботи сармоягузорӣ, аз ҷумла, аз ҷониби баҳши хусусӣ замина мегузорад.

Мутобиқи ин вариант рушди ҳамасолаи иқтисодиёт 7-8 фоизро ташкил дода, дар давоми солҳои 2016-2020 ҳаҷми ММД-и мамлакат 2 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли 1,7 маротиба меафзояд. Беҳсозии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ ба 2,5 маротиба афзоиши саҳми сармоягузориҳои хусусиро дар ташаккули ММД, ё ин ки дар сатҳи 12 фоиз, оварда мерасонад. Рушди самарабахши иқтисодиёт имкон медиҳад, ки харочотҳои иҷтимоии буҷет зиёд шуда, соли 2020 дар баҳши маориф ва илм 6,5 фоиз ва баҳши тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли 9 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Ҳиссаи саноат дар сохтори ММД аз 12,3 фоиз ба 13-13,5 фоиз зиёд мегардад ва ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ аз 23,3 фоиз то 19,5-20,5 фоиз коҳиш меёбад. Ҳиссаи соҳаи хизматрасонӣ (бе дарназардошти соҳаи сохтмон) дар ММД 38-38,5 фоизро ва соҳаи сохтмон дар сохтори ММД 16-16,5 фоизро ташкил медиҳад.

Дурнамои оптимистии рушди иқтисодиёт бо баланд шудани қобилияти харидории субъектҳои иқтисодиёти миллӣ аз ҳисоби шароити мусоиди бозории нархҳои ҷаҳонӣ ба маҳсулоти кишоварзӣ, тақмили қонунгузорию рушди тичорат ва фаъолияти иқтисодии хориҷӣ, ҷоринамоии технологияҳои ҷавобгӯи талаботҳои экологӣ ва сарфақунандаи захираҳо, фароҳамсозии муҳити созгори сармоягузорӣ, ҷалби маблағгузориҳои хориҷиву дохилӣ чихати азнавтаҷҳизонии соҳаҳо, ҷорӣ кардани технологияҳои инноватсионӣ, низоми самараноки маркетинг ва менеҷменти муосир иртиботи ногусастанӣ дорад.

Дар асоси таҳлили омилҳои дохиливу хориҷӣ, шартҳои рушд бар пояи пешбиниҳои хушбинонаи пешрафти иқтисоди ҷаҳонӣ дар ояндаи наздик метавон хулоса намуд, ки аз се варианти баррасишуда сенарияи рушди индустриалии иқтисоди миллӣ дар доираи татбиқи БМР 2016-2020, варианти ба воқеият наздик ва дастрас барои солҳои 2016-2020 ин варианти реалистӣ мебошад. Аз ин рӯ, онро ҳамчун варианти асосӣ ва параметрҳои онро мақсаднок метавон пазируфт.

1.2.3. Ҳадаф ва афзалиятҳои БМР 2016-2020

Чихати татбиқи ҳадафҳои СМР-2030 дар БМР 2016-2020 чунин ҳадафҳо ва афзалиятҳо мушаххас гаштаанд:

Ҳадафҳо:

- таъмини дастрасии муътадил ба захираҳои энергетикӣ;
- баромадан аз сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ;
- ҳамгироии долонҳои нақлиётӣ фаромарзӣ ва миллӣ, тараққӣ додани шабакаҳои телекоммуникатсионӣ;
- таъмини дастрасии баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ.

Афзалиятҳои асосӣ:

- баланд бардоштани самаранокии ва гуногуниақлиби истифодаи захираву иқтидорҳои баҳши воқеии иқтисодиёт ва суръатбахшии ислоҳот дар ин баҳш;
- тавсеаи дастрасӣ ба захираҳо ва истифодаи самараноки онҳо;
- ҳавасмандгардонии содирот ва воридотивазкунӣ;
- рушди соҳибқорӣ истеҳсолӣ;
- баландбардории самаранокии идоракунии комплекси сӯзишворию энергетикӣ;
- раванқдиҳии ислоҳоти аграрӣ;
- гузариши ба низоми истеъмоли гизои комил;
- таъмини устувори воридоти даромадҳои буҷетӣ;
- инкишофи инфрасохтори нақлиётӣ;
- тавсеаи дастрасӣ ба хизматрасониҳои телекоммуникатсионӣ;

- рушди неруи инсонӣ;
- баландбардори самарабахии ислоҳоти бахши иҷтимоӣ;
- беҳтар намудани хизматрасонии бахши иҷтимоӣ;
- пурзӯргардонии нақши институтҳои ҷамъиятӣ дар рушди миллӣ;
- тақвияти институтсионалӣ дар бахшҳои давлатӣ ва гайридавлатӣ;
- таъмини устувори макроиқтисодӣ ва рушди мутавозуни минтақаҳо;
- таҳияи механизмҳои самараноки рушди маҳал.

Афзалиятҳои байнисоҳавӣ:

- таъмини ҳуқуқи инсон ва волоияти қонун;
- коҳиши додани нобаробарии гендерӣ;
- тавсеаи ҷалби гурӯҳҳои осебпазир ба ҷамъият;
- ҳифзи муҳити зист ва ташаққули асосҳои низоми миллии арзёбии экологии стратегӣ (АЭС), инчунин мутобикшавӣ ба тағйирёбии иқлим;
- идоракунии хавфи рухдиҳии офатҳои табиӣ;
- амалисозии чораҳои пешгирикунанда ҷиҳати кам кардани оқибатҳои ноговори тағйирёбии иқлим;
- фаъолсозии ҳамкориҳои байналмилалӣ иқтисодӣ.

БОБИ 2. ТАҲКИМИ НЕРУИ ИНСТИТУТСИОНАЛӢ

2.1. Баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ

2.1.1. Ҳолати кунунӣ

Дар шароити кунунӣ ба маъмуригардонии самарабахши вазифаҳои давлатӣ, ки аз ҷониби гурӯҳи технократҳо амалӣ мегардад, равона гаштааст ва онҳо дониши худро мубодила намуда, яқоя равандро ва боздеҳи барзиёди вазифаҳои иҷрошавандаро барои ноил гаштан ба ҳадафҳои рушд ва таъмини сатҳу сифати баланди зиндагии аҳолии мамлакат Ҳамоҳанг менамоянд.

Таҷриба нишон медиҳад, ки дар давраи ислоҳоти иқтисодии миллӣ танҳо бахши қавии давлатӣ қодир аст шароити адолатнокро барои рушди устувори бахши хусусӣ ва пурзӯр гаштани фаъолияти ташкилотҳои ҷомеаи шахрвандӣ барои манфиати ҳадафҳои рушди миллӣ фароҳам оварад. Чорабиниҳои дар БМР 2016-2020 дарҷгардида, барои фароҳам овардани шароитҳои мувофиқ чиҳати пешбурди тамоми низоми идоракунии давлатӣ ба вазъи ҷадиди сифатнок, баланд бардоштани рақобатпазирии он, касбият ва қор қарда баромадани механизмҳои амалкунӣ, худтакмилёбӣ ва масъулиятнокӣ нигаронида шудаанд.

Қоррусия ҳамчун таҳдиди низоми амнияти миллӣ буда, ба истиқрори давлат ва ҷомеа таҳдид эҷод мекунад ва ба ислоҳоти иҷтимоӣ иқтисодии амалӣ ҳалал мерасонад. Қоррусия ба самаранокии идоракунии давлатӣ ва бизнес таъсири манфӣ расонида, ба ҷалби сармоягузориҳо ва рушди иҷтимоӣ иқтисодии мамлакат монеаи ҷиддӣ эҷод мекунад, ба пайдошавии нобаробарии иҷтимоӣ мусоидат мекунад, инчунин як қатор ноустувории муайянеро дар раванди сиёсӣ ворид менамояд. Минбаъд пайваста анҷом додани фаъолияти тамоми дастгоҳи давлатӣ ва ҷомеаи шахрвандӣ оид ба ташаққул додани тадбирҳои амалӣ вобаста ба гирифтани пеши роҳи рушди омилҳои қоррусионӣ бояд дар қатори қадамҳои афзалиятнок дар раванди рушди миллӣ гузошта шавад.

Муқаррар намудани шарикӣ самарабахш бо ҷомеаи шахрвандӣ ва ҷалби сохторҳои бизнес барои таъбиқи барномаҳои рушд ҳамчунин шароити зарурии ноил гардидан ба ҳадафҳо маҳсуб мегардад.

2.1.2. Мушкилоти асосӣ

Дар низоми идоракунии давлатӣ механизм, ниҳод ва салоҳиятҳо, ки дар таъмини инкишофи сармоягузори дар шароити гузариш ба кишвари индустриалию аграрӣ нақши асосиро мебозанд, ба қадри қофӣ инкишоф наёфта, рушди инфрасохтор, шаҳриқунонӣ ва ҳамгироӣ нисбат ба иқтисодии минтақавӣ ва ҷаҳонӣ ақиб мондааст. Махсусан, иқтисодии нокифояи идоракунии давлатӣ дар сатҳи маҳал бештар зоҳир мегардад. Саҳми сатҳи маҳал дар рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ вобаста ба дараҷаи шаҳриқунонӣ, таҷдиди инфрасохтор ва афзоиши дархостҳо аз ҷониби ҷомеа чиҳати баланд бардоштани сифат ва дастрас будани хизматрасониҳои иҷтимоӣ зиёд мешавад.

Рушди нокифоя, самаранокии нокифояи равандро маъмури ва механизмҳои зидқоррусионӣ бо назардошти банақшагирии стратегӣ ва ҳудудӣ, идоракунии лоиҳавӣ, шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ аз мушкилоте мебошанд, ки таваҷҷуҳи бетаъхирро дар ояндаи наздик тақозо менамоянд. Механизми мониторинг ва арзёбии стратегия ва барномаҳои рушд суст амал мекунад. Низоми хизмати давлатӣ ҳамчун қорфармо дар бозори меҳнат пешорӯи мушкилоти пуррасозии сифатии ҳайати худ қарор дошта, ҳамзамон дар соҳа нобаробарии гендерӣ мавҷуд аст. Бо дарназардошти як қатор сабабҳо, қанон дастрасии нобаробарро ба хизмати давлатӣ, бахусус дар сатҳи қабули қарорҳо доранд. Тайи солҳои охир дар байни хизматчиёни давлатӣ шумораи қанон афзуд. Аммо ҳиссаи онҳо дар мақомоти ҳокимияти иҷроияи ҳама сатҳҳо дар соли 2015 ҳамагӣ 22,3 фоизи миқдори умумиро ташкил дод. Намояндагии қанон дар ҳайати роҳбарикунанда ҳам қам аст.

Дар сатҳи нокифоя қарор доштани алоқамандии раванди бучетикунонӣ банақшагирии стратегӣ, тамоюли бучет ба рушди нуру дар низоми идоракунии давлатӣ, ноустувор будани заминаи қисми даромади бучети давлатӣ, ки аз нокифоя будани

маъмурикунонии андоз ва васеъ паҳн гардидани саркашӣ аз пардохти андозҳо вобаста аст, андешидани тадбирҳоро доир ба мукамал намудани низоми идоракунии молияи давлатӣ талаб менамояд.

2.1.3. Афзалиятҳои асосӣ

Дар баҳши мукамал намудани низоми идоракунии давлатӣ барои давраи то соли 2020 афзалиятҳои асосӣ инҳоянд:

- баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ, ки аз ҷониби мақомоти ҳокимияти иҷроия пешниҳод мешаванд;
- тақвияти низоми идоракунии давлатӣ, ки имкони таъмини рушди рӯзафзуни ҳамгирии ниҳодҳо ва ҷорӣ намудани муносибати муттасилро ҳангоми ҳалли мушкилоти дохилии инкишоф ва посух ба таҳдидҳои беруна медиҳад;
- таҳияи механизмҳои таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот, бо мақсади ҷорӣ намудани тартиби аз ҷониби шаҳрвандон ва ташкилотҳо гирифтани маълумоти пурра вобаста ба қабули қарорҳо;
- таъминоти кадрӣ, барои таъмини иҷрои самараноки вазифаҳои давлатӣ ва татбиқи кафолатҳои иҷтимоии давлатӣ;
- тақвият додани шаффофият ва мустақилияти низоми судӣ, беғаразӣ ва касбияти қарорҳои мақомоти судӣ;
- гузаронидани сиёсати муназзам, ки ба коҳиш додани сатҳи коррупсия равона шудааст;
- мукамал намудани механизмҳои ҳамкориҳои давлат, баҳши хусусӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ;
- мукамал намудани низоми идоракунии молияи давлатӣ.

2.1.4. Самтҳои асосии фаъолият барои ноил гаштан ба афзалиятҳо

Тибқи вазифаҳои СМР-2030 дар баҳши ислоҳоти идоракунии давлатӣ дар БМР 2016-2020 ба сифати самтҳои асосии фаъолият инҳо муайян шудаанд:

а) дар баҳши мукамал намудани низоми маъмурикунонии давлатӣ:

- рушди низоми банақшагирии стратегӣ дар сатҳи марказӣ ва маҳаллии идоракунии давлатӣ;
- қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба муносиб гардонидани сохтори ташкилии идоракунии давлатӣ дар асоси хориҷ қардани вазифаҳои зиёдотӣ ва кам қардани хароҷот барои амалӣ намудани функцияҳои идоракунии бо роҳи гузаронидани шарҳи низомии вазорату идораҳо;
- тавсеа додани истифодаи усулҳои лоиҳавии идоракунии давлатӣ дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия;
- ҷорӣ намудани технологияҳои муосир ва инноватсионии фаъолияти идоракунии давлатӣ дар асоси технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ва бо ин мақсад фароҳам овардани шароит барои истифодаи самараноки захираҳои иттилоотӣ дар фаъолияти идоракунии мақомоти давлатӣ;
- таҳлил ва ба тартиб овардани тарафҳои қавӣ ва заифи тадбирҳо оид ба таъмин намудани шаффофияти фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;
- ҷорӣ намудани Феҳристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ;
- рушди марказҳои бисёрвазифавии пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ аз рӯи принсипи “равзанаи ягона”;
- ҷорӣ намудани механизмҳои арзёбии самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ;
- гузаронидани қарорҳои мақсаднок ва мураббаҷ оид ба мукамал намудани равандҳои маъмурӣ, суръат баҳшидан ба қабули қарорҳо ва баланд бардоштани

самаранокии онҳо, махсусан дар бахши ҳамкориҳо бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ;

б) дар бахши рушди хизмати давлатӣ:

- баланд бардоштани ҷолибияти хизмати давлатӣ барои кормандони баландхаттос ва таҳким додани бартариятҳои рақобатнок барои корфармо нисбат ба бахши хусусӣ;
- таъсиси низоми самараноки тайёркунӣ ва бозомӯзии кадрҳои роҳбарикунанда ва ташкили иқтидори кадрӣ ҳамчун захираи муҳимтарини зеҳнӣ касбӣ;
- баланд бардоштани нақши зан дар раванди қабули қарорҳо дар сатҳҳои гуногуни мақомоти ҳокимияти давлатӣ;
- зиёд карани шумораи ҷавонон дар мақомоти давлатии ҳокимият;

в) дар бахши рушди идоракунии молияи давлатӣ:

- ҷорӣ намудани маблағгузории барномавӣ мақсаднок аз рӯи натиҷа ва пурзӯр намудани алоқамандии раванди бучетикунонӣ бо банақшагирии стратегӣ;
- мукамал намудани идоракунии қарзи давлатӣ;
- мукамал намудани расмиёти иҷроӣ бучет;
- баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ;
- бехтар намудани маъмурикунонии андозӣ бо мақсади баланд бардоштани ҷамъоварӣ, бехтар кардани шаффофият ва пешгуишаванда будани тартиби ситонидаи андозҳо барои андозсупорандагон;
- коҳиш додани ҳиссаи амалиётҳои квазифискалӣ дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ (хароҷи амалиётӣ, зиёдшавии уҳдадорӣ қарзӣ ва кафолати давлатӣ аз рӯи онҳо ва ғайра);

г) дар бахши худидоракунии маҳаллӣ:

- таҳияи ҳуҷҷати барномавии стратегӣ оид ба ислоҳот ва рушди идоракунии маъмурию худудӣ;
- бехтар намудани низоми ҳисоботдиҳии оморӣ дар сатҳи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии;

д) дар бахши тақвияти шаффофият ва мустақилияти низоми судӣ:

- идома додани ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар кишвар, таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ, аз ҷумла таъмин намудани татбиқи Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2017;

е) дар самти таъмини самаранокии механизмҳои зиддикоррупсионӣ:

- тақмили минбаъдаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти муқовимат ба коррупсия, аз ҷумла тақмил додани қонунгузории ҷиноятӣ ва ҷораҳои ҷавобгарӣ барои коррупсия;
- ислоҳоти музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ, ки аз ҷумла ба маҳдуд намудани ҳавасмандӣ ба коррупсия равона шудааст;
- тақвият бахшидани низоми назорати рафтори хизмати хизматчиёни давлатӣ ва ташкили механизмҳои муассири пешгирии бархӯрди манфиатҳо;
- гузаронидани таблиғоти васеъ дар бораи таъсири харобкунандаи коррупсия ба иқтисодиёт ва ҷомеа, тағйир додани ҷаҳонбинии аҳоли, дар рӯҳияи тоқатнопазирӣ ба коррупсия тарбия намудани ҷомеа;
- ба мубориза бо коррупсия ҷалб намудани шарикони асосии рушд.

2.1.5. Вазифаҳо барои ҳалли масъалаи гузошташуда ва ноил гардидан ба афзалиятҳо

а) дар самти тақмил додани низоми маъмуригардонии давлатӣ:

- ба охир расонидани ҷараёни ташкили низоми ҳамоҳангсозии сиёсат бо мақсади таъмини алоқамандии дақиқи афзалиятҳо, ҳадафҳо, натиҷаҳои фаъолият, тақсмоти вазифаҳо ва масъулият дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва ҳамкориҳои самарабахши шарикони рушд;
- истифодаи усули лоиҳавии идоракунии зимни гузаронидани марҳилаи навбатии шарҳи вазифавии вазорату идораҳо, бо мақсади мувофиқкунии минбаъдаи

- вазифаҳои онҳо дар асоси хориҷ намудани рукнҳои зиёдатӣ ва кам кардани хароҷот;
- қорӣ намудани механизмҳои идоракунии зиддибуҳронӣ ва таъмини мурағабии қораҳои идоракунии оид ба ташхис, огоҳкунӣ, безаргардонӣ ва баргараф намудани зухуроти буҳронӣ;
  - бо мақсади қорӣ намудани технологияҳои муосири инноватсионии идоракунии фаъолият дар асоси истифодаи самараноки захираҳои иттилоотӣ ва шабакаҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ, таъмин намудани фаъолияти мунтазами Шабакаи ягонаи технологияҳои иттилоотӣ, ҳамчун инфрасохтори заминавии «ҳукумати электронӣ» ва андешидани тадбирҳо оид ба қорӣ намудани унсурҳои асосии он;
  - ташаккул додани асоси меъёрии ҳуқуқии низоми ҳукумати дастрас ба воситаи таҳлил ва мурағабсозии тарафҳои қавӣ ва заифи тадбирҳо оид ба таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;
  - дар асоси таҷрибавӣ қорӣ намудани Феҳристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ;
  - таҳияи дастурҳо ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ ва дар саросари кишвар таъмин намудани фаъолияти марказҳои гуногунҷабҳаи пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ дар асоси принсипи «равзанаи ягона»;
  - тасдиқ намудани меъёрҳои арзёбии самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва таъмин намудани истифодаи механизмҳои арзёбӣ;
  - таҳияи маҷмӯи қорабиниҳо оид ба мукамал намудани равандҳои маъмурӣ ва тижоратӣ, суръат бахшидан ба қабули қарорҳо ва баланд бардоштани самаранокии онҳо, бахусус дар бахши ҳамкорӣ бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ;
- б) дар самти инкишофи хизмати давлатӣ:**
- таҳия намудани барномаи инкишофи хизмати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳамчунин масъалаҳои ҳавасманд гардонидан ва нигоҳ доштани хизматчиёни баландихтисосро бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии давлатӣ пешбинӣ менамояд;
  - такмил додани механизми арзёбии фаъолияти хизматчиӣ давлатӣ ва пайваста гузаронидани курсҳои такмили ихтисоси мутахассисони хадамоти кадрӣ мақомоти давлатӣ бо мақсади таъмини иҷрои самараноки қорабиниҳои низоми хизмати давлатӣ;
  - баланд бардоштани сифати тайёрии касбии хизматчиёни давлатӣ дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии давлатӣ;
  - такмил додани механизмҳо оид ба зиёд намудани шумораи занон дар мансабҳои роҳбарикунандаи мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои гуногун;
  - такмил додани низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ;
  - такмил додани модели хизмати давлатӣ, ки ба хизматҳои шоён асос ёфтааст, бо дарназардошти таҷрибаи пешқадами кишварҳои ҷаҳон;
- в) дар самти рушди идоракунии молияи давлатӣ:**
- қорӣ намудани маблағгузории мақсаднокӣ барномавӣ аз рӯи натиҷаҳо;
  - бо ҳадафҳо ва афзалиятҳои стратегӣ алоқаманд намудани қараёни бучет, таъмин намудани мувофиқакунонии стратегияҳои соҳавӣ ва бучетикунони барномавӣ;
  - такмил додани расмиёти иҷроӣ бучет, аз ҷумла таҷдиди қори хазинадорӣ;
  - таъмин намудани ҳамгирии барномаҳои сармоягузорӣ ҳам бо банақшагирии хароҷоти қорӣ ва ҳам бо банақшагирии сармоягузорӣ;
  - таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ тавассути таъмини дастраси умумӣ маълумот, беҳтар намудани назорати парламентӣ ва иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар қараёни бучетикунонӣ;

- бехтар намудани маъмурикунонии андоз бо мақсади баланд бардоштани чамъоварӣ, шаффофият, пешгӯшаванда будани тартиби ситонидани андозҳо барои андозсупорандагон;
- чорӣ намудани механизмҳои самараноки хариди давлатӣ ва таъмини шаффофияти ин чараён бо роҳи чорӣ намудани низоми электронии хариди давлатӣ;
- такмил додани низоми назорати давлатии молиявии дохилӣ ва берунӣ ва таъмин намудани гузариши самаранок аз санҷиши молиявӣ ба аудити самарабахшӣ ва натиҷадихӣ, инчунин аудити молиявӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ;
- баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ тавассути ҳорӣ намудани стандартҳои байналмилалӣ ва ҳисоботи молиявӣ, гузаронидани аудити мустақил ва таъмини шаффофияти ҳисоботдиҳӣ;
- оғоз намудани кор оид ба муносиб гардонидани андозаи бахши давлатӣ дар сохтори иқтисодии миллий ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ;

г) дар самти худидоракунии маҳаллӣ:

- таҳия намудани ҳуҷҷати стратегӣ оид ба ислоҳот ва рушди идоракунии маъмурию ҳудудӣ;
- ба анҷом расонидани тақсими вазифаҳо ва ваколатҳо бо мақсади такмил додани самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот тавассути ҳал намудани масъалаҳои моликияти коммуналӣ ва моликияти дигар ва таъмини мустақилияти молиявии ин сатҳи идоракунӣ;
- муайян намудани меъёрҳои тақсимоти маъмурию ҳудудӣ ва муносибатҳои байни сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ;
- таҳия ва чорӣ намудани барнома оид ба рушди иқтисодии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар ҳалли масъалаҳои аҳамияти маҳаллидошта ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ;
- таҳияи механизми, ки имконияти ба аҳолии хизматрасониҳои сифатнокро бо роҳи чорӣ намудани механизми хизматрасонии аутсорсинги таъмин менамояд;
- таъмин намудани мустақилияти молиявии мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот мутобиқи вазифаҳои, ки онҳо иҷро менамоянд;
- тақвият бахшидани иқтисодии мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар ҳалли масъалаҳои аҳамияти маҳаллидошта;

д) дар самти таъмини самаранокии механизмҳои зиддикоррупсионӣ:

- таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳии раванди хароҷоти давлатии маблағҳо ва захираҳо;
- такмил додани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти муқовимат бо коррупсия, аз ҷумла қонунгузорию қиноятӣ ва чораҳои ҷавобгарӣ барои амалҳои коррупсионӣ;
- гузаронидани ислоҳоти низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ, ки аз ҷумла ба маҳдуд кардани ҳавасмандӣ ба коррупсия равона гардидааст;
- такмил додани низоми эълomiaкунонии хизматчиёни давлатӣ;
- такмил додани механизми гузаронидани ротатсияи (ҷойивазкунии) кадрҳои роҳбарикунандаи хизмати давлатӣ бо мақсади пешгирии зухуроти коррупсионӣ дар мақомоти давлатӣ;
- таъмин намудани бамеъёрдарории дақиқ ва шаффофияти раванди хусусигардонӣ;
- автоматикунонии раванди хариди давлатӣ, аз ҷумла харид ҳангоми татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва хариди ширкатҳо, ки дар моликияти давлатӣ қарордошта тавассути чорӣ намудани низоми пешқадами хариди электронӣ;
- чорӣ намудани низоми самарабахши экспертизаи зиддикоррупсионӣ;

- баланд бардоштани дастрасии маълумот дар бораи фаъолияти мақомоти давлатӣ, аз ҷумла мақомоти судӣ;
- такмил додани механизмҳои таъйин ва аз вазифа озод намудани судяҳо, таҳким бахшидани чораҳои назорати ахлоқӣ ва ҷорӣ намудани таҷрибаи тақсимои тасодуфӣ парвандаҳо дар байни судяҳо;
- ҷорӣ намудани барнома оид ба таъминоти захиравии фаъолият оид ба пешгирии коррупсия;
- такмил додани кори мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оид ба ошкор ва тафтиш намудани ҳолатҳои калонҳаҷм ва мураккаби коррупсия;
- баланд бардоштани самаранокии кори шӯроҳои ҷамъиятӣ ва дигар зинаҳои машваратӣ ва таъмин намудани мунтазамии гузаронидани корҳои тарғиботӣ дар бораи таъсири харобиовари коррупсия ба иқтисодиёт ва ҷамъият ва тағйир додани ҷаҳонбинии аҳоли, тарбияи ҷомеа ба тоқатнопазирӣ ба коррупсия.

2.1.6. Натиҷаҳои ҷаҳидошт

- низоми рушди миллӣ фаъол буда, тавозуни манфиатҳои дар ҷомеа бударо ҷиҳати таъмини кори ҳамоҳанги низоми рушди миллӣ нигоҳ медорад;
- вазифаҳои мақомоти ҳокимияти иҷроия тибқи Феҳристи вазифаҳои давлатӣ ба таври дақиқ тақсим гардида, меъёрҳои арзёбии самаранокии иҷроӣ онҳо муайян шудаанд;
- вазифаҳо оид ба қабул ва иҷроӣ қарорҳои стратегӣ тақсим карда шуда, иҷроӣ саривақтӣ ва босифати ин қарорҳо таъмин карда мешавад;
- ҳиссаи занҳо дар вазифаҳои роҳбарикунандаи хизмати давлатӣ то 30 фоиз зиёд мешавад;
- шаҳрвандон фаъолона ба муҳокимаи мушкilotи муҳими ҷамъиятӣ дар нашрияҳо ва интернет, инчунин дар заминаи Шӯрои миллии рушд, ки фаъолона амал менамояд, ҷалб карда мешавад;
- механизмҳои ҳамоҳангсозии байни вазоратҳо ва байни минтақаҳо ташкил карда шуда, фаъолият менамоянд;
- стратегияи «ҳукумати электронӣ» ҷорӣ карда шуда, унсурҳои асосии он фаъолият менамоянд;
- низоми аудити берунӣ ва дохилӣ мукамал карда шуда, усулҳои аудити самаранокӣ ва натиҷабархӣ, аз хумла дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ ҷорӣ карда мешавад;
- механизми махсуси идоракунии низоми музди меҳнат ва ҳавасмандгардонии кормандони баландихтисос ташкил карда мешавад;
- сатҳи музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ имконияти ҷалб ва ниғаҳдории кормандонро таъмин менамояд, ки салоҳияти онҳо на камтар аз 70 фоиз ҳамаи салоҳиятҳои дар низоми хизмати давлатӣ заруриро дар бар мегирад;
- хизматчиёни давлатӣ дар тамоми самтҳои асосии рушди захираҳои инсонӣ, ки норасоии таҳассус ва малакаи хизматчиёни давлатӣ мавҷуд аст, омода мегарданд;
- Феҳристи ягонаи хизматрасониҳои давлатӣ қабул мегардад;
- бучетикунони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ бо дарназардошти зарурати рушд ва таъминоти захиравии иқтисодӣ онҳо амалӣ карда мешавад;
- низоми идоракунии молияи давлатӣ автоматӣ кунонида мешавад;
- баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдихӣ, аз хумла дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ таъмин карда мешавад;
- расмиёти банақшаگیرӣ ва иҷроӣ бучет ба банақшагирии стратегӣ алоқаманд мегардад;
- мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дорои сарчашмаҳои зарурии даромад, мустақилияти кофӣ ва иқтисодӣ зарурӣ барои ҳалли мушкilotи аҳамияти маҳаллидошта мебошанд;

- мустақилият ва бегаразии мақомоти судӣ таъмин мегардад;
- механизмҳои мубориза бо коррупсия амал менамоянд ва Тоҷикистон ба қатори 60 кишвари дорои сатҳи пасттарини коррупсия дохил мешавад;
- Тоҷикистон ба қатори 100 кишвари дорои индикаторҳои мусбат оид ба сифат ва самаранокии идоракунии давлатӣ дохил мешавад.

2.2. Бехтар намудани муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ

2.2.1. Ҳолати кунунӣ

Афзоиши ҳаҷми сармоягузорӣ ва ташаккули фазои сармоягузорӣ дар кишвар ҳамчун вазифаи стратегӣ ва омили муҳими таҷдиди иқтисодии миллий муайян шудааст. Нақши давлат дар ҷалб ва равонакунии сармоягузорӣ ба рушди баҳши воқеии иқтисодӣ, фароҳам овардани шароит барои ташаккули бозори қоғазҳои қиматнок, ҷоннок намудани фаъолияти қарзии бонкҳо дар баҳши воқеии иқтисодӣ, ҳавасмандгардонии ҷалби сармояи хориҷӣ ва риояи қатъии манфиатҳои Тоҷикистон тақвият меёбад. Солҳои охир дар фаъолияти сармоягузорӣ тамоюлҳои мусбӣ ба назар мерасад. Ҳаҷми сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ дар давоми 5 соли охир чор маротиба зиёд гашт. Бо мақсади бехтар намудани фазои сармоягузорӣ Кодекси андоз дар таҳияи нав қабул гардид, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сармоягузориҳо», «Дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ», Консепсияи сиёсати давлатӣ оид ба ҷалб ва Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гаштанд. Инчунин Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бехтар намудани фазои сармоягузорӣ ташкил гардид ва самаранок фаъолият намуда истодааст. Ҳоло дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 68 лоиҳаи сармоягузорӣ бо арзиши умумии 2,4 млрд. доллари ШМА амалӣ карда мешавад.

Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ, бехтар намудани раванди ба рушди баҳши воқеии иқтисодӣ ва иҷрои вазифаҳои афзалиятноки рушди иқтисодӣ равона сохтани маблағҳои сармоягузорӣ, ҷиҳати тақвину додани як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самт тадбирҳои пайдарҳам андешида мешаванд. Чунинчун, ба ғайр аз санадҳои қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқии зикршуда, ҷиҳати бехтар намудани тартиби таҳияи БДС, БҚД ва дигар ҳуҷҷатҳои расмӣ оид ба ҷалби сармоя ба иқтисодии миллий тадбирҳои андешида мешаванд. Дар баробари фаъл сохтани сармоягузориҳои дохилӣ, барои ба кор андохтани модели нави рушд зарур аст, ки сармояи мустакими хориҷӣ (СМХ) низ зиёдтар ҷалб карда шавад. Ҷалби ҳамасолаи он бояд то 10 фоизи ММД, яъне 2 маротиба нисбат ба сатҳи миёнаи солҳои 2004-2013 афзоиш ёбад. Ба чунин сатҳи СМХ ҷумҳурӣ дар солҳои алоҳида ноил гашта буд ва он бо амалӣ намудани лоиҳаҳои бузурги инфрасохторӣ алоқаманд буд. Акнун диверсификасияи сармоягузориҳо зарур аст, ки на танҳо инфрасохтор ва истихроҷи канданиҳои фойданок, балки лоиҳаҳои рушди соҳаи кишоварзӣ, саноати коркард, баҳши хизматрасонӣ ва соҳаҳои дигари иқтисодӣ низ дар бар гирифт.

Дар сиёсати иқтисодии давлат ҷалби сармоягузориҳои дохилию хориҷӣ яке аз афзалиятҳои асосӣ маҳсуб меёбад. Аксарияти вазифаҳо оид ба бехтар намудани ҷолибияти сармоягузорӣ дар Тоҷикистон аллақай дар СМР-2030 инъикос ёфтаанд. БМР 2016-2020 фаъолияти аввалиндараҷаро, ки барои ҳалли онҳо заруранд, ошкор ва мушаххас менамояд. Таҷрибаи кишварҳои, ки дар ҷалби сармоягузориҳои қиматнокии нисбатан бештар ба даст овардаанд, нишон медиҳад, ки тадбирҳои дар СМР-2030 дарҷгардида, агар низоми самаранокии ҳамбастагӣ ва дастгирии лоиҳаҳои сармоягузорӣ ташаккул ёбад, ба ҷалби муваффақонаи сармоягузориҳо мусоидат мекунанд. Он бояд ба сармоягузориҳои низоми «долони сабз»-ро дар ҳамаи зинаҳои таҳия ва татбиқи лоиҳаҳо таъмин намояд ва ҳамкориҳои онҳоро бо давлат тавассути механизми «равзанаи ягона» осон гардонад.

Масъалаҳои дастгирии давлатии соҳибкории занон, бо сабаби мақоми иҷтимоии занон дар ҷомеа ва таносуби шумораи онҳо нисбат ба шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъл, хеле муҳим мебошанд. Айни ҳол тамоюли афзоиши шумораи занон дар соҳаи тичорату соҳибкорӣ ба назар мерасад. Ба ҳар ҳол, ҷиҳати рушди

муваффақонаи институтсионалӣ зарур аст, ки стратегияи соҳибкории занон дар сатҳи давлатӣ бо иштироки намояндагони ташкилотҳои соҳибкорӣ бо таърибаи бойи байналмилалӣ, мубоқиқардонии он ба шароити мушаххаси иҷтимоию иқтисодӣ ва пурра инкишоф додани ташаббуси занони соҳибкор барои пуштибонии манфиатҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии онҳо таҳия карда шавад.

2.2.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз беҳтаршавии фаъолияти сармоягузорӣ ва рушди соҳибкорӣ дар шароити гузариш ба муносибатҳои бозаргонӣ, дар баҳши фаъолияти соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ ҳанӯз баъзе мушкилот боқӣ мемонад:

- маъмурикунонии аз ҳад зиёд, ки барои афзоиши ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ба соҳаҳои афзалиятноки иқтисодӣ монеа эҷод менамояд;
- дастгирии заифи молиявии фаъолияти сармоягузорӣ ҳангоми ба миён омадани зарурати хароҷоти иловагӣ, мураккабии истифодаи воситаҳои имтиёзнок, тақсмоти хатарҳо, суғуртаи сармоягузориҳо;
- мавҷуд набудани бозори қоғазҳои қиматнок, ҳамчун рӯкни муҳими маҷмӯи иқтисодӣ милли, ки интиқоли мутаҷаққилнаи молияро аз сармоягузорон ба қарзгирандагон таъмин менамояд;
- монеаҳои маъмурӣ дар роҳи рушди соҳибкорӣ;
- мавҷуд набудани механизмҳои худмаблағгузорӣ (иттиҳодҳои қарздиҳӣ, ҷамъиятҳои суғуртавии мутақобила ва ғайра);
- инкишофи заифи ташкилотҳои инфрасохтори рушди соҳибкорӣ дар воҳидҳои ҳудудӣ;
- риояи нокифояи принсипи шаффофият ва низоми заифи иттилоотии идораи амволи давлатӣ;
- маҳдуд будани механизмҳои самарабахш оид ба рушди соҳибкории занон;
- сатҳи нокифояи таърибаи пешқадам, дониш ва малакаи банақшагирии бизнес, менеҷмент ва маркетинги соҳибкорон, аз ҷумла соҳибкорзанон барои пешбурди фаъолияти соҳибкории бомуваффақият;
- қафомонии низоми миллии таълими соҳибкорӣ аз талаботи иқтисоди бозаргонӣ, стандартҳои байналмилалӣ ва сатҳи пасти донишҳои ташкилию иқтисодӣ ва ҳуқуқии соҳибкорон, махсусан дар байни занон.

2.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

- фароҳам овардани шароит барои сафарбар намудани захираҳои сармоягузорӣ ва баланд бардошдани самаранокии лоиҳаҳои сармоягузорӣ;
- баланд бардошдани сатҳи ҷолибияти иқтисодӣ барои сармоягузорон ва беҳтар намудани маҷеи кишвар дар рейтинги «Пешбурди соҳибкорӣ» аз рӯи индикатори «Ҳимояи сармоягузорон»;
- ташкил намудани мониторинги фазои сармоягузорӣ, ки на танҳо барои арзёбии натиҷабахшии қор вобаста ба ҷалби сармоягузориҳо, балки инчунин барои тағйир додани фарҳанги мавҷудаи маъмурӣ, ки дар он сармоягузор ҳоло ҳамчун субъекти қамаҳамият ҳисобида мешавад, муҳим аст;
- рушди инфрасохтори фаъолияти сармоягузорӣ ва беҳтар намудани ҷолибияти сармоягузорӣ ба баҳши истифодаи қарзи замин;
- истифодаи имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷираи арзиши иловашудаи тичорати кишоварзӣ дар кишвар;
- мукамалгардонии заминаи ҳуқуқии дастгирӣ ва рушди соҳибкорӣ, фароҳам овардани шароит барои дастбрии субъектҳои соҳибкорӣ ба бозорҳои байналмилалӣ мол, қор ва хизматрасониҳо;
- ташкил намудани фаъолияти самаранокии институти ҳамкориҳои мутақобилаи сохторҳои тичоратӣ ва мақомоти ҳокимияти давлатӣ;

- мусоидат барои рушди соҳибкори инноватсионӣ, ташкил намудани технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо;
- такмили низоми таҳсилоти миллии соҳибкорӣ барои омӯзиш ва тайёр намудани мутахассисони баландхатисоси рақобатпазир дар соҳаҳои гуногун мутобиқи талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ.

2.2.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гаштан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Афзоиши ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ва рушди соҳибкорӣ дар соҳаҳои афзалиятноки иқтисодӣ тавассути:

- ташкили рейтинги миллии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар миқёси миллий ва минтақавӣ
- мукамалгардонии низоми «равзанаи ягона» оид ба кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон;
- мавқеъгирии фаъолонаи Тоҷикистон дар ҷомеаи тижорати байналмилалӣ;
- мукамал намудани сиёсати давлатии сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ;
- инвентаризатсияи расмиёти иҷозатдиҳӣ, ки сармоягузoron ва соҳибкорон бо онҳо дучор мешаванд, муносибгардонии минбаъдаи ин расмиёт;
- ташкил намудани кори мунтазам оид ба омӯзиши кормандони давлатӣ ба малакаи муосири кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон;
- мусоидат намудан ҷиҳати беҳтар гардонидани муколамаи давлат ва бахши хусусӣ.

2. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар соҳаҳои саноат тавассути:

- таҳияи низоми (механизми) дастгирии соҳибкори истехсолӣ ва рушди саноат дар бахши коркарди ашёи хоми ватанӣ;
- мукамалгардонии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар саноати кӯҳкорӣ;
- таҳияи шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои ҷалб намудани сармоягузориҳо ба соҳаҳои афзалиятнок.

3. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар комплекси агросаноатӣ ва рушди тижорати кишоварзӣ тавассути:

- муайян ва дастгирӣ намудани имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷираи арзиши иловашудаи тижорати кишоварзӣ дар Тоҷикистон;
- ҳавасмандгардонии сармоягузориҳо ба бахши коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, мусоидати технологӣ ва маркетинг;
- ташкил намудани дастрасӣ ба маблағгузорӣ тавассути хатҳои қарзии кутоҳмуҳлат ва дарозмуддат барои рушди агробизнес;
- муайян ва ҷорӣ намудани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои кишоварзӣ (идоракунии хоҷагии деҳқонӣ (фермерӣ), кумаки техникӣ, пешбурди навоариҳо, дастгирии давлатии тухмипарварӣ элитӣ дар соҳаи растанипарварӣ ва хоҷагии ҷорвои зотӣ дар ҷорводорӣ);
- фароҳам овардани шароити зарурӣ ва дастгирии соҳибкорони ватанӣ ҷиҳати таъсиси сардхонаҳои ҳозиразамон бо мақсади содироти маҳсулоти кишоварзӣ.

4. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахшҳои суғурта, сайёҳӣ тавассути:

- фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармоя ва рушди соҳибкорӣ дар бахши сайёҳӣ;
- либерализатсияи бахши суғурта, тавсеаи анвоъ ва беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои суғуртавии пешниҳодшаванда.
- баланд бардоштани рақобатнокии бозори суғурта;
- пурзӯр намудани назорат дар бахши суғурта;
- соддагардонии низоми иҷозатдиҳӣ дар бахши суғурта.

5. Такмили иқтисодии инфрасохтори беҳтарсозии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ тавассути:

- ташкил намудани Феҳристи электрони ба гарав гузоштани амволи манқул бо дарназардошти таҷрибаи байналмилалӣ;
- рушди ҳамоҳангсозии соҳавӣ ва минтақавии кумаки беруна, аз ҷумла дар заминаи Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна;
- баланд бардоштани самаранокии таъбиқи лоиҳаҳои давлатии сармоягузорӣ;
- мукамалгардонии сиёсати давлатӣ оид ба рушд ва дастгирии соҳибкории истеҳсолӣ тавассути:
  - соддагардонии танзими соҳибкорӣ дар бахши иҷозатномадиҳӣ;
  - мукамалгардонии ҳамоҳангсозии барномаҳои таъбиқшаванда оид ба рушд ва дастгирии соҳибкорӣ;
  - баргараф намудани монеаҳои рушди тичорати байналмилалӣ барои соҳибкории хурд ва миёна, аз ҷумла масъалаҳои танзими гумрукӣ;
  - тадриҷан амалӣ намудани сиёсати кам кардани сарбории маъмурии пешбурди фаъолияти соҳибкорӣ.

6. Дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки рушди соҳибкорӣ дар минтақаҳо тавассути:

- самаранок ташкил намудани дастгирӣ ва рушди соҳибкорӣ дар минтақаҳо;
- дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки рушди соҳибкорӣ, рушди истеҳсолоти ба содирот нигаронидашуда ва истеҳсолоти воридотивазкунанда;
- таъсиси ташкилотҳои инфрасохторӣ дар воҳидҳои марзӣ маъмурӣ;
- таъмини дастгирии давлатии соҳибкории инноватсионӣ, ташкил намудани технопаркҳо, бизнес-инкубаторҳо ва ғайра;
- таъсиси марказҳои минтақавии иттилоотӣ таҳлилӣ ва машваратӣ.

7. Ташаккули низоми институтсионалии дастгирии соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории занон тавассути:

- ташкил намудани шабакаи иттилоотӣ оид ба дастгирии соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории занон ва ҳамоҳангсозии барномаҳои дастгирии соҳибкории занон;
- таъмини дастрасии соҳибкорон, аз ҷумла занон ба таҷрибаи пешқадам, донишу малакаи банақшагирии бизнес, менеҷмент ва маркетинг барои пешбурди бомуваффақияти фаъолияти соҳибкорӣ;
- такмил додани низоми миллии таълими соҳибкорӣ ҷиҳати омӯзиш ва омодагии мутахассисони баландсифат, корозмудагони рақобатпазири гуногунқабат тибқи талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ;
- тақвияти маблағгузори давлатии соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории занон;
- ташкил намудани институти Омбудсмен оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои соҳибкорон.

2.2.5. Натиҷаҳои ҷиҳатдорӣ

- сиёсати давлатии самарабахши фаъол гардонидани фаъолияти сармоягузорӣ амалӣ гардида, болоравии самаранокии истифодаи захираҳои сармоягузорӣ ба назар мерасад;
- барои рушди бозори сармоягузорӣ шароити мусоид фароҳам оварда шуда, самаранокии низоми «равзанаи ягона» оид ба кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон баланд бардошта мешавад;
- фаъолияти сармоягузoron дар форумҳои тичоратӣ, намоишгоҳҳо фаъолона мавқеъ гирифта, тичорати байналмилалӣ бо дарназардошти муқаррароти гумрукӣ ва талаботи СУС рушд меёбад;
- дастгирии имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷири арзиши иловашудаи агробизнес амалӣ мегардад;

- барномаҳои минтақавии дастгирӣ ва рушди соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории кишоварзӣ ва соҳибкории занон амалӣ карда мешаванд;
- дастгирии самараноки давлатии соҳибкории истехсолӣ ва навоварона амалӣ мегардад;
- барномаҳои таълимию амалӣ гардида, низоми устувори сохторҳои таълимӣ-машваратӣ амал мекунад;
- натиҷабахшии мониторинги самаранокии фаъолияти институти ҳамкории сохторҳои соҳибкорӣ ва мақомоти ҳокимияти давлатӣ таъмин мешавад;
- низоми миллии таълими соҳибкорӣ, ки мутахассисони баландихтисоси рақобатпазирро дар соҳаҳои гуногун бо дарназардошти талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ меомӯзонад ва тайёр мекунад, такмил дода мешавад;
- барномаҳои таълимӣ амалӣ гардида, низоми устувори сохторҳои таълимӣ-машваратӣ фаъолият менамоянд, соҳибкорони ватанӣ дорои дониш ва малакаи пешқадами банақшагирии тичорат, менеҷмент ва маркетинг буда, фаъолияти соҳибкориро бомуваффақият пеш мебаранд;
- институти Омбудсмен оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои соҳибкорон таъсис дода мешавад;
- нишондиҳандаҳои рушди соҳибкорӣ дар рейтингҳои байналмилалӣ баланд мегардад;
- монеаҳои маъмурӣ барои рушди соҳибкории хурду миёна кам гардида, механизми санҷиши субъектҳои хоҷагидорӣ мураттаб карда мешавад;
- муносибгардонии расмиёти иҷозатномадиҳие, ки сармоягузoron ва соҳибкорон ба он дучор меоянд, гузаронида мешавад;
- низоми иттилоотонии сармоягузoron ва соҳибкорон ташкил карда мешавад.

2.3. Шарикии давлат ва бахши хусусӣ (ШДБХ)

2.3.1. Ҳолати кунунӣ

ШДБХ ҳамчун механизми ҳамкории давлат ва ҷомеаи соҳибкорӣ дар мавриди ҳалли самараноки вазифаҳои давлатӣ ҳангоми маҳдуд будани имкониятҳои бучет, муттаҳид намудани хароҷот ва тақсим намудани хавфҳо байни давлат ва бахши хусусӣ мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ” таваҷҷуҳи махсусро тақозо мекунад.

Мақсади асосии ҳамкории мазкур – ин ҷалби сармоягузории бахши хусусӣ ба иқтисодиёт, таъмини дастрасӣ ба хизматрасониҳои инфрасохторӣ ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳо мебошад. Механизми ШДБХ ҳамчунин восита барои рушд ва таҳкими нуруи инсонӣ ҳам дар бахши давлатӣ ва ҳам дар бахши хусусӣ мебошад. Шарикии давлат ва бахши хусусӣ дар раванди рушд метавонад дар амалӣ намудани нақша ва барномаҳои стратегӣ нақши муҳимро бозад. Шарикии воқеӣ ва мукаммали ҳамаи ҷонибҳои дахлдор дар лоиҳаҳои рушд метавонад паст кардани сатҳи коррупсия, инчунин баланд бардоштани натиҷабахшии захираҳои гузошташудаи ҳам давлатӣ ва ҳам хусусиро таъмин намояд.

Дар ҷумҳурӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ” амал мекунад, ки асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии шарикии давлат ва бахши хусусӣ, тартиби амалӣ намудани лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусиро дар бахши инфрасохтор ва хизматрасониҳои иҷтимоиро муайян карда, манфиатҳои давлат ва бахши хусусиро ҳимоя менамояд. Шӯро оид ба ҳамкории давлат бо бахши хусусӣ таъсис дода шудааст, ки он мақоми машваратии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2013, №289 Муассисаи давлатии “Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ” таъсис дода шудааст. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июни соли 2013, №250 Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми давлатии ҳамоҳангсози ҳамкории давлат бо бахши хусусӣ таъин карда шудааст. Номгуӣ иншооти инфрасохторӣ ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ

тасдиқ шудааст, ки нисбат ба онҳо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ” (бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 сентябри соли 2014, №581 тасдиқ шудааст) татбиқ карда намешавад.

2.3.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз қабули тадбирҳои андешидашудаи институтсионалӣ, дар соҳаи рушди шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ мушкилоти зерин ҷой доранд:

- номукаммалии шаклҳои ҳамкориҳои давлат бо бахши хусусӣ ҳангоми татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- фазои номусоид, аз ҷумла мавҷуд набудани дастгирҳои аҳамиятнок, кафолату ҳавасмандгардониҳои зарурӣ аз ҷониби давлат ҷиҳати ҷалби захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- заифии механизми ҳаммаблағгузориҳои давлатӣ дар лоиҳаҳои ШДБХ;
- огоҳии сусти иштирокчиёни ШДБХ дар бораи механизм ва шаклҳои алоҳидаи он, татбиқи амалии онҳо ва натиҷаҳои имконпазири иҷтимоӣ иқтисодӣ;
- заифии иқтисодии кадрӣ МД “Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ” дар самти таҳия, пешниҳод ва амалӣ намудани лоиҳаҳо, аз ҷумла дар ҷалби маблағҳои бахши хусусӣ;
- набудани мутахассисони соҳибтаҳассус дар соҳаи ШДБХ, ки барои таҳия ва пешбарӣ намудани лоиҳаҳои эҳтимолӣ кодиранд;
- маҳдуд будани захираҳо, аз ҷумла захираҳои молиявӣ ва инсонӣ барои рушди институтсионалии ҷунин сохторҳо, ба монанди Муассисаи давлатии «Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ» ва ташкилотҳои фармоишгар (мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ);
- маҳдудияти сарчашмаҳои иловагии (ғайрибучетӣ) маблағгузориҳои дарозмуддати лоиҳаҳои ШДБХ;
- мавҷуд набудани муносибати дақиқу яхела дар масъалаи ҳамгирии шартномаҳои консессионӣ ба ШДБХ;
- мавҷуд набудани шаклу тартиби баҳисобгирӣ, инчунин нишондиҳандаҳо ва мониторинги лоиҳаҳои ШДБХ;
- набудани ташаббус аз ҷониби ташкилотҳои фармоишгар (мақомоти марказӣ ва маҳаллии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ) дар татбиқи лоиҳаҳо тавассути механизми ШДБХ, аз ҷумла дар соҳаҳои иҷтимоӣ;
- мавҷудияти хавфҳо, аз ҷумла иқтисодӣ ва сиёсӣ, ба монанди зуд-зуд тағйир ёфтани сиёсати тарифӣ ва/ё фискалӣ, иваз карда шудани роҳбарияти ташкилотҳои фармоишгар ва кормандони онҳо ва дигар хавфҳои номусоиде, ки ба бахши хусусӣ дошта таъсири манфӣ мерасонанд;
- инкишоф наёфтани бозори маблағгузориҳои дарозмуддат.

2.3.3. Афзалиятҳои асосӣ

- такмил додани заминаи қонунгузориҳои ШДБХ дар асоси мутобиқ намудани таҷрибаи ҷаҳонии истифодаи усулу воситаҳои ШДБХ, истифодаи шаклу механизмҳои мукамалтари ҳамкориҳои байни давлат ва бахши хусусӣ дар татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- фароҳам овардани шароити мусоид, аз ҷумла низоми дастгирӣ, ҳавасмандгардонӣ ва кафолатҳои муассир барои ҷалб намудани захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- ба роҳ мондани муколамаи давлат ва бахши хусусӣ байни иштирокчиёни раванди ШДБХ барои табодули фикру ақида ва ташаккули муносибати ягона ба мушкилоти ШДБХ;
- таҳияи барномаҳои соҳавӣ ва минтақавӣ рушди ШДБХ;
- ташкили форумҳо ва мизҳои мудавав оид ба масъалаҳои ШДБХ.

2.3.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

- таҳияи барномаҳои минтақавӣ ва соҳавии рушди ШДБХ, ки ҳадафу вазифахоро оид ба рушди он пешбинӣ менамоянд;
- такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии бахши ШДБХ, аз ҷумла доир ба масъалаҳои ҳамкории иштирокчиёни ШДБХ ва алоқаманд намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ»;
- баланд бардоштани иқтисодии кадрӣ МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ дар самти таҳия, пешниҳод ва татбиқи бомуваффақияти лоиҳаҳои ШДБХ»;
- мунтазам арзёбӣ намудани фаъолияти МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ» бо мақсади беҳтар намудани фаъолияти кормандони он;
- рушди заминаи меъёрию ҳуқуқӣ, ки барориш ва гардиши коғазҳои киматнокро дар лоиҳаҳои ШДБХ танзим мекунад;
- андешидани тадбирҳо, аз ҷумла омода намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузорӣ оид ба фароҳам овардани шароити мусоид барои бахши хусусӣ дар лоиҳаҳои ШДБХ, аз ҷумла масъалаҳои дастгирӣ, ҳавасмандгардонӣ, кафолатҳо ва ҳаммаблағгузориҳои лоиҳаҳои ШДБХ аз ҷониби давлат;
- таҳлили фаъолияти корхонаҳои воҳиди давлатӣ оид ба мувофиқати онҳо бо принципҳои иқтисоди бозаргонӣ;
- таҳияи шаклҳо ва тартиби баҳисобгирии лоиҳаҳои ШДБХ, инчунин индикаторҳо ва низоми мониторинги лоиҳаҳо;
- таҳияи расмиёт ва ҳуҷҷатҳо оид ба ҷалби ширкатҳои амалиётӣ (сармоягузoron / операторҳо) ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- омӯзиши мушкилоте, ки кишвар дар раванди ҷалби сармояи бахши хусусӣ барои рушди инфрасохтор ба онҳо дучор гардида метавонад.

2.3.5. Натиҷаҳои ҷаҳидошт

- шумора ва ҳаҷми маблағгузориҳои лоиҳаҳои ШДБХ ба таври назаррас зиёд мегарданд;
- иқтисодии кадрӣ МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ» тибқи талаботи замони муосир такмил меёбад;
- барномаи мақсадноки рушди ШДБХ таҳия карда мешавад;
- заминаи меъёрию ҳуқуқӣ дар бахши ШДБХ, аз ҷумла доир ба масъалаҳои ҳамкории иштирокчиёни ШДБХ ва ҳамгироии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ» такмил дода мешавад;
- низоми ҳавасмандгардонӣ, дастгирӣ ва кафолатҳои давлатӣ барои ҷалби захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ ташкил карда мешавад;
- механизми самараноки ҷорӣ намудани инноватсияҳо ба лоиҳаҳои инфрасохторӣ ва хизматрасонӣ ташкил карда мешавад;
- механизмҳои ҳаммаблағгузориҳои муштараки лоиҳаҳои ШДБХ аз ҷониби давлат ташкил карда мешавад;
- иштирокчиёни раванд оид ба механизми ШДБХ, шаклҳои он, оид ба таҷрибаи истифодаи он ва натиҷаҳои татбиқи лоиҳаҳо аз тариқи ШДБХ хабар шудаанд;
- ҷалби захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ таъмин карда мешавад;
- мушкилоти ШДБХ, аз рӯи ташаббус, таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ ҳадди ақал кам мешавад;
- дар самти ШДБХ мутахассисони дорои қобилияти таҳия ва пешбурди лоиҳаҳои эҳтимолӣ омода карда мешаванд;
- рушди институтсионалии ҷунин сохторҳо, ба монанди Муассисаи давлатии “Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ” ва ташкилотҳои

- фармоишгар (мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии марказӣ ва маҳаллӣ) таъмин мегардад;
- фонди рушди (таҳия ва дастгирии) лоиҳаҳои ШДБХ таъсис дода мешавад;
  - заминаи ҳуқуқӣ оид ба ШДБХ ва консессияҳо ҳамоҳанг карда мешавад;
  - таъсири хавфҳои марбут ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ то ҳадди ақал кам карда мешавад;
  - феҳристи лоиҳаҳои ШДБХ таҳия мегарданд;
  - нишондиҳандаҳо ва методологияи арзёбии лоиҳаҳои ШДБХ таҳия карда мешаванд.

БОБИ 3. БАЛАНД БАРДОШТАНИ САМАРАНОКӢ ВА ГУНОГУНШАКЛИИ ЗАХИРАҶО ВА ИҚТИДОРИ БАХШИ ВОҶЕӢ ВА ҚОБИЛИЯТИ РАҚОБАТИ ИҚТИСОДИӢТ

3.1. Саноат

3.1.1. Ҳолати кунунӣ

Дар давраи аз соли 2011 то соли 2015 дар саноати кишвар тамоюлҳои мусбии рушд нигоҳ дошта шуда, суръати устувори рушди истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ таъмин гардид. Дар соли 2011 ин нишондиҳанда нисбат ба соли 2010 5,7 фоиз, соли 2012 10,8 фоиз, соли 2013 3,8 фоиз, соли 2014 5,0 фоиз ва соли 2015 11,2 фоизро ташкил дод. Дар маҷмӯъ, соли 2015 ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ 12,2 млрд. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба ҳамин нишондиҳандаи соли 2011 38,3 фоиз зиёд аст. Зимнан, истихроҷи ангишт 4,2 маротиба, истеҳсоли хишти сохтмонӣ 2,0 маротиба, истеҳсоли семент 4,7 маротиба, маҳсулоти макаронӣ ва гӯштӣ 2,6 маротиба, маҳсулоти ширӣ 3,3 маротиба, маҳсулоти қаннодӣ 3,4 маротиба зиёд шуд. Рушди бадастомада асосан аз ҳисоби ташкили корхонаҳои нави бо техника ва технологияи муосир мучаҳҳаз таъмин карда шуд.

3.1.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз муваффақиятҳои бадастомада, дар саноат мушкилоти зерин боқӣ мемонанд:

- **нормукамал будани танзими гумрукию тарифӣ, сиёсати андоз ва дигар механизмҳои танзимкунандаи мусоидат ба рушди соҳа;** Корхонаҳои саноатии ватанӣ бо сабаби нормукамалии чораҳои танзими гумрукию тарифӣ аз имкониятҳои, ки узвият дар СУС ба онҳо медиҳад, истифода карда наметавонанд. Масалан, меъёрҳои гумрукӣ барои воридоти матоъҳои пахтагин ва қолинҳо нисбат ба меъёрҳои пешбиниамудаи СУС ба маротиб паст мебошад. Маълумоти омории давлатҳои шарик нишон медиҳад, ки дар бозори дохилии мамлакат маҳсулот бе сертификати мутобикат ва пардохти боҷи гумрукӣ фурӯхта мешавад. Ба Тоҷикистон маҳсулоти аз рӯи вазн бе дарназардошти дона ва чуфт ворид карда мешавад. Ин принсипҳои рақобати солимиро дар байни маҳсулоти воридотӣ ва ватанӣ вайрон мекунад;
- **норасоии захираҳои молиявии худӣ корхонаҳо дар шароити фоизи баланди қарзи бонкӣ;** Сатҳи мавҷудаи фоизи бонк аз 22 фоиз то 36 фоизро дар як сол ташкил медиҳад, ки ин аз сатҳи миёнаи даромаднокии корхонаҳои саноатӣ баланд аст. Ин ба рушди саноат дар давраи миёнамуҳлат ва дарозмуддат монеа эҷод мекунад. Ҳиссаи корхонаҳои зиёновар дар саноат ба 40 фоиз расидааст. Боқимонда корхонаҳои як замон ғайридовар бо даромаднокии хеле кам фаъолият мекунанд. Фонди истеҳлокии корхонаҳо аз рӯи таъйинот истифода намешавад. Дар шароити норасоии захираҳои молиявии худӣ корхонаҳо маҷбур мешаванд, ки ба сарчашмаҳои берунии қарзгирӣ муроҷиат кунанд, ки бо чунин сатҳи баланди фоизҳо ба зарарбинии аксар корхонаҳо оварда мерасонад;
- **фарсудаиҳои баланди ҷисмонӣ ва маънавии таҷҳизоти истеҳсолӣ ва инфрасохтор, ки боиси паст шудани сифати маҳсулот, харҷи зиёди энергия, меҳнат, масолах ва қоҳиши рақобатпазирӣ маҳсулот мегардад;** Қариб 70 фоиз таҷҳизоти мавҷуда дар бахши саноат аз нигоҳи ҷисмонӣ ва маънавий кӯҳна мебошад, ки ин ба рушди саноатӣ ва инноватсионии кишвар монеъ шуда, имкон намедиҳад, ки маҳсулоти дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ рақобатпазир истеҳсол карда шавад. Масолахфунҷоии маҳсулот дар соҳа 60 фоиз ва меҳнатталабӣ 20 фоизро ташкил медиҳад. Дар маҷмӯъ, бидуни истисно қариб ҳамаи корхонаҳои саноатии Тоҷикистон, ки аксарияташон дар давраи шӯравӣ сохта шудаанд, ба навсозӣ эҳтиёҷ доранд;
- **сатҳи пастӣ фаъолияти инноватсионӣ ва сармоягузорӣ;** Дар солҳои ислоҳоти бозорӣ иқтисодии инноватсионии мамлакат хеле қоҳиш ёфт. Барои илм, танҳо 0,1

фоиз ММД кишвар сарф мешавад, ҳол он, ки ин нишондод дар Ҷумҳурии Қирғизистон 0,5 фоиз ва дар Федератсияи Россия 1,3 фоизро ташкил медиҳад. Агар дар соли 1990 ба 1 млн. аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо фаъолияти илмию тадқиқотӣ 1565 нафар машғул бошанд, пас дар соли 2014 ин нишондиҳанда 3,7 маротиба коҳиш ёфта, 423 нафарро ташкил дод.

Дар давоми даҳ соли охир дар кишвар зиёда аз 90 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи умумии 12 млрд. сомонӣ амалӣ карда шуд. Айни замон 63 лоиҳа бо маблағи умумии беш аз 19 миллиард сомонӣ амалӣ шуда истодааст. Вале бо вучуди ин, аз рӯи сатҳи сармоягузори мустақими хориҷӣ дар соли 2014 Тоҷикистон дар рейтинги байналмилалӣ мақоми 150-ро ишғол намуд, ки ин мавқеи пасттарин дар байни кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ мебошад. Барои муқоиса, дар рейтинги мазкур Ҷумҳурии Қирғизистон мақоми 100, Ҷумҳурии Ўзбекистон мақоми 86, Туркманистон мақоми 50, Ҷумҳурии Қазоқистон мақоми 29 ва Россия мақоми 4-умро ишғол менамоянд;

- **сатҳи пасти диверсификатсия дар саноати коркард;** Ҳаҷм ва намуди маҳсулоти истеҳсолшавандаи саноатӣ дар муқоиса бо соли 1990 хеле коҳиш ёфтааст. Дар соҳаҳои саноати вазнин аз 50 номгӯи маҳсулоти муҳим истеҳсоли 34 номгӯи (68 фоиз) он қатъ шудааст ва ё дар ҳаҷми на зиёда аз 10 фоиз соли 1991 истеҳсол карда мешавад. Дар бахшҳои саноати сабук аз 11 номгӯи маҳсулоти асосӣ аз рӯи 4 намуди он ба сатҳи 17- 45 фоиз соли 1990 расонида шуда, номгӯи боқимондаи маҳсулот ё тамоман истеҳсол намешавад ва ё 3 фоиз сатҳи 1990-ро ташкил медиҳад. Ин бо чунин омилҳо, ба монанди қатъшавии алоқаҳои иқтисодӣ, сатҳи баланди фарсудаҷавии маънавӣ ва ҷисмонии таҷҳизоти саноатӣ, набудани захираҳои қарзии дастрас ва ғайра алоқаманд мебошад.

3.1.3. Афзалиятҳои асосӣ ва марҳилаҳои амалӣ намудани онҳо

- баланд бардоштани самаранокии соҳаҳои коркарди маҳсулоти ватанӣ, воситаҳои асосӣ, технологияву таҷҳизот;
- баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулот.

Амалӣ намудани ин афзалиятҳо дар якҷанд марҳила сурат мегирад. Дар марҳилаи аввал бояд вазифаи азнавтаҷҳизонии техники корхонаҳои соҳа, аз ҷумла сиёсати воридоти технологияи пешрафтаи кишварҳои тараққиқарда ҳал карда шавад. Дар марҳилаи дуюм ташаккул ва рушди кластерҳои саноатӣ оид ба коркарди нахи пахта, пӯсти хом, пилла, ангур, мева ва дигар маҳсулоти кишоварзӣ, инчунин ашёи хоми минералӣ оғоз меёбад. Дар марҳилаи сеюм амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба ҳавасмандгардонии рушди иқтисодиёти ба содирот нигаронидашуда аз ҳисоби афзоиши истеҳсоли молҳои ниҳой дар корхонаҳои соҳаи саноат пешбинӣ гардидааст. Дар натиҷа **асосҳо барои аз иқтисодиёти аграрӣ-индуриалӣ ба индустриалӣ-аграрӣ табдил додани иқтисодиёти мамлакат** ташаккул дода мешаванд.

Инчунин сиёсати воридотивазкунии интихобӣ марҳила ба марҳила амалӣ мегардад. Дар ибтидо истеҳсолоти худӣ барои ивазкунии масолеҳи ашёи хом ва маҳсулоти оддии воридшаванда ташкил хоҳад шуд. Сипас амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба истеҳсоли маҳсулоти нисбатан мураккабтари саноатӣ оғоз мешавад. Дар натиҷаи диверсификатсияи саноат, микёс, арзиши пасти қувваи корӣ ва касби таҷрибаи корӣ нархи дохилии молҳои саноатии истеҳсоли ватанӣ рақобатпазир мегардад. Дар анҷом содироти онҳо оғоз меёбад. Татбиқи дурусти сиёсати рушди содирот ва воридотивазкунӣ барои баланд бардоштани самаранокии сиёсати содирот ва дар маҷмӯъ иқтисодиёт замина фароҳам меоварад.

3.1.4. Самтҳои амалӣ ва чорабиниҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳо

1. Такмили чораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои химояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС тавассути:

- таҳия ва андешидани тадбирҳо оид ба дастгирии давлатии молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;

- фароҳам овардани шароити одилонаи рақобати маҳсулоти ватанӣ ва воридотӣ;
- ҳимояи бозори дохилӣ аз маҳсулоти қочоқ, пастсифат ва зарарнок.

2. Такмили сиёсати қарзӣю молиявӣ барои таъмини соҳаҳои саноат бо захираҳои қарзӣ бо шартҳои қобили қабул тавассути:

- таҳия ва амалисозии механизми қарздиҳии имтиёзнок барои хариди таҷҳизоти нав ва ҳаҷми калони ашёи хоме, ки дар мамлакат истеҳсол карда намешавад;
- зиёд намудани ҳаҷми маблағҳои Фонди дастгирии соҳибкорӣ (ФДС) ва паст кардани меъёри фоизӣ.

3. Такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвестиционии соҳибкорони хусусӣ тавассути:

- аз ААИ ва боҷҳои гумрукӣ озод кардани қисмҳои эҳтиётӣ барои таҷҳизот, ашёи хом ва масолеҳе, ки дар ҷумҳурӣ истеҳсол намешаванд;
- беҳтар намудани низоми маъмурикунонии андоз, ташкили низоми мусоиди андозбандӣ барои истифодабарандагони захираҳои табиӣ ва соҳибкорони инфиродӣ;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди соҳаҳои саноат бо истифода аз захираҳои маъдану ашёи хоми маҳаллӣ ва партовҳои истеҳсолие, ки воридивазкунии интиҳобӣ ва афзоиши содиротро таъмин мекунанд.

4. Такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ тавассути:

- таҳия ва қабули қонунҳо ва барномаҳои нави ба рушди содирот ва воридотивазкунӣ равонагардида;
- ташкили ниҳодҳои мусоидат ба содирот, аз ҷумла ташаккули шабакаи интиқоли мол дар хорича;
- ташкили низоми суғуртаи амалиётҳои содиротию воридотӣ аз хатарҳои тичоратӣ ва сиёсӣ;
- ташкили дастгирии иттилоотию машваратӣ, мусоидати маркетингӣ ва таҳлилӣ дар пешбурди содирот;
- ислоҳоти сиёсати тичоратӣ бо мақсади соддагардонии расмиёти содирот ва воридот;
- ба роҳ мондани механизми ҳавасмандгардонии содироткунандагон;
- ворид намудани тағйирот ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки муносибатҳоро оид истихроҷи канданиҳои фойданок танзим менамояд.

5. Баланд бардоштани дараҷаи ҳимоя аз моддаҳои кимиёии хатарнок дар баҳи саноат тавассути:

- такмили қонунгузорӣ дар соҳаи тасниф ва тамғагузории моддаҳои кимиёвӣ дар асоси низоми байналмилалии ТТМК;
- таҳия ва тасдиқи Стратегияи ҷорӣ намудани ТТМК дар ҷумҳурӣ, ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда дар соҳаи ТТМК;
- таҳия ва тасдиқи номгӯи моддаҳои кимиёе, ки бояд стандартизатсияи экологӣ ва сертификатсия (ҳатмӣ, ихтиёрӣ) шаванд, таҳияи чорабиниҳо оид ба иваз кардани моддаҳои кимиёии хатарнок бо моддаҳои алтернативии хатари камтар дошта;
- ташкили низоми ягонаи иттилоотии дастрасӣ ба маълумот оид ба маводҳои кимиёвӣ;
- омода ва тасдиқ намудани феҳристи корхонаҳое, ки дар муомилоташон моддаҳои кимиёии хатарнок вучуд доранд.

6. Таҷдиди соҳаҳои саноатӣ ва диверсификатсияи он тавассути:

- таҳия ва татбиқи Барномаи саноатии ягона, ки сохтмони корхонаҳои нав ва азнавтаҷҳизонии техникаи корхонаҳои амалкунандаи соҳаро пешбинӣ менамояд;
- таҳия ва қабули маҷмӯи чораҳо оид ба ҷалби воситаҳои фондҳои инноватсионии рушд, сармояи дохилӣ ва хориҷӣ;
- таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба ташаккул ва рушди кластерҳои саноатӣ дар саноати сабук, хӯрокворӣ, кимиё, саноати кӯҳӣ, металлургияи ранга, саноати масолеҳи сохтмонӣ ва дар дигар соҳаҳо;
- таҳия ва қабули маҷмӯи чораҳо оид ба баланд бардоштани самаранокии ТИТК ва истеҳсолоти илмталаб, ташкили паркҳои технологӣ, бизнес-инкубаторҳо ва ғайра;
- таҳияи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ барои рушди соҳаҳои афзалиятноки саноат;
- бо дарназардошти имкониятҳои бучетӣ, ташкил ва истифодаи воситаҳои «Фонди сармояи венчурӣ» барои татбиқи лоиҳаҳо оид ба кам намудани хароҷоти корхонаҳои саноатӣ;
- таҳияи лоиҳаҳо оид ба зиёд намудани арзиши иловашудаи маҳсулоти саноатӣ дар заминаи истифодаи нисбатан пурраи захираҳои маҳаллӣ;
- таъсис ва рушди ассотсиатсияҳои соҳавӣ;
- ҷорӣ намудани усулҳои самарабахши истифода ва нобудкунии партовҳо.

7. Баланд бардоштани сифат ва эътибори маҳсулоти саноатии ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ тавассути:

- ҷорӣ намудани низоми стандартҳои байналмилалӣ сифат дар корхонаҳои саноатӣ;
- ҷорӣ намудани технологияҳои муосири аз нигоҳи экологӣ бартариятдошта;
- истифодаи имкониятҳои технологияҳои иттилоотӣ иртиботӣ барои пешбурди маҳсулоти ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ;
- таҳия ва пешбурди брендҳои миллии корхонаҳои саноатӣ, баланд бардоштани сатҳи шинохташавии маҳсулот бо нишонаи «Истеҳсоли Тоҷикистон» дар бозорҳои хориҷӣ;
- мусоидат намудан ба иштироки корхонаҳо дар намоишгоҳҳо ва ярмаркаҳои байналмилалӣ саноатӣ;
- сохтмони объектҳои нав дар доираи сиёсати содирот ва воридотивазкунӣ ва афзоиши содирот.

3.1.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- ҳиссаи саноат дар сохтори ММД мамлакат аз ҳисоби рушди босуръати соҳа ва баланд шудани арзиши иловашудаи маҳсулоти саноатӣ то 13,5 фоиз расида, барои гузариш ба иқтисодиёти индустриалӣ-аграрӣ замина гузошта мешавад;
- рақобатпазирии маҳсулот баланд бардошта шуда, афзоиши содироти саноатӣ ба андозаи 40 фоиз таъмин карда мешавад, ки эътибори маҳсулоти саноатии Тоҷикистон дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ баланд мебардорад;
- беш аз 28 ҳазор ҷойҳои кории нав, аз ҷумла ҷойҳои кории инноватсионӣ ташкил карда мешавад, ки шугли пурмаҳсулро дар саноат ва дар дигар соҳаҳои дахлдор таъмин мекунад.

3.2. Бахши аграрӣ: амнияти озуқаворӣ ва таъмини дастрасӣ ба ғизои хушсифат

3.2.1. Вазъи муосир ва таҳдидҳои талаботи афзоишбандаи ҷаҳонӣ ба озуқа

Арзёбии иқтисодиёти ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки афзоиши мунтазами аҳолии ҷаҳон, афзоиши бекорӣ, баландравии нархи захираҳои энергетикӣ ва истифодаи ғайриоқилонаи захираҳои заминӣ об дар аксар давлатҳои ҷаҳон боиси баландшавии

нархи маҳсулоти озуқаворӣ гардад. Аз ин рӯ, бахши кишоварзии Тоҷикистон барои ба таҳдидҳои тақозои афзоишбандаи ҷаҳонӣ ба озуқа ҷавобгӯ будан бояд ба рушди устувори интенсифӣ ноил гардад. Соҳаи кишоварзии кишвар аз рӯи ҳисса дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ аҳоли ва соҳаҳои саноат бо ашӯи хом, шумораи аҳолии машғул яке аз соҳаҳои муҳими стратегӣ иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон боқӣ мемонад. Саҳми бахши муҳимтарин - соҳаи кишоварзӣ дар ММД-и кишвар 23,3 фоизро ташкил медиҳад. Қариб 2/3 корхонаҳои истеҳсолии амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон корхонаҳои агросаноатӣ мебошанд.

Суръати миёнаи солонаи рушди маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ дар давраи солҳои 2011-2015 ба андозаи 9-9,5 фоиз ва дастгирии давлатӣ аз ҳисоби бучет дар ин давра 1,7 млрд. сомониро ташкил дод. Дар давоми 15 соли охир дар бахши кишоварзии кишвар 42 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи 3,7 млрд. сомонӣ амалӣ шудааст. Дар ин давра зиёда аз 20 ҳазор гектар замини кишоварзӣ азхуд карда шуда, майдони зироатҳои бисёрсола 54 ҳазор гектар зиёд карда шуд, зиёда аз 100 ҳазор ҷойи кории нав таъсис дода шуда, 52 корхонаҳои хурд ва миёна коркарди маҳсулоти гӯшту шир ташкил ва ба истифода дода шудааст. Имрӯз 65,8 фоиз аҳоли дар соҳаи кишоварзӣ фаъолият мекунад.

Пахта, меваи тару хушк, пиёз ва сабзавот молҳои асосии содироти кишоварзии кишвар мебошанд. Дар давраи солҳои 2011-2015 содироти пахта 15 фоиз ҳаҷми умумии даромади содироти кишварро таъмин мекард, ба ҳиссаи меваи хушк ва пиёз бошад, тақрибан 80 фоиз содироти молҳои озуқаворӣ рост меомад. Ҳоло масоҳати заминҳои кишт 3604,6 ҳазор гектар, аз онҳо 730,4 ҳазор гектарро заминҳои обёришаванда ташкил мекунад. Замини шудгор 839,6 ҳазор гектар, аз ҷумла заминҳои обёришавандаи дар ихтиёри хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ қарордошта 458,3 ҳазор гектарро ташкил медиҳад. Дар ихтиёри хоҷагиҳои ҷамъиятӣ, хоҷагиҳои деҳқонӣ ва аҳоли мутаносибан 17,0 фоиз, 60,0 фоиз, 23,3 фоиз заминҳои қорам қарор дорад ва ҳиссаи онҳо дар истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ мутаносибан 6,0 фоиз, 30,6 фоиз, 63,4 фоизро ташкил медиҳад.

Дар давраи солҳои 2011-2015 истеҳсоли намудҳои асосии маҳсулоти кишоварзӣ дар кишвар чунин тамоюли афзоиш дорад: ғалладона ва зироатҳои лӯбиғӣ 1,2 маротиба, сабзавот 1,3 маротиба, ползӣ 1,3 маротиба, мева ва буттамева 1,3 маротиба, ангур 1,2 маротиба, гӯшт 1,3 маротиба, шир 1,3 маротиба ва тухм 1,2 маротиба. Истеҳсоли пахта ва картошка дар ҳамин давра мутаносибан 12,0 фоиз ва 1,1 фоиз кам шудааст. Дар соли 2015 дар соҳаи кишоварзии мамлакат 1378,5 ҳазор тонна ғалладона ва зироатҳои лӯбиғӣ, 265,5 ҳазор тонна пахта, 866,7 ҳазор тонна картошка, 1600,1 ҳазор тонна сабзавот, 575,7 ҳазор тонна ползӣ, 280 тонна мева ва буттамева, 195,8 ҳазор тонна ангур, 166,1 ҳазор тонна гӯшт, 742,8 ҳазор тонна шир, 6,4 тонна пашм, 3,6 ҳазор тонна асал ва 315,6 млн. дона тухм истеҳсол карда шуд.

Дар соҳаи кишоварзӣ зиёда аз 20 барномаи соҳавии миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлат татбиқ шуда истода, як қатор қарорҳо, пешниҳодҳо ва санадҳои меъёрӣ қабул карда шудаанд. Маълумоти шарҳи пешакии иҷрои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015 аз он шаҳодат медиҳад, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи аксарияти параметрҳои стратегияи мазкур ба мақсадҳои гузошташуда ноил шудааст. Дар мамлакат «Барномаи ислоҳоти кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2020», «Барномаи амнияти озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2015» ва Консепсияи сиёсати аграрии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ шуда истодаанд.

3.2.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз муваффақиятҳои бадастомада, дар ин бахш масъалаҳои ҳалталаб боқӣ монда, мушкилоти нав пайдо шудааст, аз ҷумла:

- самаранокии пасти татбиқи ислоҳот ва номукаммалии муносибатҳои замин дар соҳаи кишоварзӣ метавонад ба соҳа таъсири манфӣ расонад;
- субсидияҳои нокифояи ҳукуматӣ, ҳаҷми ками сармоягузориҳо ва дастрасии маҳдуди хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) ба қарз;

- инфрасохтори суст инкишофёфтаи нақлиётӣ, бадшавии ҳолати роҳҳо дар минтақаҳои деҳот ва набудани дастрасӣ ба иттилооти бозорӣ;
- муташаккилии нокифояи деҳқонон, инфрасохтори инкишофнаёфтаи бозори маҳсулоти кишоварзӣ ва мураккабии дастрасии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ба он, набудани малақаҳои маркетингӣ;
- дар ҳолати коҳиш ёфтани истеҳсоли маҳсулоти дохилӣ ва зиёдшавии воридоти маҳсулоти кишоварзӣ ва озуқаворӣ, ба амнияти озуқаворӣ ва таъмини аҳолии мамлакат бо ғизои хушсифат таъсири манфӣ расонида мешавад;
- назорати суст аз болои технологияи истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ, ки ба истеҳсолоти агросаноатӣ дар маҷмӯъ ва инчунин ба сифати маҳсулоти хӯрокворӣ таъсири манфӣ мерасонад;
- истифодаи ғайриоқилона ва идоракунии ҳамгирои сусти захираҳои табиӣ ва низоми сусти обёрӣ, ки ба коҳишёбии ҳосилхезии хок, бад шудани ҳолати мелиоративии он ва зиёд шудани масоҳати заминҳои истифоданашаванда оварда расонидааст;
- номукаммалии механизмҳои иқтисодии таъмини пӯшонидани харочоти нигоҳдорӣ ва истифодабарии инфрасохтори обёрӣ ва захбуру захқашҳо дар зироаткорӣ обёришаванда, номукаммалии низоми субсидияи давлатӣ барои пардохти истифодаи неруи барқ бо мақсади обёрии мошинӣ, таъсири манфии сиёсати тарифии мавҷуда дар соҳаи обёрӣ ва захбуру захқашҳо барои самаранокии ғайриҷамъияти соҳа;
- инкишоф наёфтани бозори маҳсулоти кишоварзӣ ва нигоҳ дошта шудани мушкилоти дастрасии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ба бозор;
- ҳал нагардидани масъалаи гузаронидани инфрасохтори обёришаванда ва захбуру захқашҳои дохилихоҷагӣ ба ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об (АИО), нокифоя будани дастгирии давлатӣ барои рушди устувор ва ғайриҷамъияти ин ассотсиатсияҳо;
- набудани низоми самараноки ҳавасмандгардонии давлатӣ барои азхуд намудани заминҳои нави кишоварзӣ ва ба муомилот баргардонидани заминҳои қаблан обёришавандаи шӯр, ботлоқзор ва истифоданаванда.

3.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

- густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва рушди истеҳсолоти кишоварзии сердаромад;
- таъмини дастрасии устувори корхонаҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ ва қарзӣ;
- такмили инфрасохтор ва таъминоти моддию техникаи соҳаи кишоварзӣ;
- бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати ғизо.

3.2.4. Вазифаҳои асосӣ ва самти амал барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва инкишофи истеҳсолоти кишоварзии сердаромад тавассути:

- инкишофи барномаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ;
- такмили вазифаҳои идоракунӣ ва сохтори Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии ислоҳоти аграрӣ бо истифода аз индикаторҳои гендерӣ;
- такмили сиёсати хоҷагиҳои деҳқонӣ;
- инкишоф додани шабакаи кооперативҳои кишоварзӣ;
- содда гардонидани шаклҳо ва муҳлатҳои ҳисоботдиҳии омӯрӣ дар соҳаи кишоварзӣ;
- ташкил ва инкишоф додани низоми идоракунии ҳавзавии захираҳои об;

- барқарор намудани низомҳои обёрӣ, навсозии фондҳои истеҳсолии хоҷагии об;
- бо дарназардошти имконияти бучети давлатӣ, такмил додани механизми андозбандии корхонаҳои кишоварзӣ;
- фаъолияти устувори низоми нигоҳдорӣ, истифодаи инфрасохтори обёрӣ ва захбуру захкашӣ асоси фаъолияти устувори кишоварзии обёришаванда ва таъмини амнияти озуқаворӣ, шугли аҳолии деҳот ва баланд бардоштани сатҳи некӯаҳолии аҳолии маҳаллӣ;
- барқарор намудани низомҳои обёрӣ ва захбуру захкашӣ барои баланд бардоштани сатҳи бообтаъминкунии обёришаванда, беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои шӯр ва ботлоқзорҳо.

2. Таъмини дастрасии устувори корхонаҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ ва қарзӣ тавассути:

- таҳияи механизми пешниҳоди қарзҳои кутӯҳмуҳлат, миёнамуҳлат, дарозмуҳлат ва қарзҳои имтиёзнок ба истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, инкишофи кооперативҳои қарзӣ;
- ташкили низоми миллии суғуртаи истеҳсолоти кишоварзӣ;
- ҷорӣ намудани механизми нави маблағгузории соҳаи кишоварзӣ.

3. Беҳтар намудани инфрасохтор ва таъминоти моддию техникаи кишоварзӣ тавассути:

- ташкил ва инкишоф додани кооперативҳои хизматрасонӣ ва таъмини маълумотдиҳӣ ба истеҳсолкунандагони кишоварзӣ;
- бунёди истгоҳҳои моддию техникаи дар заминаи АХД, рушди агролизинг, баланд бардоштани сатҳи механизатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ;
- баланд бардоштани дараҷаи тичоратикунони истеҳсолот тавассути инкишофи малакаҳои маркетингӣ ва касбии кормандони соҳаи кишоварзӣ;
- омода намудан ва такмили ихтисоси кормандони соҳаи кишоварзӣ бо дарназардошти самтҳои асосии рушди истеҳсолоти кишоварзӣ.

4. Бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати гизо тавассути:

- истифодаи оқилонаи захираҳои замин ва об ва таҳияи чораҳо ҷиҳати маълумотдиҳӣ ба аҳли ҷомеа оид ба вазъи экологии захираҳои замин ва об;
- ташкили низоми такмили сохтори майдонҳои кишти зироатҳои кишоварзӣ ва беҳтар намудани истифодабарии чарогоҳҳо;
- рушди тухмипарварӣ ва зотпарварӣ дар асоси ташкили заминаи устувори тухмии зироатҳои кишоварзӣ ва коркарди низоми дастгирии рушди зотпарварӣ;
- баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ тавассути ташкили механизми таъмини талаботи хоҷагиҳо ба тухмии хушсифат;
- таъмини талаботи хоҷагиҳои кишоварзӣ ба нуриҳои минералӣ ва воситаҳои кимийии ҳифзи растаниҳо ва истифодабарии меъёрии онҳо;
- ташкили низоми дастрасии баробарҳуқуқ ва саривақтии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ ба захираҳои об барои обёрӣ.

3.2.5. Натиҷаҳои ҷаимдошт

- сатҳи амнияти озуқаворӣ баланд бардошта шуда, дастрасии аҳоли ба ғизои хушсифат (бо микровитаминҳо ғанӣ гардонидани ғизо, ғизои дуруст ва таъмини оби тозаи ошомиданӣ) аз ҳисоби рушди интенсивии кишоварзӣ ва афзоиши истеҳсолоти воридотивазкунанда таъмин карда мешавад;
- дараҷаи муайяни солимгардонии молиявии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ таъмин мешавад;

- принципи лоиҳавии дастгирии давлатии молиявии истехсолкунандагони кишоварзӣ чорӣ карда мешавад;
- касри захираҳои сармоягузори барои рушди КАС коҳиш ёфта, сарчашмаҳои дохилӣ ва берунии маблағгузори соҳа ҷалб ва сафарбар карда мешавад;
- низоми миллии суғуртаи ҳосили хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ), махсусан фермерҳои хурду миёна инкишоф ёфта, талафоти ҳосил коҳиш меёбад;
- барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушди соҳаи кишоварзӣ дар асоси шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ амалӣ мешаванд;
- шабакаи барқарорсозӣ ва таҷдиди хатҳои интиқоли қувваи барқ барои эҳтиёҷоти кишоварзӣ амал мекунад;
- дастрасӣ ба бозорҳои фурӯши нуриҳои минералӣ ва химикатҳо, қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ, нуктаҳои хизматрасонии байторӣ ва хадамоти хифзи растаниҳо васеъ мешавад;
- барномаи давлатии механиконидани соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи 2017-2020 қабул ва татбиқ мешавад;
- барномаҳои интихобии технологияҳои сарфакуандаи об (ҷамъовариҳои оби борон, обёрии қатрагӣ ва ғайра) чорӣ карда шуда, сатҳи обтаъминкунии миқдори боз ҳам зиёдтари заминҳо баланд бардошта мешавад;
- заминҳои бекорхобида ба гардиши кишоварзӣ ворид карда шуда шуршавӣ ва ботлоқшавии заминҳо пешгири карда мешаванд;
- принципи идоракунии ҳамгирои захираҳои об ва муносибати дарёӣ-ҳавзавӣ чорӣ карда шудаанд, ки гузариш ба идоракунии бахши об аз сарҳадҳои маъмури ба сарҳадҳои гидрологиро дар назар дорад;
- чор ташкилоти миллии ҳавзавӣ ва чор ташкилоти зерҳавзавӣ таъсис дода шудаанд, ки фаъолияти онҳо ба ҳалли масъалаҳои фаврии идоракунии захираҳои об, аз ҷумла барои обёрӣ нигаронида мешавад;
- низоми кооперативии истехсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар соли 2020 на камтар аз 70 фоиз истехсолкунандагон, аз ҷумла коркард ва фурӯши маҳсулотро дар бар мегирад;
- заминаи меъёрии ҳуқуқии тичоратикунонии натиҷаҳои фаъолияти илмию тадқиқотӣ дар соҳаи кишоварзӣ такмил дода мешавад;
- модулҳои васеи техникӣ таълимдиҳии деҳқонон (фермерон) оид ба масъалаҳои истехсолоти самаранок, технологияҳои коркард ва фурӯш, идоракунии самаранок ва оқилонаи хоҷагии деҳқонӣ таҳия мешаванд;
- заминаи моддию техникӣ барномаҳои селекционии Институти илмию тадқиқотии «Зироаткор» ва Институти илмию тадқиқотии «Боғпарвар»-и Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон такмил дода мешаванд;
- барномаҳои таълимии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ва коллеҷҳои кишоварзӣ такмил мешаванд;
- маълумоти бозорӣ тавассути дастгирии Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон беҳтар мегардад.

3.3. Комплекси сӯзишвории энергетикӣ

3.3.1. Ҳолати кунунӣ

Асоси тавозуни энергияи аввалияро дар Тоҷикистон сӯзишвории ангишти худӣ, захираҳои гидроэнергетикӣ ва маҳсулоти нафту газии воридшаванда ташкил медиҳанд. Қариб 96 фоиз нури барқ дар нуругоҳҳои оби иқтисодӣ хурд, миёна ва калон истехсол карда мешавад. Ба истифода додани МБГ-2 Душанбе бо иқтисоди 100 мВт имконият дод, ки эътимоднокии таъмини барқ дар шаҳри Душанбе боло бурда, сарбории шабакаҳои барқӣ аз ҳисоби истехсоли энергияи ҳароратӣ коҳиш дода шавад. Бо мақсади коҳиши вобастагӣ аз воридоти гази табиӣ ва маҳсулоти нафтӣ, дар мамлакат ҷиҳати диверсификатсияи дастрасӣ ба захираҳои ҳомили энергия, аз ҷумла ангишт

чораҳо андешида шудаанд. Барои инкишофи соҳаи ангишт дар солҳои 2007-2015 тибқи маълумоти Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 35 млн. доллари ШМА равона гардида буд. Дар натиҷаи чораҳои андешидашуда истихроҷи ангишт мунтазам зиёд шуда, дар соли 2014 875 ҳазор тоннаро ташкил дод, ки аз истихроҷи он дар соли 1991 се маротиба зиёдтар аст. Дар татбиқи Барнома оид ба самаранокии истифодаи захираҳои обию энергетикӣ ва сарфаи энергия барои солҳои 2012-2016 бо ҳаҷми маблағгузори қариб 3 млрд. доллари ШМА муваффақиятҳои муайян ба даст оварда шудаанд. Дар доираи барномаи мазкур корҳо оид ба таҷдиди зеристгоҳҳои барқӣ, кам кардани талафоти неруи барқ, ташкили корхонаҳои истеҳсоли лампаҳои каммасраф бо тавоноии 1,2 -1,5 млн. дона дар як сол анҷом дода шуданд. Дар самти шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ таҷрибаи мусбӣ ба даст омадааст, ки намунаи он созишномаи консессионӣ оид ба сохтани манбаҳои мухтори энергия дар минтақаҳои ғайримарказонидашудаи таъмини барқ мебошад. Лоихаи сохтмони ХИБ-500 кВт амалӣ карда шуд, ки барои муттаҳид кардани низоми энергетикӣ ҷанубу шимол имконият фароҳам овард. Ташҳиси мустақили байналмилалӣ лоихаи сохтмони неругоҳи барқи обии “Роғун” ва арзёбии таъсири экологиву иҷтимоӣ он аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ, коршиносони мустақили байналмилалӣ ва ширкату мутахассисони хориҷӣ соҳа гузаронида шуд.

Барои Тоҷикистон, ки дорои захираҳои нодири гидроэнергетикӣ ва захираҳои калони ангишт мебошад, инкишофи оқилонаи КСЭ метавонад катализатори рушди саноат, кишоварзӣ ва сатҳи зиндагии аҳоли гардад. Истифодаи самаранокии иқтисодии гидроэнергетикӣ кишвар барои афзун намудани содироти неруи барқ (иқтисод) ва воридоти ашё замина фароҳам меорад.

Дар баробари ин имкониятҳои истифодаи захираҳои гидроэнергетикӣ аз омилҳои табиӣ иқлимӣ, ки боиси тағйирёбии маҷрои оби дарёҳо дар тӯли мавсим ва чандсолаҳо мегарданд, вобаста буда, ҷалби захираҳои назарраси сармоягузори тоқозо мекунад. Маҳдудиятҳои мавсимӣ дар дастрасӣ ба неруи барқ барои инкишофи фаъолнокии корӣ дар Тоҷикистон монеа эҷод намуда, рушди иқтисодии онро бозмедоранд.

Айни замон, зиёда аз 200 корхонаи саноатӣ ва энергетикӣ ангиштро ҳамчун сӯзишвории алтернативӣ ба гази табиӣ истифода мекунанд. Тараққиёти зеринизоми ангишти КСЭ имконият медиҳад, ки вобастагии иқтисодӣ ҷумҳурӣ аз воридоти гази табиӣ ва маҳсулоти нафтӣ кам карда шавад. Дар ҳаҷми умумии истихроҷи ангишт усули карерии истихроҷи он (зиёда аз 90 фоиз) бартарият дошта, имкониятҳои назарраси истихроҷи шахтагӣ мавҷуд мебошанд. Дар соҳаи ангишт дар давоми солҳои 2007-2015 зиёда аз 35 млн. доллари ШМА, ки ҳиссаи назарраси онро сармоягузори хориҷӣ ташкил медиҳад, равона карда шуд ва ин имконият дод, ки ҳаҷми истихроҷи он ба 1070,1 ҳазор тонна расонида шавад.

Сарфи назар аз тағйироти мусбӣ дар КСЭ кишвар, дар соҳаи мушкилоти зиёд, аз ҷумла норасоии баръалои энергетикӣ ноҳияҳо дар давраи тирамоҳу зимистон ҳалношуда боқӣ мемонад, ки ин ба иқтисодӣ мамлакат таъсири манфӣ расонида, дар инкишофи шахру ноҳияҳо нобаробариро ба вуҷуд меорад.

3.3.2. Мушкилоти асосӣ

Чораҳои андешидашаванда барои ҳалли мушкилоти таъмини истиглолияти энергетикӣ кишвар кифоя нестанд.

Мушкилоти аҳамияти беишти дошта инҳо мебошанд:

- диверсификасияи сусти сарчашмаҳои истеҳсоли энергия ба он оварда расонидааст, ки вазни қиёсии энергияи НБО дар ҷумҳурӣ 92-95 фоиз истеъмолӣ умумӣ энергияро ташкил медиҳад.***

Имконияти истифодаи захираҳои гидроэнергетикӣ аз омилҳои табиӣ иқлимӣ вобаста мебошад. Дар давраи тирамоҳу зимистон аз сабаби кам шудани маҷрои об дар дарёҳо коркарди энергияи барқ дар неругоҳҳои барқи обӣ ба таври назаррас кам шуда, дар натиҷа дар давраи ишорашуда норасоии баръалои неруи барқ ба вуҷуд меояд.

Вобаста ба норасоӣ нуруи барқ ҳар сол дар давраи тирамоҳу зимистон маҳдудияти таъминоти барқ қорӣ карда мешавад. Маҳдудияти (қатъи) дастрасӣ ба нуруи барқ асосан барои истеъмолкунандагони деҳот қорӣ карда мешавад, ки дар он ҷо қариб 73 Ҷоизи аҳолии кишвар зиндагӣ мекунад.

Дар давраи баҳору тобистон аз сабаби маҳдудияти талабот дар бозори дохилӣ ва набудани имконияти содироти нуруи барқ самаранокии истифодаи иқтисодии мавҷудаи нуругоҳҳои барқи обӣ (НБО) коҳиш меёбад. Ҳаҷми умумии партови холии об дар ҳама нуругоҳҳои барқи обии ШСХК «Барқи Тоҷик» дар соли 2013 24589,46 млн. м³ ташкил дод, ки ба 8085,62 млн. кВт.соат нуруи барқ баробар мебошад.

Мушкилоти гармитаъминкунии алтернативии шаҳрҳои калону миёна аҳамияти муҳим дошта, дар ин замина зарурати таҷдиди марказҳои барқу гармидиҳии мавҷуда ва сохтани марказҳои барқу гармидиҳӣ ва деғхонаҳои нав, истифодаи сарчашмаҳои муҳтори энергияи гармӣ, аз ҷумла дар асоси истифодаи манбаҳои барқароршавандаи энергия дар биноҳои истиқоматӣ ва маъмурии лоиҳавӣ ба миён меояд.

- **сатҳи нисбат ба дигар соҳаҳои иқтисодӣ баланди қарзи берунӣ дар энергетика, ки дар он 24 созишномаҳои қарзӣ ба маблағи 1111,4 млн. доллари ШМА татбиқ шуда истодаанд.** Афзоиши сармоягузориҳои хориҷӣ ба энергетикаи Тоҷикистон гарчанде ба ҳалли мушкилоти таъмини бозьтимоди нуруи барқ равона шуда бошад ҳам, вале ба амнияти инвеститсионии энергетикаи ватанӣ ва дар маҷмӯъ кишвар таҳдид мекунад.
- **сиёсати тарифии номуносиби нуруи барқ зимни вучуд доштани маданияти пасти истеъмоли барқ ва сатҳи баланди талафоти он.** Ҷамъоварии пардохтҳои аз рӯи ҳисобҳои пешниҳоднамудаи ШСХК «Барқи Тоҷик» қариб 60 Ҷоизро ташкил медиҳад. Талафоти техникӣ қариб 18 Ҷоизи истеҳсоли нуруи барқро ташкил медиҳад (аз рӯи таҳлилҳои мавҷуда талафоти воқеӣ 33–35 Ҷоизро ташкил медиҳад). Айни замон, нуруталабии ММД Тоҷикистон нисбат ба ҳама нишондиҳандаи давлатҳои минтақаи Осиёи Марказӣ қариб ду маротиба зиёд аст. Нуруталабии алюминии аз ҷониби ширкати ТАЛКО истеҳсолшаванда, ки бузургтарин истеъмолкунандаи ватании барқ мебошад, аз ҳама нишондиҳандаи ширкатҳои хориҷӣ, ки таҷҳизот ва технологияи муосири электролизро истифода мекунад, қариб 20 Ҷоиз зиёд мебошад. Таҳдидҳо ба амнияти энергетикӣ инчунин ба номукамалии сиёсати тарифӣ, заминаи меъёрии ҳуқуқии истифодаи самаранокии манбаҳои ҳомили нуру, аз ҷумла дар бахши таъминоти гармӣ алоқаманд мебошанд.
- **менҷменти заифи энергетикӣ, набудани малакаҳои тиҷоратӣ ва молиявии идоракунӣ.** Дар энергетикаи ватанӣ, ки асоси онро ширкати давлатии «Барқи Тоҷик» ташкил медиҳад, новобаста аз ҷораҳои андешидашуда оид ба тақсимкунии вазифаҳои коркард, тақсимот ва интиқоли нуруи барқ дар байни воҳидҳои сохтори он, сатҳи ба шароити муосир номутобиқи менҷменти энергетикӣ ва устувории молиявӣ, самаранокии пасти тиҷоратикунонии бахш нигоҳ дошта мешавад. Мушкилоти коркарди тавозуни сӯзишворию энергетикӣ кишвар ва муносибгардонии он муҳим боқӣ мемонад.
- **инфрасохтори энергетикӣ инкишофнаёфта, аз ҷумла таъминкунандаи ба гардиши хоҷагидорӣ ворид кардани энергияи офтоб, бод ва маводи биологӣ.** Набудани хатҳои интиқоли барқ, зеристгоҳҳои трансформаторӣ, иттилоот дар хусуси сарчашмаҳои алтернативии энергия ва марказҳои дахлдори таъмини техникӣ ва хизматрасонии онҳо ба амнияти энергетикӣ маҳалҳои истиқоматии аз марказҳои сарбории энергетикӣ дар масофаи дур қарордошта ва Ҷоизнокии қорӣ аҳолии дар онҳо истиқоматкунанда таҳдид эҷод мекунад. Фарсудаҳои ҷойдоштаи инфрасохтори энергетикӣ ва нақлиётӣ самаранокӣ ва эътимоднокии интиқоли маводи ҳомили энергияро кам менамояд, ки дар натиҷа ба талафот, афзоиши хароҷоти истеъмолкунандагони сӯзишворӣ ва нуруи барқу гармӣ оварда мерасонад.

3.3.3. Афзалиятҳои асосӣ

- диверсификатсияи сарчашмаҳои энергия ҳам аз ҳисоби азхудкунии иқтисодии гидроэнергетикӣ, ҳам аз ҳисоби сохтмони НБГ, истифодаи энергияи офтоб, бод ва маводи биологӣ, амалӣ намудани маҷмӯи чораҳои оид ба сарфаи энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ иқтисоди миллӣ;
- ноил шудан ба тағйироти сифатӣ ва миқдорӣ дар энергетикаи ватанӣ ва ин имконият медиҳад, то рушди босубот ва самараноки ҳамаи зернизомҳои КСЭ, ки таркиби муҳимтарини он на танҳо иқтисодии табиӣ захиравӣ, балки инчунин неруи инсонӣ ва инноватсионӣ хоҳад буд, таъмин карда шавад;
- ҳавасмандгардонии рушди босуботи превентивии соҳаҳои алоқаманд ва инфрасохтори энергетикӣ;
- сохтмон ва таҷдиди иншооти наву мавҷудаи тавлиди неруи барқ ва шабакаҳои барқӣ, кам кардани талафоти неруи барқ ва рушди бозори минтақавии фурӯши неруи барқ.

3.3.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноилшавӣ ба афзалиятҳо

1. Диверсификатсияи манбаъҳои энергия тавассути:

- идомаи азхудкунӣ ва истифодаи самараноки иқтисодии гидроэнергетикӣ дар асоси амалӣ намудани барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги неругоҳҳои хурди барқи обии қаблан сохташуда, таҷдиди НБО-и мавҷуда ва сохтани НБО-и нав, аз ҷумла НБО “Роғун”;
- идомаи корҳои оид ба кашф ва азхудкунии захираҳои сӯзишвории органикӣ, зиёд кардани ҳаҷми истихроҷи ангишт ва истеҳсоли газ аз он дар асоси таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки инкишофи истихроҷ (аз ҷумла бо усули шахтагӣ) ва коркарди ангишт;
- татбиқи лоиҳаҳои сохтмони НБГ-и ангиштӣ бо риояи талаботи экологӣ тавассути ворид кардани иқтисодҳои нав, аз ҷумла дар МБГ-2 Душанбе ва МБГ дар вилояти Суғд;
- ҳавасмандгардонии ба гардиши хоҷагидорӣ ворид кардани МБЭ (офтоб, биогаз, бод) дар асоси қонунгузорӣ ва дар маҷмӯи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба қарздиҳӣ ва андозбандии имтиёзноки соҳибкорӣ дар соҳаи лоиҳакашӣ, истеҳсол ва истифодаи таҷҳизот дар асоси МБЭ, таъсиси марказҳои таълимӣ ва хизматрасонии муосидат ба тавсеаи истифодаи МБЭ;
- таҳияи заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва барномаҳои, ки тичоратикунонии корхонаҳои КСЭ ва диверсификатсияи шаклҳои моликиятро дар соҳаи энергетика пешбинӣ мекунанд;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ иқтисоди миллӣ ва соҳаҳои он;
- таъсиси мақоми мустақил оид ба коркарди сиёсати тарифӣ, истисно намудани пешниҳоди кӯмаки мутақобилаи молиявӣ ба категорияҳои алоҳидаи истеъмолкунандагон дар низомии тарифҳои неруи барқ.

2. Ноил шудан ба тағйироти мусбати миқдорӣ ва сифатӣ дар энергетикаи ватанӣ тавассути:

- баланд бардоштани самаранокии менеҷменти энергетикӣ ва молияви КСЭ тавассути татбиқи сиёсати кадрӣ самаранок, ки таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки омодакунӣ ва такмили ихтисоси ҳайати кормандон, аттестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менеҷеронро дар корхонаҳои энергетикӣ пешбинӣ менамояд;
- реструктуризатсияи энергетикаи ватанӣ, татбиқи ислоҳоти сохтори КСЭ, муносибгардонии низомии идоракунӣ ширкатҳои энергетикӣ ва корхонаҳои соҳаи сӯзишворӣ тавассути ташкили маркази ягонаи таҳлили КСЭ, ки фаъолияти муштарак ва ояндабинии инкишофи соҳаҳои ба он алоқамандро дар

асоси таҳия ва муносибгардонии тавозуни сӯзишворию энергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои онро таъмин менамояд;

- таҳияи заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва барномаҳои пешбиникунандаи тичоратикунони КСЭ ва гуногунсозии шаклҳои моликият дар баҳши энергетика, низоми чораҳои дастгирии шарикӣ давлат ва баҳши хусусӣ дар КСЭ;
- диверсификатсияи манбаъҳои маблағгузори КСЭ дар асоси пешбурди ислохот дар зернизомҳои соҳавии КСЭ бо мақсади таъмини ҷолибияти инвестиционӣ ва зиёдкунии ҳиссаи сармоягузори хусусии дохилӣ ба ин соҳаҳои соҳибқорӣ энергетикӣ;
- афзун гардонидани имкониятҳои ташаккулдиҳандаи бучети давлатӣ аз ҳисоби КСЭ дар асоси татбиқи иқтисодии содироти электроэнергетикаи ватанӣ тавассути истифодаи механизмҳои дипломатияи энергетикӣ ва имкониятҳои лоиҳаи CASA-1000, чораҳо оид ба ноил шудан ба шаффофияти молиявии корхонаҳои КСЭ, ба истифода додани агрегатҳои НБО Роғун ва Шӯроб, баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтисодҳои истгоҳҳои барқии амалкунанда.

3. Ҳавасмандгардонии рушди босуботи превентивии соҳаҳои алоқаманд ва инфрасохтори энергетикӣ тавассути:

- таъмини дастрасӣ ҳамаи истеъмолкунандагон, новобаста аз категория, мансубияти минтақавиашон ва фасли сол, ба энергия дар асоси ворид намудани иқтисодҳои нав ва истифодаи самараноки иқтисодҳои ҷойдошта, инкишофи инфрасохтори энергетикӣ, аз ҷумла дар минтақаҳои таъмини ғайримарказонидашудаи барқ;
- таҳияи низоми чораҳо оид ба ҳавасмандгардонии сарфи энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ истехсолот;
- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба баланд бардоштани ҷолибияти лоиҳаҳои сармоягузорӣ, ташаббусҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар баҳши соҳибқорӣ энергетикӣ;
- баланд бардоштани амнияти экологии рушди КСЭ дар асоси таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи чораҳои таъмини амнияти экологии объектҳои энергетика.

3.3.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

Татбиқи самтҳои амалҳо оид ба рушди КСЭ барои солҳои 2016-2020 имконият медиҳад, ки таҳдидҳо ба амнияти энергетикӣ коҳиш дода, талабот ба энергетикаи ватанӣ, ки аз гузариши пешбинишудаи иқтисодиёти мамлакат аз иқтисодиёти аграрӣ-индустриалӣ ба индустриалӣ-аграрӣ бармеояд, қонеъ гардонида шавад ва дар панҷсолаҳои минбаъда Тоҷикистон дар бозорҳои минтақавии энергетикӣ мавқеи пешсафро ишғол намояд, ки бо ноил гардидан ба натиҷаҳои зерин таъмин карда хоҳад шуд:

- диверсификатсияи истехсоли захираҳои энергетикӣ дар асоси сохтани неругоҳҳои нави барқӣ (ба истифода додани иқтисодҳои дар зеристгоҳҳои ҳароратӣ 700 мВт. ва истехсоли солонии неруи барқ дар онҳо 3487,5 млрд. кВт.соатро ташкил медиҳад, истихроҷи ангишт дар соли 2020 ба 4046,9 ҳазор тонна баробар мешавад), ба гардиши хочагидорӣ ворид намудани МБЭ дар ҳамбастагӣ бо чораҳои баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтисодҳои энергетикӣ мавҷуда;
- дар натиҷаи баргараф кардани норасоии барқ дар фасли тирамоҳу зимистон дастрасии истеъмолкунандагони Тоҷикистон ва воҳидҳои ҳудудии он ба неруи барқ таъмин мегардад ва истехсоли он дар соли 2020 нисбат ба соли 2015 қариб зиёда аз 60 фоиз зиёд шуда, 26192,6 млн. кВт. соат ва содироти он 4925,6 млн. кВт.соатро ташкил медиҳад;
- заминаи меъёрию ҳуқуқӣ таҳия гардида, татбиқи барномаҳои, ки тичоратикунони корхонаҳои КСЭ ва диверсификатсияи шаклҳои моликиятро дар баҳши энергетика пешбинӣ менамоянд, оғоз мегардад;

- тавозуни сӯзишворию энергетикӣ таҳия гардида, сохтори он муносиб гардонида мешавад ва омори ватанӣ оид ба тавозуни сӯзишворию энергетикаи кишвар ва минтақаҳои он, инчунин оид ба энергияталабии ММД маълумот пешниҳод мекунад;
- афзоиши маҳсулнокии энергия аз ҳисоби такмили технология (ба истифодадиҳии таҷҳизоти нав, такмил ва аз истифода хориҷ намудани таҷҳизоти кӯҳна), афзоиши истифодаи таҷҳизоти истеҳсолии мавҷуда, такмили ташкили истеҳсолот, пешравиҳои сохторӣ дар иқтисодиёт, талафоти неруи барқ то 10-12 фоиз аз ҳаҷми умумии истеҳсоли он коҳиш дода мешавад;
- самаранокии идоракунии КСЭ аз ҳисоби ташаккули модули кадрӣ дорои сифати дахлдор дар зернизоми соҳавии КСЭ, татбиқи усулҳои муосири менеҷменти энергетикӣ, тағйироти институтсионалӣ, таҷдиди ширкатҳои энергетикӣ, бозсозӣ ва замонавикунонии объектҳои амалкунандаи энергетикӣ, ислоҳот дар зернизоми сӯзишвории КСЭ баланд бардошта мешавад;
- шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар соҳаи соҳибкорӣ энергетикӣ инкишоф ёфтааст, ҳавасмандгардонии ҷалби сармояи хусусӣ барои корҳои геологӣ ва иқтисодӣ ва истифодаи қабри замин, азхудкунии иқтисодии гидроэнергетика ва МБЭ таъмин карда мешавад;
- сохтори тавозуни сӯзишворию энергетикаи мамлакат дар асоси афзоиши ҳиссаи энергетикаи ғайрисӯзишворӣ аз ҳисоби зиёдкунии имкониятҳои техникаи истифодаи МБЭ (оғтӣ, бодӣ, биологӣ ва геотермалӣ), азхудкунии иқтисодии гидроэнергетикаи мамлакат ва баланд бардоштани самаранокии энергетикаи иқтисодӣ миллӣ беҳтар мешавад;
- чораҳо оид ба ҳавасмандгардонии ҷолибияти инвеститсионӣ лоиҳаҳо ва ташаббусҳои шахсонӣ воқеан ҳуқуқӣ дар самти сарфаи энергия, самаранокии энергетикӣ ва истифодаи МБЭ татбиқ карда шудаанд, дар натиҷа азхудкунии энергетикаи минтақаҳои таъминоти ғайримарказонидашудаи барқ аз ҳисоби идомаи татбиқи барномаи инкишофи энергетикаи обии хурд ва МБЭ тавсеа меёбад;
- мақоми мустакил оид ба таҳияи сиёсати тарифӣ таъсис дода шуда, механизми асоснокшудаи ҳисобкунии нарху тарифҳо барои манбаъҳои ҳомили энергияи дорои аҳамияти иҷтимоӣ дар якҷоягӣ бо механизми самаранокии ҳифзи истеъмолкунандагонӣ камбизоат ва истисноии субсидияҳои мутақобила ба категорияҳои алоҳидаи истеъмолкунандагон таҳия ва ҷорӣ карда мешавад;
- инфрасохтори энергетикӣ, аз ҷумла сохтмони зеристгоҳҳо ва хатҳои интиқоли барқ инкишоф ёфта, асосҳои бозори мустакили хизматрасонӣ ва хизматҳои инжинирингӣ дар самти азхудкунӣ ва истифодаи самаранокии иқтисодии энергетикаи мамлакат, аз ҷумла МБЭ ва технологияҳои пешрафтаи энергетикӣ ташкил карда мешавад;
- хизматрасонии қарзи берунӣ дар КСЭ ҷамъшуда ҳам аз ҳисоби баланд бардоштани самаранокии корхонаҳои КСЭ, такмили сиёсати тарифӣ, истифодаи иқтисодии содиротии энергетикаи барқии ватанӣ ва ҳам аз ҳисоби коҳиш додани миқёси иқтисодӣ ҷайрирасмӣ беҳтар мегардад;
- маҷмӯи чораҳо оид ба ташҳиси экологии объектҳои энергетика, оид ба таъмини амнияти экологии инкишофи КСЭ бо коҳиш додани таъсири манфии он ба муҳити зист амалӣ карда мешавад.

3.4. Инфрасохтори нақлиётӣ ва коммуникатсионӣ

3.4.1. Ҳолати кунунӣ

Шабакаи роҳҳои Тоҷикистон дар шароити ҳосе ташаккул ёфтааст, ки он ҳам ба вазъи муосири нақлиёт ва ҳам ба имкониятҳои рушди минбаъдаи он таъсир мерасонад. Ин пеш аз ҳама хеле бо мураккаб будани истифодаи техникаи нақлиётӣ дар ҳудуди кишвар, ки қисми зиёди он кӯҳсор мебошад, инчунин ташаккули таърихан тақозошудаи

шабакаҳо дар муҳлатҳои кӯтоҳ, ки сабаби истифодаи васеи намудҳои гузаранда ва пасти роҳҳо гардидааст, алоқаманд мебошад.

Инкишофи ҳамаи намудҳои нақлиёт таҳти таваҷҷуҳи доимии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад. Ҷудокунии маблағҳо ба таъмир ва нигоҳдории роҳҳо ва намудҳои нақлиёти истифодаи умум дар баробари афзоиши сармоягузорӣ барои сохтмон, таҷдид ва барқароросозии роҳҳо зиёд шудааст. Дар соли 2014 дар муқоиса бо соли 2011 ҳаҷми интиқоли борҳо 20,8 фоиз (аз 61,7 млн. тонна то 74,4 млн. тонна), гардиши борҳо 12,2 фоиз (аз 5508,8 млн. тонна/км то 6180,3 млн. тонна/км), ҳаҷми мусофиркашонӣ 2,7 фоиз (аз 542,3 млн. то 556,9 млн. нафар), миқдори мусофирон 9,1 фоиз (аз 9447,7 млн. мусофир/км то 10305,1 млн. мусофир/км) зиёд шудааст.

Дар мамлакат дар комплекси нақлиёт то имрӯз 38 лоиҳаи давлатии сармоягузорӣ ба маблағи умумии 12 миллиард сомонӣ амалӣ гардида, ин имконият дод, ки 2000 км роҳҳои автомобилгард, 31 км нақбҳо, 240 адад пулҳо, аз ҷумла 6 пули дорои стандарти байналмилалӣ аз болои дарёи Панҷ, 3,4 км долонҳои зиддитармавӣ, 132 км роҳҳои оҳан, 7 адад терминалҳои хизматрасонии нақлиёти автомобилӣ, инчунин терминали мусофирбарии фурудгоҳи байналмилалӣ Душанбе сохтаву таҷдид ва мавриди истифода қарор дода шаванд.

Айни замон низоми нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон нақлиёти роҳи оҳан, автомобилӣ, ҳавоӣ ва нақлиёти барқии шаҳрро (троллейбусҳо) дар бар мегирад. Солҳои охир лоиҳаҳои сохтмон ва таҷдиди роҳҳои автомобилгарди Душанбе - Хучанд - Чанок (сарҳади Ҷумҳурии Ўзбекистон), Душанбе - Рашт - Қарамиқ (сарҳади Ҷумҳурии Қирғизистон), Душанбе - Кӯлоб - Хоруғ - Кулма (сарҳади Ҷумҳурии Халқии Хитой), Душанбе - Кӯргонтеппа - Панҷи поён (сарҳади Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон) ва як қатор лоиҳаҳои муҳими дигар амалӣ шуда истодаанд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Барномаи давлатии инкишоф ва ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои солҳои 2014-2017 қабул шудааст, ки афзалиятҳои рушдро дар бахши технологияҳои иттилоотӣ инъикос намуда, барои васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасонии коммуникатсионӣ дар давраи миёнамуҳлат равона карда шудааст. Дар мамлакат як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои маълумот, иттилоотонӣ ва инкишофи технологияҳои коммуникатсионӣ - иттилоотӣ қабул карда шудааст.

3.4.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз фаъолияти ташкилӣ ва сармоягузори фаъол дар соҳаи нақлиёт ва телекоммуникатсия, мушкилоти зерин боқӣ мемонанд:

- масофаи дур аз роҳҳои бахрӣ ва марказҳои инкишофёфтаи ҷаҳонӣ, баромади маҳдуди нақлиёти роҳи оҳан ба кишварҳои хориҷӣ ва минтақаҳо;
- алоқаи сусти долонҳои нақлиёти байналмилалӣ бо шабакаи дохилии роҳҳои автомобилгард;
- амалан мавҷуд набудани шабакаҳои марказҳои логистикӣ нақлиётӣ;
- ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ беҳатарӣ ва истифода мувофиқат накардани бисёр намудҳои нақлиёт;
- набудани алоқаи ҳавоӣ бо минтақаҳои зиёди дохили кишвар;
- мавҷуд набудани стандарти ягонаи таҳия ва истифодаи низомҳои иттилоотӣ дар мақомоти давлатӣ ва ҳамгироии онҳо, инчунин ҳамкориҳои электронӣ дар асоси истифодаи имзои электронии рақамӣ;
- муносибгардонии заифи расмиёти маъмурӣ, ки ба иттилоотонии мақомоти ҳокимияти давлатӣ равона карда шудааст.

3.4.3. Афзалиятҳои асосӣ

- рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ;
- рушди инфрасохтори нақлиётӣ;
- васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасониҳои муосири иттилоотӣ коммуникатсионӣ.

3.4.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ тавассути:

- ташаккул ва инкишофи долонҳои нақлиётӣ транзитӣ ва таъмини баромад ба бандарҳои баҳрӣ;
- ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ намудани тамоми объектҳои нақлиётӣ, аз ҷумла марказҳои логистикӣ бо мақсади зиёд намудани ҳаҷми ҳамлу нақли мол ва мусофирон;
- сохтани терминалҳои наздисарҳадӣ мувофиқи стандартҳои муосири байналмилалӣ;
- таъсиси нуқтаҳои портативии бақайдгирии ҳолати ҳавоӣ атмосфера;
- харидории воситаҳои нақлиёт барои ҳамлу нақли байналмилалӣ;
- татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорию, ки барои ба маротиб коҳиш додани вобастагии роҳҳои транзитӣ аз як кишвар ва васеъ гардонидани имкониятҳои баромадани кишвар ба бандарҳои баҳрӣ имконият фароҳам меоваранд. Татбиқи ин лоиҳаҳо талошҳои фаъоли берунаи Тоҷикистонро дар ҳамкорӣ бо шарикони тичоратӣ дар Осиёи Марказӣ ва дигар кишварҳои ҳамсоя дар назар дорад;
- таъсиси на камтар аз 4 маркази наздисарҳадии нақлиётӣ, экологӣ ва логистикӣ (Панҷи Поён, Турсунзода, Хучанд ва Хоруғ).

2. Рушди инфрасохтори нақлиётӣ тавассути:

- навсозии заминаи моддию техникаи ҳамаи намуди нақлиёт ва таҷдиди паркҳои нақлиётӣ;
- таъмини таҷҳизот ва техникаи нав барои нигоҳдории роҳҳо, фурудгоҳҳо ва фаъолияти раванди ҳамлу нақл;
- кам кардани хароҷоти нақлиётӣ ба воситаи барқароркунии пулҳо, асфалтпӯш ва таҷдид намудани роҳҳо;
- таъмини робитаҳои нақлиётӣ дар тамоми сол дар байни шаҳру ноҳияҳои кишвар тавассути таҷдиди роҳҳои автомобилгард, сохтмони роҳҳои иловагӣ, сохтмони роҳҳои автомобилгард ва қитъаҳои роҳи оҳан;
- истифодаи самараноки инфрасохтори нақлиёт аз ҳисоби беҳтар кардани сохтори болои роҳҳои оҳан ва таҷдиди пулҳо;
- зиёд кардани ҷудокунии маблағҳои буҷетӣ барои нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди истифодаи умум;
- таҷдид ва таҷҳизонии техникаи фурудгоҳҳо;
- тайёр намудани мутахассисон дар соҳаи сохтмони роҳ.

3. Васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасониҳои муосири иттилоотию коммуникатсионӣ тавассути:

- мутобиқсозии стандартҳои миллий оид ба технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ бо стандартҳои пешрафтаи байналмилалӣ;
- таҳия ва муқаррар намудани тартиби мубодилаи байниидоравии иттилоот;
- ташаккули стандартҳои ягона оид ба таҳия ва истифодаи технологияҳо ва низомҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар мақомоти давлатӣ;
- таҳия ва истифодаи талаботи умумӣ оид ба таъмини мутобиқат ва ҳамгироии захираҳои иттилоотии давлатӣ;
- таҳкими иқтидори техникаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионии мақомоти идораи давлатӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани қоидаҳои мубодилаи маълумот, ки тақрори вазифаҳо ва хароҷотро истисно мекунанд;
- рушди пешгирикунандаи низомҳои иттилоотӣ аз ҳисоби таъмини муҳофизат аз даҳолати тасодуфӣ ё барқасдона;
- ташкили нақшаҳои самараноки захиракунии иттилоот дар маҳзанҳои маълумоти ҳар мақоми идоракунии давлатӣ.

3.4.5. Натиҷаҳои ҷаҳидӣ

- ҳаҷм қори ҳамаи намудҳои нақлиёт аз ҳисоби истифодаи инноватсияҳо дар раванди ҳамлу нақл, тақмили заминаи моддию техникаи нақлиёт, дастрас будани ҳамлу нақл ва беҳтар намудани шартҳои транзит, кам кардани хароҷоти нақлиёт ва баланд бардоштани беҳатарии фаъолияти он зиёд гардида, сифати қори онҳо баланд бардошта мешавад;
- сохтмон ва таҷдиди роҳҳо, ки баромадан аз бунбасти нақлиётӣ, махсусан бунбасти роҳи оҳанро таъмин мекунанд, ба итмом расонида шуда, роҳ ба баҳр кушода мешавад;
- қорҳои бозсозӣ барои баланд бардоштани гурӯҳбандии техникаи роҳҳо мутобиқи нишондиҳандаҳои дурнамои шиддатнокии бор ва мусофиркашонӣ гузаронида мешавад;
- сохтори парки қатораҳо тақмил дода шуда, фаъолияти тичоратии қорхонаҳои нақлиётӣ ва ҳамкориҳои онҳо бо иштирокчиёни ҷараёни ҳамлу нақл фаъл гардонида мешавад;
- ташаккул ва рушди долонҳои нақлиёти транзитӣ;
- натиҷанокии иҷроиши вазифаҳо аз қониби мақомотҳои давлатӣ аз ҳисоби таъмини дастрасӣ ва эътимоднокии захираҳои иттилоотии истифодашаванда, истифодаи базаи ягонаи маълумот баланд бардошта мешавад;
- хароҷоти мақомоти ҳокимияти давлатӣ барои ташкили мубодилаи маълумот дар сатҳи байниидоравӣ кам карда мешавад;
- иқтисори иттилоотию коммуникатсионии мақомоти давлатӣ барои расонидани хизматрасонии электронӣ ба шаҳрвандон ва ташкилотҳо ташаккул меёбад.

3.5. Баҳши молиявӣ

3.5.1. Ҳолати қунунӣ

Дар охири соли 2015 баҳши молиявии Тоҷикистон аз Бонки миллии Тоҷикистон, 17 бонки сатҳи дуюм, ки аз онҳо 7 бонки хориҷӣ, 1 ташкилоти ғайрибонкии қарзӣ, 106 ташкилоти маблағгузори хурд, 18 ширкати суғуртавӣ, 12 ширкати лизингӣ, Агентии суғуртаи пасандозҳои бонкӣ, 5 шабакаи нуқтаҳои ломбардҳо ва иттифокҳои қарзӣ иборат мебошад.

Дороиҳои ташкилотҳои қарзӣ беш аз 2 маротиба зиёд шуда, аз 9,1 млрд. сомонии соли 2011 (30,1 фоизи ММД) то 18,6 млрд. сомонӣ дар соли 2015 (38,5 фоизи ММД) расидааст. Дар ин давра ҳаҷми амонатҳои ҷалбшудаи бонкӣ 1,9 маротиба зиёд шуда, аз 4,4 млрд. сомонӣ то ба 8,2 млрд. сомонӣ расидааст. Ҳаҷми қарзҳои бонкӣ дар давраи баррасишаванда аз 4,6 то ба 11,2 млрд. сомонӣ ё 2,4 маротиба афзоиш ёфтааст.

Шумораи ташкилотҳои маблағгузори хурд (ТМХ) дар давраи ҳисоботӣ 16 адад кам шуда, ҳаҷми дороиҳояшон аз 832 млн. сомонӣ дар соли 2011 (2,8 фоизи ММД) то ба 2,9 млрд. сомонии соли 2015 (6 фоизи ММД) ё 3,5 маротиба зиёд шудааст. Ҳаҷми қарзҳои аз тарафи ТМХ пешниҳодшуда аз 0,6 то 2 млрд. сомонӣ ё 3,2 маротиба зиёд шудааст.

Дар ин давра дастрасӣ ба хизматрасониҳои бонкӣ дар саросари кишвар ба таври назаррас беҳтар шуда, ба ин рушди шабакаи филиалҳо ва дигар воҳидҳои бонкҳо ва ТМХ дар ҳудуди кишвар мусоидат намуданд. Ҳамин тариқ, шумораи филиалҳои бонкҳо аз 274 адади соли 2011 то ба 354 адад дар соли 2015 ва дигар сохторҳои амалиётӣ аз 2440 адад то ба 2324 адад коҳиш ёфтааст.

Дар давраи миёнамуҳлат зарур аст, ки баҳши молиявии Тоҷикистон ба низоми муосири серамалиёти муассисаҳои рақобатпазири молиявие табдил дода шавад, ки барои пешниҳоди намудҳои васеи хизматрасонии молиявӣ ва маҳсулоти босифат ва инноватсионӣ ба истеъмолкунандагон қодир буда, барои рушди устувори иқтисоди миллӣ шароити мусоид фароҳам оварад ва ба таъсири ҳамаи намудҳои омилҳои номусоид устувор бошад.

3.5.2. Мушкilotи асосӣ

Сарфи назар аз рушди нисбӣ, баҳши молиявӣ бо сабаби мавҷудияти баъзе масъалаҳо мушкilotи чиддиро аз сар мегузаронад:

- **бахши молиявӣ ҳанӯз ҳам ҳамчун асоси маблағгузори иқтисоди миллӣ ташаккул наёфтааст;** Сарфи назар аз дастовардҳо, сатҳи пасти дастрасӣ ҳам ба маблағҳои амонатӣ ва ҳам қарзӣ боқӣ мемонад. Ҳамин тариқ, дар соли 2015 пасандозҳо 17,8 фоиз ва қарзҳо 23,2 фоизи ММД-ро ташкил доданд, ки дар минтақаи Осиёи Марказӣ нишондиҳандаи аз ҳама паст мебошад. Гарчанде амонатҳои ҷалбнамудаи ТМХ рушди устуворро нишон диҳанд ҳам, вале ҳаҷми онҳо хеле хурд мебошад. Ҳамин тариқ, зиёда аз 95 фоизи амонатҳои дар соли 2015 ҷалбнамудаи муассисаҳои молиявӣ ба бонкҳо рост меояд.
- **сатҳи пасти сармоякунони ниҳодҳои молиявӣ мавҷуда (бонкҳо, ТМХ, ширкатҳои сугуртавӣ ва ғайра);** Новобаста аз афзоиши мутлақи ҳаҷми сармояи ташкилотҳои қарзӣ аз 1,9 млрд. сомонӣ дар соли 2011 то ба 2,4 млрд. сомонӣ дар соли 2015, нисбат ба ММД он аз 6,2 то ба 5,0 фоиз коҳиш ёфт. Дар баробари ин, кифоягии сармояи ташкилотҳои қарзӣ барои дороиҳо, ки бо дарназардошти хавфҳо баҳо дода шудааст, дар давраи баррасишаванда аз 24,4 то ба 13,1 фоиз коҳиш ёфтааст. Сабабҳои асосии паст гардидани кифоягии сармоя ба бад шудани сифати сандуқи қарзии бонкҳо ва мавҷудияти дигар намудҳои хавфҳо (хавфҳои асбӯрӣ, бозорӣ ва ғайра) алоқаманд мебошад.
- **осебпазирии шадид ба омилҳои берунӣ ва дарачаи баланди долларикунони баҳши молиявӣ;** Дар шароити ноустувории ҷаҳонӣ ва бад шудани вазъи иқтисодӣ дар кишварҳои асосии савдо – шарикони Тоҷикистон, бахусус дар Федератсияи Россия дар натиҷаи истифодаи таҳримҳо нисбат ба он аз ҷониби кишварҳои ғарб, на танҳо коҳишҳои воридоти сармояи хориҷӣ, даромади содиротӣ (асбӯрӣ) аз фуруши алюминий ва пахта дар бозорҳои хориҷӣ, балки хеле кам шудани интиқоли маблағҳои пулии муҳоҷирони меҳнатӣ ба ҷумҳурӣ мушоҳида карда мешавад. Дар соли 2015 ҳаҷми интиқоли пулӣ нисбат ба 2014 32 фоиз коҳиш ёфт. Дар давраи ҳисоботӣ ҳиссаи амонатҳои ҷалбгардида бо асбӯри хориҷӣ аз 66 фоизи соли 2011 то ба 74 фоиз дар соли 2015 ва ҳиссаи қарзҳои бо асбӯри хориҷӣ додашуда аз 58 то 64 фоиз зиёд шуд, ки осебпазирии на танҳо баҳши молиявӣ, балки умуман иқтисодиётро аз таъсири омилҳои асбӯрӣ ва дигар омилҳои берунӣ тақвият мебахшад.
- **дастрасии паст ба хизматрасонии молиявӣ, махсусан дар маҳалҳои дурдаст;** Дастрасӣ ба хизматрасонии молиявӣ асосан дар пойтахт (ш. Душанбе) ва марказҳои вилоятҳо марказонида шудааст. Дар минтақаҳои дехот ва кӯҳистон бошад, он ҳанӯз ҳам дар сатҳи паст қарор дорад. Масалан, дар вилоятҳои Хатлону Суғд ва НТҚ қисми зиёди аҳолии мамлакат чойгир аст, вале дар ин ҷо сатҳи пасттарини дастрасӣ ба хизматрасонии молиявӣ мушоҳида мешавад. Ба 1 филиали ташкилоти қарзӣ (бонк ё ТМХ) хизматрасонии зиёда аз 20000 нафар рост меояд. Дар соли 2015 вазни қиёсии аҳолие, ки суратҳисобҳои бонкӣ доранд, танҳо 26,3 фоизро ташкил медиҳад. Дастрасӣ ба суратҳисобҳои истифодаи фосилавӣ, яъне кортҳои пластикӣ (14,7 фоиз), тариқи шабакаи интернет ва ё интернет-бонкинг (0,2 фоиз), тавассути алоқаи мобилӣ (0,3 фоиз) боз ҳам пасттар мебошад. Шумораи бонкҳо ба 100 ҳазор аҳоли 0,2 ададро ташкил медиҳад, ки ин пасттарин нишондиҳанда ҳатто дар қиёс бо дигар кишварҳои ИДМ мебошад.
- **сатҳи пасти идоракунии корпоративӣ дар ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла иқтисодии сусти кадрӣ бонкҳо ва ТМХ** боиси мавҷудият ва тамаркузи сатҳи баланди хавфҳо (қарзӣ, асбӯрӣ, амалиётӣ ва намудҳои дигар) дар баҳши бонкӣ, бахусус дар бонкҳои низомсоз ва фаъолияти бидуни ғоидаи онҳо гардидааст. Ҳамин тариқ, дар соли 2015 дар баҳши бонкӣ ҳаҷми қарзҳои муҳлати пардохташон гузашта (1,8 млрд. сомонӣ) нисбат ба соли 2011 (0,2 млрд. сомонӣ) хеле (9 маротиба) зиёд шудааст. Дар баҳши маблағгузори хурд вазъият бехтар

аст, вале қарзҳои батаъхирафтода тамоюли афзоиш дошта, мушкилоти додани қарзи нав ба қарздорон вучуд дорад. Яке аз сабабҳои ин сатҳи пасти таҳассус ва омодакунии кормандони бонкҳо мебошад.

- **доираи маҳсулоти молиявӣ маҳдуд буда, ба талаботи истеъмолкунандагон ғайри мувофиқ намебошад;** Ҳамин тариқ, маҳсулоти пасандозӣ ва қарзӣ, ки ҳислати кӯтоҳмуддат доранд, бартарӣ доранд. Дар айни замон, чунин хизматрасониҳои молиявӣ, ба монанди суғурта ва хеджиронии хавф, таъмини бахши воқеии иқтисодиёт ба иқтидорҳои нави истеҳсоли, инчунин таъмини гардиши коғазҳои қимматноки корпоративӣ кам инкишоф ёфтаанд.

3.5.3. Афзалиятҳои асосӣ

- қоҳиш додани осебпазирии бахши молиявӣ (бонкӣ) ва таъмини устувории фаъолияти он;
- беҳтар намудани дастрасӣ ба захираҳои молиявӣ.

3.5.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Паст кардани сатҳи осебпазирии бахши молиявӣ ва таъмини устувории фаъолияти он тавассути:

- таҳким бахшидани иқтидори танзимкунандаи БМТ;
- таҳким бахшидани устувории молиявӣ ва пурзӯр намудани назорати макропроденсиялӣ;
- тақвият додани иқтидори назоратии БМТ, аз ҷумла инкишофи малакаи кормандон оид ба истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, риск-менеджмент ва тарҳсозӣ;
- тақвият додани низоми мониторинги хавфи асбӯрӣ, хавфи ҷамъшавӣ, хавфи пасандозҳои калон, сифати қарзҳо аз рӯи бахшҳо, аз ҷумла хавфи қарзҳои ғайримустақим, инчунин хавфҳои бозорӣ;
- таъмини гузариш ба низоми тауириёбандаи қурби асбӯр;
- қоҳиш додани сатҳи долларикунонӣ дар иқтисодиёт;
- баланд бардоштани устувории муассисаҳои молиявӣ, аз ҷумла солимгардонии бонкҳои калон;
- ҷорӣ намудани низоми нишондиҳандаҳои калидии натиҷабархӣ, аз ҷумла меъёрҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи пешгирӣ ва муговимат расмикунонии даромади бо роҳи ҷиноятӣ бадастомада;
- рушди рақобат ва либерализатсияи бахши молиявӣ;
- рушди инфрасохтори бахши молиявӣ;
- фароҳам овардани шароит барои ташаккули низоми сезинагии қарздиҳӣ;
- таъмини фаъолияти биржаи фондӣ ва бозори ғайриасосии коғазҳои қимматнок;
- тақмили механизмҳои маблағгузории бучетӣ ва тақвияти иқтидори худмаблағгузории корхонаҳои бахши воқеии иқтисодиёт;
- диверсификатсияи сарчашмаҳои маблағгузории берунии бахши воқеии иқтисоди миллӣ.

2. Баланд бардоштани дастрасӣ ба захираҳои молиявӣ тавассути:

- ташаккули механизми трансмиссионии алоқамандии меъёри бозтамвил бо меъёри ниҳонии фоизӣ;
- таъмини рушди воситаҳои нави бозтамвил ва идоракунии пардохтпазирӣ;
- истифодаи васеи воситаҳои инноватсионӣ барои ҷалби пасандозҳо ва табдили онҳо ба дороиҳои молиявӣ барои БВИ;
- истифодаи афзалиятноки воситаҳои молиявии бо пули миллӣ ифодаёфта;
- таъмини гуногунии коғазҳои қимматнок барои маблағгузории БВИ, аз ҷумла коғазҳои қиматноки давлатӣ ва корпоративии БМ;

- истифодаи васеи воситаҳои ҳечикунонӣ ва суғуртаи хавфи қарздиҳии дарозмуддат ба БВИ;
- азхудкунӣ ва истифодаи воситаҳои исломии ҳам бонкӣ ва фондии маблағгузорӣ;
- омодакунии кадрҳои баландихтисос барои бахши молиявӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ тавассути муассисаҳои таҳсилоти олии, бо дарназардошти таҷдиди назар намудани барномаҳои таълимӣ;
- ташкили курсҳои бозомӯзӣ, фаъолгардонии кори марказҳои омӯзишӣ дар назди муассисаҳои молиявӣ;
- таҳкими робитаҳо бо муассисаҳои молиявӣ ва қарзии хориҷӣ дар соҳаи фаъолияти бонкӣ, даъвати мутахассисони пешбар;
- таҳия ва татбиқи Барномаи давлатии баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳоли;
- таъмини тақвияти иқтисодии воҳидҳои маркетингии муассисаҳои молиявӣ, ҳидояти онҳо ба омӯзиши талабот ва имкониятҳои истеъмолкунандагон, аз ҷумла БВИ;
- таъмини рушди шабакаи ширкатҳои консалтингӣ, аз ҷумла хориҷӣ, ҳадамот дар назди ассотсиатсияҳои соҳавӣ оид ба омӯзиши талабот ва коркарди маҳсулоти молиявӣ;
- ташкили гурӯҳи кории ғайриидоравӣ оид ба коркард ва мутобиқсозии маҳсулот ва хизматрасониҳои инноватсионии молиявӣ ба шароити маҳаллӣ;
- тақмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ барои ҳифзи истеъмолкунандагони маҳсулоти молиявӣ;
- таъмини тадбирҳо оид ба ошкорсозии иттилоот ва фаъолияти шаффофи бонкҳо ва дигар муассисаҳои молиявӣ;
- тақмили фаъолияти судӣ барои таъмини сифати баланди қарордодҳои қарзӣ ва дигар қарордодҳои молиявӣ;
- ташкили феҳристи марказӣ барои ниғаҳдорӣ ва дастрасии ҳисоботи молиявии ҳамаи ширкатҳо, аз ҷумла муассисаҳои молиявӣ ва ғайримолиявӣ;
- ташкили феҳристи ягона оид ба гарав ва дастрасии доимӣ ба он;
- тақвияти иқтисодии ассотсиатсияҳои амалкунанда (Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои қарздиҳии хурд) ва таъсиси ассотсиатсияҳои нав дар бахши молиявӣ (ассотсиатсияҳои ширкатҳои суғуртавӣ ва лизингӣ ва ғайра).

3.5.5. Натиҷаҳои ҷаҳмдошт

- доройҳои ташкилотҳои қарзӣ 3 маротиба зиёд шуда, ба 44354 млн. сомонӣ баробар мешаванд;
- устувории ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла инкишофи меъёри кифоягии сармоя то 26,4 фоиз таъмин гардида, ҳиссаи қарзҳои бестимод то 4,4 фоиз, аз ҷумла дар бонкҳо то 5 фоиз ва дар ташкилотҳои маблағгузории хурд то ба 2,2 фоиз коҳиш дода мешавад;
- солимгардонии молиявии ташкилотҳои қарзӣ таъмин гардид – даромаднокӣ то 4 фоиз, аз ҷумла дар бонкҳо 5 фоиз ва дар ТМХ 2,2 фоиз баланд бардошта мешавад;
- маблағгузории иқтисодиёт то 40-45 фоиз ММД, аз ҷумла аз ҳисоби афзоиши қарзҳои бонкӣ то 30-35 фоиз ММД ва захираҳои бозории БМ то 10-15 фоиз ММД таъмин мегардад;
- сатҳи долларикунонии бахши молиявӣ 10 фоиз паст шуда, ҳиссаи воситаҳо бо пули миллӣ зиёд карда шуд;
- Барномаи давлатии баланд бардоштани саводнокии молиявии шаҳрвандон бомуваффақият амалӣ карда мешавад;
- дараҷаи ҳифзи ҳуқуқи сармоягузoron ва амонатгузoron, аз ҷумла суғуртаи хавфи сармоя ва амонатгузории онҳо тибқи қонунгузорӣ баланд бардошта мешавад;

- иштироки молиявии аҳоли 3 маротиба, аз ҷумла шумораи мизочони ташкилотҳои расмӣ молиявӣ расмӣ зиёд мешавад;
- воситаҳои молиявии исломӣ ба таври васеъ паҳн мешаванд;
- ҳудуди дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ беҳтар шуда, афзоиши шумораи ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор нафар аҳоли то 2,6 адад ва филиалҳои онҳо то 7,5 адад зиёд мегардад;
- шабакаи провайдерҳо оид ба хизматрасонии молиявӣ, аз ҷумла ширкатҳои ғайримолиявӣ ва агентҳо васеъ мегардад;
- доираи хизматрасониҳои молиявӣ, аз ҷумла тавассути воситаҳои фосолаваӣ: шабакаи интернет, алоқаи телефонии мобилӣ ва бонк-муштарӣ васеъ мегардад;
- пулҳои электронӣ инкишоф ёфта, сатҳи эътимоднокии низоми миллии пардохт баланд бардошта мешавад;
- воситаҳои суғуртакунии хурд, воситаҳои барои хеджиронӣ ва идоракунии хавфҳо (қарзӣ, амалиётӣ, асҷорӣю бозорӣ) ва суғурта дар маҷмӯъ ба таври васеъ истифода мешаванд;
- асосҳо барои рушди фондҳои кафолатӣ, сармоягузорӣ ва ҳеч-фондҳо ташкил карда мешаванд;
- ҷалби молиявии аҳоли ду маротиба (то 60 фоиз) зиёд мегардад.

3.6. Баҳши иқтисодии хориҷӣ

3.6.1. Ҳолати кунунӣ

Тағйирёбии вазъи ҷуғрофию иқтисодӣ ва ҷуғрофию сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир нақши омилҳои иқтисодии хориҷиро дар рушди кишвар ба таври назаррас боло бурд. Вобастагии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз бозорҳои беруна хеле меафзояд. Тоҷикистони муосир дорои иқтисоди хурди кушода буда, дар ҳиссаи воридоти молу хизматрасонӣ нисбат ба содироти онҳо зиёдтар мебошад. Ҷумҳурӣ дар бозорҳои ҷаҳонии молу сармоя ҳиссаи начандон зиёд дошта, иқтисодии он таҳти таъсири омилҳои асҷорӣ, молиявӣ ва нархҳои беруна қарор дорад. Ҳаҷми арзиши содироти ҷумҳурӣ вобаста ба тағйирёбии нархҳои ҷаҳонӣ ба маҳсулоти асосии содиротӣ тағйир ёфта, меъёри фоизи дохилӣ, ки нисбат ба меъёри ҷаҳонӣ баландтар аст, ба ҳаракати байналмилалӣ сармоя вобастагӣ надорад. Барои иқтисодии хурди кушод шартҳои тичорати хориҷӣ ҳамчун нишондиҳандаҳои зарурӣ барои таҳия ва амалисозии сиёсати иқтисодии хориҷии кишвар ва қисми таркибии он - сиёсати савдои хориҷӣ аҳамияти муҳим дорад. Бинобар ин баҳши иқтисодии хориҷӣ бояд ба низоми иқтисодии тағйирёбанда, ки қобилияти ба тағйироти ҷаҳонӣ мутобиқ шуданро дорад, тадбир ёбад. Кушод будани иқтисодӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодӣ аҳамияти муҳим дорад, зеро ҳамчун тадбири муассири коҳиш додани камбизоатӣ баромад намуда, тавассути муҳочирати озоди қувваи корӣ ва озодии тичорат дар коҳиши камбизоатӣ мусоидат мекунад.

Дар шароити муосир амалиёти содиротӣ воридотии Тоҷикистон асосан ба давлатҳои Осиё ва хориҷаи дур нигаронида шудааст. Тоҷикистон ба шарикони асосии тичоратии худ асосан алюминийи аввалия, нахи пахта, маъдани рӯх, меваи хушк, дигар маъданҳои содир карда, молҳои асосиро, ба монанди маҳсулоти нафтӣ, гандум ва либосворӣ ворид менамояд.

Тоҷикистон узви СУС, иштирокчи созишномаҳои бисёрҷониба оид ба савдои озод дар доираи Иттиҳоди давлатҳои мустақил (ИДМ), Иттиҳодияи иқтисодии авросиёгӣ (ИИАО), Созмони ҳамкории иқтисодӣ (СҲИ) ва Ҳамкории иқтисодии минтақавии Осиёи Марказӣ (ҲИМОМ) мебошад. Мамлакат бо аксар давлатҳо созишномаҳои дучониба дорад.

Дар доираи баҳши иқтисодии хориҷӣ тағйирнопазирии уствори сохтори савдои хориҷӣ мушоҳида мешавад, ки ба вобастагии баланди низоми иқтисодии миллиро аз омилҳои нархи берунӣ мусоидат мекунад. Баромадан аз вазъияти баамаломата тавассути андешидани маҷмӯи тадбирҳои зарур, аз ҷумла оид ба баланд бардоштани

самаранокӣ ва гуногуншаклии захираву иқтидорҳои баҳши воқеӣ, низоми андозбандиву гумрукӣ, механизми самаранокӣ дастгирии молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар баробари рушди ба содирот нигаронидашуда ва воридотивазкунандаи интиҳобӣ имконпазир аст. Ҳамчунин андешидани чораҳои фаврӣ дар соҳаи стратегияи иқтисодии хориҷии мамлакат, ки ба фаъолгардонии савдои байналмилалӣ ва минтақавӣ бо мақсади баробаркунии тавозуни савдо ва гузаронидани ислоҳоти институтсионалӣ барои фаъолсозии ҷалби сармоягузории мустақими хориҷӣ ва сармояи хусусӣ бо мақсади баробаркунии тавозуни пардохт равона шудааст, зарур мебошад. Ислоҳоте, ки ба фароҳам овардани шароити самаранокӣ савдои хориҷӣ равона карда мешаванд, метавонад ба сохтори тавозуни савдо ва пардохт, сатҳи қурби асъор ва фаъолнокии инвеститсионии субъектҳои бозор, суръати рушди иқтисодӣ ва дар ниҳоят ба болоравӣ ва беҳтаршавии сатҳи зиндагии аҳоли таъсири ҷиддӣ расонад.

3.6.2. Мушкилоти асосӣ

Дар шароити муосир рушди баҳши иқтисодии хориҷиро мавҷудияти мушкилоти зерин халадор месозад:

- сатҳи пасти рақобатнокии маҳсулоти ватанӣ ва диверсификатсияи содирот аз рӯи молҳо ва кишварҳо;
- дур будан аз долонҳои нақлиётӣ асосӣ ва бозорҳои хориҷӣ;
- ҳиссаи баланди хароҷоти нақлиётиву экспедиторӣ дар арзиши маҳсулоти содиротӣ, аз ҷумла хирочҳои ғайрирасмӣ;
- набудани ниҳодҳои мусоидат ва пешбурди маҳсулот дар бозорҳои беруна;
- сатҳи пасти технологияи саноати коркард, банду баст, тамғагузорӣ ва брендинг;
- қафомонии технологияи марказҳои санҷиши маҳсулоти истеҳсолшуда;
- мавҷудияти монеаҳои институтсионалӣ дар истеҳсолоти ватанӣ, содирот ва воридоти технологияҳои пешқадам;
- набудани низоми дақиқи таснифи мол аз рӯи навъ ва ғайра.

3.6.3. Афзалиятҳои асосӣ

- ташкили замина барои инкишофи истеҳсолоти рақобатпазири ба содирот нигаронидашуда ва мусоидат ба содироти ғайри ашёи хом ба кишварҳои гуногун;
- рушди низоми миллии воридотивазкунии интиҳобӣ, пеш аз ҳама дар соҳаи комплекси агросаноатӣ (коркарди маҳсулоти меваю сабзавот ва зиёд кардани истеҳсоли он);
- соддагардонии расмиёти содиротию воридоти савдо.

3.6.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалиёт барои ноилшавӣ ба афзалиятҳо

Барои амалисозии афзалиятҳо қабул намудани қарор дар самтҳои зерин зарур аст:

1. Такмили заминаи меъёрию ҳуқуқии мусоидат ба рушди содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

- ворид кардани тағйиру иловаҳо ба Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон, такмили қонун дар бораи савдо бо мақсади ворид кардани имтиёзҳои гумрукӣ;
- таҳияи барномаҳои рушди кластерҳои содиротӣ.

2. Соддагардонии расмиёти содироту воридот тавассути:

- истисно намудани такроршавии вазифаҳои давлатӣ ва таъмини шаффофияти фаъолияти сохторҳои танзимкунандаи содирот;
- ташаккули низоми оқилонаи сертификатсияи маҳсулот;
- соддагардонии расмиёти бақайдгирии то гумрукӣ барои иштирокчиёни ФИХ;
- ҷорӣ намудани низоми «равзанаи ягона» дар доираи амалиётҳои содиротию воридотӣ.

3. Ташкили ниҳодҳои ба содирот мусоидкунанда тавассути:

- ташкили феҳристи содиркунандагон/воридкунандагон ва сармоягузори Тоҷикистон бо пешниҳоди имтиёз барои «иштирокчиёни бозьтимоди бозор»;
- таҳияи механизми дастгирии давлатии содироткунандагони молҳои ватанӣ;
- таъсиси муассисаҳои давлатӣ ва ғайридавлатии мусоидат ба содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ;
- такмили чораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои ҳимояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;
- такмили сиёсати қарзию молиявӣ барои таъмини соҳаҳои саноат бо захираҳои қарзӣ дар асоси шартҳои қобили қабул;
- такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ;
- беҳтар намудани заминаи меъёрию ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунии;
- баланд бардоштани сатҳи муҳофизат аз моддаҳои кимиёии хатарнок дар бахш саноат;
- таҷдиди соҳаҳои саноат ва диверсификатсияи он;
- баланд бардоштани сифат ва эътибори маҳсулоти саноатии ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ;
- таҳияи механизми дастгирии давлатии содироткунандагони маҳсулоти ватанӣ;
- ташкили озмуни «Содиркунандаи беҳтарини Тоҷикистон».

4. Омода намудани кадрҳо барои ниҳодҳои мусоидат ба содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

- ташкили тренингиҳои мақсаднок барои соҳибкорони хурду миёнае, ки дар бахши иқтисодии хориҷӣ фаъолият доранд;
- таҷдиди назар намудани низоми омодакунӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кадрҳои, ки дар соҳаи иқтисодии хориҷӣ фаъолият мекунанд;
- мусоидати ташкилӣ, техникӣ ва молиявӣ ба ширкатҳо дар таҳия ва амалисозии стратегияи содиротӣ ва маркетингӣ ва мавқеъгирӣ дар бозорҳои хориҷӣ.

5. Тақвияти чораҳои ғайримолиявии дастгирии содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

- коркард ва интишори порталҳои иттилоотӣ, ки ба пешбурди тичорат мусоидат мекунанд;
- мусоидат ба фаъолияти намоишгоҳию ярмаркавии молҳои истеҳсоли ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ;
- инкишофи низоми патенткунони маҳсулоти миллӣ бо мақсади эҳё ва содироти маҳсулоти ҳунарҳои халқӣ ва бадеӣ.

3.6.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- ҳиссаи содирот дар ҳаҷми умумии савдои хориҷӣ афзоиш меёбад;
- тамоюли манфии афзоиши андозаи салдои манфии тавозуни савдо боздошта мешавад;
- воридоти маҳсулоти озуқаворӣ аз ҳисоби ташкили истеҳсолоти воридивазкунанда ихтисор карда мешавад;
- транзити нақлиётӣ мол тавассути Ҷумҳурии Тоҷикистон афзоиш меёбад;
- мавқеи кишвар дар рейтингҳои байналмилалӣ боло рафта, эътибори кишвар ҳамчун шарикӣ бозьтимоди тичоратӣ ташаккул меёбад;
- гардиши савдои хориҷии кишвар зиёд мегардад;
- индекси шартҳои савдои хориҷӣ беҳтар мешавад;
- индекси тамаркузи содирот аз рӯи молҳои содиротии анъанавӣ коҳиш меёбад.

БОБИ 4. РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНӢ ВА БЕҲТАР НАМУДАНИ СИФАТИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ БАХШИ ИҶТИМОӢ

4.1. Идоракунии равандҳои демографӣ

4.1.1. Ҳолати кунунӣ

Дар кишвар татбиқи «Консепсияи сиёсати давлатии демографии ҷумҳурӣ барои солҳои 2003-2015» ба анҷом расид. Дар давраи миёна ва дарозмуҳлат Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои иқтидорҳои меҳнати назаррас мешавад, ки он омилҳои асосии рушди минбаъдаи иқтисодӣ хоҳад шуд. Дар соли 2020 шумораи умумии аҳолии қобили меҳнат то 6044 ҳазор нафар зиёд шуда, афзоиши солонаи он тақрибан ба 122 ҳазор нафар мерасад. Тибқи арзёбии дурнамо суръати афзоиши муҳочирати меҳнати беруна суст шуда, шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол коҳиш меёбад. Ҳамаи ин метавонад ба иқтисодиёти кишвар таъсир расонида, масъалаҳои таъсиси **ҷойҳои кории истеҳсолӣ** ва васеъ намудани имкониятҳои **шугли пурмахсулро** ба миён оварад. Идоракунии самараноки равандҳои демографӣ тавассути беҳтар намудан ва самаранок истифода бурдани маълумоти демографӣ ва андешидани чорабиниҳои зарурии пешгирикунанда ҷиҳати паст намудани таъсири таҳдидҳои демографӣ дар оянда барои таъмини тамоюлҳои муътадили афзоиши таваллуд, афзоиши устувори давомнокии умр ва сифати зиндагӣ равона мегардад.

Равандҳои кунунии демографӣ дар ҷумҳурӣ нисбат ба тамоюлҳои байналмилалӣ мусоидтар мебошанд. Яқум, ҳангоми тадриҷан паст рафтани таваллуд ва афзоиш наёфтани аҳолии ҷаҳон, дар ҷумҳурӣ афзоиши ҳарсолаи тақрибан 2 фоизи шумораи аҳоли ба назар мерасад, ки барои муътадил нигоҳ доштани ҳолати демографӣ меъёри мувофиқ ба ҳисоб меравад. Дуюм, ҳангоме, ки дар бештари кишварҳои дунё пиршавии аҳоли ба назар мерасад, дар ҷумҳурӣ ҷараёни ҷавоншавии аҳоли мушоҳида мегардад. Ин далел имконият медиҳад, ки устувории молиявии низоми нафақаи ҷумҳурӣ дар ояндаи миёнамуҳлат нигоҳ дошта шавад.

Барои аз даст надодани самараи «имкониятҳои равзанаи демографӣ» масъалаҳои идора намудани равандҳои демографӣ бояд бо идомаи ислоҳот дар бахшҳои маориф ва тандурустӣ; тавсеа додани тадбирҳои сиёсати шугл барои татбиқи имкониятҳои иқтисодии аҳоли; истифодаи самараноки иқтидори меҳнати кишвар, бо дарназардошти нигоҳ доштани анъанаҳои миллӣ алоқаманд бошанд.

4.1.2. Мушкилоти асосӣ

Ба фаъолияти мақсадноки ҳукумат оид ба идора намудани равандҳои демографӣ нигоҳ накарда, дар ин самт як қатор мушкилот ҷой дорад:

- сушт будани баҳисобгирии тамоюлҳои демографӣ дар раванди таҳияи барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушд;
- паст будани иқтидори мутахассисони ватанӣ дар масъалаҳои истифода ва коркарди маълумоти оморӣ оид ба нуфузи аҳоли ва дурнамои демографӣ;
- паст будани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба масъалаҳои танзими оила;
- сатҳи нокифояи дастрасӣ ба хизматрасониҳои репродуктивӣ ва тиббию санитарӣ дар минтақаҳои кӯҳӣ ва дурдасти ҷумҳурӣ, аз ҷумла хизматрасониҳои тиббӣ оид ба танзими оила;
- баландшавии таъсири демографӣ ба захираҳои табиӣ, хусусан ба заминӣ об;
- сушт будани идоракунии самараноки равандҳои демографӣ дар мавриди ҳалли масъалаҳои таъмин намудани шугли пурмахсул ва баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволӣ.

4.1.3. Афзалиятҳои асосӣ

- рушди низоми миллӣ арзёбӣ ва пешгӯии равандҳои иҷтимоӣ;
- коҳиши ғавт ва афзоиши давомнокии умр;
- баланд бардоштани маданияти рафтори репродуктивӣ.

4.1.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ Дар бахши рушди низоми миллии арзёбӣ ва пешгӯии равандҳои иҷтимоӣ:

1. Ҷорӣ ва таъмин намудани устувории фаъолияти низоми пешгӯии миллии дар асоси маълумоти демографӣ, аз ҷумла дар минтақаҳои ҷумҳурии тавассути:

- таҳия ва ҷорӣ намудани моделҳои пешгӯии демографӣ бо инъикос намудани тамоюлҳо ва дурнамои минтақавӣ ва байниминтақавӣ дар раванди банақшагирии стратегӣ;
- устувор гардонидани иқтисодии миллии оид ба гирифтани паҳн намудани истифодаи самараноки маълумоти демографӣ дар раванди таҳияи стратегияю барномаҳои миллии рушд;
- беҳтар намудани низоми сабти санадҳои ҳолати шаҳрвандӣ ва гузаронидани барӯйхатгирии аҳоли дар соли 2020;
- таҳияи асосҳои меъёрию ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва низоми ҳамоҳангсозӣ оид ба ташаккули нақшаи миллии рушд ва ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунанда ҳамчун қисми низоми банақшагирии стратегӣ;
- ҳамгироии низоми пешгӯии демографӣ ва ҷойгиркунии ба нақшаи миллии рушд ва ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунанда.

2. Рушди минбаъдаи низоми ҷамъоварии маълумот, мониторинг ва арзёбии инкишофи равандҳои иҷтимоӣ барои баланд бардоштани самаранокии тадбирҳо тавассути:

- таъмини муназзамӣ дар гузаронидани тадқиқотҳои миллии дар соҳаи равандҳои тиббию демографӣ, васеъ намудани дастрасӣ ба натиҷаи тадқиқотҳо;
- мукамалсозии низоми гузаронидани тадқиқотҳои миллии оид ба арзёбии камбизоатӣ ва табақаи миёна, таъмини дастрасӣ ба натиҷаи тадқиқотҳо;
- ташаккул ва инкишофи низоми арзёбии бехатарии иҷтимоӣ.

Дар бахши таъмини коҳиш додани фавт ва афзоиши давомнокии умр:

3. Рушди низоми ҳамкориҳои байнисохторӣ ва байнисохавӣ дар самти коҳиш додани фавт ва таъмини афзоиши давомнокии умр тавассути:

- баҳисобгирии тамоюлҳои демографӣ ва суръати афзоиши шумораи аҳоли дар барномаҳои миллии ва минтақавии рушди иҷтимоии иқтисодӣ;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки минтақавӣ дар соҳаи тандурустӣ, шуғл, ҳифзи иҷтимоии аҳоли, сиёсати ҷавонон, аз ҷумла барномаҳои ба беҳтар намудани шароити оила ва кӯдакон равонагардида;
- тақвияти самти пешгирикунӣ дар зинаи кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва низоми ҳадамоти санитарӣ эпидемиологияи тандурустӣ;
- тарғиби тарзи ҳаёти солим, аз ҷумла тавассути таҳкими равандҳои ташкили чорабиниҳои ҷамъиятӣ-иттилоотӣ ва тайёр намудани мутахассисон дар ин самт;
- мукамалгардонии низоми ҳамкориҳои байнисохавӣ дар бахшҳои озӯқаворӣ, саноат, нақлиёт, мақомоти ваколатдори назоративу санҷишӣ барои таъмини бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ ва фарҳанги истеъмоли он;
- таҳияи маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми ҳифзи муҳити зист ва истифодаи устувору самараноки захираҳои табиӣ, татбиқи сиёсати экологӣ;
- такмил додани заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва идоракунӣ дар бахши бехатарии меҳнат, инфрасохтори нақлиётӣ;
- таҳияи маҷмӯи тадбирҳои ба коҳиш ва пешгирии ҷинояткорӣ, махсусан дар байни ҷавонон равонагардида, таҳкими низоми кор бо ҳуқуқвайронкунандагони ноболиғ.

Дар бахши баланд бардоштани маданияти рафтори репродуктивӣ:

4. Васеъ намудани дастрасии ҷавонон, аз ҷумла шахсони маъюб ба маълумот ва солимии репродуктивӣ тавассути:

- мониторинги заминаи меъёриро ҳуқуқӣ дар бахши таъмини солимии репродуктивӣ, аз ҷумла шахсони маъюб;
- арзёбии таҷриба ва низоми ташкил намудани мониторинги равандҳои никоҳи маҷбурии ноболиғон ва ҳомиладорӣ бармаҳал, васеъ намудани чорабиниҳои иттилоотӣ оид ба баланд бардоштани маълумотнокии ҷомеа дар ин самт;
- васеъ намудани корҳои фаҳмондадиҳӣ оид ба ҷорӣ намудани принципҳои танзими оила;
- таҳия ва ҷорӣ намудани низоми идоракунии захираҳои кадрӣ ва техникӣ барои таъмини дастрасии аҳоли, аз ҷумла маъюбон ба солимии репродуктивӣ, бахусус дар деҳот ва маҳалҳои дурдасти кишвар, дар шароити ҳолатҳои фавқулоддаи иқлимӣ;
- дастгирии технологияҳо ва муносибатҳои инноватсионӣ хизматрасонӣ дар таъмини солимии репродуктивӣ.

5. Тақвияти институти оила ва ташаккули фарҳанги масъулятнокии волидайн тавассути:

- андешидани тадбирҳои маҷмӯии давлатӣ барои тақвият ва баланд бардоштани нақши институти оила дар ҷомеа;
- андешидани тадбирҳо оид ба коҳиш додани шумораи издивоҷи бармаҳал ва зӯрварӣ нисбати занон, инкишофи тамоюлҳои мусбат дар ин самт, дастгирии падарон ва модарон дар иҷрои вазифаҳои волидайн, ба ҳам омехтани пешравӣ дар мансаб ва иҷрои уҳдадорӣҳои оилавӣ;
- такмил додани низоми мониторинги иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд»;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми хизматрасонии иҷтимоӣ педагогӣ ва психологӣ оилаҳое, ки ба кумаки вобаста ба тарбияи кӯдакон ниёз доранд.

4.1.5. Натиҷаҳои ҷаҳмдошт

- низоми баҳисобгирӣ ва сифати маълумоти омории равандҳои демографӣ беҳтар мегардад;
- заминаи иттилоотӣ таҳлили равандҳои демографӣ, сатҳи зиндагӣ ва миқёси нобаробарии иҷтимоӣ тавсеа ва тақвим меёбад;
- низоми идоракунии давлатӣ дар масъалаҳои сиёсати демографӣ аз ҳисоби пешгирии тамоюлҳои «буҳронӣ» ва ё номусоид ба туфайли пешгӯии демографӣ ва арзёбии бехатарии демографӣ беҳтар мегардад;
- муттаҳидсозии амалҳо ва ҳамоҳангсозии байнисоҳавӣ дар сатҳи марказӣ ва минтақавӣ дар бахши равандҳои демографӣ баланд мегардад;
- механизмҳои ташаккули фарҳанги масъулияти волидайн такмил меёбад.

4.2. Шугли пурмаҳсул

4.2.1. Ҳолати кунунӣ

Яке аз ҳадафҳои стратегии дар СМР-2030 зикргардида таъмин ва вусъати шугли пурмаҳсул дар кишвар мебошад, ки он тавассути афзоиши шугли расмӣ ва меҳнати пурмаҳсул, сатҳи сазовори музди меҳнат ва инчунин бо шароити бехатарии меҳнат таъмин мегардад.

Барои гузариш ба суръати баландтари шугл саъю талошҳо дар якҷанд соҳаҳои сиёсат заруранд, ки ба ташаккули шумораи бештари ҷойҳои корӣ дар кишвар бо арзиши иловашудаи баландтар тавассути васеъгардонии бахши хусусии ба рақобат тобовар равона гардидаанд.

Дар давраи то соли 2020 ҳамасола на кам аз 100 ҳазор ҷойи корӣ пурмаҳсули иловагӣ бояд таъсис дод. Дар баробари ин, суръати баланди афзоиши аҳолии қобили меҳнати деҳот дар муқоиса ба шаҳр зарурати рушди босуръати дар деҳот таъсис додани ҷойҳои кориро талаб мекунад.

Аз рӯи хусусиятҳои демографӣ дар ҷумҳурӣ афзоиши муназзами аҳолии синну соли қобили меҳнат дида мешавад. Ҳиссаи захираҳои меҳнатӣ дар шумораи умумии аҳоли афзуда истодааст (тибқи арзёбии дурнамо дар соли 2020 он ба 61,1 фоиз мерасад). Дар давраи солҳои 2011-2015 суръати афзоиши миёнаи солонаи аҳолии машғули кор беш аз 1 фоизро ташкил намуда, дар соҳаи савдо, хӯроки умумӣ, сохтмон бо суръати нисбатан баланд афзоиш ёфтааст. Ҳамзамон, гарчанде ҳиссаи дар соҳаи кишоварзӣ машғулбудагон дар солҳои охир аз 67 фоиз дар соли 2011 то 65,5 фоиз дар соли 2015 каме паст шуда бошад ҳам, дар маҷмӯъ ҳиссаи шуғл дар ин соҳа нисбат ба соҳаҳои дигар баландтар мебошад, вале он мушкилоти зиёдатии қувваи кориро дар соҳа ҳал намекунад. Вобаста ба ин, дар самти баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат дар соҳаи кишоварзӣ фаъолиятро пурзӯр намудан мувофиқи мақсад мебошад, ки он барои баланд бардоштани даромади пасти кормандон ва озод намудани қувваи кории изофа барои ҷустуҷӯи кор дар дигар бахшҳои иқтисодӣ миллий имкон медиҳад.

Ба бозори меҳнат нигоҳ доштани ҳиссаи назарраси шуғли ғайрирасмӣ хос мебошад (на камтар аз 35-40 фоиз), ки он нисбатан бештар дар корхонаҳои хурд, махсусан дар соҳаи савдо, хизматрасонӣ ва сохтмон ҷамъ омадааст.

Таҳлили сатҳи таҳсилоти бекорони бақайдгирифташуда шаҳодат медиҳад, ки ба бекорӣ асосан он қисми аҳолие гирифта мешавад, ки таҳсилоти касбӣ надоранд. Ҳамин тариқ, аз шумораи умумии бекорон 77 фоиз таҳсилоти касбӣ надоранд, аз онҳо қариб 17 фоиз дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва 60 фоиз дорои таҳсилоти миёнаи ноপুরра мебошанд.

Муҳоҷирати меҳнатии хориҷӣ яке аз самтҳои муҳими бозори меҳнати ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад. Дар давоми солҳои 2011-2015 маблағҳое, ки ба кишвар аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ интиқол шудаанд, 40 фоизи ММД-ро ташкил додан, аз ин лиҳоз саъю талошҳо ҷиҳати муташаккилона гардонидани раванди муҳоҷирати меҳнатӣ ва ҳифзи иҷтимоии муҳоҷирон муҳим арзёбӣ мегарданд.

4.2.2. Мушкилоти асосӣ:

Айни замон дар бозори меҳнат аз як қатор мушкилоте мавҷуданд, ки ба ҳамдигар алоқамандии зиҷ дошта, дар маҷмӯъ раванди ташаккули он сифати сармоёи инсонӣ, арзишҳо ва стереотипҳои, ки ба одамони замони муосир хос мебошад, мушкил мегардонанд. Аз ҷумла:

- **номутобиқати миёни суръати баланди афзоиши аҳолии қобили меҳнат ва суръати нокифояи таъсиси ҷойҳои кории сазовор.** Дар давоми панҷ соли охир шумораи аҳолии қобили меҳнат ба ҳисоби миёна 2,7 фоиз дар як сол афзоиш ёфтааст, аз ҷумла афзоиши пешниҳод дар бозори меҳнат на камтар аз 2 фоизро ташкил медод (тақрибан 120-121 ҳаз. нафар), аммо сатҳи шуғл ҳамагӣ 1 фоиз афзудаасту ҳалос. Дар баробари ин, шумораи шахсони машғули кор дар бахши хусусӣ ба ҳисоби миёна ҳамагӣ 33 ҳазор нафар дар як сол зиёд шудааст;
- **номутобиқати сифати қувваи корӣ ба талаботи касбӣ тахассуси кордиҳандагон.** Дар бозори меҳнат, сарфи назар аз мавҷудияти қувваи кории машғулнабуда, ки дорои тахассуси зарурӣ намебошад, аллакай ҳоло норасоии кадрҳои баландхтисос, махсусан ихтисосҳои муҳандисиву техникӣ, коргарони баландхтисоси касбҳои саноатӣ эҳсос мешавад. Тайёр намудани категорияҳои алоҳидаи мутахассисон барои соҳаҳои кишоварзӣ, сохтмон, технологияи иттилоотӣ коммуникатсионӣ, хоҷагии манзилию коммуналӣ ва ғайра ба миқдори нокифоя таъмин карда мешавад. Тибқи арзёбии коршиносон талабот ба кадрҳои баландхтисос барои соҳаҳои пешбарандаи иқтисодӣ ва соҳибқорӣ хурд дар оянда афзоиш хоҳад ёфт. Ин тағйироти ҷиддиро дар самти ташкили тайёрии касбии мутахассисон, таҳияи барномаҳои махсус оид ба бозомӯзии

бекорон ва такмили ихтисоси шахсони машғули кор дар истехсолот буда талаб менамояд;

- **ҳаҷми зиёди шугл дар баҳши ғайрирасмӣ ва паст будани сатҳи музди меҳнат дар баҳши расмӣ.** Шугли ғайрирасмӣ дар Тоҷикистон тадричан ҷавонони синну соли қобили меҳнатро фаро гирифта истодааст. Афзоиши сатҳи шугли ғайрирасмӣ боиси пурра ворид нагардидани пардохтҳои иҷтимоӣ ва воридоти андоз ба ҳамаи сатҳҳои буҷет гардида, ки ба норасоии сармояи дохилӣ ва пурра маблағгузорӣ нашудани соҳаи иҷтимоӣ оварда мерасонад ва аз ҳама муҳим барои тадбиқи сиёсати самараноки даромад ва музди меҳнат дар кишвар мусоидат намекунад;
- **вобастагии калон аз даромадҳои муҳочирати меҳнатии хориҷӣ.** Интиқоли пулӣ ба мамлакат аз ҳисоби муҳочирони меҳнатӣ на кам аз 40 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Дар баробари ин осебпазирии кишвар ҳамчунин бо вобастагии калон аз бозори меҳнати як мамлакат (Россия) алоқаманд мебошад. Бинобар ин зарур аст, ки ҳам ҷиҳати диверсификатсияи самти муҳочират ва ҳам расмикунонии раванди муҳочирати меҳнатӣ ва ҳифзи иҷтимоии муҳочирон дар мамлакате, ки онҳоро бо кор таъмин мекунад, тадбирҳо андешида шаванд.

4.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

- роҳҳои ҳавасмандгардонии корфармоён ҷиҳати таъсис додани ҷойҳои нави корӣ;
- таъсиси бозори дохилии меҳнати ба рақобат тобовар;
- баланд бардоштани самаранокии таҳсилоти касбӣ;
- баланд бардоштани ҳиссаи шугли расмӣ дар иқтисодиёт;
- диверсификатсияи муҳочирати меҳнатии хориҷӣ.

4.2.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар баҳши ҳавасмандгардонӣ ҷиҳати таъсиси ҷойҳои нави корӣ:

1. Васеъ намудани имкониятҳои таҳлил ва пешгӯии рушди бозори меҳнат (аз ҷумла дар миқёси минтақаҳо) тавассути:

- такмил додани заминаи меъёрию ҳуқуқии ташаккули (аввал дар сатҳи миллӣ ва пас аз он дар сатҳи минтақаҳо) низоми таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат;
- рушди инфарсохтори оморӣ барои таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат (пайваста гузаронидани тадқиқоти қувваи корӣ (бо дохил намудани маҷмӯи масъалаҳои алоқаи таҳсилот, шугл ва даромадҳо), тадқиқоти корхонаҳо ва ташкилотҳо, пурсишҳо оид ба бокортаъминкунии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ);
- ҷорӣ намудани низоми ҳисоботдиҳии фаврӣ оид ба ҳодидиҳои ҳолати бозори меҳнат (ҳар семоҳа бо инъикоси равандҳои таъсис ва барҳам додани ҷойҳои корӣ, муҳочирати меҳнатии хориҷӣ ва дохилӣ) ба низоми таъминоти иттилоотии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;

2. Мусоидат ба тағйироти сохторӣ дар соҳаи шугл тавассути:

- мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор дар доираи таъмини шугли босамар, ташкили мониторинги пешравиҳо дар ин самт;
- марҳила ба марҳила паст намудани сарбории андоз ба меҳнат;
- таҳияи нақшаҳои (роҳнамои) рушди соҳибкории хурду миёна;
- ташаккули маҷмӯи ҳавасмандиҳо дар самти инкишофи шугли ғайрикишоварзӣ дар деҳот;
- андешидани тадбирҳои, ки мушаххасан ба коҳиш додани сатҳи бекорӣ дар байни ҷавонон ва занон равона гардидаанд;
- таҳия ва татбиқи Консепсияи шугли фосилавӣ;
- таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати мақсадноки «Мусоидат ба шугли шахсони маъҷуб ва таъсиси гурӯҳҳои худёрирасон».

Дар бахши таъсиси бозори дохилии меҳнат дар рақобат тобовар:

3. Ташаккули муҳити рақобатпазир дар бозори меҳнат тавассути:

- гузариш аз имтиёзҳои суроғавии инфиродӣ ба имтиёзҳои молӣ/соҳавӣ, бекор кардани имтиёзҳои бенатича;
- инвентаризатсияи афзалиятҳои дастгирии давлатии қарзӣ;
- қорӣ намудани низоми арзёбӣ ва мониторинги кам кардани монеаҳо оид ба дохил шудани корхонаҳо ба бозорҳои соҳавӣ/молӣ;
- тақвияти институтсионалии неруи марказҳои давлатии шуғл ва ташаккули низоми агентҳои кадрӣ хусусӣ (васеъ гардонидани номгӯ ва стандартизатсияи хизматрасонии онҳо);
- таҳия ва мониторинги барномаҳои давлатии суроғавии марказҳои шуғли аҳоли аз рӯи гурӯҳҳои мақсаднок (занон, шахсони маъҷуб, муҳочирони баргашта бо таҳассуси паст);
- татбиқи механизмҳои шарикӣ иҷтимоӣ дар бозори меҳнат (аз ҷумла барномаҳо оид ба ҳамкориҳои ассотсиатсияҳои кордиҳандагон/соҳибкорон, иттифоқҳои касабӣ ва соҳавӣ ва вазоратҳои соҳавӣ);
- инкишофи низоми таъминоти иттилоотӣ мусоидат ба таъмини шуғл.

Дар самти баланд бардоштани самаранокии таҳсилоти касбӣ:

4. Таъсиси низоми ҳамкориҳои устувори миёни низоми таҳсилоти касбӣ ва бозори меҳнат тавассути:

- тайёр кардани мутахассисони касбҳои гуногуни ҷавобгӯ ба талаботи замони муосир;
- тавсеа ва диверсификатсияи барномаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии самти технологӣ;
- ташаккули низоми мусоидат ба гирифтани (ичора ва ё ипотека) манзил аз ҷониби муҳандисон-технологҳо, ки мувофиқи ихтисос ба кор даромаданд;
- таҳияи асосҳои меърию ҳуқуқӣ оид ба танзими ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ дар масъалаҳои сертификатсияи салоҳият ва таҳассус;
- такмили низоми банақшагирии салоҳият ва таҳассус, роҳнамои болоравӣ дар мансаб;
- инкишофи механизмҳои низоми интихоби касб;
- дастгирӣ ва вусъати таҷрибаи тайёр намудани мутахассисони ҷавон, муносибатҳои шартномавӣ миёни муассисаҳои таълимӣ, давлат, ҷавонон ва кордиҳандагон.

Дар бахши баланд бардоштани шуғли расмӣ дар иқтисодиёт:

5. Беҳтар намудани муҳити соҳибкорӣ ва ба расмият даровардани шуғл дар асосӣ тадбирҳои байнисохторӣ тавассути:

- таҳияи маҷмӯи тадбирҳо ҷиҳати ба расмият даровардани шуғл ва пардохти меҳнат дар доираи татбиқи барномаи миллӣ оид ба паст намудани сатҳи шуғл ба қайд гирифтаниашуда;
- таҳияи низоми байнисоҳавии ҳамоҳангсозии мақомоти давлатӣ дар бахши паст намудани шуғл ба қайд нагирифтаниашуда (ғайрирасмӣ).

Дар бахши диверсификатсияи муҳочирати меҳнатии хориҷӣ:

6. Такмил додани механизмҳои идоракунии муҳочирати меҳнатии хориҷӣ ба беҳтар намудани шароити муҳочират равонагардида тавассути:

- таҳия ва қорӣ намудани низомҳои иттилоотӣ ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар доираи идоракунии муҳочирати меҳнатии хориҷӣ;
- такмил додани низоми меърию ҳуқуқӣ ҳифзи муҳочирони меҳнатӣ;
- фаългардонии саъю талошҳо оид ба таъмини ҳифзи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ ва оилаҳои онҳо, аз ҷумла ба воситаи созишномаҳои

- дугарафа доир ба чалби муташаккилонаи муваққатии шаҳрвандони кишвар ва таъминоти нафақавӣ;
- таҳияи маҷмӯи амалҳои ҳассоси гендерӣ оид ба оморасозии пеш аз сафари муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо;
  - ташаккули маҳзани маълумоти талаботи соҳавӣ ва ҳудудии ҷумҳурӣ ва кишварҳои асосии воридкунандагони қуваи корӣ;
  - интишори васеътари маҷмӯи иттилооту маълумот оид ба ҳуқуқу уҳдадорихо, шартҳо ва тартиби бақайдгирии муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои асосии воридкунандагони қувваи корӣ.

4.2.5. Натиҷаҳои ҷаимдошт

Дар назар аст, ки татбиқи тадбирҳои пешбинишуда оид ба мусоидат ба шуғл, ки шуғли пурмаҳсул таъмин наменамояд, ва фароҳам овардани шароит барои рушди сармояи инсонӣ натиҷаҳои зерин хоҳанд дошт:

- мувозинати миқдор ва сифати аҳолии қобили меҳнат ва ҷойҳои корӣ таъмин гардида, шумораи аҳолии бекор (шахсони бекор ва ғайрифайол) паст карда мешавад;
- механизми таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат тақвият дода шуда, маълумот оид ба бозори меҳнат на камтар ду маротиба дар як сол нав карда мешавад;
- шуғли шахсоне, ки дорои мушкилоти махсуси бо кор таъмин шудан мебошанд (шахсони маъҷуб, модарони якҷаву танҳо, муҳочирони баргардандаи дорои таҳассуси паст) беҳтар мешавад;
- баланд бардоштани сатҳи касбию таҳассусии шахсони машғули кор таъмин мегардад;
- сатҳи огоҳӣ ва омодагии касбии аҳоли дар мавриди кор дар бозорҳои меҳнати хориҷӣ баланд бардошта мешавад;
- ҳифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ баланд бардошта мешавад.

4.3. Маориф ва илм

4.3.1. Ҳолати кунунӣ

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф боло бурдани сифати таълим дар ҳама зинаҳо ва нигоҳ доштани дастрасии баробар барои ҳамаи қишрҳои ҷомеа, новобаста аз мақоми иҷтимоӣ, ҷинс, синну сол ва маҳалли истиқомат, афзалияти асосӣ маҳсуб меёбад.

Дар натиҷаи ислоҳоти фарогири соҳаи маориф ҷумҳурӣ дар соли 2016 ба чунин натиҷаҳо ноил гашт:

- **низоми рушдбандаи муассисаҳои томактабӣ;**

Шумораи ин муассисаҳо аз 494 дар соли 2011 то 577 адад дар соли 2015 зиёд шуда, фарогирии кӯдакон зиёда аз 88,3 ҳазор нафарро ташкил намуд. Дар баробари фаъолияти муассисаҳои томактабӣ дар ҷумҳурӣ 1619 Маркази рушди кӯдакон амал мекунад. Бо вучуди ин дар ҷумҳурӣ фарқият миёни фарогирии кӯдакони шаҳр ва деҳот ба назар мерасад (сатҳи фарогири дар муассисаҳои томактабӣ дар шаҳр 20 фоиз ва дар деҳот 5-7 фоизро ташкил медиҳад).

Рушди бахши мазкур дар асоси татбиқи барномаҳои соҳавӣ, аз ҷумла Барномаи давлатии рушди таҳсилоти томактабӣ барои солҳои 2012-2016 ва Барномаи давлатии рушди муассисаҳои томактабии хусусӣ барои солҳои 2014-2020 ба роҳ монда шудааст. Дар соли 2015 дар ҷумҳурӣ 61 муассисаи хусусии томактабӣ фаъолият мекард. Дар баробари ин, 12 муассиса амал мекунанд, ки барои кӯдакони имконияташон маҳдуд пешбинӣ шудаанд. Тибқи нақша таҳия ва татбиқи барнома ҷиҳати давра ба давра сафарбар намудани кӯдакони дорои ниёзҳои махсус ба таҳсилот ба муассисаҳои таълимии муқаррарӣ ва баланд бардоштани самаранокии марказҳои томактабии махсус дар назар аст.

- **таҳсилоти асосии умумӣ ва баробарии ҷинсӣ миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;**

Фарогирии кӯдакони синну соли мувофиқ рӯ ба афзоиш аст. Дар низоми мазкур 3845 муассисаи таҳсилоти умумӣ амал менамояд, ки дар онҳо 1 743 ҳазор хонандагон таҳсил ва 103,7 ҳазор нафар ҳайати омӯзгорон қору фаъолият менамоянд. Дар давраи солҳои 2011-2015 дар ҷумҳурӣ 92 ҳазор ҷойи нишасти хонандагон ва 3067 синфхона ба истифода дода шуд. Мутобиқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» давлат таъмин ва хароҷоти таълим ва тарбияи кӯдакони یتим, бепарастор, дорой ниёзҳои махсус ва имконияташон маҳдудро дар муассисаҳои таълимии давлатӣ аз ҳисоби маблағҳои буҷетӣ кафолат медиҳад ва баъд аз хатми муассисаҳои таълимӣ онҳоро бо ҷойи қор таъмин менамояд. Дар ҷумҳурӣ шабакаи муассисаҳои таълимии махсус (муассисаҳои таълимии ёрирасон) таъсис ёфтаанд, ки дар онҳо таълими кӯдакону наврасони дорой маҳдудият дар рушди ҷисмониву зеҳнӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар кишвар давра ба давра 3 барномаи давлатӣ оид ба компютеркунонии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ қабул ва татбиқ шуданд, ки дар натиҷа таъминоти муассисаҳои таҳсилоти умумӣ бо компютер ба маротиба афзуда, ба ҳисоби миёна ба як муассисаи таҳсилоти умумӣ на камтар аз 13 компютер рост меояд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишондиҳандаи сатҳи маълумотнокӣ дар маҷмӯъ баробари кишварҳои дорой сатҳи миёнаи рушди инсон қарор дорад. Давомнокии миёнаи таълим 10,4 солро ташкил медиҳад.

- **низоми ташаккулёфтаи таҳияи китобҳои дарсӣ ва воситаҳои таълим барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таҳсилоти касбӣ;**

Дар кишвар муассисаҳои нашриявӣ барои нашри китоб ва воситаҳои таълим, аз ҷумла барои кӯдакони имконияташон маҳдуд (айни замон танҳо барои синфҳои ибтидоӣ) таъсис дода шудааст.

- **низоми рушдбандии таҳсилоти касбӣ;**

Болоравии теъдоди қабул ва омода намудани мутахассисон мушоҳида мешавад. Дастрасии маълумоти касбиро дар ҷумҳурӣ 66 муассисаи таҳсилоти миёнаи касбӣ (қоллеҷҳо, аз онҳо 12 адад хусусӣ) ва 39 муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таъмин менамоянд. Қабули донишҷӯён ба муассисаҳои таҳсилоти олии ва қисме аз муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ тавассути Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Дар ҷумҳурӣ рушди таҳсилоти олии касбӣ мушоҳида шуда, теъдоди донишҷӯён босуръат меафзояд. Ворид гардидани кишвар ба раванди Болон уҳдадорӣ гузариш ба низоми дузинагии таҳсилот – бакалавр ва магистратура ба миён овард. Айни замон ҷумҳурӣ аз нарасидани кадрҳои баландхаттисос, бахусус зинаи миёна, ки метавонанд масъалаҳои муҳимро оид ба ислоҳоти саноатӣ ва инноватсионӣ дар кишвар ҳал намоянд, танқисӣ мекашад. Дар ҷумҳурӣ барномаи мақсадноки тайёр намудани мутахассисон барои минтақаҳои дурдасти ҷумҳурӣ тибқи квотаи Президентӣ, инчунин барномаи «Дурахшандагон» оид ба тайёр намудани мутахассисон дар хориҷи кишвар аз рӯи ихтисосҳои зарурии камёфт таҳия ва амалӣ гашта истодааст. Дар низоми таҳсилоти касбӣ низоми омехтаи буҷетӣ ва қарордодӣ/шартномавии таълим қорӣ карда шудааст;

- **низоми рушдёфтаи илм ва хизматрасонии илмӣ;**

Дар ҷумҳурӣ 63 муассиса фаъолият менамояд, ки бевосита бо илм ва хизматрасонии илмӣ машғуланд. Дар давоми солҳои 2011-2015 теъдоди мутахассисон – муҳаққиқоне, ки ба қорқард ва таҳқиқоти илмӣ машғуланд, тақрибан 1,5 маротиба афзудааст. Механизмҳои ташаккули низоми оmodасозии кадрҳои илмӣ таҳия гардида, мавриди амал қарор дорад. Ташаккули низоми миллии ҷимояи қорҳои илмӣ ва гирифтани унвони илмӣ, аз ҷумла дар доираи гузариши тадриҷӣ аз аспирантура ба докторантураи PhD дар қараён аст. Гарчанде маблағгузорию умумӣ ба соҳаи илм дар давоми панҷ соли охир 1,7 маротиба афзудааст, ҳаҷми маблағгузорию соҳа то ҳол нокифоя мебошад.

Воситаҳои асосии ноил гардидан ба ҳадаф ва вазифаҳои гузошташудаи сиёсати миллии дар соҳаи маориф дар давраи миёнамуҳлати рушд ба анҷом расонидани татбиқи

Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020, Барномаи давлатии рушди муассисаҳои хусусии томактабӣ ва муассисаҳои таҳсилоти умумии хусусӣ барои солҳои 2014-2020, Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020, Барномаи ҷустуҷӯ ва инкишофи истеъдодҳо барои солҳои 2015-2020, Барномаи рушди илмҳои табиатшиносӣ ва риёзиву техникаӣ барои солҳои 2010-2020, Стратегияи миллии рушди моликияти зеҳнии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2020 мебошанд.

4.3.2. Мушкилоти асосӣ

Ислоҳоти иқтисодии фарогири кишвар талаботи усулан навро нисбат ба сатҳ ва сифати таҳсилоти аҳоли ба миён мегузорад. Ислоҳоти сохторӣ дар иқтисодиёт тақозо менамояд, ки ба бозори меҳнат на танҳо мутахассисони хуби соҳибмаълумот ва соҳибхтисос, балки шахсони омодаи кор дар истеҳсолоти муосир ворид шаванд. Дар давраи миёнамуҳлат ҳатто ин ҳам барои ташаккули неруи устувор ҷиҳати фароҳам овардани сатҳи баланди арзиши иловашуда дар бахши инноватсияҳо, дастовардҳои илмию техникаӣ нокифоя боқӣ мемонад. Аз ин лиҳоз, бояд барои ҳалли мушкилоти зерин дар рушди бахши мазкур пешравӣ таъмин карда шавад:

– дастрасии нобаробар ба таҳсилот:

Дастрасии нокифояи кӯдакони синни 3-6-сола ба таҳсилоти томактабӣ имконоти омодагии баробари кӯдаконро ба таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таъмин карда наметавонад. Аз шумораи умумии кӯдакони синни 3-6-сола зиёда аз 80 фоиз ба таҳсилоти томактабӣ фаро гирифта намешаванд. Дар зинаи таҳсилоти умумӣ дар раванди хатми синфи 9 идомаи таҳсил дар синфи 10 ё дар низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ на камтар аз 9,1 фоиз писарон ва 15,5 фоиз духтарон ба таҳсил фаро гирифта намешаванд, ки ин монетаи аввалини гирифтани таҳсилоти комили касбӣ ва ҷалби онҳо ба бозори меҳнат мебошад. Ҳамзамон бо омилҳои гуногун, аз қабилӣ маҳалли истиқомат (шаҳр/деҳот), вазъи иқтисодии оила, ҳолати саломатӣ фарқият дар дастрасӣ ба хизматрасонии босифати таҳсилот боқӣ мемонад.

– қафомонии соҳаи маориф аз талаботи рушди иҷтимоию иқтисодӣ;

Дар низоми маорифи ҷумҳурӣ муассисаҳои таълимӣ барои натиҷаҳои ниҳонии фаъолияти хуби таълимӣ ҳавасманд нестанд. Дар баробари ин, шакл ва механизмҳои иштироки шаҳрвандон, кордиҳандагон, иттиҳодияҳои касбӣ дар ташаккули муносибатҳои бозорӣ дар соҳаи маориф, инчунин дар раванди ташҳиси мустақили сифати таълим рушд наёфтааст. Фоизи хатмкунандагони соҳаи таҳсилоти касбӣ, ки мувофиқи ихтисос бо ҷои кор таъмин шудаанд, хеле паст мебошад. Мушкилот вобаста ба сифати пасти таҳсилоти касбӣ, нобаробарӣ дар самти тайёр намудани мутахассисон аз нигоҳи талаботи соҳавӣ, суст будани робитаи стратегияи рушди муассисаҳои таҳсилоти касбӣ бо стратегияҳои истеҳсолии рушд мушкилот ба назар мерасад.

– норасоии мутахассисони соҳибхтисос дар соҳаи маориф:

Ба низоми давлатии маориф бинобар паст будани музди меҳнат аз нигоҳи фаъолияти касбӣ таваҷҷуҳи мутахассисон нисбатан кам арзёбӣ мегардад. Мақоми касби муаллим ва ё омӯзгор боло нарафта, аз кор рафтани кадрҳои баландхтисос ба соҳаҳои дигар коҳиш наёфтааст. Дар муассисаҳои таълимии деҳот сатҳи таъминоти омӯзгорони дорой таҳсилоти олий 69 фоизро ташкил медиҳад, дар ҳоле, ки дар шаҳрҳо ин нишондиҳанда қариб ба 84 фоиз баробар аст. Дар муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷумҳурӣ 28,6 ҳазор омӯзгорон қору фаъолият менамоянд, ки таҳсилоти олий надоранд. Низоми бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос бо сабаби қафомонӣ нисбат ба талаботи воқеии омӯзгорон имкон намедиҳад, ҳайати кормандоне ташаккул дода шавад, ки мазмуну мундариҷаи муосири раванди таълимро таъмин ва бо технологияҳои таълимии пешқадам фаъолият карда тавонанд.

– номукамаллии механизмҳои идоракунии давлатии соҳаи маориф;

Дар ҷумҳурӣ механизмҳои ҷалби кордиҳандагон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ба масъалаҳои ташаккул ва татбиқи сиёсат дар соҳаи маориф дар сатҳи зарурӣ рушд накардааст. Механизмҳои дастгирии фаъолияти таълимии инноватсионӣ, беҳдошти

воқеи сифати таълим тавассути фароғии зарурии кӯдакон, наврасон ва калонсолон инкишоф наёфтааст. Неруи таҳқиқотӣ дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ паст буда, раванди ҷалбшавӣ ба ҷараёни тавлиди маҳсулоти нав ва ҳалли мушкилоту вазифаҳои муосири истеҳсолӣ ба мақсад мувофиқ нест.

- *суръати пасти инкишофи таҳқиқоти амалӣ, рушд наёфтани бозори моликияти зеҳнӣ, паст будани самаранокии фаъолияти паркҳои технологӣ ва марказҳои инноватсионӣ, «пиришавӣ»-и ҳайати кормандони илмӣ:*

Ҳанӯз ҳам миёни таҳқиқоти илмӣ ва истеҳсолот робитаи қавӣ ба назар намерасад. Дар баробари ин, дар сохтори сармоягузорӣ ба соҳаи илм давлат бартарӣ дошта, маблағгузори бахши хусусӣ бениҳоят маҳдуд аст, ҳол он ки афзоиши рақобатпазирии соҳаҳо бояд бештар ба сармояи хусусӣ таъяс кунад. Ҳанӯз механизми муассири ба бозор баровардани маҳсулоти инноватсионӣ ва истифодаи онҳо дар истеҳсолот ташаққул наёфтааст. Танҳо истифода аз технологияҳои муосири бозорҳои хориҷӣ наметавонад барои пешрафти технологӣ мусоидат кунад. Кишвар ба оmodасозии неруи ватанӣ ҷиҳати рушди инноватсия дар бахшҳои мухталифи иқтисодиёт ниёз дорад. Вале паст шудани сифати неруи илмию техникӣ омили боздорандаи рушди инноватсионӣ мебошад. Фарқияти миқдорӣ ва синусолӣ миёни шахсони машғули фаъолияти илмию техникӣ афзуда истодааст. Аз шумораи умумии кормандони муассисаҳои илмиву таҳқиқотӣ ҳиссаи мутахассисони дорои унвони илмӣ танҳо 28,4 фоизро ташкил медиҳад.

4.3.3. Афзалиятҳои асосӣ

- баланд бардоштани иқтидори низоми маориф, оmodа намудани мутахассисон ва инноватсияҳо;
- баланд бардоштани маърифати экологии аҳоли;
- баланд бардоштани иқтидори илмӣ кишвар;
- таҷдиди низоми муассиса ва инфрасохтори фаъолияти илмию таҳқиқотӣ.

4.3.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Бо мақсади баланд бардоштани сифати таҳсилот дар ҳамаи сатҳҳо таҳия, қабул ва ҷорӣ намудани механизми нави арзёбии натиҷабахшии фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, ба хусус муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва дастгирии давлатии онҳо, бо назардошти таҷрибаи байналмилалӣ оmodасозии мутахассисон зарур аст.

Дар самти баланд бардоштани иқтидори низоми маориф, оmodа намудани мутахассисон ва инноватсияҳо:

1. Таҷдиди идоракунии соҳаи маориф ва илм тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- таҳкими заминаҳои меъёрии ҳуқуқӣ, аз ҷумла доир ба танзими фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, ҷорӣ намудани низоми мониторинг ва кафолати сифат дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ташаққули стандартҳои давлатии таҳсилот ва механизмҳои маблағгузори гирифтани таълим дар шаклҳои алтернативии таҳсилот, таъмини ҳамгирии маориф ва илм, риояи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ;
- мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор дар доираи низоми миллии маориф, ташкили мониторинги пешравиҳо дар ин самт;
- рушди низоми аккредитатсия (аз ҷумла аккредитатсияи байналмилалӣ) ва иҷозатномадиҳии муассисаҳои таълимӣ;
- ҷорӣ намудани низоми ҳавасмандгардонии омӯзгорон ва кормандони маъмури дар рушд ва такмили низом;
- ворид намудани механизмҳои нави арзёбии сифати таҳсилот, саводнокӣ ва дарсомӯзии кӯдакон;
- истифодаи маҷмӯи стандартҳо ва раванди назорати таъминоти ғизо ва кӯмаки тиббӣ дар муассисаҳои таълимӣ;
- фароҳам овардани заминаи мусоиди танзимкунанда барои ҷалби сармоя ба соҳа, ташаққули низоми маводи таълимӣ, бучетикунонӣ ва маблағгузори барномавӣ.

2. Дастгирии рушди муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ тавассути амалисозии тадбири зерин:

- мусоидат ба муассисаҳои ғайридавлатӣ дар масъалаҳои пешниҳоди бино дар шаклҳои гуногун (аз ҷумла дар шакли иҷораи дарозмуҳлат), ташаккули низоми шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ.

3. Таҳкими инфрасохтори соҳаи маориф тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳо ва иншоот бо назардошти дастрасии воқеӣ ва мутобиқати онҳо ба талаботи самаранокии энергетикӣ, тобоварӣ ба zilzila ва бехатарии онҳо аз офатҳои табиӣ;
- ҷоннок намудани сохтмон, барқарорсозӣ ва васеъ намудани инфрасохтор дар соҳаи маориф дар доираи лоиҳаҳо оид ба шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ;
- ба роҳ мондани низоми ҳарсолаи арзёбӣ ва мониторинги ҳолати низомҳои гармидиҳӣ, таъминоти барқ, таъминот бо оби нӯшокӣ ва беҳдошти дар муассисаҳои таълимӣ.

4. Ҷорӣ намудани низоми таҳсилоти фарогир дар соҳаи маорифи ҷумҳурӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- таҳия ва ҷорӣ намудани низоми татбиқи ҳуқуқ ба таҳсил барои шахсони имконияташон маҳдуд;
- ҷорӣ намудани шароит оид ба инфрасохтори бемонеа ҳангоми сохтмон, азнавсозии бино ва иншооти таълимӣ;
- таъсис додани самти алоҳида оид ба баланд бардоштани таҳассуси касбии омӯзгорон/мураббӣён ва кормандони иҷтимоӣ;
- таҳияи стандартҳои таҳсилот, барномаҳои махсус, китобҳои дарсӣ барои кӯдакони имконияташон маҳдуд ва кӯдакони душвортарбия;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок дар сатҳи вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳои калон оид ба таъмини дастрасии таҳсил барои кӯдакони имконияташон маҳдуд, аз ҷумла дар муассисаҳои таҳсилоти умумии маҳалли зист;
- мониторинги татбиқи Низомнома оид ба ҷорӣ намудани таҷрибаи таҳсилоти фарогир (инклюзивӣ) дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;
- таъсис додани Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба татбиқи барномаҳои таълимӣ дар сатҳ ва самтҳои гуногун нисбат ба кӯдакони дорои ниёзҳои махсуси таҳсилотӣ.

5. Ташаккули низоми таҳсилоти иловагӣ ва муттасил тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- таҳияи стандартҳо ва барномаҳои мухталифи таҳсилоти иловагии кӯдакон, аз ҷумла барномаҳо барои кӯдакони дорои ниёзҳои махсуси таҳсилотӣ;
- ташкили заминаи меъёрии ҳуқуқии низоми аккредитатсияи касбӣ чамъиятии барномаҳои иловагии касбӣ ва аккредитатсияи чамъиятии ташкилотҳои таҳсилоти иловагии касбӣ;
- дастгирии раванди барқарорсозии заминаи моддию техникаи муассисаҳои мавҷудаи таҳсилоти иловагӣ;
- таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати инкишофи таҳсилоти касбии калонсолон;
- таъсиси низоми сохтори корпоративии шабакаи таҳсилоти баъд аз муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, тақмили ихтисос, ки вазифаи он дарки ҳамоҳангсозии ҷанбаҳои сифатӣ ва миқдорӣ дурнамои тайёр намудани мутахассисон, таъмини дастрасӣ ба технологияҳои замонавӣ/инноватсионии таҳсилот мебошад.

Дар самти баланд бардоштани иқтидори илмӣ кишвар:

- тақмил додани раванди гирифтани унвон ва дараҷаҳои илмӣ, ки ба талаботи замони муосир ҷавобгӯянд ва бартараф кардани монеаҳои мавҷуда барои таъмини рақобатпазирии онҳо;
- тақмили институтсионалии соҳаи илм.

Дар бахши таҷдиди низоми ташкил ва инфрасохтори фаъолияти илмию таҳқиқотӣ

1. Рушди шабакаи миллии касбӣ оид ба таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- ташаккули заминаи илмию технологӣ бо иштироки фаъоли соҳибкорон барои муайян намудан ва маблағгузорӣ кардани самтҳои афзалиятноки рушди илмию технологии кишвар;
- оғоз намудани раванди ташаккули низоми фармоиши давлатӣ оид ба маҳсулот ва хизматрасониҳои илмию таҳқиқотӣ ва инноватсионӣ;
- ташаккул ва рушди бозори талабот ба натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ, маҳсулот ва хизматрасонӣ, ки дар асоси ин фаъолият ба даст омадаанд;
- таҳияи низоми дастгирии рушди хизматрасониҳои муҳандисӣ ва технологӣ-иттилоотӣ;
- таҷдиди низоми ташаккул ва рушди технополисҳо, паркҳои технологӣ, марказҳои инноватсионӣ ва марказҳои кашфиёти илмӣ назариявӣ амалӣ;
- ташаккули шабакаи марказҳо (лабораторияҳо)-и миллии таҳқиқотӣ (дар шакл ва моделҳои гуногун) аз рӯи самтҳои асосии рушди технологӣ;
- афзоиши назарраси маблағгузориҳои давлатӣ ва ғайрибучетӣ ба низоми кашфиёти илмӣ;
- ташаккули «фармоиши давлатӣ» оид ба коркарди масъалаҳои стратегии амалӣ дар асоси сценарияи илмӣ ва маблағгузориҳои он тавассути баргузориҳои озмунҳо;
- баланд бардоштани иқтидори инфрасохтори инноватсионӣ, аз ҷумла муассисаҳо, ки барои таъсис ва инкишофи ширкатҳои инноватсионӣ (бизнес-инкубаторҳо, паркҳои технологӣ, марказҳои омӯзишӣ) мусоидат менамоянд, инчунин муассисаҳои машваратӣ (омӯзиши вазъи бозорҳо, таҳияи бизнес-нақшаҳо, стратегияҳои рушд, таҳқиқоти патентӣ, таҳқиқот оид ба бартариятҳои рақобатӣ, аудит, масъалаҳои ҳуқуқӣ), марказҳои трансферти технологӣ ва ғ.;
- тақвият додани мутамарказсозии неруи илмӣ ва рушди шаклҳои ташкилии ҳамбастагии илм ва истеҳсолот дар асоси таъсис додани иттиҳодияҳои илмию истеҳсолӣ, инчунин ташаккули консорсиуми давлатию хусусии ТИТК (таҳқиқоти илмӣ ва таҷрибавию конструкторӣ), ки ба соҳаҳои муҳими стратегӣ ва маҷмааҳои иқтисодии кишвар махсус гардонида шудааст, инчунин таъсиси хазинаи марказонидашудаи рушди инноватсионӣ;
- таҳия ва татбиқи нақшаи чорабиниҳо оид ба ташаккули кластерҳои миллии аз ҷиҳати илмӣ ояндадор дар асоси муттаҳид кардани илм ва соҳибкорӣ.

Вазифаҳо ва самтҳои амал барои ноил гардидан ба афзалиятҳо дар зинаҳои гуногуни таҳсилот:

Таҳсилоти томактабӣ

1. Фарогирӣ кӯдакон ба таҳсилоти томактабӣ, махсусан дар синни 3-6-солагӣ ба афзалият додан ба қабули кӯдакони имконияташон маҳдуд. То соли 2020 шумораи кӯдаконе, ки ба муассисаҳои томактабӣ фаро гирифта мешаванд, то 30 фоиз меафзояд. Барои ин тадбирҳои зерин андешида мешаванд:

- таҳким ва тавсеа додани шаклҳои анъанавии таҳсилоти томактабӣ, аз ҷумла аз ҳисоби ҳавасмандгардонии фаъолтари таъсиси муассисаҳои таълимӣ хусусӣ;
- инкишофи шаклҳои ғайрианъанавӣ/алтернативии омода намудани кӯдакон ба фарогирӣ ба таълим дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (таъсиси гурӯҳҳои тайёрии ройгон дар муассисаҳои таҳсилоти томактабии давлатӣ, гурӯҳҳои тайёрии махсус дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ);
- таҳияи стандартҳои таҳсилот ва барномаҳои таълимӣ барои шаклҳои ғайрианъанавию кутухмуддати марказҳо барои омода намудани кӯдакон ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар шакли таълими рӯзона, инчунин барои хизматрасониҳои пулакии омодагии томактабӣ.

2. Таъмини сифати баланди таҳсилоти томактабӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- рушди низоми стандартҳои давлатии таҳсилот оид ба омода намудани кӯдакон ба таълим дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ки асосҳои заминавиرو барои рушди маҳорат, истифодаи навоарӣ ва ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои кӯдакон фароҳам меоваранд;
- ҷорӣ намудани низоми такмилдодашудаи омодакунӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кормандон;
- таҳия ва ҷорӣ намудани низоми мониторинги сифати таълим дар муассисаҳои томактабӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани стандартҳо ва назорати маҳсулоти озуқаворӣ, ки ба муассисаҳои томактабӣ дастрас мегардад ва сифати кӯмаки тиббӣ дар ҷунин муассисаҳо.

Таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи умумӣ

1. Ба анҷом расонидани ҷараёни заминагузорӣ барои гузариш ба таҳсилоти 12-сола ва баланд бардоштани самаранокии ҷараёни таълим. Дар баробари ин фарогириши умумӣ, баланд бардоштани сифати таълим ва омӯзиши тавассути тадбирҳои зерин таъмин карда мешавад:

- баланд бардоштани сифати таҳсилоти хатмкунандагон ва бозомӯзии омӯзгорон;
- афзоиши сармоягузориҳо ба инфрасохтори муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ки барои сохтмони 281 муассисаи таълимӣ барои 104 ҳазор хонанда пешбинӣ гардида, имконияти таъмин бо компютерҳои барои на камтар аз 480 муассисаи таълимӣ дорад;
- таҳия ва нашри китобҳои дарсии насли нав бо забони давлатӣ ва бо забонҳои ақаллиятҳои миллӣ;
- пайвасти намудани тамоми муассисаҳои таълимии кишвар ба шабакаи Интернет;
- пурра таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорони соҳибтаҳассус, махсусан дар деҳот ва ҳавасманд намудани шуғл дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, аз ҷумла барои мутахассисони ҷавон аз ихтисосҳои омӯзгорӣ;
- дар донишқадаҳои такмили ихтисоси омӯзгорон ҷорӣ намудани барномаҳои интерактивии омӯзиши инноватсионӣ, аз ҷумла барномаҳои дастгирӣ ва таъмини тайёркунии омӯзгорон барои таълими кӯдакони имконияташон маҳдуд дар муассисаҳои таълимӣ;
- дар муассисаҳои таълимӣ ҷорӣ намудани барномаҳои таълимие, ки масъалаҳои интихоби касбро барои омода намудани хонандагон пас аз хатми синфи 9 дар бар мегиранд;
- омӯзонидани гигиенаи шахсӣ, малакаҳои ҳаётӣ ва тарзи ҳаёти солим ба гурӯҳҳои синну соли муайяни хонандагон;
- тавсеаи имконот барои гузаронидани машғулиятҳои махсуси факултативӣ;
- кӯшишҳои назарас барои ҳифзи ҳуқуқи кӯдакони имконияташон маҳдуд дар масъалаҳои дастрасӣ ба таҳсилоти хушсифат.

2. Таҳия ва тавсеаи истифодаи барномаҳои таълимӣ ва такмили низоми омода намудани мутахассисон барои кор бо «кӯдакони талаботашон махсус» тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- ҳамгироии кӯдакони имконияташон маҳдуд бо хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;
- муайян намудани шароити махсуси инкишоф, тарбия ва таълими кӯдакони имконияташон маҳдуд, инчунин мусоидат ба ташкили имкониятҳои, ки ба хусусиятҳои шахсии кӯдак мувофиқат мекунанд (ташкили таълими фосолавии кӯдакони имконияташон маҳдуд дар шароити хона, аз ҷумла таҷҳизонидани

- манзилҳои истиқомати онҳо бо воситаҳои зарурии техникӣ ва фароҳам овардани шароит барои дастрасӣ ба интернет);
- дар доираи имкониятҳо дастгирӣ намудани кӯдакон аз оилаҳои камбизоат ва бо китобҳои дарсӣ аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ таъмин намудани онҳо.

Таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

1. Ба таври назаррас тақвими додани низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ то соли 2020, аз ҷумла тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- беҳтар намудани заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва низоми аккредитатсияи муассисаҳои таълимӣ;
- мунтазам таҷдид намудани барномаҳои таълимии касбӣ дар асоси мониторинги талаботи бозори меҳнат. Гузаронидани низоми мониторинг дар шакли шарикӣ давлат бо бахши хусусӣ. Ҷамъамон, маҳзани маълумот оид ба номгӯи касбҳо таъсис дода мешавад. Низоми арзёбии берунаи натиҷаҳои таълим, сертификатсияи таҳассуси касбӣ қорӣ карда мешавад;
- рушди низоми таълим ва аттестатсияи омӯзгорон тавассути барномаҳои нави омодагии касбӣ, ки малақаҳои менеҷмент, донишдони ҳуқуқ, забонҳои давлатӣ ва хориҷӣ ва маҳорати истифодаи технологияи иттилоотиро дар бар мегиранд;
- мунтазам арзёбӣ намудани пешравиҳо дар фаъолияти Шӯрои Ҷамоҳангсозӣ оид ба таҳсилоти касбӣ.

2. Фароҳам овардани шароит барои гирифтани таҳсилоти касбӣ аз ҷониби шахсони имконияташон маҳдуд дар муассисаҳои таълимие, ки ба маҳалли зисти онҳо хеле наздик мебошанд, тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- барои онҳо фароҳам соختани имкониятҳои гирифтани таҳсилот бо истифодаи технологияҳои фосолавӣ;
- дар асоси этикаи касбӣ ташаккул додани муносибат бо таълимгирандагонии имконияташон маҳдуд;
- ташкили ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар ҳалли мушкилоти ба таҳсилоти касбӣ фаро гирифтани шахсони имконияташон маҳдуд ва бо ҷойи кор таъмин намудани онҳо.

3. Тавсеаи таъсиси литсею коллеҷҳои касбии бисёрсоҳа, ки ҳар яке 7-10 самти асосии таълимро пешниҳод менамояд, тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- гурӯҳбандӣ намудани касб ва ихтисосҳои ҳамгиро, ки доир ба онҳо ташкил намудани таълим дар низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ зарур мебошад;
- оғоз намудани раванди воридсозии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ ба сохтори муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ;
- қорӣ намудани курсҳои махсус, ки барои таъмини иштироки бештари занон дар соҳибқорӣ хурд равона гардидаанд.

Таҳсилоти олии касбӣ

1. Ба андозаи на камтар аз 15 фоиз зиёд кардани фарогирии хатмкунандагонии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ ва таъмини ҳамбастагии бештари талаботи бозори меҳнат ва зинаи таҳсилоти олии касбӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

- андешидани тадбирҳои зарурӣ ҷиҳати баланд бардоштани сифати таҳсилоти хатмкунандагон, бозомӯзии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ;
- таҳия ва қорӣ намудани стандартҳои муосири таҳсилот ва ба онҳо мутобиқ намудани таҷҳизонидани раванди таълим ва фаъолияти илмию таҳқиқотӣ;
- тақмили низоми арзёбии сифати таълим дар асоси таҷдиди шаклҳои арзёбии дохилии сифати таълим, аттестатсия ва аккредитатсияи давлатӣ, инчунин рушди механизмҳои назорати ҷамъиятӣ;

- чорӣ намудани усулҳои нави маблағгузори таҳсилоти олии касбӣ, дар асоси татбиқи меъёрҳои маблағгузори сарикасӣ ва васеъ намудани ҳиссаи маблағгузориҳо аз фаъолияти илмию таҳқиқотии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ки тавассути озмун амалӣ карда мешавад;
- дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии касбии худмаблағгузор таъсис додани марказҳои инноватсионӣ, паркҳои техникӣ, озмоишгоҳҳои муштарақ, марказҳои, ки хизматрасониҳои машваратӣ, лоиҳавӣ ва ғайраро пешниҳод менамоянд.

4.3.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- сифати таҳсилот дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот таъмин ва дастрасӣ ба таҳсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, аз ҷумла барои гурӯҳҳои осебпазири аҳоли ва шахсони имконияташон маҳдуд баланд бардошта мешавад;
- самаранокӣ ва сифати ташкили раванди таълим ва методологияи он баланд бардошта шуда, барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва маводи таълимию методӣ барои омӯзгорон таҷдид карда мешавад;
- савияи касбии омӯзгорон баланд бардошта шуда, ҳавасмандӣ ва фаъолияти онҳо беҳтар мегардад;
- имкониятҳо барои таҳсилоти мутгасил ва омӯзиш дар тамоми давраи ҳаёт бештар фароҳам оварда мешаванд;
- маблағҳои давлатӣ, ки барои соҳаи маориф пешбинӣ шудаанд, тавассути такмил додани идоракунии низоми давлатии маориф боз ҳам самараноктар истифода бурда мешаванд;
- низоми устувори татбиқи наовариҳо таъсис дода шуда, замина барои таҳким ва хифзи нуруи зеҳнӣ ташаккул меёбад.

4.4. Тандурустӣ ва дарозумрӣ

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аллакай «заминаи барномавӣ»-ро оид ба таҳкими солимии аҳоли ташаккул додааст, ки он тавассути иҷрои як зумра стратегия ва барномаҳо, ба монанди Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020, Стратегияи ғизо ва фаъолнокии ҷисмонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2024, Барномаи тайёр намудани кадрҳои тиббӣ барои солҳои 2010-2020, Барномаи миллии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2011-2020, Барномаи кафолатҳои давлатӣ оид ба таъмини аҳоли бо кумаки тиббию санитарӣ дар ноҳияҳои таҷрибавии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2016, Барномаи беҳтар намудани таъминоти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2008-2020, Стратегия оид ба дурнамои минбаъдаи пешгирӣ ва назорати бемориҳои ғайрисироятӣ ва осеббардорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2023 амалӣ гардидааст.

4.4.1. Ҳолати кунунӣ

Ба пешрафти низоми тандурустӣ суръати афзоиши рушди иқтисодӣ, таваҷҷуҳи доимии роҳбарияти кишвар ба вазифаҳои афзалиятноки рушди иҷтимоӣ, инчунин саҳми самараноки созмонҳои байналмилалӣ мададрасон (донорӣ) барои хифзи солимии аҳолии кишвар мусоидат намуд.

Дар таъмини рушди низоми пешниҳоди хизматрасониҳои тиббӣ ба аҳоли самтгирии стратегияи тандурустӣ ба модели ҳамгирои кумаки аввалияи тиббию санитарии ба тибби оилавӣ асосёфта, таҷдиди сохтори бахши бемористонӣ, тақвияти назорати давлатӣ ба фаъолияти тиббию фармасевтӣ оғоз шуд.

Кӯшишҳои идомадошта оид ба такмили заминаи қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқии тандурустӣ барои идомаи ислоҳот замина фароҳам меорад.

Татбиқи тадбирҳо дар соҳаи тандурустӣ дар давраи солҳои 2011-2015 имконият фароҳам овард, ки натиҷаҳои зерин ба даст оварда шавад:

- аҳолии чумхурӣ ба ҳисоби миёна давомнокии нисбатан зиёд ҳангоми таваллудро дорад, ки он дар муқоиса бо 72,5 сол дар соли 2011 ба 73,5 сол баробар шуд, фарқияти дарозумрии мардон ва занон ба ҳисоби миёна дар сатҳи 3,8 сол боқӣ мемонад;
- ҳиссаи хароҷот ба кумаки аввалияи тиббӣ дар хароҷоти умумии соҳаи тандурустӣ аз 27 фоиз то 39 фоиз афзоиш ёфт;
- коҳиши ҳолатҳои аввалин маротиба бо ташҳиси муайяншуда ба беморӣ гирифташавии аҳоли аз рӯи чунин гурӯҳҳои бемориҳо, ба монанди гирифташавӣ ба вируси гепатит - 35,3 фоиз, бемориҳои шадидаи меъдаю рӯда - 15,3 фоиз, бемориҳои сироятӣ - тақрибан 13,5 фоиз, ҷоғари эндемикӣ -12,9 фоиз ва ғайра қайд карда мешавад;
- коҳиши сатҳи ғавти тифлон (то 1-сола) то 34 ҳолат, ғавти кӯдакон бошад (то 5-сола) аз 50 то 43 ҳолат ба 1000 зиндатаваллуд;
- ба коҳиши сатҳи ғавти модарон нигоҳ накарда, ҳоло ҳам он дар сатҳи нисбатан баланд боқӣ мемонад (тақрибан 32 ба 100 ҳазор зиндатаваллуд). Сабабҳои бештари ғавти модарон ба бемориҳои экстрагениталӣ, оризаҳои ҳомиладорӣ, таваллуд ва давраи баъди таваллуд алоқаманд мебошанд;
- ғизо ба саломатии модару кӯдак таъсири муҳим мерасонад. Нишондиҳандаҳои Тадқиқоти бучети хонаводаҳо нишон медиҳад, ки солҳои охир як қадар беҳбудӣ дар сатҳи истеъмоли ғизо мушоҳида мегардад. Дар айни замон, дар кишвар барои беҳтар шудани таркиби ғизо, хусусан дар қисмати бартаарафсозии норасоии микроэлементҳои зарурӣ: йод, оҳан, витамини А корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан лозим аст;
- мутобиқи кӯшишҳои глобалӣ оид ба мубориза бо ВНМО/БПНМ дар кишвар ҷиҳати назорати паҳншавӣ, пешгирии ва табобати бемории мазкур фаъолона тадбирҳои андешида мешаванд. Аз соли 2000 шумораи ҳолатҳои ба қайд гирифташудаи гирифташавӣ бо ВНМО ба таври устувор афзоиш меёфт, аз ҷумла аз 989 дар соли 2011 то 1008 дар соли 2014. Айни ҳол гирифташавӣ бо ВНМО дар марҳилаи тамаркуз қарор дошта, дар байни гурӯҳҳои асосии хатари баланддошта, аз ҷумла расонандагони хизмати шахвонӣ, мардони бо мардон алоқаи ҷинсӣ дошта, шахсони маводи нашъадорро бо тарзи тазриқӣ истифодабаранда, маҳбусон паҳн гардидааст;
- дар соли 2015 сатҳи гирифташавӣ ба бемории сил 52 ҳолатро ба 100 ҳазор аҳоли ташкил дод, ки ин нисбат ба сатҳи соли 2011 ба 32,4 фоиз паस्तтар мебошад.

Аммо зарур аст, ки на танҳо дастрасӣ ба ёрии тиббӣ беҳтар карда шавад, балки сифати он беҳтар карда шуда, ба низоми пешгирии бемориҳо таъвият бахшида шуда ва раванди ташҳис ва табобат низ беҳтар карда шавад.

Зимнан, натиҷабархшии амалҳо аз ҳамкорихои байниидоравӣ низ вобаста мебошад, бинобар ин зарурати ворид намудани маҷмӯи муносибатҳо ва роҳҳои ҳалли масъалаҳо дар ташаққули солимӣ хеле баланд мебошад.

Дар баробари ин, тандурустӣ ҳамчун соҳаи муҳимтарини иҷтимоӣ, ки барои таъмини сатҳи шоистаи зиндагии аҳоли масъул мебошад, ба як қатор мушкилоти ҷиддии марбут ба дастрасии хизматрасониҳои сифатноки тиббӣ рӯ ба рӯ мебошад.

4.4.2. Мушкилоти асосӣ

- **маблағгузориҳои давлатӣ барои нигоҳдорӣ сатҳи баланди кафолатҳои давлатӣ нокифоя мебошад, ҳиссаи маблағгузориҳои хусусӣ назаррас аст.** Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон на камтар аз 65% хароҷоти умумии тандурустиро пардохтҳои мустақими шаҳрвандон ташкил медиҳад, ки ин монетаи асосии таъмини фарогирии беҳтари аҳоли бо хизматрасониҳои тиббӣ мебошад.
- **зарурати беҳтар намудани сифати нерӯи кадрӣ соҳа, таъсис додани низоми самараноки таҳсилоти тиббӣ, бо дарназардошти ҳавасмандгардонии кормандон барои кор.** Сатҳи пасти музди меҳнати табибон яке аз омилҳои манфии

боздорандаи на танҳо кормандони соҳаи тандурустӣ, балки дар маҷмӯъ боздорандаи раванди ислоҳоти дар маҷмӯъ соҳаи тандурустӣ мебошад. Андозаи музди меҳнат дар соҳаи тандурустии ҷумҳурӣ дар давоми панҷ соли охир нисбат ба сатҳи миёнаи иқтисодиёт дар сатҳи 80 фоиз қарор дошт. Дар айни замон сифати тайёр намудани мутахассисони ҷавон начандон ба талаботи муосир мутобиқ аст. Таҷрибаи ҳамкорихои байналмилалӣ дар самти такмили ихтисоси ҳаёти кормандони тиббӣ маҳдуд мебошад.

- **нобаробарӣ дар соҳаи тандурустӣ танҳо ба нобаробарӣ дар дастрасӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ вобаста нест, зеро он аз ҷумла ба сатҳи даромад, таҳсилот ва маҳалли истиқомат алоқаманд мебошад (деҳа/шаҳр).** Дар сурати мавҷуд будани сатҳи баланди нобаробарӣ аз рӯи даромад (коэффитсиенти Чиннӣ 30,8-ро ташкил дод), воқеан фарқияти назаррас дар мақоми иҷтимоию иқтисодии беморон ба миён меояд. Нохияҳо, деҳот ва минтақаҳои дурдаст норасогии кормандони тиббиро эҳсос менамоянд, ҳол он, ки дар шаҳрҳо сатҳи таъминот бо кадрҳо хеле баландтар аст.
- **низомии тандурустӣ ҳоло ҳам ба таври кифоя ба пешгирии бемориҳо нигаронида нашудааст.** Рушд наёфтани самти пешгирии бемориҳо ва раванди ташаккули тарзи ҳаёти солим ба сатҳи баланди бемориҳои дилу рағҳо, фавт аз бемориҳои дилу рағҳо алоқаманд мебошад.

4.4.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини солимӣ дар ҳошияи сифати зиндагӣ тавассути татбиқи афзалиятҳои зерин:

- қатъиян баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ ва иқтидори низомии тандурустӣ;
- ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим.

4.4.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар самти қатъиян баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ ва иқтидори низомии тандурустӣ

1. Таҷдиди амалияи идоракунии низомии тандурустӣ тавассути:

- бо мақсади баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ, таҳия, қабул ва ҷорӣ намудани механизми нави арзёбии натиҷаи фаъолияти муассисаҳои тиббӣ, мутахассисон ва маблағгузори онҳо дар асоси натиҷаҳои арзёбии мазкур;
- таҳкими заминаи меъёрии ҳуқуқӣ, аз ҷумла нисбат ба танзими фаъолияти муассисаҳои тиббӣ, ташаккули стандартҳои давлатии хизматрасонии тиббӣ, суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;
- такмил додани механизми молиявии таъмини рушди тандурустӣ ва низомии пешниҳоди хизматрасониҳои тиббӣ. Дар ояндаи миёнамуҳлат тағйироти асосӣ бо мукамалгардонии интихоби кафолатноки заминавии маҷмӯи хизматрасониҳои ройғони тиббӣ алоқаманд мебошанд;
- такмил додани асосҳои институтсионалии суғуртаи тиббӣ, бозори хизматрасониҳои суғуртавии тиббӣ;
- рушди низомии аккредитатсия (аз ҷумла байналмилалӣ) ва иҷозатномадиҳии ташкилоту муассисаҳои тандурустӣ, аз ҷумла муассисаҳои таълимии тиббӣ;
- мушахас намудани Ҳадафҳо ва микёси нишондиҳандаҳои Рушди устувор барои низомии миллии тандурустӣ, ташкил намудани мониторинги пешрафт дар самти мазкур:
- ташаккул ва татбиқи барномаҳои мақсадноки миёнамуҳлат – Таҳқиқи (Скрининги) модару кӯдак, Насли солим, Ҳифзи модар ва кӯдак;
- ворид намудани аудити клиникӣ ҳамчун тадбири таъмини сифат, бо дарназардошти сертификаткунонӣ ва иҷозатномадиҳии муассисаҳои тандурустӣ;
- таҳия ва тасдиқи низомии стандартҳои сифат оид ба таҷҳизот ва таъминоти кадрӣ, самтҳои хизматрасонӣ ва механизмҳои назорати сифати хизматрасониҳои тиббӣ;

- рушди низоми пардохти музди меҳнат дар соҳаи тандурустӣ дар самти ба ҳам алоқаманд намудани низоми аттестатсия, мониторинги сифати хизматрасонӣ ва пардохти музди меҳнат;
- дастгирии фаъолнокии ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи тиб.

2. Дастгирии рушди муассисаҳои тиббии гайридавлатӣ тавассути:

- рушди механизмҳои институтсионалии татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ дар соҳаи тандурустӣ, аз ҷумла дар самти иҷрои сохтмон, барқарорсозӣ, тавсеаи инфрасохтори соҳа;
- ташкил намудани низоми дастгирии махсусгардонии муассисаҳои калони тиббӣ, аз ҷумла тавассути ифтитоҳи муассисаҳои тиббии махсусгардонидашудаи хориҷӣ.

3. Таъмини рушди низоми таҳсилоти тиббӣ, аз ҷумла таҳсилоти фармaceutӣ ва илми тиб тавассути:

- рушди низоми ташаккули стандартҳо, барномаҳои таълимии тиббӣ ва мониторинги арзёбии низоми оmodасозӣ, аттестатсия, такмили ихтисоси кормандони тиб;
- ташкил намудани асосҳои институтсионалӣ барои фаъолияти устувори низоми муттасили таҳсилоти тиббӣ;
- ташаккули марказҳои махсусгардонидашуда оид ба арзёбии тиббӣ-иқтисодии технологияҳои нави тиббӣ дар баробари дастгирии самтҳои афзалиятноки тадқиқотҳои тиббӣ ва коркарди меъёрии ҳуқуқии низоми ҳимояи беморон ҳангоми гузаронидани тадқиқотҳои тиббӣ.

Дар соҳаи ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим

1. Ташаккул ва татбиқи низоми пешбурди ҷорабиниҳои профилактикӣ тавассути:

- таъмини афзалиятнокии самти профилактикӣ дар баҳши ҳифзи саломатӣ ва рушди кумаки аввалияи тиббию санитарии ба усулҳои тибби оилавӣ асосёфта;
- маъмулгардонии тарзи ҳаёти солим, мубориза бо омилҳои хатарноки бемориҳои ғайрисироятӣ тавассути ташкили барномаҳо ва рекламаи иҷтимоӣ;
- ворид намудани барномаҳои таълимӣ оид ба тарзи ҳаёти солим ва мубориза бо омилҳои хатарноки бемориҳои ғайрисироятӣ ба барномаҳои тарбиявӣ ва таълимии муассисаҳои томактабӣ, мактабҳо, муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва касбӣ ва муассисаҳои таҳсилоти олий;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок оид ба рушди варзиши оммавӣ, аз ҷумла варзиши кӯдакона.

Вазифаҳо ва самтҳои фаъолият барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ дар сатҳҳои гуногуни соҳаи тандурустӣ:

Кумаки аввалияи тиббию санитарӣ (КАТС)

1. Таҳкими кумаки аввалияи тиббию санитарӣ дар давраи то соли 2020 тавассути:

- таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳо ва иншоотҳо, бо дарназардошти дастрасии воқеӣ ва мутобиқати онҳо ба талаботи самаранокии энергетикӣ, тобоварӣ ба zilzila ва бехатарии онҳо аз офатҳои табиӣ, махсусан дар деҳот. Бо таҷҳизоти муосир мучахҳазгардонии муассисаҳои тандурустии деҳот, таъмин намудани онҳо бо таҷҳизоти муосири озмоишгоҳӣ ва ташхисӣ. Дар баробари ин, бастаи заминавии хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи мазкур талаботи минималӣ ба кумаки тиббӣ дар амбулаторияҳо, аз ҷумла бо доруворӣ таъмин намудани гурӯҳҳои осебпазири аҳолиро таъмин менамояд;
- таҷдиди назар намудани низоми мавҷудаи банақшагирӣ ва маблағгузории фаъолияти муассисаҳои тандурустии ҷумҳурӣ;
- ташкил намудани маблағгузории соҳаи тандурустӣ дар асоси низоми маблағгузории сарикасӣ ва индикаторҳои натиҷабахшии фаъолият;

- ворид ва васеъ намудани низоми пардохт барои табобат дар хона ва дар муассисаҳои бистарикунони якрӯза, дар муассисаҳои госпиталӣ – барои ҳар як ҳолати табобат;
- васеъ намудани низоми курсҳои кутухмуддати такмили ихтисос (ҳар сол на кам аз 20 фоиз табибони амалияи умумӣ ва кормандони миёнаи тиббӣ);
- ҳамгирии хизматрасони тиббӣ оид ба расонидани кумак ба занони ҳомиладор ва кӯдакони гирифтори ВНМО дар КАТС;
- васеъ намудани истифодаи технологияҳои муосири иттилотию коммуникатсионӣ дар ҳисоботдиҳӣ ва омори тиббӣ;
- таҳкими низоми мониторинг ва арзёбии ҳолати солимии аҳоли ва самаранокии фаъолияти муассисаҳои тандурустӣ.

Кумаки махсусгардонидашудаи тиббӣ

1. Рушди кумаки махсусгардонидашудаи тиббӣ тавассути:

- таъмини дастрасии минтақавӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ, бо дарназардошти намуди фаъолияти муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарӣ;
- афзоиши таъминнокӣ бо таҷҳизоти муосир ва баланд намудани сатҳи таҳассуси мутахассисони низоми минтақавӣ (вилоятӣ) кумаки тиббии махсусгардонидашуда;
- таҳкими нуруи мутахассисон дар соҳаи ҷароҳии дил, бемориҳои эндокринология, акушерия гинекологӣ, бемориҳои кӯдакона, касалиҳои пӯст, терапия ва офиятбахшии тиббӣ, касалиҳои пӯст ва зӯҳравӣ, касалии сил ва бемориҳои шуш.

Солимии кӯдакон

1. Таҳкими солимии кӯдакон ва коҳиши ғавти навзодон ва тифлон тавассути:

- такмили минбаъдаи низоми кумаки муттасили тиббӣ дар сатҳи ҳадамоти бистарикунонӣ бо мақсади таҳкими хизматрасониҳо оид ба эҳёи неонаталӣ ва расонидани кумаки таҳассусии тиббӣ ба кӯдакони навзод;
- тақвияти ташкили хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи кумаки аввалияи тиббӣ бо мақсади таъмини зинда мондани кӯдакони синни то 5-сола;
- мукамал намудани ҷадвали иммунизатсия ҷиҳати пешгирии касалиҳои сироятӣ, ки бо эмкунӣ назорат карда мешаванд;
- ташкили амалияи мунтазами такмили ихтисоси кормандон дар асоси стандартҳои таҳия ва таҷдиди назаршуда оид ба табобат ва ташхис, рушди малакаи истифодаи онҳо.

Солимии репродуктивӣ ва солимии модарон

1. Коҳиши сатҳи ғавти модарон тавассути:

- пешгирии ҳомиладорӣ ноҳоҳам ва исқоти ҳамл;
- расонидани кумаки ғаврии момодоягӣ, пешгирии бемориҳои гениталӣ ва экстрагениталӣ, сироятҳои бо алоқаи чинсӣ гузаранда, бо дарназардошти пешгирии ВНМО дар байни занони ҳомиладор;
- банақшагирии оила, беҳтар намудани сифати нигоҳубини антенаталӣ ва ёрии интранаталӣ;
- бунёди марказҳои перинаталӣ дар сатҳи вилоятҳо;
- такмили ихтисоси кормандони тиббӣ мутобиқи самти ислоҳоти низоми тандурустӣ.

Ғизо

1. Беҳтар намудани дастрасӣ ба ғизои комил тавассути:

- фаълосозии ташвиқоти аҳамияти синамакони тифлон;
- тибқи қонунгузорӣ муқаррар намудани зарурати йоднок намудани намаки истеҳсолшаванда ва воридотӣ, ворид намудани элементҳои иловагии дар

таркибаш оҳан дошта ва витамини А ба бастаи хизматрасониҳои асосӣ дар сатҳи кумаки аввалияи тиббию санитарӣ;

- қорӣ намудани «Консепсияи ғизо барои мактаббачагон» ва «Стратегияи амалиёт оид ба беҳтар кардани сифати ғизо (SUN)»;
- татбиқи Стратегияи ғизо ва фаъолнокии ҷисмонӣ, аз ҷумла чораҳо оид ба пешгирии норасоии ғизо, мониторинги сифат ва беҳатарии маҳсулоти хӯрокворӣ, дастрасии иттилоотии низоми ғизои дуруст.

Пешгирӣ ва мубориза бо бемориҳои сироятӣ

1. Ташкили мубориза бо бемориҳои аз нигоҳи иҷтимоӣ муҳим, ба монанди ВНМО/БПНМ, сил ва гепатити вирусӣ тавассути:

- таъмини маҷмӯи тадбирҳои пешгирикунанда ба гурӯҳҳои сатҳи хатари баланддошта раванашуда; тадбирҳои таъмини дастрасӣ ба ёрии тиббӣ; ташкил намудани шароити дастгирикунанда;
- бо флюорография фаро гирифтани на камтар аз 90 фоизи аҳоли ва тавсеаи воридоти дорувории самарабахш, таҷҳизоти беҳтарин ва таъмини муассасаҳо бо кормандони махсус барои табобати бемории сил тайёркардашуда;
- беҳтар намудани ташхис, тақмили ихтисоси духтурони барои табобати гепатити вирусӣ машғулбуда, пурзӯр кардани амалиётҳои тиббӣ бо мақсади пешгирии сироятёбӣ, паҳн намудани барнома/чорабиниҳо оид ба баланд намудани огоҳёбии аҳоли дар бораи пешгирӣ намудани гепатити вирусӣ, махсусан гепатити вирусии В, С, ва D;
- тақвияти мубориза бо ВНМО/БПНМ тавассути таъмини тақмили ихтисоси кормандони дахлдори тиббӣ, дастрасии бештари ихтиёрии аз тестгузаронӣ ва минбаъд расонидани кумаки машваратӣ, фарогирӣ бо терапияи антиретровирусӣ. Дар баробари ин барои гурӯҳҳои осебпазири аҳоли низоми дастгирии иҷтимоӣ қорӣ мегардад.

Хизматрасониҳои байторию санитарӣ ва фитосанитарӣ

1. Қоҳиши хатар барои саломатии инсон, ки ба мавҷудияти моддаҳо ва организмҳои зараровар дар хӯрокворӣ, нӯшокиҳо ва ғизо пайваст мебошад, тавассути:

- ташкил намудани заминаи меъёрии ҳуқуқии ҳифзи саломатӣ ва таъсис додани инфрасохтори дахлдор (ташхисгоҳҳо) оид ба назорати байторию санитарӣ ва фитосанитарӣ.

Тавсеаи маблағгузори соҳаи тандурустӣ

1. Таъмини афзоиши маблағгузори соҳа ва таъмини самаранокии истифодабарии маблағҳо аз ҳисоби:

- воситаҳои аз буҷет барои тандурустӣ ҷудошаванда, фондҳои ғайрибуҷетӣ ва ҷалби воситаҳои ташкилотҳои мададрасон (донорҳо);
- рушди таҷрибаи маблағгузори сарикасии кумаки аввалияи тиббӣ, инчунин тавсеаи ҳавасмандгардонӣ барои пешбурди тарзи ҳаёти солим ба низоми пардохти таъминкунандагони хизматрасониҳо;
- таъмин намудани мутобиқати меъёрҳои таъминоти муассасаҳои тиббӣ, махсусан муассасаҳои ёрии таъҷилӣ, бо воситаҳои нақлиёт бештар аз ҳисоби ҷалб намудани захираҳои мақомоти ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо;
- мукамалгардонии низоми маблағгузорӣ ва хариди доруворӣ, аз ҷумла доруворӣ барои беморони амбулаторӣ;
- қорӣ намудани низоми мониторинги чараёнҳои молиявӣ ба соҳаи тандурустӣ;
- ташаккул ва таъмини ҳуқуқи беморон тавассути таҳияи маҷмӯи қоидаҳои фаҳмо ва шаффоф дар бобати он, ки кадом хизматрасониҳо ройгон мебошанд ва нархномаи ягона барои хизматрасониҳои пулакии тиббӣ чи гуна фаъолият менамояд.

4.4.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- масъалаҳои мутобиқ будани хизматрасониҳои тиббии пулакӣ ва ройгон дар муассисаҳои тиббӣ қонунан ва қоидавӣ қор қарда баромада шуданд, ки дар натиҷа ҳифзи бехтари ҳуқуқи муштариён таъмин қарда шуд;
- нишондоди норасоии ғизо дар байни кӯдакони то синни 5-сола паст шуд;
- дастрасӣ ба хизматрасониҳои сифатноки тиббӣ, аз ҷумла барои камбизоатон ва аҳолии деҳот бехтар қарда шуд;
- стандартҳои тасдиқшудаи намудҳои асосии хизматрасониҳои тиббӣ, ки дар асоси тиббии эътимодбахш таҳия гардиданд, истифода шуданд;
- беморӣ ва фавт аз ҳисоби касалиҳои дилу рағ, сироятӣ ва паразитарӣ, аз ҷумла дар байни табақаи аҳолии камбизоат ва аҳолии деҳот қам қарда шуд;
- низоми тайёр намудани мутахассисони тиб бехтар қарда шуда сатҳи тайёр намудани мутахассисони касбии соҳа баланд бардошта шуд;
- давомнокии умри солими интизоришаванда, аз ҷумла дар деҳот зиёд шуд.

Умуман, ноил шудан ба натиҷаҳои ҷашмдошт барои ташаккули механизмҳои таъмини рушди давомнокии солимии зиндагии мардум, новобаста аз минтақаи зист, мусоидат менамояд.

4.5. Ҳифзи иҷтимоӣ

4.5.1. Ҳолати кунунӣ

Ҳиссаи маблағҳои давлатии барои ҳифзи иҷтимоӣ ҷудошаванда 5,5 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Харочоти аз ҳама қалон дар доираи бахши мазкур пардохти нафақа мебошад, ки дар соли 2015 ҳаҷми он 4,5 фоизи ММД-ро ташкил дод. Ҳиссаҷудокуниҳо барои нигоҳ доштани муассисаҳои низоми ҳифзи иҷтимоии кӯдакон, шахсони маъҷуб, пиронсолон, осоишгоҳҳо ва табобатгоҳҳо ҷойи дуҷумро аз рӯи ҳаҷм дар моддаҳои хароҷот танҳо 0,1 фоизи ММД-ро ташкил медиҳанд. Мутаносибан қумаки иҷтимоӣ ба оилаҳои камбизоате, ки кӯдакони мактабхон доранд, маблағи боз ҳам қамтарро (0,02 фоиз) ташкил медиҳад. Ҷунин ҳолат қисман самтгирии низоми ҳифзи иҷтимоиро барои таъминоти нафақаи инъикос менамояд.

Дар давраи солҳои 2011-2015 ҳаҷми маблағгузориҳои бучетӣ ба низоми ҳифзи иҷтимоӣ зиёда аз 2,5 маротиба афзоиш ёфт. Зимнан пардохтҳои нафақаи аз 2,8 фоиз то 4,5 фоиз ММД зиёд шуданд. Коэффитсиенти таносуби андозаи миёнаи нафақа нисбат ба музди миёнаи меҳнат (ба ҳисоби миёна дар панҷ сол 32 фоиз) ҳоло ҳам на он қадар баланд аст ва ин нишон медиҳад, ки таъмини ҳифзи қофӣ, бо дарназардошти дурнамои афзоиши шумораи аҳолии синну соли нафақаи ва маъҷубон, хароҷоти боз ҳам бештари молиявиро талаб менамояд. Яъне тадричан пир гаштани аҳолӣ (аз ҷумла дар натиҷаи зиёдшавии давомнокии умр) ба маблағгузориҳои низоми таъминоти нафақа дар оянда таъсир расонида, имкониятҳои онро, агар низоми дастгирии рушди пурмахсул ва шугли расмӣ қабол қарда нашавад, дар дастгирии муассир ва устувори пиронсолон маҳдуд менамояд.

То соли 2016 дар қараёни ислоҳоти низоми ҳифзи иҷтимоӣ дар Тоҷикистон дастовардҳои зерин ба даст оварда шуд:

- таҳия ва таъмини татбиқи таҷрибавии барномаи нави қумаки суроғавии иҷтимоӣ дар асоси усули таҷдиди назаршуда. Дар соли 2015 ин барнома дар 25 шаҳру ноҳияҳои қумхури амалӣ гардид ва қурра фаро гирифтани он дар миқёси кишвар дар соли 2018 ба нақша гирифта шудааст;
- таъмин намудани пешравии пайваста дар татбиқи ислоҳоти низоми таъминоти нафақа. Татбиқи ислоҳот дар ин самт аз 1 январи соли 2013 дар доираи Қонуни Қумхурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи нафақаи ва давлатӣ” бо қорӣ намудани принципҳои суғуртаи таъмин қарда мешавад;
- таъмин намудани пешравӣ оид ба масъалаҳои риояи ҳуқуқи шахсони маъҷуб, аз ҷумла дар самти афзоиш додани тавонбахшии маъҷубон дар сатҳи маҳал ва ҳаҷми қумақпулиҳо. Дар давраи миёнамуҳлати рушд Стратегияи ҳифзи

ичтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2025 таҳия, қабул ва татбиқ мешавад.

4.5.2. Мушкилотҳои асосӣ

Ба дастовардҳои ноилшуда нигоҳ накарда, дар бахш баъзе мушкилотҳои боқӣ мемонад:

- **ҳаҷми маблағҳои, ки тавассути барномаҳои кумаки иҷтимоӣ рағбона мешаванд, на он қадар ба қоҳиши додани сатҳи камбизоатӣ таъсир мерасонанд;** Тибқи маълумоти Бонки Умумичаҳонӣ тақрибан 460000 нафар дар ин ё он шакл кумақпулии молиявӣ мегиранд. Сатҳи афзоиши хизматрасонии иҷтимоӣ ва дастрасӣ ба онҳо умуман дар ҳолати ибтидоӣ қарор дошта, аҳолиро нобаробар фаро гирифтааст. Сатҳи аз ҳама пасти таъминот бо чунин хизматрасониҳо дар ноҳияҳои деҳот ба назар мерасад. Дар мамлакат самтҳои мазкур: муайян намудани талабот, хизматрасониҳои расонидани иттилоот ба аҳоли, хизматрасониҳои дастгирии оила ва механизмҳои дахлдори ҳамроҳангсозӣ (ба назди мутахассис рағбона қардан) дар сатҳи иттиҳодҳо ҳоло ҳам хуб рушд наёфтааст.
- **инкишоф наёфтани заминаи институтсионалии низомии ҳифзи иҷтимоӣ;** Ислоҳоти низомии ҳифзи иҷтимоӣ пурра амалӣ қарда нашуд. Дар вақте, ки барои ислоҳоти маъмурий вақти лозима то соли 2015 ҷудо шуда буд, барномаи нави кумаки суроғавии иҷтимоӣ танҳо 25 шаҳру ноҳияро фаро гирифт.
- **фарогирии нобаробари низомии хизматрасониҳои иҷтимоӣ.** Хизматрасониҳои иҷтимоӣ нисбатан инкишофёфта барои аҳолии қалонсол, маъҷубон ва кӯдакони бесаробон монда ҳоло ҳам дар ҳамаи ноҳияҳо ба таври мурағтаб пешниҳод намегарданд ва дар фарогирии ҷуғрофии аҳоли бо ин хизматрасониҳо камбудӣҳо ба назар мерасанд. Ҳоло ҳам бо хизматрасониҳо фаро гирифтани нашъамандоне, ки ба воситаи сӯзандору маводи нашъадор истеъмол мекунанд, шахсони муғталло ВНОМ/БПНМ ва қурбониеҳи зӯрварӣ дар ҳона паст мебошад. Ҳамзамон шахсоне, ки аз парасторӣ берун мондаанд ва шахсони беҳона қамтар ба хизматрасониҳо фаро гирифта мешаванд.

4.5.3. Афғалиятҳои асосӣ

Низомии ҳифзи иҷтимоӣ барои рушди сармоҷи инсонӣ тавассути татбиқи афғалиятҳои зерин шароит фароҳам меорад:

- таҷдиди институтсионалии низомии ҳифзи иҷтимоӣ, хусусан дар сатҳи маҳал;
- таъмини устувории дарозмуҳлати низомии нафақа;
- тақвияти самти ҳавасмандқунандаи ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазирӣ аҳоли.

4.5.4. Вазиғаҳо ва самтҳои асосии амалиёт барои афғалиятҳо

Дар соҳаи таҷдиди институтсионалии низомии ҳифзи иҷтимоӣ

1. Ташаққул ва инкишофи механизмҳои тақвияти суроғавӣ ва баланд бардоштани дараҷаи ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазирӣ аҳоли тавассути:

- андешидани маҷмӯи таҷбирҳо оид ба инкишофи заминаи ҳуқуқӣ ва танзимқунанда дар низомии ҳифзи иҷтимоӣ;
- таъсиси низомии ҳамқорӣ оид ба беҳтар намудани воситаю механизмҳои мониторинги камбизоатӣ дар сатҳи маҳаллӣ ва минтақавӣ;
- мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор барои низомии миллии ҳифзи иҷтимоӣ, ташкили мониторинги пешравӣ дар ин самт;
- инкишофи усулҳои алтернативии пешниҳоди хизматрасониҳо ба табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазир тавассути таъсис додани низомии сершоҳаи хизматрасониҳои сифатнок дар доираи воҳидҳои марзӣю маъмурий;
- андешидани маҷмӯи таҷбирҳо оид ба рушди заминаи иттилоотии низомии ҳифзи иҷтимоӣ, хусусан дар соҳаи таъминоти нафақа ва фаро гирифтани шахсони маъҷуб;

- ташаккули низоми дараҷаи ҳадди ақали кафолатҳои иҷтимоӣ, бо дарназардошти инкишофи муколамаи иҷтимоӣ;
- таъмини меъёрҳои минималии стандартҳои иҷтимоӣ оид ба пешниҳоди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба аҳоли, аз ҷумла дар самти хизматрасонии манзилию коммуналӣ;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми тайёр намудани кадрҳо, ҷалб ва ба кор дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ вобаста кардани мутахассисон;
- фароҳам овардани заминаи лозимаи ташкилӣ барои пурра ҷорӣ намудани низоми “равзанаи ягона” ё механизми роҳнамоии иҷтимоӣ дар ҷараёни пешниҳоди шаклҳои алоҳидаи ҳифзи иҷтимоӣ;
- ҷорӣ намудани низоми устувори шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ барои расонидани хизматҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳои/шӯъбаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ.

Дар бахши таъмини устувори низоми таъминоти нафақа

2. Таҷдиди низоми таъминоти нафақа тавассути:

- таҳия ва дар амал татбиқ намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи низоми нави таъминоти нафақа дар доираи ислоҳоти амалишаванда;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо ҷиҳати баланд бардоштани устувори низоми таъминоти нафақа (ҳавасмандгардонии шӯғли расмӣ, ташаккули заминаи институтсионалии низоми пасандозҳои нафақавӣ ва амалиётҳои дахлдори молиявӣ, инчунин ба роҳ мондани амалиётҳои зиддикоррупсионӣ дар низоми мазкур).

Дар бахши тақвияти самтҳои ҳавасмандкунии ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазирӣ аҳоли

1. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шахрвандони калонсол (пиронсолон) тавассути:

- мукамал намудани низоми стандартҳои минималии хизматрасониҳои иҷтимоӣ, ки ба шахрвандони калонсол пешниҳод мегарданд;
- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба ҳалли масъалаҳои ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ иқтисодии нафақахӯрон, аз он ҷумла таҳия «хатсайри фаъолият» оид ба масъалаҳои пиршавӣ, дастгирии иҷтимоии унвонии нафақахӯрони камтаъмин ва танҳомонда;
- таҳия намудани механизмҳои тағйирпазирӣ шӯғли шахрвандони калонсол;
- мусоидат ба омӯзонидани пиронсолон, бо дарназардошти таҷдиди назар намудани низоми омӯзиш ва таҳсилоти калонсолон ва низоми муттасили таҳсилот;
- мустаҳкам намудани заминаи моддию техникаӣ ва кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва хадамоте, ки ба одамони солхӯрда хизматҳои ҳаётан муҳими иҷтимоиро мерасонанд (марказҳои геронтологӣ, хонаҳои будубоши муваққатӣ, хадамоти иҷтимоии сайёр, беморхонаҳои кумаки тиббӣ иҷтимоӣ, клубҳо барои аҳолии калонсол);
- таъмини дастрасии васеи калонсолон ба барномаҳои фарҳангӣ, омӯзишӣ, маърифатӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва шавқовар, инчунин ба технологияҳои иттилоотии муосир.

2. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шахсони маъҷуб тавассути:

- мукамал намудани низоми стандартҳои минималии хизматрасониҳои иҷтимоӣ, ки ба шахсони маъҷуб пешниҳод карда мешаванд;
- ташкили низоми пешгирӣ намудани афзоиши ҳолатҳои нави маъҷубии кӯдакон, инкишофи хизматрасониҳои тиббӣ генетикӣ ҷиҳати сари вақт ошкор намудани нуксонҳои модарзодӣ дар инкишоф;

- ташаккули маҷмӯи ҳавасмандиҳо барои корфармоён чихати бо кор таъмин намудани шахсони маъҷуб дар бахши расмӣ;
- таҳияи маҷмӯи амалҳо ва талабот оид ба ташаккул додани муҳити бемонеаи зист дар доираи лоиҳаҳои шаҳрсозӣ, рушди нақлиёти ҷамъиятӣ;
- ташкили низоми марказҳои тавонбахшии наздик ба ҷои истиқомат.

3. Тағйир додани ақидаи қолабӣ нисбат ба одамони маъҷуб ва баланд бардоштани маърифатнокӣ онҳо тавассути:

- андешидани тадбирҳо оид ба баланд бардоштани таҳаммулпазирии ҷомеа нисбат ба шахсони маъҷуб, тақвият додани дастгирии ташкилотҳои ҷамъиятӣ бо мақсади аз байн бурдани монеаҳои ҷисмонӣ (инфрасохторӣ) ва ташкилӣ (муносибатҳои иҷтимоӣ), аз ҷумла ақидаҳои қолабӣ ва таассуб;
- паҳн намудани иттилооти умумӣ оид ба маъҷубӣ, ҳуқуқи шахсони маъҷуб, уҳдадорӣҳои давлат дар ин самт, ҳам дар байни мақомоти ҳокимияти масъул ва ҳам дар байни табақаи васеи аҳоли;
- мусоидат ба тағйири афкори ҷомеа дар бораи шахсони маъҷуб ва пешбурди муносибати эҳтиромона нисбати онҳо.

4. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии оилаҳои камбизоат, камбағал тавассути:

- таҳия ва тасдиқи стандартҳои кафолатҳои минималии дастрасӣ ба даромадҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ;
- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба рушди танзими меъёрии ҳуқуқии низоми қарордҳои иҷтимоӣ.

4.5.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- воситаҳо ва механизми мониторинги камбизоатӣ, муайянсозии камбизоатӣ ва эҳтиёҷмандӣ, аз ҷумла дар сатҳи маҳал самаранок истифода бурда мешаванд;
- “Равзанаи ягонаи” низоми бақайдгирӣ ва пешбурди хизматрасониҳо оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳоли (механизми роҳнамоии иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли) ташкил карда шудааст;
- бо дарназардошти имкониятҳои буҷет андозаи нафақа ва кумакпулиҳо зиёд карда, устувории фискалӣ нигоҳ дошта мешавад ва таносуби нафақа/музди меҳнат ба андозаи на камтар аз сатҳи минималӣ (40 фоиз) таъмин мегардад;
- тартиби суроғавии пешниҳоди кумакҳои иҷтимоӣ ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба категорияҳои ҳифзнашудаи шаҳрвандон тақвият дода, дастрасӣ ба онҳо тавсеа меёбад;
- барои таъмини фарогирӣ ва иштироки фаъоли гурӯҳҳои осебпазир дар ҳаёти иқтисодӣ иҷтимоии ҷомеа муҳити бемонеа ташкил мешавад;
- барои иҷтимоикунонӣ ва ҳамгирии гурӯҳҳои осебпазир (калонсолон, ятимон, хатмкунандагони интернатҳо ва ғайра) ба ҷомеа шароит фароҳам оварда мешавад.

4.6. Фарҳанг

Рушди фарҳанг омили муҳими таъмини сифати сазовори ҳаёти аҳоли мебошад. Солҳои охир рушди низоми фарҳанг дар асоси санади барномавӣ - “Барномаи рушди фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2015” амалӣ карда мешуд. Дар давраи миёнамуҳлат фаъолият дар доираи амалӣ гардонидани Барномаи давлатии рушди муассисаҳои фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, инчунин самтҳои алоҳидаи рушди соҳа, аз ҷумла чорабиниҳои Барномаи ҳифзи мероси таърихӣ фарҳангии ғайримоддӣ ҳалқи тоҷик барои солҳои 2013-2020, Барномаи санъати театрӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2019, Барномаи рушди санъати сирк дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2017 идома хоҳад ёфт. Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 таҳия ва

тасдиқ гардидааст, ки дар ҳамбастагӣ бо ҳуччатҳои барномавӣ оид ба рушди низоми маориф, фарҳанг ва экология ба баланд бардоштани маданияти ахлоқии насли ҷавони кишвар мусоидат хоҳад кард.

4.6.1. Ҳолати кунунӣ

Инфрасохтори соҳа, ки таърихан ташаккул ёфта, дар солҳои истиқлолият босуръат инкишоф ёфт, ҳамчун заминаи асосӣ барои рушди минбаъдаи фарҳанг дар кишвар хидмат менамояд. Дар мамлакат 2396 муассисаи фарҳангӣ, аз ҷумла 1353 китобхона, 327 қаср ва хонаҳои фарҳанг, 17 театри касбӣ ва 25 театри халқӣ, 430 клуб ва 63 осорхона фаъолият менамояд. Дастгирии мунтазами давлатии соҳа ҳамчунин бо маблағгузорию устувор ба андозаи на камтар аз 1,0-1,4 фоиз ММД муайян карда мешавад. Маблағгузорию соҳа дар давраи солҳои 2011-2015 2,4 маротиба афзуд. Амалан, ҳама самтҳои мавҷуда, жанр ва мақомҳои инкишофи худро дар фарҳанги классикӣ, халқӣ ва оммавӣ ба даст оварданд.

Дар саҳнаҳои театрии кишвар ҳамасола зиёда аз 40 спектакл гузошта мешавад. Киностудияи “Тоҷикфилм” фаъолияти худро пайваста фаъол месозад. Иқтисодии истеҳсолии заминаи киносозӣ ҳоло камтар аз 10 филм дар як сол мебошад. Оид ба тавсеа додани фонди китобхонаҳо, ки бояд захираи асосии зеҳнии миллат гарданд, корҳо идома доранд. Номгӯи электронӣ ташаккул дода мешавад, ки ҳаҷми он ҳоло ба 195,2 ҳазор сабтҳои библиографӣ баробар аст.

Дар доираи тарғиби фарҳанги тоҷик дар хориҷа тавассути чорабиниҳо дар шакли рӯзҳои фарҳангӣ тайи солҳои охир қариб ҳамаи кишварҳои ИДМ, давлатҳои пешрафтаи Аврупо ва Осиё, Шарқи Наздик фаро гирифта шуданд. Инвентаризатсияи фарогири ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ гузаронида шуд, рӯйхати ёдгориҳои таърихӣю фарҳангии аҳамияти ҷумҳурӣ ва маҳаллидошта тасдиқ гардид. Дар доираи ҳамкориҳои байналмилалӣ Тоҷикистон конвенсияҳои асосиро дар бахши фарҳанг: Конвенсияи соли 1972 оид ба ҳифзи мероси умумиҷаҳонии фарҳангӣю табиӣ, Конвенсияи соли 2003 оид ба ҳифзи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ, Конвенсияи соли 1954 оид ба муҳофизати арзишҳои фарҳангӣ дар ҳолати низоъҳои ҳарбӣ ба тасвиб расонид.

Умуман, иқтисодии соҳа хеле баланд мебошад, вале тамоюли афзоиши хизматрасониҳои фарҳангӣ паст боқӣ мемонад. Дар давраи солҳои 2011-2015 нишондиҳандаи тамошои театрҳо фақат 8 фоиз зиёд шуд, шумораи мутолиакунандагони китобхонаҳо афзоиш намеёбад. Ҷавонон дар сатҳи камтар ба хизматрасониҳои театрӣ, осорхонавӣ ва китобхонавӣ фаро гирифта шудаанд. Ҳамзамон, маданияти соҳибқорӣ инноватсионӣ воқеан рушд наёфтааст.

Дурнамои мақсадноки рушди кишвар бештар ба бунёдкорӣ ва рақобатпазирӣ алоқаманд мебошад. Бахши фарҳанг яке аз захираҳои иқтисодӣ, соҳаи ҷолиби сармоягузориҳо барои бизнес ташаббусҳо, инчунин ташаккулёбии фаъоли соҳибқорӣ инноватсионӣ мешавад.

4.6.2. Мушкилоти асосӣ

Дар соҳа мушкилоти зерин ҳалношуда боқӣ мемонанд:

- номутобикат миёни зарурати рушди шабакаи муассисаҳои фарҳангӣ ва имкониятҳои бучет оид ба нигоҳ доштани онҳо;
- муносибати муттасил барои рушди неруи эҷодии ҷавонон ва кӯдакон пурра истифода намешавад;
- истифодаи неруи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар бахши фарҳанг заиф аст;
- норасоии кадрҳо барои ба миён омадан ва рушди табақкаи “эҷодкор”, ки гурӯҳи фаъол ва оммавии иҷтимоӣ мебошад;
- таваҷҷуҳи нокифоя ба рушди фарҳанги ҷавонон, инчунин низоми дастгирии эҷодӣ кӯдакону наврасон ва таҳсилоти бадеию эстетикӣ;
- мавҷуд набудани стратегияи истеҳсолии намудҳои мухталифи маҳсулоти кӯдаконаи фарҳангӣ (аз ҷумла аниматсионӣ), ки барои тарбияи таъб, ахлоқ,

ватандӯстӣ, тарбияи завқ ва эҳтиром гузоштан ба фарҳанги ватанӣ ва арзишҳои зиндагӣ равона шудаанд.

4.6.3. Афзалиятҳои асосӣ

Баланд бардоштани арзишҳои фарҳангии одобу ахлоқ тавассути афзалиятҳои зерин:

- таҷдиди низоми дастгирии давлатии фарҳангу санъат;
- рушди сармояи инсонии ҷавонон, баланд бардоштани неруи эҷодии онҳо ва мусоидат барои шинос кардани онҳо ба дастовардҳои фарҳангу санъат;
- ташаккул додани маданияти соҳибқории инноватсионӣ.

4.6.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар баҳши таҷдиди низоми дастгирии давлатии соҳаи фарҳанг ва санъат

1. Рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзимкунанда тавассути:

- таҳия намудани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзимкунандаи низоми фарҳанг ва санъат;
- тибқи тартиби муқарраргардида таҳияи Консепсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба сиёсати фарҳанг;
- тибқи тартиби муқарраргардида таҳия, қабул ва татбиқи барномаҳои вилоятӣ ва минтақавии рушди фарҳанг;
- дастгирии низоми кластерии рушди соҳа тавассути ҳамбастагии мутақобилаи рушди соҳаҳои шабех: адабиёт, нашри китоб, китобдорӣ; санъати тасвирӣ, лоиҳакашӣ ва меъморӣ; санъати театрӣ, рақс, мусиқӣ, сирк; филм, аниматсия ва телевизиони миллӣ;
- таҳияи барномаи мақсадноки миёнамуҳлати рушди индустрияи кинои ҷумҳурӣ;
- таҳияи бизнес-нақшаи соҳавӣ (дар доираи рушди ҳамкорӣ бо баҳши хусусӣ) оид ба таъсис додани марказҳои фарҳангиву фароғатӣ ва мусоидат ба рушди брендҳои фарҳангии миллӣ (брендикунонӣ бо дарназардошти хусусияти анъанаҳои минтақа ва фарҳангии миллӣ);
- ташаккули фармоиши давлатӣ маҳсулоти нашриётӣ, кино ва компютерӣ.

2. Таъмини ҳифзи мероси фарҳангии ҷумҳурӣ тавассути:

- иҷрои корҳои таҷдид ва барқарорсозӣ дар объектҳои мероси фарҳангӣ;
- таҳияи маҷмӯи тадбирҳо оид ба ҳифз, тарғиби мероси моддӣ ва ғайримоддӣ (мусиқҳои анъанавӣ, санъати тасвирӣ, фолклор, ҳунароҳои миллӣ);
- дастгирии рушди Маҳзани иттилооти электронӣ оид ба эҷодиёти бадеии халқ;
- таҳия ва мониторинги барномаи мақсаднок оид ба нигоҳдорӣ ва рушди фарҳангии ақалиятҳои миллӣ.

3. Баланд бардоштани дастрасӣ ва сифати низоми хизматрасонии фарҳанг ва санъат тавассути:

- гузаронидани баҳисобгирӣ, шиносномакунонӣ ва азнавташкिल्диҳии муассисаҳои фарҳанг ва санъат, таҳияи нақшаҳои ҳудудии ҷойгиршавии онҳо;
- анҷом додани корҳои сохтмонӣ, таҷдид ва азнавсозии муассисаҳои соҳаи фарҳанг;
- инкишоф додани низоми омода намудани мутахассисони соҳа (аз ҷумла дар соҳаи театр ва санъати сирк), ҷалб ва вобаста кардани мутахассисон барои кор дар муассисаҳои фарҳанг ва санъат.

Дар соҳаи таъмини афзоиши неруи инсонии ҷавонон, баланд бардоштани иқтидори эҷодии он ва мусоидат ба шинос кардани он бо дастовардҳои фарҳанг ва санъат:

1. Таҷдиди шабакаи амалкунандаи муассисаҳои кор бо ҷавонон тавассути:

- рушди низоми такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ки ваколатдор дар соҳаи пешбурди сиёсати ҷавонон мебошанд;

- таъсиси марказҳои захиравии ҷавонон (дар заминаи шарикӣ давлат бо бахши хусусӣ) самти иттилоотӣ ва зехнию инноватсионӣ;
- ташкил намудани таҷрибаи ҳамасола гузаронидани форуми миллии таҳсилоти ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл-август, бо навбат дар марказҳои вилоятӣ).

2. Рушди фазои иттилоотии ҷавонон тавассути;

- таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои иттилоотӣ (телевизион, интернет, кинематография, аниматсия) ба ташаккули маърифатнокӣ ва иттилоотии ҷавонон раёнагардида;
- андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба васеъ гардонидани анвои наشريёти даврӣ барои ҷавонон.

Дар бахши ташаккули фарҳанги соҳибкорию инноватсионӣ

1. Рушди низоми тарғиби соҳибкорию инноватсионӣ тавассути;

- дастгирии низоми маърифати ҷамъиятӣ дар соҳаи фаъолияти илмию техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар;
- ташкили маркази миллии дастгирии захиравии соҳибкорию инноватсионӣ дар шаҳри Душанбе;
- таҳия ва татбиқи «нақшаи чорабиниҳо» барои ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионӣ дар самти IT- индустрияи шакли кластерӣ.

4.6.5. Натиҷаҳои ҷаҳиди

- заминаи дахлдори ҳуқуқӣ ва танзимкунанда оид ба рушди низоми фарҳанг ва ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар самти баланд бардоштани маданияти рафтор таҳия карда мешавад;
- имкониятҳои нигоҳдорӣ, афзун намудани мероси фарҳангӣ ва анъанаҳои миллии кишвар рушд ва тавсеа дода мешавад;
- дар ҳамкорӣ бо бахши хусусӣ бизнес-нақшаи маҷмӯии соҳавии ташкил намудани марказҳои фароғатӣ ва ташаккули брендҳои фарҳанги миллий, нақшаи чорабиниҳо ҷиҳати дастгири ва пешбурди ҷавонони боистеъдоди деҳот таҳия карда мешавад;
- корҳо дар самти рушди кластерию соҳа ва ташкили минтақаҳои индустрияҳои созанда тақвият мегиранд;
- сатҳи фарҳанги соҳибкорию инноватсионӣ баланд мегардад.

4.7. Муҳити зист

4.7.1. Ҳолати кунунӣ

Аҳолии Тоҷикистон ҷавон буда, қисми бештари он дар деҳот зиндагӣ менамояд ва хеле босуръат меафзояд. Агар суръати афзоиши миёнаи аҳоли, ки дар давоми панҷ соли охир ба назар мерасид, нигоҳ дошта шавад, он гоҳ ба ҳисоби миёна дар як сол 28000 оилаи нав ташкил мегардад, ки илова ба он оилаҳои, ки ҳоло интизори гирифтани замин барои сохтмони хона мебошанд ё дар навбат барои гирифтани манзил расман ба қайд гирифта шудаанд, барои дастрасӣ ба манзили алоҳида талаб пешкаш менамоянд.

Дар давраи солҳои 2011-2015 ба ҳисоби миёна сохтмони манзили нав 1013 ҳазор м²-ро ташкил дод. Таъминоти миёна бо манзил барои як нафар аз 8,8 то 11 м² зиёд шуд. 97,5 фоиз фонди манзили ҷумҳурӣ дар моликияти хусусӣ қарор дорад. Дар айни замон ҳоло ҳам гузариш ба идоракунии соҳибмулкони ба охир нарасидааст.

Вале ҳаҷми хизматрасониҳои манзилию коммуналӣ зиёд гардида, барои беҳтар намудани сифати онҳо кӯшиш ба харҷ дода мешавад, сохторҳои нави хизматрасонӣ, аз ҷумла хусусӣ таъсис дода шудаанд. Фонди давлатии манзил, маҷмӯи меҳмонхонаҳо ва ҳаммому нуқтаҳои либосшӯӣ дар соҳаи хизматрасонӣ асосан хусусӣ гардонида шудаанд. Бо мақсади беҳтар намудани таъминоти як қатор шаҳру марказҳои ноҳияҳо бо оби нӯшокӣ ва таҳкими моддию техникаи хизматрасонии коммуналӣ, сармояи хориҷӣ ҷалб карда шудааст. Сатҳи дастрасии аҳолии ҷумҳурӣ ба оби нӯшокии

марказонидашуда ба ҳолати аввали соли 2015 51,7 фоиз, аз ҷумла аҳолии шаҳрҳо 83,8 фоиз ва деҳот 43,4 фоизро ташкил медиҳад.

Дар давраи миёнамуҳлат “Концепсияи ислоҳоти хоҷагии манзилию коммуналии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2025” ва “Барномаи беҳтар намудани таъминоти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2008-2020” амалӣ карда мешавад.

Бо вучуди ин, қисми зиёди инфрасохтори об ва газ ба таъмир эҳтиёҷ дорад; бисёре аз хонаводаҳо аз таъминоти номунтазами ин намудҳои хизматрасонии коммуналӣ азият мекашанд. Ин ба ҳама кишрҳои аҳоли таъсир мерасонад. Аммо оилаҳои камбизоат пурра намудани норасии хизматрасониҳои коммуналӣ ба воситаи манбаъҳои алтернативӣ имконияти камтар доранд.

Сарфи назар аз тадбирҳои андешидашаванда, мутаассифона, ислоҳоти соҳаи мазкур ба таъхир афтадааст. Зимнан дар оянда низ мушкилоти манзил яке масъалаҳои асосӣ дар соҳаи иҷтимоӣ боқӣ мемонад. Дар баробари ин, бо дарназардошти зарурати таъмини суботи раванди рушд ва чараёнҳои тағйирёбии иқлим, зарурати беҳтар кардани низоми идоракунии офатҳои табиӣ меафзояд.

4.7.2. Мушкилоти асосӣ

- **танҳо қисми камшумори оилаҳои дорои даромади хуб воқеан метавонад барои беҳтар намудани шароити манзил аз бозори манзил истифода намояд;** Сохтмони манзил бо сабаби маҳдуд будани қобилияти харидории аҳоли рушд намеёбад. Масъалаи дастрасии манзил то ҳол хеле ҳассос мебошад. На камтар аз нисфи аҳоли (аз ҷумла бо даромади миёна) имконияти харидорӣ намудани манзилро надорад ва на кам се як ҳиссаи аҳоли ба манзили иҷтимоӣ ниёз дорад;
- **бахши коммуналӣ, сарфи назар аз ҳамаи кӯшишҳои ислоҳоти он, ҳанӯз барои сармоягузори бахши хусусӣ ҷолиб нашудааст;** Соҳа аз бучет маблағгузорӣ мешавад. Барои ободонӣ ва кабудизоркунии маҳал, нигоҳ доштани тозагии санитария дар шаҳру ноҳияҳо маблағҳо асосан аз ҳисоби бучетҳои маҳаллӣ ҷудо карда мешаванд. Байни имкониятҳои маблағгузорӣ ва талаботи соҳа барои нигоҳ доштани инфрасохтори мавҷуда ва гузаронидани корҳои сохтмону таъмир. Сари вақт пардохт нашудани маблағи хизматрасонии коммуналӣ ва оби нӯшокӣ вазъи молиявии соҳаро бадтар месозанд. Ҳаҷми сармоягузориҳои бахши хусусӣ барои инкишофи соҳа хеле кам аст;
- **фарсудагии инфрасохтори хоҷагии манзилию коммуналӣ;** Тарифҳои хизматрасонии манзилию коммуналӣ ва маблағҳои бучетии ҷудошаванда на танҳо азнавҷиҳозонии техникӣ ва рушди соҳаро таъмин намеkunанд, балки барои дар ҳолати корӣ нигоҳ доштани иншооти инфрасохтори манзилию коммуналӣ кифоя намебошанд. Дар натиҷаи паст шудани эътимоднокии таъмини гармӣ тақрибан дар 80 фоизи биноҳои шаҳр, ки қаблан ба низоми марказонидашудаи гармидиҳӣ пайваст буданд, восита ва инфрасохтори дохилии гармидиҳии хонаҳо қанда шуданд. Аксарияти иншооти обрасонӣ ҳанӯз солҳои 1960-1980 сохта шуда, онҳо 30-50 сол инчониб дар истифодабарӣ мебошанд. Дар 10-15 соли охир хизматрасонии техникий ин иншоот ба таври зарурӣ гузаронида нашудааст ва дар ҳолати начандон қаноатбахши техникӣ қарор дорад. Ин ҳолат ба низоми канализатсия низ дахл дорад. Бинобар ин дар шабакаҳои хатти обрасонӣ ва канализатсия садамаҳо ба вучуд меоянд, ки он боиси на танҳо қатъ ё талафоти об мегардад, балки ба муҳити зист низ таъсири манфӣ расонида, некӯаҳволии санитарии аҳолиро вайрон месозад;
- **ноустувориҳои молиявии муассисаҳои хизматрасонии коммуналӣ, аз ҷумла аз сабаби ноустувориҳои маблағгузорӣ.** Гурӯҳҳои камбизоат ва осебпазири аҳолии шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ дорои имтиёзҳо дар пардохти хизматҳои коммуналӣ доранд, рӯйхатҳои чунин гурӯҳҳои истеъмолкунандагон аз тарафи комиссияи дахлдори маҳаллӣ таҳия ва пешниҳод мегардад. Дар асоси ин рӯйхатҳо аз бучет ҳаққи пардохти хизматрасониҳо бояд ба ба корхонаҳои хизматрасонии коммуналӣ таъмин шавад, лекин амалан ин иҷро намегардад;

- *хизматрасониҳои пешниҳодшаванда ба талаботи аҳоли ҷавобгӯ набуда, аз лиҳози истифодаи захираҳо ва энергия ғайрисамаранок мебошанд.* Кухна будани фонди манзил, нокифоя будани хизматрасонии техникӣ ва набудани изолятсияи зарурӣ боиси талафоти зиёди гармӣ ва сатҳи пасти сифати зист дар аксарияти биноҳо мегардад. Дар асоси натиҷаҳои ба роҳ мондани баҳисобгирии истифодаи неруи барқ (истеъмоли 30-40 фоиз) барои беҳтар намудани самаранокии энергетикӣ фонди манзил ва биноҳои ҷамъиятӣ имконияту иқтидорҳо мавҷуданд;
- *нобаробарӣ дар дастрасӣ ба низоми бехатарӣ таъмини оби тозаӣ нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт, таъмини гармӣ ва неруи барқ дар байни маҳалҳои аҳолинишини шаҳр ва деҳот.* Фарқияти калон байни шаҳру деҳот дар инфрасохтори иҷтимоӣ ба назар мерасад. Дар шаҳрҳо нисбатан низоми рушдфтои хизматрасониҳо ба аҳоли бунёд шудааст, ки намудҳои гуногуни хизматрасониҳоро дар соҳаҳои савдо, тиб, хизматрасонии маишӣ, варзиш ва фарҳанг пешниҳод менамояд. Вале дар деҳот баҳши иҷтимоӣ ба таври нопурра рушд карда истодааст.
Сатҳи таъминот бо манзил дар деҳот нисбат ба шаҳр пасттар мебошад. Агар дар шаҳрҳо дар аввали соли 2015 он ба ҳисоби миёна 13,9 м²/нафарро ташкил карда бошад, пас ин нишондиҳанда дар деҳот танҳо 9,8 м²/нафарро ташкил додааст. Илова бар ин сифати манзил дар шаҳр ва деҳот муқоисанашаванда мебошад. Дар сифати обе, ки аҳолии шаҳр ва деҳот барои мақсадҳои хоҷагӣ ва нӯшокӣ истифода мекунанд, фарқияти назаррас дида мешавад. Сатҳи маданияти истеъмоли об ва истифодаи хизматҳои санитария ҳанӯз дар сатҳи паст қарор дорад;
- *сатҳи нокифояи мониторинг ва ояндабинии хатари офатҳои табиӣ.* Дар давоми солҳои 2011-2014 дар натиҷаи ҳолатҳои фавқуллода 3226 адад хонаҳои истиқоматӣ, 875,4 км роҳҳои мошингард, 122,4 км иншооти соҳилмустаҳкамкунӣ, 185,9 км хатҳои интиқоли қувваи барқ зарар دیدанд. Бо дарназардошти тағйирёбии иқлим, хатари офатҳои табиӣ зиёд мегардад. Дар офатҳои табиӣ аз ҳама осебпазир занону кӯдакон мебошанд.

4.7.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини муҳити зисти бароҳат тавассути афзалиятҳои зерин таъмин мегардад:

- баланд бардоштани дастрасӣ ба манзил;
- рушди низоми хизматрасонии коммуналӣ;
- баланд бардоштани дастрасӣ ба оби нӯшокӣ, ҳолати санитарӣ;
- пурзӯр намудани ҳавасмадгардонии аҳоли ва субъектҳои хоҷагидорӣ барои ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принципҳои «иқтисодиёти сабз»;
- рушди низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқуллода.

4.7.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ Дар самти баланд бардоштани дастрасӣ ба манзил

1. Таъмини рушди бозори қарздиҳии ипотекаӣ барои манзил тавассути:

- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба ташаккул ва рушди заминаи меъёрии ҳуқуқии бозори қарзҳои ипотекаӣ барои манзил, ҳифзи ҳуқуқи қарздиҳандагон ва қарзгирандагон;
- оғози раванди ҷорӣ намудани стандартҳои қарздиҳии ипотекаӣ (стандартҳои технологӣ, стандартҳои мубодилаи иттилоот, стандартҳои ҳуҷҷатгузорӣ, стандартҳои таҳассусии талаботи иқтисодӣ, стандартҳои арзбӣ ва идоракунии хавфҳо);
- андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба арзбӣ ва мониторинги низомномаҳо, дастурамалҳои шахрсозӣ (таҷдид ва сохтмони нав, хизматрасониҳои коммуналии марказонидашуда ва автономӣ, мониторинги меъёрҳои бехатарӣ, самаранокии энергетикӣ, ба зилзила тобовар будан);

- ташкили маҷмӯи чорабиниҳо оид ба ташаккули низоми андӯхти мақсадноки манзилӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи дастрасии қарздиҳии ипотекаӣ барои манзил;
- тибқи тартиби муқарраргардида таъсис додани Агентии қарздиҳии ипотекаӣ барои манзил;
- татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ дар доираи азхудкунии ҳудудҳои нав ё инкишофи ҳудудҳои ба сохтмон фарогирифташуда;
- таҳия ва татбиқи Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Таъмини рушди бозори молу мулки ғайриманкул тавассути;

- такмили низоми бақайдгирии давлатии ҳуқуқ ба молу мулки ғайриманкул ва амалиёт бо он;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо чиҳати мусоидат ба сохтмони манзилҳои дастрас мутобиқи эҳтиёҷот ва талаботи аҳоли;
- ташаккули маҳзани ягонаи маълумоти низоми бақайдгирӣ ва баҳисобгирии давлатии молу мулки ғайриманкул ва мунтазам омода намудани дурнамоҳо барои иштирокчиёни бозор.

Дар соҳаи таъмини рушди низоми хизматрасонии коммуналӣ

1. Азнавташқилдиҳии марҳила ба марҳилаи низоми мавҷудаи идоракунии хизматрасонии коммуналӣ тавассути:

- қабули маҷмӯи чораҳо оид ба такмили низоми хизматрасонии манзилию коммуналӣ (рушди раванди ғайридавлатикунонӣ ва хусусигардонии корхонаҳо, низоми ҳамкориҳо миёни вазорату идораҳо ва дар дохили низоми идоракунӣ, низоми ҳисоббаробаркуниҳо барои хизматрасонӣ дар асоси шартнома, дастгирии таъсиси муассисаҳои идоракунии хусусӣ, қорӣ намудани стандартҳои давлатии сифати хизматрасонӣ, кумаки техникӣ барои гузаронидани мониторинг ва таҳлили маълумот оид ба фаъолияти корхонаҳои коммуналӣ);
- таҳия ва мониторинги барномаи мақсаднок оид ба таъмини истифодаи самараноки неруи барқ, об ва гармӣ дар манзил;
- ташкили низоми таҳлил ва муайян намудани меъёрҳои истеъмол, сатҳи ҳадди ақали хизматрасониҳои пешниҳодшаванда ва гурӯҳҳои афзалиятноки истеъмолкунандаи хизматрасонии коммуналии ҳатмӣ.

2. Рушди низоми ташаккули тарифҳои хизматрасонии коммуналӣ ва маблағгузорӣ тавассути:

- таҳия ва қорӣ намудани тартиби шаффоф ва стандартизатсияшудаи муқаррар намудани тарифаҳо;
- таҳия намудани маҷмӯи амалҳо оид ба ҳавасмандгардонии корхонаҳои коммуналӣ барои истифодаи сарфакоронаи захираҳои молиявӣ, табиӣ;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби маблағҳои сармоягузoron ба соҳа.

Дар баҳши баланд бардоштани дастрасӣ ба низоми таъминоти оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт

1. Таҳкими заминаи институтсионалии низоми таъмини оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт тавассути:

- вобастакунии меъёри ҳуқуқии “доираи масъулият”-и институтсионалӣ ва ҳамкориҳо дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт;
- гузаронидани маҷмӯи чорабиниҳо оид ба таҳкими захиравии низоми таъминоти оби нӯшокӣ, санитария тавассути дастгирии равандҳои ташаккули заминаи иттилоотӣ, тарифҳо, омода намудани мутахассисон ва ҷалби сармоягузорӣ;

- таъмини пешрафт дар бахши сохтмон, барқарорсозии низоми таъминоти обрасонӣ, санитария ва беҳдошт, аз ҷумла дар асоси лоихавӣ;
- андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкориҳои байналмиллалӣ дар самти таъминоти оби нӯшокӣ ва санитария (аз ҷумла дар самти технологияҳои чамъоварии оби борон, соф намудани об ва паст намудани дуруштии об, баланд бардоштани самаранокии истифодабарии об, истифодаи технологияи безаргардонӣ ва истифодаи такрорӣ).

Дар самти тақвияти ҳавасмандгардонии аҳоли ва субъектҳои хоҷагидорӣ барои ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принципҳои «иктисодиёти сабз»

1. Баланд бардоштани маърифати экологии аҳоли тавассути:

- таъмини низомнокӣ дар пешбурди таҳсилоти экологӣ, аз ҷумла тавассути ҷорӣ намудани стандарти таълимии дахлдор ба низоми расмии таҳсилоти тамоми зинаҳо;
- таъсиси низоми ташаккули фарҳанги нигоҳдорӣ ва беҳтар намудани муҳити зист (мушкилоти партовҳои саҳти маишӣ), аз ҷумла бо истифодаи низоми таҳримҳои мучозоти ҷаримаӣ;
- тавсеаи амалияи тарғиби фарҳанги ҳифзи муҳити зист ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ;
- татбиқи сиёсати тарифӣ дар якҷоягӣ бо автоматикунонии низоми пардохти хизматрасониҳо оид ба истифодаи об, газ ва неруи барқ;
- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба таҳия ва татбиқи Кодекси экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Таҳия ва таъмини роҳандозии талаботи экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, хӯрокворӣ ва безаргардонии партовҳо тавассути:

- таҳия ва мавриди амал қарор додани заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификатсияи экологӣ;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба таҳия ва мониторинги талаботи экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, истеҳсол ва воридоти хӯрокворӣ, безаргардонии партовҳо.

3. Таҳия ва ҷорӣ намудани принципҳои арзёбии экологии стратегӣ ҳангоми таҳияи барномаю нақшаҳои стратегӣ тавассути:

- инкишофи заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва институтсионалии арзёбии стратегии экологӣ;
- таҳияи дастуру стандартҳои мақсадноки техникӣ доир ба ташкили арзёбии стратегии экологӣ;
- таҳияи нақшаҳои концептуалӣ доир ба ташаккули заминао барои рушди иқтисодиёти сабз.

Дар самти таъмини рушди низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқуллода

1. Мукамалгардонии доираи ташкилию ҳуқуқӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқуллода

- таҳия ва иҷрои «нақшаи амалиёт» оид ба мутобиқгардонии афзалиятҳои Барномаи қолабии Сендай оид ба паст кардани хавфи офатҳои табиӣ ба низоми миллии идоракунии офатҳои табиӣ;
- андешидани маҷмӯи чораҳо дар самти ташаккули низоми миллии мониторинг ва пешгӯии ҳолатҳои фавқуллода;
- тибқи тартиби муқарраргардида таҳияи атлас ва харитасозии хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини дастрасӣ ва ҳамоҳангсозии байниидоравии иттилоотӣ;

- такмили низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулодда;
- ташаққули низоми/маҷмӯи амалҳо оид ба таъмини дастгирии паҳн намудани иттилоот оид ба хавфи офатҳо, гузаронидани чорабиниҳои мавзӯӣ дар сатҳи ҷамоатҳои маҳаллӣ;
- такмили маҷмӯи маводи таълимӣ дар низоми таҳсилоти умумӣ ва касбӣ, такмили ихтисоси хизматчиёни давлатӣ аз рӯи фанни «Асосҳои бехатарии фаъолияти ҳаёти» бо дарназардошти хавф ва механизмҳои пешгирии офатҳои табиӣ.

2. Таҳкими иқтисодии муқовимат ба офатҳои табиӣ тавассути:

- таъмини дастгирӣ ва ба ҳуҷҷатҳои баномавии соҳавӣ дохил намудани муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ;
- ба низом даровардани амалҳо оид ба таҳкими иқтисодии низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ бо инъикоси тартиби ташаққули маҳзани иттилоот, тайёр намудани кадрҳо, ҷалби сармоягузориҳо.

4.7.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- дастрасӣ ба хизматрасониҳои манзилию коммуналии устувори аз рӯи арзиш ва сифат қобили қабул мутобиқи талаботи муносири санитарӣ ва экологӣ бехтар мегардад;
- дастрасии аҳоли ба об ва хизматрасониҳои санитарӣ, махсусан дар деҳот бехтар мегардад;
- сатҳи миёнаи таъминот бо манзил то соли 2020 барои як нафар на камтар аз 13 метри мураббаъро ташкил медиҳад;
- механизмҳои қарзӣ-молиявӣ сохтмони манзил ва рушди инфрасохтори коммуналӣ қарор карда мешаванд;
- муҳити рақобат дар соҳаи идоракунии фонди манзил ва иншооти инфрасохтори коммуналӣ ташкил мегардад;
- низоми баланд бардоштани фарҳанг ва масъулияти экологӣ бехтар мегардад;
- иқтисод оид ба идоракунии хатари офатҳои табиӣ ташкил карда мешавад.

4.8. Қоҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ

4.8.1. Ҳолати кунунӣ

То соли 2016 суръати миёнаи солонаи афзоиши ММД аз 7,4 фоиз дар соли 2011 то 6 фоиз дар соли 2015 қоҳиш ёфт. Зимнан талафот дар рушди неруи инсонӣ бо сабаби нобаробарӣ беш аз 17 фоизро ташкил медиҳад. Бартарафсозии сабабҳои нобаробарӣ ва табдили монеаҳои сохторӣ ба имкониятҳои нав барои бартараф намудани он шартҳои калидии таъмини афзоиши фарогир, собит ва устувори иқтисодӣ мебошад.

Ҳамзамон, баробарии гендерӣ ҳам мавзӯи нигарони муҳим ва ҳам қисми таркибии рушди инсон мебошад. Арзиши нишондиҳандаи натиҷавӣ асосӣ дар соҳаи баробарии гендерӣ - индекси нобаробарии гендерӣ (ИНГ), ки инъикосгари талафот дар пешрафт дар натиҷаи нобаробарии гендерӣ дар се самт: солимии репродуктивӣ, ҳуқуқи имкониятҳо ва иштирок дар бозори меҳнат мебошад, дар соли 2014 ба 0,357 баробар буд, ки каме баландтар аз нишондиҳандаҳои гурӯҳи кишварҳои рушди миёнаи инсонидошта мебошад. Фарқиятҳои асосӣ дар нишондиҳандаҳои гендерӣ, ки тавсифдиҳандаи индекси рушди гендерӣ (ИРГ) мебошад, ба давомнокии пешбинишудаи умр (умри мардон каме кӯтоҳтар аст) ва даромад ба ҳар сари аҳоли (даромади занон камтар аст) вобаста мебошад. Аз рӯи нишондиҳандаҳои сатҳи саводнокӣ ва фарогирӣ ба таҳсилоти мактабӣ духтарон, махсусан дар деҳот, ақиб мемонанд.

Бо дарназардошти мавҷудияти нобаробарии гендерӣ дар самти осебпазирии бештари занон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон доимо дар ҳалли мушкилоти онҳо ғамхорӣ зоҳир менамояд. Ин ҳам дар қонунгузориҳои миллӣ, аз ҷумла дар Конститутсия ва ҳам дар иштироки фаъоли Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташаббусҳои байналмилалӣ, аз ҷумла ба имзо расонидани Платформаи сиёсии Пекин, ҳамчунин

тасдиқи Конвенсия оид ба барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон, инъикос гардидааст. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар бораи имкониятҳои баробар, таъмини баробарии гендерии духтарону писарон ҳангоми гирифтани таҳсилот, баланд бардоштани иштироки занон дар раванди қабули қарорҳо таҳия ва қабул гаштаанд. Дар давраи миёнамуҳлати рушд дар кишвар Стратегияи фаъолгардонии нақши занон барои солҳои 2011-2020, Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2023 ва Барномаи миллии оид ба барҳам додани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдакон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2015-2020 амалӣ карда мешаванд.

Кӯдакон низ объекти тавачҷуҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд - хусусиятҳои асосии ҳамаи фаъолиятҳо ва барномаҳои аз ҷониби Ҳукумати кишвар оид ба беҳтар намудани некӯаҳволии кӯдакон қабулгардида, барои ба даст овардани натиҷаҳои хуб ҷиҳати ноил гардидан ба Ҳадафҳои рушди устувор мебошад. Масъалаҳои некӯаҳволии кӯдакон дар барномаҳои давлатии зиёди аз ҷониби Ҳукумати кишвар қабулгардида инъикос гардидаанд. Дар сатҳи вилояту ноҳияҳо комиссияҳо оид ба ҳуқуқи кӯдак (КҲК) ташкил ёфтаанд, ки дар қори онҳо якҷанд тарафҳои манфиатдори маҳаллӣ иштирок менамоянд. КҲК парвандаҳоро оид ба ҳифзи кӯдакон барои баррасӣ қабул менамоянд ва пешбурди минбаъдаи онро ҳамоҳанг менамоянд.

4.8.2. Мушкилотҳои асосӣ

Таҳлили ҳолати кунунӣ нишон медиҳад, ки осебпазирии занон беш аз пеш ба паст будани сатҳи таҳсилоти онҳо, маҳдудияти дастрасии онҳо ба захираҳои иқтисодӣ, нодуруст фаҳмидани тарзи анъанавии ҳаёти оилавӣ ва мавҷудияти стереотипҳо дар шуури ҷамъиятӣ алоқаманд аст. Зарурати инкишофи низоми ҳамоҳангсозии байнисоҳавӣ ва ҳамкориҳо дар сатҳи милливу маҳаллӣ дар бахши татбиқи бомуваффақияти тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқи кӯдакон мавҷуд мебошад. Раванди кам кардани нобаробарии иҷтимоӣ ҳалли чунин мушкилотро пешбинӣ менамояд:

- тамоюлҳои сусти паст намудани нобаробарии иқтисодӣ ба афзоиши шиддати иҷтимоӣ мусоидат карда метавонад;
- маҳдуд будани имкониятҳои бапурагӣ маблағгузорӣ намудани тадбирҳо оид ба татбиқи сиёсати гендерӣ, бахусус дар бахши шуғл;
- сатҳи нокифояи истифодаи муносибатҳои гендерӣ дар сиёсати татбиқшавандаи иқтисодиву иҷтимоӣ, такмил додани идоракунии давлатӣ;
- суфт будани низоми таҳлили гендерӣ ва меъёрҳои арзёбии баробарии гендерӣ бо дарназардошти хусусиятҳои маҳаллӣ, ки ба механизми устувори ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили омори гендерӣ таъя менамояд;
- ҳаҷми назарраси меҳнати хонагии пардохтнакардашудаи занон, дар натиҷаи иҷориши функцияҳои репродуктивӣ, шуғли паст, рушд наёфтани инфрасохтори иҷтимоӣ, хусусан дар деҳот;
- мавҷудияти стереотипҳои гендерӣ ва патриархалӣ дар шуури оммавӣ ва дар сатҳи қабули қарор;
- осебпазирии калони кӯдакон нисбати таҳдидҳои ноустувории иқтисодиву иҷтимоӣ.

4.8.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини имкониятҳои баробар ва паст намудани нобаробарии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон тавассути пайваста амалӣ намудани афзалиятҳои зерин таъмин карда мешавад:

- таъсис додани низоми таъмини рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ;
- такмили сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеӣ; пешгирӣ намудани ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон;
- таъмини некӯаҳволии кӯдакон.

4.8.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ Дар бахши рушди низоми таъмини рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ

1. Таъсис додани низоми арзёбии рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ тавассути:

- таҳия ва қабули низономаҳои методӣ оид ба ҳамкориҳои мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия дар ташаккули барномаҳои маҷмӯии рушд (аз ҷумла барномаҳои рушди сармояи инсонӣ, ҳамгирии байниминтақавӣ);
- омода намудани ҳисоботҳои миллӣ оид ба ташҳиси афзоиш ва фарогир будани рушд (як маротиба дар давоми се сол).

Такмили сиёсат оид ба таъминоти баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ; пешгирии ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон.

1. Такмили сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ тавассути:

- амалӣ намудани кафолатҳои давлатӣ оид ба фароҳам овардани имкониятҳои баробар барои занон ва мардон тавассути андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба инкишофи низоми меъёрӣ ва иҷроияи амалисозии сиёсати гендерӣ;
- таҳияи модели мониторинг ва арзёбии мунтазами сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ дар асоси инкишофи омори гендерӣ;
- таҳияи механизмҳои институтсионалӣ оид ба ҷорӣ намудани уҳдадорихоии милливу байналмилалӣ дар масъалаҳои таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеа додани имкониятҳои занон ба стратегияҳои соҳавӣ;
- фаъолсозии механизмҳои таъмини саводнокии ҳуқуқӣ ва фарогирии иҷтимоии занон, аз ҷумла занони деҳот;
- баланд бардоштани нури гендерӣ ва ҳассосияти гендерии кормандони ҳамаи шохҳои ҳокимият;
- таҳия ва татбиқи нақшаи миллии амалҳо дар масъалаҳои пешбурди баробарии гендерӣ;
- таъсис ва таъмин намудани фаъолияти сомонаи Интернетии «www.gender.stat.tj» бо имконияти рушди механизми мониторинги мунтазами масъалаҳои гендерӣ дар соҳаҳои шуғл, тандурустӣ, маориф, фаъолнокии сиёсӣ ва иҷтимоӣ;
- ҷорӣ намудани механизми бучеткунонии гендерӣ ба раванди бучет.

2. Пешбурди ислоҳот оид ба ноил гардидан ба баробарии гендерӣ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот тавассути:

- таҳия ва андешидани маҷмӯи чораҳои ҳавасмандкунӣ оид ба омӯзонидани занон, баҳусус занони деҳот аз рӯи ихтисосҳои муҳандисиву техникӣ, илмҳои табиатшиносӣ, инчунин дигар самтҳои таҳсилоте, ки мутахассисонро барои соҳаҳои коркарди саноатӣ ва соҳаҳои хизматрасонии дорои технологияи баланд омода месозад;
- таҳия ва пешбурди барномаҳо оид ба тайёркунӣ ва бозомӯзии заноне, ки пас аз танаффуси дарозмуддат ба бозори меҳнат бармегарданд;
- ҷорӣ намудани барномаҳои омӯзиши занон ба малакаи сарварӣ ва роҳбарикунӣ.

3. Пешгирӣ намудани ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон тавассути:

- рушди заминаи меъёрӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбати занон ва расонидани кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ;
- таъсиси ниҳодҳо оид ба ҳамоҳангсозӣ ва тавсеа додани фаъолияти сохторҳои давлатӣ дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва расонидани кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ;
- тавсеа додани силсилаи амалҳо оид ба таъмини дастрасӣ ва сифати хизматрасонӣ барои занон ва духтароне, ки таҳти зӯрварӣ қарор гирифта шудаанд;
- такмил додани омори гендерӣ ва таъсиси маҳзани маҷмӯии маълумот оид ба ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ;

- таҳия ва татбиқи барномаҳо оид ба тағйир додани идрок ва шаклҳои рафторе, ки зӯрवारиро нисбати занон ва духтарон дуруст мешуморанд.

Дар баҳши таъмини некӯаҳволии кӯдакон

1. Таҳкими неруи миллӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдакон тавассути:

- таҳия ва татбиқи нақшаи миллии амал баҳри таъмини некӯаҳволии кӯдакони Тоҷикистон;
- тақвияти фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсозӣ оид ба бартараф намудани шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон;
- таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакона;
- омода намудани гузоришҳои миллӣ дар баҳши некӯаҳволии кӯдакон ва бартариҳои иҷтимоии онҳо (як маротиба дар се сол).

4.8.5. Натиҷаҳои ҷаҳидошт

- саъю талошҳо ва масъулияти мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия дар самти баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагӣ, коҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ ва рушди устувори сармоягузорӣ ба сармояи инсонӣ муттаҳид мешавад;
- санадҳои меъёрии ҳуқуқии нав дар бораи механизмҳои кафолатҳои давлатӣ оид ба ташкили имкониятҳои баробар барои занону мардон, аз ҷумла дарҷ намудани принсипи ҳатмӣ будани гузаронидани ташҳиси гендерӣ барои санадҳои таҳияшаванда қабул карда мешавад;
- дар ҳамаи вазорату идораҳо гурӯҳҳои гендерӣ фаъолона амал намуда, ворид намудани муносибати гендериро ба сиёсатҳои соҳавӣ таъмин менамоянд;
- ҳамасола ҳисоботҳо оид ба натиҷаҳои амалӣ намудани муқаррароти стратегияҳои миллӣ ва БМР 2016-2020 бо нишон додани дастовардҳо ва монсаҳо дар баҳши баробарҳуқуқии занон ва мардон нашр мегарданд;
- институти байниидоравӣ дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои Ҳамоҳангсозии фаъолият дар соҳаи пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ таъсис дода шуда, фаъолият мекунад;
- ҳолатҳои зӯрварии ҷисмонӣ, иқтисодӣ, руҳӣ ва шахвонӣ нисбати занон ва духтарон на камтар аз 30 фоиз паст мешавад;
- дар ҳамаи зинаҳои таҳсилоти мактабӣ индекси баробарии гендерӣ на камтар аз 0,9 промилро ташкил медиҳад;
- ҳиссаи занони дорои таҳсилоти олии дар байни аҳолии машғули кор на камтар аз 24 фоизро ташкил медиҳад;
- фаъолияти мунтазам оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдакон таъмин карда мешавад.

БОБИ 5. РУШДИ МАҶМЌИИ МИНТАҚАҲОИ КИШВАР

5.1. Ҳолати кунунӣ

Тамоюлҳои рушди кунунии ҷаҳонӣ дар шароити глобализатсия, инчунин ивазшудани сохти технологӣ, тағйирёбии нақши минтақаҳоро дар иқтисодиёти ҷаҳонӣ инъикос менамоянд. Дар иқтисодиёти Тоҷикистон дар 20 соли охир тағйироти амиқи марбут ба ивазшавии истеҳсолоти ҷамъиятӣ ва механизми ғайриноми иқтисодиёти минтақаҳо ба амал омад. Гузариш ба муносибатҳои бозаргонӣ тағйироти тамоми механизми рушди минтақаҳоро муайян намуд. Низоми таъминоти молиявии минтақаҳо, сохтори маҷмӯи маҳсулоти минтақаҳо тағйир ёфт, дар минтақаҳо моликияти хусусӣ афзуд, ки он низоми муносибатҳои субъектҳои иқтисодии минтақаҳоро қуллан тағйир дода истодааст. Даст кашидан аз иқтисодиёти нақшавӣ дар назди минтақаҳо мушкилоти рушди самаранокро бо ҳалли масъалаҳои асосии таъмини сифати зиндагии аҳоли ба миён гузошт. Мустақилияти нисбӣ дар қабули қарорҳо дар сатҳи минтақавӣ нақши мақомоти маъмурии идоракуниро дар истифодаи самараноки заминаи захиравии минтақа баланд бардошт.

Бо вучуди ин, равандҳои кунунии глобализатсия, афзоиши рақобат миёни кишварҳо ба пурзӯр шудани номутаносибӣ ва муҳолифат дар рушди минтақаҳо мусоидат менамояд. Фарқияти объективии захираҳои инсонӣ, табиӣ ва иқтисодии минтақаҳои кишвар боиси боз ҳам бештар тақвият ёфтани нобаробарии иқтисодиву иҷтимоии аҳоли ва инчунин ба миён омадани як қатор мушкилот гардид, ки онҳо муносибатҳои иҷтимоиро дар кишвар душвор намуда, сабаби асосии бад шудани муҳити зисти одамон ва номутаносибии байниминтақавӣ ва ҳудудӣ шудааст.

Таҳлили маълумоти омории солҳои 2010-2015 фарқияти афзоишбандаи байни минтақаҳоро нишон медиҳад. Ҳамин тариқ, фарқияти миёни ш. Душанбе, вилоятҳо ва ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ чунин арзёбӣ мешавад: аз рӯи МММ тақрибан ба 4 маротиба, аз рӯи индекси рушди инсон тақрибан ба 16 фоиз, аз рӯи воридоти андоз ба бучетҳои маҳаллӣ тақрибан 8 маротиба.

Сарфи назар аз паст шудани сатҳи камбизоатӣ, ки аз 53 фоиз дар соли 2007 то 31 фоиз дар соли 2015 коҳиш ёфтааст, дар минтақаҳо сифати хизматрасонии маориф ва тандурустӣ паст шуда, сатҳи ғавти модару кӯдак баланд боқӣ мемонад, тақрибан 30 фоиз аҳолии кишвар мубталои норасоии музминии ғизо мебошанд.

Ба истиснои пойтахти кишвар ва марказҳои вилоятҳо, дар давоми якҷанд моҳ дар як сол қариб дар ҳамаи минтақаҳои кишвар маҳдудияти таъминоти барқ қорӣ қарда мешавад, ки он ба сатҳи зиндагӣ ва рушди минтақаҳо таъсири манфӣ мерасонад. Дар мавсими зимистон таъминоти барқ ба минтақаҳо ба ҳисоби миёна якҷанд соат дар як шабонарӯз сурат мегирад. Барои тайёр намудани хӯрок ва гармӣ аҳоли дар ин минтақаҳо асосан аз ангишт, ҷӯб, пасмондаҳои чорво (тапшак) ва ғайраҳоро истифода мекунанд. Тавре маълум аст, ҳангоми сӯختани як килограмм ангишт 2,93 кг гази карбон хориҷ мешавад, ки ба муҳити зист ва саломатии аҳоли таъсири манфӣ мерасонад. Буридани ҷангал барои ҳезум биогунокуниро паст намуда, таъсири гармиро бинобар коҳиш ёфтани ҳаҷми фотосинтез баланд мекунад.

Дар шароити кунунӣ минтақаҳои Тоҷикистон дорои иқтидор ва имкониятҳои зиёд барои рушд мебошанд, ки мутаассифона бинобар самаранокии пасти идоракунии давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва норасоии шадиди кадрҳои баландихтисос истифода намешаванд. Минтақаҳои мамлакат, пеш аз ҳама ба сармоягузориҳои ҳаҷман калон ва кадрҳои баландихтисос эҳтиёҷ дорад. Дар давраи миёнамуҳлат дар минтақаҳои Тоҷикистон маҷмӯи тадбирҳои ба ҳам алоқаманд оид ба тайёр намудани кадрҳо ва баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатӣ, фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ ва шароити ҷаззоб барои пешбурди бизнес ба нақша гирифта шудааст. Барои таъмини рушди мутаваззини мамлакат тадбирҳо оид ба бунёди низоми шаҳрҳои миёна ва хурд, шаҳрақҳои калони аҳолинишин ҳамчун «самтҳои рушди» устувор андешида мешаванд. Ҳамзамон тадбирҳо оид ба рушди инфрасохтор, инчунин дар минтақаҳо ташаккул додани асосҳои институтсионалии шаҳрикунонӣ тариқи

мусоидат барои бунёди шаклҳои гуногуни кластерҳо ва ҳамроҳкунӣ ба шабакаи долонҳои нақлиётӣ андешида мешаванд.

5.2. Мушкилоти асосӣ

Дар минтақаҳои ҷумхури мушкилоте мавҷуд мебошад, ки ҳал намудани онҳо муҳим мебошад:

- набудани стратегияи миллии дарозмуддати рушди маҷмӯии минтақаҳои ҷумхури;
- самаранокии пасти идоракунии маҳаллӣ дар сатҳи минтақаҳо, аз ҷумла худидоракунии шахрак ва деҳот;
- сифати пасти сармояи инсонӣ дар сатҳи минтақаҳо ва норасоии шадиди кадрҳои соҳибхтисос;
- нобаробарии баланди рушди минтақавӣ, фарқияти афзояндаи байни шахр ва деҳот;
- инфрасохтори рушднакардаи истехсоли ва иҷтимоӣ, махсусан дар деҳот (иншооти ХМК, дастрасӣ ба барқ, хизматрасониҳои нақлиётӣ, соҳаи маориф, тандурустӣ, варзиш ва фароғат);
- мавҷуд будани монеаҳои назаррас дар роҳи рушди соҳибкорӣ ва ҷалби сармоягузoron;
- набудани “қутбҳои афзоиш”-и устувори саноатӣ.

5.3. Афзалиятҳои асосӣ

- баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатии маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ;
- фароҳам овардани шароити ҷолиб барои соҳибкорӣ;
- рушди маҷмӯии деҳот;
- ташаккули асосҳои институтсионалии шахрикунонӣ;
- ташаккули кластерҳои саноатии худудӣ ва худудҳои рушди саноат ҳамчун «қутбҳои афзоиш»-и устувори минтақаҳо.

5.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Баланд бардоштани самаранокии идоракунии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шахрак ва деҳот тавассути:

- ба низом даровардани заминаи қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқӣ бо мақсади соддагардонӣ, дақиқӣ ва тафсири яхелаи функсияҳои мақомоти идоракунии маҳаллӣ;
- тақвияти неруи кадрӣ мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шахрак ва деҳот тавассути ташкили низоми такмили ихтисос дар самти «иқтисодиёти муниципалӣ» ва «идоракунии давлатӣ ва муниципалӣ»;
- ташаккул ва ҷорӣ намудани модели миллии рақобатноки рушди минтақаҳо;
- дар сатҳи минтақаҳо ҷорӣ намудани усулҳои банақшагирии стратегӣ бо дарназардошти принципҳои «иқтисодиёти сабз».

2. Фароҳам овардани шароити ҷолиб барои пешбурди соҳибкорӣ тавассути:

- таҳия ва ҷорӣ намудани механизмҳои ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ, вилоятҳо, ноҳия ва деҳот оид ба ташкил намудани «долони сабз» барои сармоягузoron;
- ҷорӣ намудани принципи масъулияти шахсӣ барои натиҷаҳои кор бо сармоягузoron.

3. Рушди маҷмӯии деҳот тавассути:

- таҳияи стратегияи дарозмуҳлати рушди маҷмӯии минтақаҳои Тоҷикистон бо таваҷҷуҳи махсус ба рушди худудҳои деҳот;

- таъсиси коргоҳу корхонаҳои хурду миёна бо дарназардошти захираву имкониятҳои минтақаҳо;
- ислоҳоти хоҷагии манзилию коммуналӣ (ХМК) бо истифодаи усулҳои инноватсионӣ;
- татбиқи маҷмӯи тадбирҳо оид ба таълим ва бозомӯзии бекорон, махсусан ҷавонон, баланд бардоштани зудҳаракатии ҳудудӣ ва касбии онҳо;
- татбиқи сиёсати самараноки экологӣ дар минтақаҳо дар асоси принципҳои арзёбии стратегии экологӣ, ки такмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи муҳити зист ва беҳатарии экологиро фаро мегирад, инчунин паст намудани таъсири офатҳои табиӣ ба иқтисодиёти минтақаҳо.

4. Ташаққули асосҳои институтсионалии шаҳрикунонӣ (урбанизатсия) тавассути:

- ташаққули асосҳои институтсионалии рушди устувори манотиқи деҳоти кишвар;
- таҳияи барномаи рушди шаҳрҳои хурд, ки рушди босуръати шаҳрҳои хурд ва шаҳракҳоро барои таъмини мутавозини рушди минтақавӣ дар пасманзари раванди индустриализатсия пешбинӣ менамояд;
- рушди низоми мустақилияти молиявӣ иқтисодии шаҳрҳои хурд ва шаҳракҳо;
- ҳавасмандгардонии пай дар пай кӯчонидани қисми мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, корпоратсияҳо/корхонаҳо, пажӯҳишгоҳҳои илмӣ тадқиқотии соҳавӣ, ташкилотҳои нақлиётӣ, сайёҳӣ ва муассисаҳои таҳсилоти касбӣ ба шаҳрҳои хурд;
- рушди бозори манзил ва мусоидат ба сохтмони манзил ва амволи ғайриманқули тичоратӣ дар минтақаҳо.

5.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- минтақаҳои Тоҷикистон тадриҷан ба ҳудудҳои дорои шароити барои зиндагии одамон ҷолиб бо муҳити мусоиди экологӣ мубаддал гардида, барои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ ҷолиб мегарданд;
- дар тамоми минтақаҳои кишвар дастрасӣ ба неруи барқи арзон ва босифат аз ҳисоби ба қор андохтани иқтидорҳои нави барқистехсолкунанда ва ҷорӣ намудани барномаи сарфа ва истифодаи самараноки неру таъмин карда мешавад;
- тамоми минтақаҳои кишвар бо роҳҳои дорои рӯйпуши саҳт ба ҳам пайваस्त мебошанд;
- мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот вазифаҳои худро самараноктар иҷро менамоянд, фаъолияти онҳо дар асоси нишондиҳандаҳои модели миллии рақобатноки рушди минтақаҳои кишвар арзёбӣ мегардад;
- Феҳристи функсияҳо ва хизматрасониҳои давлатӣ таҳия ва тасдиқ гашта, амал мекунад;
- намояндагони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ барои натиҷаҳои қор бо сармоягузoron масъулияти шахсиро бар дӯш дошта, масъалаҳое, ки вақти асосии сармоягузoronро банд мекарданд (иҷозат, мувофиқа, ҷудо намудани замин, қабули қарорҳо оид ба пайваस्तшавӣ ба инфрасохтор, логистика ва ғайра), фавран ҳал карда мешаванд;
- дар минтақаҳои кишвар коҳиши ҳиссаи иқтисодиёти ҷайрирасмӣ, афзоиши сармоягузориҳо, инчунин зиёдшавии шумораи корхонаҳои нав ва ҷойҳои нави қорӣ мушоҳида мешавад;
- дар заминаи тадқиқотҳои махсус барои шаҳрикунонӣ (урбанизатсия) аз ҳисоби беҳтар намудани сифати банақшагирии рушди шаҳрҳо, татбиқи сиёсати дурусти замин, таҳкими ҳуқуқ ба моликият, инчунин қатъиян беҳтар шудани ҳолати иншооти инфрасохтори муҳандисию техникаи маҳалҳои аҳолинишин асосҳои институтсионалӣ ташаққул дода мешаванд;
- дар минтақаҳои таҷрибавӣ, ки тибқи натиҷаҳои тадқиқотҳои илмӣ муайян шудаанд, кластерҳои махсусгардонидашудаи ҳудудию истехсолӣ рушд ёфтанд,

- истехсоли маҳсулоти рақобатпазире, ки дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ талабот дорад, оғоз мегардад;
- тадқиқотҳо оид ба ворид намудани минтақаҳо ба шабакаи долонҳои иқтисодӣ (занҷираи ташаккули арзиши иловашуда) ва нақлиётӣ (табдилдиҳӣ ба кишвари транзитӣ) ба анҷом расонида мешавад;
  - дар деҳот ташаккули иқтисодиёти бисёрсоҳаи оғоз гардида, дар он хоҷагиҳои молистеҳсолкунандаи калони кишоварзӣ якҷоя бо хоҷагиҳои деҳқонӣ шаҳрҳоро бо маводи озуқа таъмин намуда, бо хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ, ки бозорҳои маҳаллиро бо маҳсулоти босифати кишоварзии табиӣ пур мекунанд, ҳамкорӣ менамоянд;
  - гузаронидани мониторинги мунтазами натиҷабахшии ҷорабиниҳои банақшагирифташуда дар доираи татбиқи барномаи миллии инкишофи модели рақобатноки рушди минтақаҳо, арзёбии самарабахшии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ, аз ҷумла арзёбии мустақил аз ҷониби ҷомеаи шаҳрвандии фаъол оғоз мегардад.

БОБИ 6. ИДОРАКУНИИ ҶАРАӢНИ ТАТБИҚИ БАРНОМА

6.1. Сарчашмаҳои маблағгузори татбиқи Барнома

Татбиқи афзалиятҳои Барнома аз ҳисоби тамоми сарчашмаҳои рушд таъмин мегардад. Сарчашмаи асосии молиявӣ маблағҳои буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, ки дар доираи таҳияи буҷет барои давраи аз соли 2016 то соли 2020 мунтазам тадбиру лоиҳаҳои Барномаро дар доираи афзалиятҳои муайяншуда мушаххас хоҳанд кард.

Сарчашмаи дигари муҳими рушди рушди барномавии кишвар ҳам дастгирии сармоягузори шарикони рушд дар доираи Барномаи давлатии сармоягузори ва ҳам мусоидати техникӣ аз ҷониби онҳо оид ба масъалаҳои таҳия ва амалӣ намудани ислоҳоти дар матрисаи амалҳо зикргардида мебошад. Ғайр аз ин, сарчашмаи муҳими дигар маблағҳои ташкилотҳои бисёрҷониба хоҳанд буд, ки барои пӯшонидани қасри буҷет дар доираи қарзҳои барномавӣ равона карда мешаванд. Ба бехтар будани вазъ дар мавриди қарзи беруна нигоҳ накарда, ҷалби кумаки беруна тавре амалӣ карда мешавад, ки хатарҳои молиявӣ аз байн бардошта шаванд. Ҷамзамон дар назар аст, ки шарикони рушд маблағгузориҳоро аз ҳисоби маблағҳои грантӣ зиёд мекунанд, ки ин ба ҳадафҳои нави рушди устувор ҷавобгӯ мебошад.

Ғайр аз ин, афзалиятҳои Барнома аз ҳисоби буҷетҳои маҳаллии минтақаҳо, хусусан нисбат ба ҷорабиниҳо оид ба рушди минтақаҳо дастгирӣ карда мешаванд.

Дар фарқият аз стратегияҳои миёнамуҳлати қаблӣ дар маблағгузори Барномаи мазкур сармоягузориҳои хусусӣ ҳам дар шакли сармоягузори мустақими хориҷӣ ва ҳам сармоягузориҳои дохилӣ нақши муҳим хоҳанд дошт.

Ҳаҷми пешбинишудаи захираҳо аз рӯи ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузори Барнома тақрибан зиёда аз 25 млрд. доллари ШМА, аз он захираҳои бахши хусусӣ 36 фоиз, захираҳои буҷетӣ 54 фоиз ва маблағҳои шарикони рушд 10 фоизро ташкил медиҳад.

Норасоии маблағҳо аз ҳисоби ҷалби сармоягузориҳои мустақими хусусӣ пӯшонидани мешавад. Барои ин ҷорабини Барнома бехтар намудани муҳити фаъолияти сармоягузориҳои хориҷию дохилӣ дар назар дошта шудааст, ки дар навбати худ ба имкониятҳои иловагии буҷет таъсир мерасонад. Ҷамзамон, барои татбиқи тамоми афзалиятҳо, хусусан дар самти рушди устувор маблағҳо аз ин сарчашмаҳо нокифоя мебошанд, бинобар ин Ҳукумат ба дастгирии афзалиятҳои Барнома дар доираи ташаббусҳои нав оид ба Ҳадафҳои рушди устувор умед мебандад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шарикони рушд ҷиҳати гузаронидани муколама, ки ба дастгирии афзалиятҳои муқаррашуда равона шудааст, муроҷиат менамояд.

6.2. Низомии мониторинг ва арзёбӣ

Низомии мониторинг ва арзёбии (НМваА) БМР 2016-2020 рукни муҳим ва ҷузъи ҷудонашавандаи Низомии мониторинг ва арзёбии СМР-2030 буда, тавре ба роҳ монда мешавад, ки ноил гардидан ба ҳадафҳои БМР 2016-2020, сафарбар намудани захираҳои дохилию хориҷӣ ва хеле самаранок истифодаи онҳоро дар асоси ҷалби ҳамаи шарикони рушд ба татбиқи Барнома таъмин намояд.

НМваА БМР 2016-2020 барои *пайгирӣ намудани пеиравӣ дар самти ноил гардидан ба ҳадафҳои БМР 2016-2020, ошкор намудани таҷрибаи мусбӣ андӯхташуда ва мушкilotи мавҷудаи татбиқи СМР-2030, таҳлили равандҳои рушд дар доираи БМР 2016-2020 ва таҳияи хулосаҳои асоснок оид ба тасҳеҳ намудани сиёсат дар самти татбиқи БМР 2016-2020, ки ба баланд бардоштани самаранокӣ он равона шудаанд, пеибинӣ гардидааст.* НМваА имконият медиҳад, ки алоқаи зич ва бефосилаи мутақобилаи байни қабули қарорҳои сиёсӣ ва натиҷаҳо оид ба татбиқи амалии онҳо, шаффофият ва ҳисоботдиҳии фаъолияти марбут ба ҳадафу вазифаҳои БМР 2016-2020 таъмин карда шавад.

Таъмини раванди НМ ва А-и мустақил, шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ, ба натиҷа ва афзалиятҳои БМР 2016-2020 нигаронида шудан, истифодаи усулҳои муосири мониторинг ва арзёбӣ, ҷалби Парлумон, Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи ҳокимияти ҳамаи сатҳҳо, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, ҷомеаи шахрвандӣ, сохторҳои соҳибкорӣ ва тамоми шарикони рушд принципҳои асосии НМ ва А 2016-2020-ро ифода менамоянд.

Сохтори низоми мониторинг ва арзёбии (НМваА) БМР 2016-2020

Асоси НМ ва А-ро ҳадаф ва афзалиятҳои миқдоран муайяншудаи БМР 2016-2020 ташкил медиҳанд. Барои андозагирии пешравиҳои мамлакат дар самти ноил шудан ба ин ҳадафҳо *низоми индикаторҳо* истифода бурда мешавад, ки имконияти пайгирии самаранокӣ ва натиҷабахшии тадбирҳои сиёсати дар БМР 2016-2020 пешбинишударо фароҳам меорад. Зернизоми асосии НМваА-ро *низоми ҷамъоварии маълумот* оид ба нишондиҳандаҳои индикаторҳои мониторинг ва дигар иттилооти мигдорию сифатӣ ташкил медиҳанд, ки рушди иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистонро тавсиф менамоянд.

Қисмҳои дигари таркибии НМваА аз инҳо иборат мебошанд:

- *низоми* таҳлили иттилооте, ки ҳангоми мониторинг ҷамъ оварда шуда, барои арзёбии самаранокии тадбирҳои рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар дар доираи БМР 2016-2020 ва таҳияи пешниҳодҳо оид ба тақмили сиёсати БМР 2016-2020 пешбинӣ шудааст;
- *низоми* паҳн намудани маълумот оид ба натиҷаҳои мониторинг ва иҷрои Барнома ва ҷамъоварии фикру мулоҳизаҳо доир ба ин маълумот аз тарафи иштирокчиёни мухталифи раванди татбиқи БМР 2016-2020.

Самаранокии фаъолияти тамоми НМваА бо таъминоти институтсионалӣ ва молиявӣ раванди мониторинг ва арзёбӣ муайян карда мешавад.

Ҳадафҳои БМР 2016-2020 ҳамзамон ҳадафҳои фосолавии СМР-2030 мебошанд. Мувофиқаи мутақобила, муайянияти миқдорӣ ва алоқамандӣ ба давраҳои Барнома барои мониторинг ва арзёбии самаранокӣ фаъолият оид ба татбиқи БМР 2016-2020 имконият фароҳам меорад. Ҳадафҳои он Ҳадафҳои рушди устуворро, ки аз ҷониби Тоҷикистон якҷоя бо тамоми ҷомеаи байналмилалӣ қабул гардида, дар асоси талаботи объективӣ, афзалиятҳои асоснок ва мувофиқашуда, инчунин имконият ва зарурати татбиқи онҳо дар мамлакат миллӣ кунонида шудаанд, пурра дар бар мегиранд.

Индикаторҳои НМваА-и мақсадноки БМР 2016-2020 метавонанд тавассути индикаторҳои дутарафа муаррифӣ шаванд (бо индикаторҳои дахлдори дутарафаи МваА СМР-2030, инчунин индикаторҳои НМваА татбиқи амалҳои мушаххас оид ба ҳар чорабинии ба Матритсаи амалҳои БМР 2016-2020 дохил кардашуда). Низоми индикаторҳои мониторинг ҳамаи самтҳои сиёсати Барнома, ҳамаи намудҳои захирахое, ки дар татбиқи БМР 2016-2020 истифода мешаванд ва ҳамаи натиҷаҳоеро, ки дар ҷараёни татбиқи БМР 2016-2020 ба даст оварда шудаанд, дар бар мегирад.

Дар ҷараёни гузаронидани НМваА чор намуди асосии индикаторҳои мониторинг истифода бурда мешавад: 1) *индикаторҳои захираҳои сарфшуда*, ки сиёсати ҷалб ва тақсим намудани маблағҳои бучети давлатӣ ва дигар захираҳои барои иҷрои Барнома истифодашавандаро тавсиф менамояд; 2) *индикаторҳои боздеҳ*, ки натиҷаҳои бевоситаи фаъолияти мақомотҳои давлатиро оид ба иҷрои Барнома тавсиф менамоянд; 3) *индикаторҳои натиҷаҳои ниҳойӣ*, ки то чӣ андоза фаъолият дар доираи Барнома вазъи иҷтимоию иқтисодиро дар кишвар тағйир додааст ва аҳоли ба хизматрасониҳои асосии давлатӣ дастрасӣ дорад ва аз он қаноатманд мебошад, нишон медиҳанд; 4) *индикаторҳои таъсир*, ки тағйирёбии некӯахлоқии мардумро нишон дода, бевосита сатҳи ноилшавӣ ба ҳадафҳои БМР 2016-2020-ро тавсиф мекунад.

Мониторинги Барнома дар асосинишондодҳои индикаторҳо дар маҷмӯъ дар кишвар ва ҳам (ҳангоми мавҷудияти имконият ва мувофиқи мақсад будан), дар минтақаҳо, аз рӯи аломатҳои гендерӣ, экологӣ ва ғайра, бо ҷудо намудани гурӯҳҳои алоҳидаи осебпазири аҳоли гузаронида мешавад. Мақомоти соҳавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия метавонанд индикаторҳои иловагиро истифода баранд, ки барои инъикоси хусусияти вазифаҳои рушди дар назди онҳо гузошташуда имконият медиҳанд.

НМваА-и БМР 2016-2020 инчунин натиҷаҳои МваА-и стратегия ва барномаҳои рушди дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқгардидаеро, ки муҳлати татбиқ ва ё ба анҷом

расидани онҳо ба давраи солҳои 2016-2020 рост меояд, ба назар гирифта, якҷо бо мақомоти ваколатдори масъули татбиқи ин стратегия ва барномаҳо гузаронида мешавад.

Дар баробари мониторинги мунтазами индикаторҳои асосии Барнома истифода намудани намудҳои гуногуни тадқиқот зарур аст:

- *МваА, ки дар якҷоягӣ бо тарафҳои манфиатдор гузаронида мешавад (масалан, бо истифодаи саволномаҳо/варақаҳои баҳодихӣ), маълумоти пурарзиширо оид ба татбиқи БМР 2016-2020 дар сатҳи ҷомеаи маҳаллӣ таъмин менамояд;*
- *пайгирии хароҷоти давлатӣ, ки муқоисаи хароҷоти воқеии давлатӣ бо хароҷоти молиявии тасдиқшудаи Барномаро пешбинӣ менамояд;*
- *санҷиши хизматрасониҳои пешниҳодшаванда нисбати дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои асосии давлатӣ, ба монанди хизматрасониҳои соҳаи маориф, тандурустӣ ва таъминоти оби нӯшокӣ;*
- *арзёбии таъсиррасонӣ, ки барои таҳлили амиқ ва рафти татбиқи барномаҳои асосӣ дар доираи БМР 2016-2020 пешбинӣ шудааст.*

Чунин санҷишҳо аз ҷониба мақомотҳои давлатие, ки бо масъалаҳои мониторинг машғуланд, фармоиш дода мешавад ва аз тарафи ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ ва ташкилотҳои ҷамеаи шаҳрвандӣ гузаронида мешавад. Тадбирҳои баланд бардоштани неруи дохилӣ оид ба гузаронидани ва истифодаи маълумотҳое, ки хангоми тадқиқотҳо ба даст омаданд андешида мешаванд, аз ҷумла дар сатҳи мақомотҳои давлатӣ ва ҳам дар сатҳи ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ ва ширкатҳои машваратӣ. Натиҷаҳои чунин тадқиқотҳо, хангоми гузаронидани арзёбии татбиқи Барнома ба инобат гирифта мешаванд ва ба ҳисоботҳои солонаи тадбиқи барномави дохил карда мешаванд.

Низоми ҷамъоварии маълумот тарзе ба роҳ монда мешавад, ки талаботи алоқамандии пуррагии маълумоте, ки барои қабули қарорҳои идоракунии зарур аст, бо сарфакорӣ дар истифодаи захираҳои давлатие, ки барои гирифтани ин маълумот сарф мегарданд, таъмин гардад. Инчунин ба устувории ҷамъоварии маълумот, ба низоми мониторинг ворид намудани танҳо чунин индикаторҳо ва усулҳои пайгириё, ки барои пешбурди онҳо дар давраи дарозмуддат захираҳои дохилии давлат кифоя хоҳанд буд, диққат дода мешавад.

Нақши марказиро дар низоми ҷамъоварии маълумот Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (АОМО) мебозад, ки ҷамъоварӣ, таҳлил ва пешниҳоди саривактӣ ҳаҷми асосии маълумотро аз рӯи ҳамаи индикаторҳо таъмин менамояд. Бо дастгирии ташкилотҳои байналмилалӣ чиҳати таҳкими неруи мақомоти омор, аз ҷумла дар минтақаҳо, барои ба даст овардани маълумоти объективӣ, саҳеҳ ва саривактӣ дар бораи рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар чораҳо андешида мешаванд.

Манбаи дигари муҳими маълумот барои мониторинг (махсусан оид ба индикаторҳои захираҳо ва боздеҳ) вазорату идораҳо мебошанд, ки ба ҳамаи иштирокчиёни раванди татбиқи Барнома оид ба фаъолияти худ ва вазъият дар соҳаи салоҳияташон маълумот пешкаш менамоянд.

Таҳлили маълумоти дар рафти МваА БМР 2016-2020 ҷамъоваришуда аз тарафи ҳамаи мақомоти марказии иҷроия, ки барои иҷрои БМР 2016-2020 масъул мебошанд, аз рӯи соҳаҳои салоҳияташон таҳти ҳамохангсозии ВРИС гузаронида мешавад. Барои гузаронидани таҳлил ва таҳияи пешниҳодҳо оид ба татбиқи сиёсати давлатӣ беш аз пеш мутахассисони ташкилотҳои давлатӣ, ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ, намояндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ ҷалб карда мешаванд.

Натиҷаҳои МваА дар шакли ҳисоботҳои солона оид ба рафти иҷрои БМР 2016-2020 омода карда мешаванд. Ҳисоботҳои мазкур бояд дар муҳлатҳои пешниҳод шаванд, ки истифодаи пурраи иттилооти дар онҳо дарҷгардида хангоми ворид намудани тағйироту иловаҳо ба раванди иҷрои Барнома имконпазир гардад.

Паҳн намудани иттилоот оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбӣ тавассути гузаронидани маърақаҳои иттилоотӣ, нашри васеи ҳисоботи ниҳой, ҳисоботҳои соҳавӣ/минтақавӣ оид ба ҷараёни татбиқи Барнома, ташкили муҳокимаҳои ҷамъиятӣ, ки иттилооти пурраро роҷеъ ба маълумоти мониторинг ва натиҷаҳои арзёбии БМР

2016-2020, аз ҷумла маълумоти мониторинг, ки аз ҷониби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ гирифта шудаанд, амалӣ карда мешавад. Ба таъмини алоқаи мутақобила бо тамоми ҷонибҳои дахлдор бо мақсади такмил додани сиёсат ва механизмҳои татбиқи Барнома таваҷҷуҳ зоҳир карда мешавад.

Мақоми кории Котиботи ШМР дар баҳши МваА бо вазифаҳои асосии зерин ба зиммаи ВРИС воғузур карда мешавад:

- қонунан муқаррар намудани мақоми ҳуқуқии БМР 2016-2020;
- равандҳои МваА дар ҳамаи сатҳҳои идорақунӣ;
- таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар баҳши МваА;
- натиҷаҳои ҳамгироӣ МваА дар миқёси пурраи БМР 2016-2020;
- омода намудани ҳисоботҳои солона оид ба татбиқи БМР 2016-2020;
- омода намудани пешниҳодҳо дар Шӯрои миллии рушд чихати ворид намудани тағйирот дар матритсаи амалҳо барои солҳои минбаъдаи иҷроии БМР 2016-2020;
- ҳамоҳанг соختани амалҳои иштирокчиёни боқимондаи НМваА;
- муколама бо шарикони рушд;
- паҳн намудани иттилоот оид ба ҷараён ва натиҷаҳои мониторинг ва арзёбӣ.

Масъулият барои фаъолият оид ба МваА самтҳои соҳавии Барнома ба сохторҳои махсус ваколатдоршуда (шӯъбаҳо/мутахассисон оид ба МваА, шӯъбаҳои таҳлили иттилоотӣ ё мақомоти/мутахассисони ваколатдори дигар) дар ҳар яке аз вазорату идораҳои соҳавӣ ва мақомоти ҳудудии идорақунии давлатӣ воғузур карда мешавад. Ин мақомоти ваколатдор қорхоро дар самти ҷамъоварии иттилоот ҳамоҳанг сохта, натиҷаҳои дар баҳшҳои дахлдор ҳамгирошудаи мониторинги татбиқи Барномаро дар асоси маълумоти идоравӣ ва маълумоти Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар алоқамандӣ бо маълумот оид ба иҷроии буҷети давлатӣ, аз ҷумла Барномаи давлатии сармоягузориҳо, грантҳо, кумаки техникӣ ва сохтмони асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маълумоти тадқиқотҳои мустақил (дар сурати мавҷуд буданашон), ки аз ҷониби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ гузаронида шудаанд, манзур менамоянд.

Парлумон (Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олӣ) барои гузаронидани МваА БМР 2016-2020 ҷалб карда мешавад. Намоёндагони он ба ШМР дохил мешавад.

Нақши мақомоти иҷроия маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар низоми МваА (бо фаъолияти ҳамоҳангсози Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон) дар ташкили ҷамъоварии маълумот доир ба иҷроии барномаҳои давлатии дар ҳудуди онҳо амалишаванда, таҳлили рафти иҷроии Барнома дар минтақаҳои ва дар асоси ин таҳлилҳо омода намудани пешниҳодҳо вобаста ба такмили механизми иҷроии Барномаҳо ба амал иборат хоҳад буд. Барои ин мақомоти маҳаллии ҳокимияти иҷроия мунтазам муколама ва муҳокимаи натиҷаҳои мониторингро, ки ба минтақаи онҳо марбут аст, бо вазорату идораҳои дахлдор, иттиҳодҳои маҳаллӣ ва ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ меғузаронанд.

Иштироки **ҷомеаи шаҳрвандӣ** дар раванди МваА-и Барнома васеъ ва гуногун хоҳад буд. Намоёндагони ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳайати ШМР ва гурӯҳҳои кории соҳавӣ ба сифати қоршиносон ва намоёндагони гурӯҳҳои манфиатдори аҳоли шомил мешаванд. Дар раванди мониторинг нақши муҳимро созмонҳои маҳаллӣ хоҳанд бозид, ки бояд маълумотро дар хусуси он, ки рафти иҷроии Барнома аҳоли чӣ гуна эҳсос мекунад ва қадом мушкилот дар сатҳи маҳаллӣ таваҷҷуҳи махсусро тақозо менамояд, пешниҳод намоянд.

Низоми ҳисоботдиҳӣ оид ба натиҷаҳои татбиқи Барнома ба тариқи зайл ба роҳ монда мешавад:

- мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҳисоботи ҷамъбастиро дар бораи фаъолият оид ба татбиқи Барнома дар минтақаҳои худ ба Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳисоботҳои соҳавиро ба вазоратҳои соҳавии марбута пешниҳод менамоянд;

- мониторинги лоихаҳои дар доираи Барномаи давлатии сармоягузориҳо, грантҳо, кумаки техникӣ ва сохтмони асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқшаванда ҳамзамон дар Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ ва вазоратҳои соҳавӣ гузаронида мешавад;
- вазорату идораҳои соҳавӣ тамоми маълумоти дар доираи бахши худ воридшавандаро ҷамъбаст намуда, ҳисоботи ҷамъбастиро ба ВРИС, ки дар он тамоми маълумот оид ба татбиқи БМР 2016-2020 ҷамъ оварда мешавад, пешниҳод менамоянд;
- тартиб ва шакли пешниҳоди ҳисобот аз ҷониби ҳамаи иштирокчиёни раванди МваА, ки такрор шудани пешниҳоди маълумотро истисно мекунад, мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор муайян карда мешавад.

МваА БМР 2016-2020 ягона буда, мавҷудияти сохторҳои ҷудогонаи мониторинг ва такрор шудани кӯшишҳо оид ба ҷамъоварии маълумот истисно менамояд. МваА бо дарназардошти манфиатҳои ҳамаи иштирокчиёни раванди татбиқи Барнома таҳия мегардад. Фаъолият оид ба мониторинги лоихаҳо, ки бо дастгирии созмонҳои байналмилалӣ–донорҳо амалӣ мегарданд, ба низоми умумии мониторинг ҳамроҳ мешавад, ки ин самаранокии воситаҳои барои мониторинг истифодашавандаро баланд бардошта, имкон медиҳад, ки низоми МваА кишвар мустаҳкам карда шавад.

Ҷиҳати таҳким бахшидани иқтисодии тамоми иштирокчиёни раванди МваА кӯшиши зиёд ба харҷ дода мешавад, ки ҳам ҷалби маблағҳои донории иловагӣ барои ин мақсадҳо ва ҳам зиёд намудани ҳаҷми захираҳои давлатии барои эҳтиёҷоти мониторинг равонашавандаро дар бар мегирад. Маблағгузориҳои низоми МваА ба андозаи зарурӣ тавассути бучети давлатӣ амалӣ карда мешавад. Маблағҳои донорӣ ба сармоягузориҳои неруи инсонӣ ва ташкилии низоми МваА равона карда мешаванд. Кӯшишҳои донорон оид ба инкишофи неруи ҷомеаи шарҳравандӣ дар бахши мониторинг ва арзёбӣ дастгирӣ карда мешаванд.

Замимаҳо

Замимаи 1. Магритсаи амалиёт

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (хазор доллар ШМА)		Саршаммаи маблағгузорӣ		
						ҲҚТ	Шари-кон	ҲҚТ	БХ	
2. ТАҲҚИМИ НЕҶУИ ИНСТИТУТСИОНАЛИ										
2.1. Баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ										
2.1.1. Ташкили низоми идоракунии стратеги	2.1.1.1. Дар ҳама сатҳҳои идоракунии давлати низоми банақшагирии стратеги қорӣ карда шавад. 2.1.1.2. Механизми амалии идоракунии зиддибухронӣ қорӣ карда шавад. 2.1.1.3. Қараёни ташкили низоми ҳамоҳангсозии сиёсат, маҳлуд намудани вазифаҳо ва уҳдадорихо дар ҳама сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва ҳамкорихои самарабахши шарикони рушд ба итмом расонида шавад.	1. Таъсиси Гуруҳи қорӣ ё Комиссияи давлатӣ оид ба ислохоти низоми идоракунии давлатӣ бо назардошти муайян намудани уҳдадорихои вазифавию функционали онҳо 2. Таҳия ва қорӣ намудани барномаи омузишӣ ва бозомузӣ хизматчиёни давлатӣ оид ба ташхис, огоҳонӣ, суғурт кардани таъсир ва рафъи зухуроти бухронӣ	Низоми миллии рушд фаёлона қор мекунамд; Механизми идоракунии зиддибухронӣ фаёлоплат менамояд; Вазифаҳо оид ба қабул ва татбиқи қарорҳои стратеги тақсим шудаанд.	ДИП, ВРИС, ВМ, АҲД	-	2000,0	-	-	-	-
2.1.2. Таҳияи механизмҳо оид ба таъмин намудани шаффофияти фаёлопияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва маҳаллӣ	2.1.2.1. Технологихоӣ муосир ва инноватсионии фаёлопияти идоракунии қорӣ карда шавад ва шароит барои истифодаи самараноки захирахои иттилоотӣ дар фаёлопияти мақомоти идоракунии	1. Тақвияти вақолатҳои мақоми вақолатдор оид ба ҳамоҳанг сохтани фаёлопияти Шабакаи ягонаи ТИК (технологихоӣ иттилоотии коммуникатсионӣ) ва пешбурди ташаббусҳо вобаста ба қорӣ	Механизмҳои ҳамқории давлат, бизнес ва чомаи шаҳрвандӣ дар доираи низоми рушди милли таҳия гардида фаёлона амал мекунамд; Доир ба таъмини шаффоф будани	ДИП, ҲА, Вазорату идораҳои дахлдор	-	700,0	-	-	-	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон
	давлатӣ фароҳам оварда шавад	намудани низоми маълумотҳои кушода. 2. Таҳияи механизмҳои пурзӯр намудани назорати фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроияи давлатӣ аз ҷониби ҷомеа ва баланд бардоштани эътимоди шаҳрвандон. 3. Таҳлил ва мурағаб намудани паҳлӯҳои қавӣ ва заифи тадбирҳои оид ба таъмини шаффофи фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ бо мақсади ташкили низоми маълумотҳои кушода 4. Гузаронидани лоиҳаи таҷрибавӣ оид ба ҷорӣ намудани низоми “Маълумотҳои кушода”	фаъолияти мақомоти давлатии ҳокимияти иҷроияи заминаи меъёриву ҳуқуқӣ таҳияи шудааст, оид ба ҷорӣ намудани низоми “Маълумотҳои кушода” лоиҳаи таҷрибавӣ гузаронида мешавад.					
2.1.3. Баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ	2.1.3.1. Ташкили маҳзани ягонаи меъёрии ҳуқуқии пешниҳоди хизматрасониҳо 2.1.3.2. Таҳияи намудани тартиб (регламент) ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ 2.1.2.3. Автоматикунони пешниҳоди	1. Дар шақли таҷрибавӣ Фехристи автоматикунонидашудаи хизматрасониҳои давлатӣ ҷорӣ карда шавад. 2. Тартиб (регламент) ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ таҳия карда шавад 3. Меъёрҳои (критерияҳои) арзёбии	Фехристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ фаъолият менамояд; На кам аз 30% тамоми хизматрасониҳои давлатӣ мумкин аст тарикқи истифода аз технологияҳои иттилоотӣ пешниҳод шаванд	ДИП, ВА, ВМ	-	600,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон
	хизматрсониҳо	самаранокни фаъолияти мақомоти марказӣ ва маҳалли хокимиёти иҷроия тасдиқ карда шаванд						
2.1.4. Бо кадрҳо таъмин намудани иҷроиши самарабахши вазифаҳои давлатӣ ва амалӣ кардани кафолатҳои давлатии иқтимоӣ	2.1.4.1. Баланд бардоштани ҳолибияти хизмати давлатӣ ва таҳкими баргариёти рақобатнокии он ҳамчун корфармо нисбат ба бахши хусусӣ; 2.1.4.2. Ташкили низоми самарабахши тайёр кардани ва аз нав тайёр кардани кадрҳои идоракунӣ; 2.1.4.3. Баланд бардоштани нақши занон дар ҷараёни қабули қарорҳо дар мақомоти хокимиёти давлатии сатҳҳои Гуногун.	1. Сифати таҳассусии тайёр намудани хизматчиёни давлатӣ баланд бардошта шавад; Механизми махсуси идоракунии низоми музди меҳнат ва хавасмандкунии хизматчиёни давлатии баландихтисос ташкил ёфтааст; Тайёр намудани хизматчиёни давлатӣ дар тамоми самтҳои асосӣ, ки норасоии таҳассус ва малакаи хизматчиёни давлатӣ мавҷуд аст, гузаронида мешавад.	АХД, ВМ, ВМЕХ, ДИД			400,0		
2.1.5. Тақмили идоракунии худудио маъмури ва баланд бардоштани самаранокни кори мақомоти хокимиёти маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ	2.1.5.1. Тақсироти аниқи уҳдадорихои функционалӣ миёни сатҳҳои идоракунӣ ва ба онҳо тахвил додани салоҳиятҳои яхселаи молкият ва молиявӣ; 2.1.5.2. Таъмини мухторияти молиявии худидоракунии маҳаллӣ тибқи функсияҳои аз ҷониби онҳо иҷрошаванда	1. Барномаи ислоҳоти низоми идоракунии маҳаллӣ таҳия ва татбиқ карда шавад; 2. Меъёрҳои (критерияҳои) тақсироти маъмурию худудӣ ва муносибатҳои байни сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ муайян карда шавад	Вазифа ва ваколатҳои мақомоти хокимиёти маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ маҳлуд шудааст; Мухторияти молиявии худидоракунии маҳаллӣ тибқи вазифаҳои аз ҷониби онҳо иҷрошаванда таъмин гардида; Аҳоли бо	ҚРМ, ВМ	-	2000,0	-	-

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон БХ
		намудани шумораи занон ба вазифаҳои роҳбарӣ дар бахши хизмати давлатӣ таҳия карда шаванд. 3. Барномаи давлатии “Тарбия, интиҳоб ва ҷобачогузори кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занону духтарони қобилиятнок барои солҳои 2017-2022” таҳия, амали ва мониторингу арзёбӣ карда шаванд. 4. Маҳзани маълумот оид ба захираи кадрҳо барои хизмати давлатӣ бо назардошти намоёндогони баробари мардону занон мунтазам нав ва ҷурра карда шаванд				32,0		
ҲАМАГӢ:								
2.2. БЕҲТАР НАМУДАНИ МУҲИТИ СОҲИБКОРИ ВА ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРИ, РУШДИ ШАРИКИИ ДАВЛАТ ВА БАҲШИ ХУСУСИ								
2.2.1. Зиёд намудани ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ва рушди соҳибкорӣ дар соҳаҳои	2.2.1.1. Таъсири рейтингӣ миллии фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ дар буриши миллий ва минтақавӣ	2.1.1. Заминаи иттилоотӣ низоми арзёбии рейтингӣ фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ чорӣ карда шаванд	2.1.1.1. Низоми ягонаи арзёбии радбадҳои фазои сармоягузори ва соҳибкории сатҳи миллий ташкил шуд.	КДСИАД, Бахши хусусӣ	UNDP DFID ва диг.	500,0		500,0
афзалиятҳои иқтисодӣ	2.2.1.2. Муқаммал намудани низоми “Равзанаи ягона” оид ба кор бо сармоягузори	2.2.1. Тадқиқоти аналитикӣ оид ба муқаммал намудани расмиёти фаъолияти “Равзанаи ягона” оид ба кор бо сармоягузори	2.2.1.1. Ҳисобот оид ба гузаронидаи тадқиқоти расмиёти фаъолияти “Равзанаи ягона” оид ба кор бо сармоягузори омода	КДСИАД, АСИТ	UNDP	10,0		10,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон БХ
		сармоягузoron гузаронида шавад. 2.2.2. Нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаи тадқиқот таҳия ва татбиқ карда шавад	карда шуд 2.2.1. Нақшаи чорабиниҳо аз рӯи натиҷаи тадқиқот амалӣ карда шуд	ВМ, ВРИС, ВСАН, КА, ХГ		10,0	10,0	
		2.2.3. Интернет-портали иттилотии ягонаи бисёрзабонаи доимо нававанда барои сармоягузoron ташкил дода шавад	2.2.3.1. Интернет-портали ягона барои сармоягузoron ташкил шуд ва доимо нав мешавад	КДСИАД, АСИТ, ВМ, ВРИС, ВСАН, КА, ХГ	UNDP	100,0	100,0	
	2.3. Фаъолнамони мавқегирии Тоҷикистон дар бизнес-чомеаи байналмилалӣ	2.3.1. Мунтазам бизнес-форумҳои доираҳои тиҷорату саноати Тоҷикистон ва мамлакатҳои хориҷӣ гузаронида шавад, чорабиниҳои расмии иқтисодию инвестиционӣ, бизнес-форумҳо, роуд-шоу, семинарҳо, конференсияҳо ва намоишгоҳҳо ташкил карда шаванд. Амалӣ намудани Нақшаи чорабиниҳои ҳукумат оид ба беҳдошти нишондиҳандаҳои Тоҷикистон аз 3 майи соли 2014, №300 дар ҳисоботи “Пешбурди бизнеси гуруҳи WB” идома дода шавад.	2.3.1.1. Миқдори меморандумҳо, созишномаҳо ва қарордодҳои ба тасвибрасида дар қараёни бизнес-форумҳои байналмилалӣ барпошаванда зиёд шуд. 2.3.1.2. Ҳамкориҳо бо шарикони рушд вобаста ба фазои сармоягузорӣ таҳким дода шуд 2.3.1.3. Мавқеи Тоҷикистон дар рейтингҳои “Пешбурди бизнес” аз рӯи индикатори “Ҳифзи сармоягузoron” бех карда шуд	КДСИАД, ВРИС, ВКХ, ВМ, ВСАН, КА, ГКЗ, КСА, ХГ	WB, IFC	150,0	50,0	100,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон
	2.4. Тақмил додани асосҳои ҳуқуқии пешбурди сиёсати давлатии сармоягузори	2.4.1. Гуруҳи корӣ оид ба тақмили асосҳои ҳуқуқии пешбурди сиёсати сармоягузори таъсис дода шавад; 2.4.1.2. Таҳлили сифатноки фазои сармоягузори гузаронида шавад 2.4.1.3. Нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаи таҳлили сифатноки фазои сармоягузори тахия ва амалӣ карда шавад 2.4.1.4 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи сармоягузори” бо назардошти воқеиятҳои нави иқтисодӣ тақмил дода шавад. 2.4.1.5. Расмиёти танзими фаъолияти соҳибкорон ва сармоягузoron содда карда шавад	2.4.1.1. Ҳаҷми ҷалби сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ дар соҳаҳои асосии иқтисодиёт зиёд гардид 2.4.1.2.1. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки расмиёти танзимро содда мегардонанд, тахия ва қабул шуданд	КДСИАД, ВРИС, ВМ ВСАН	IFC, DFID, EBRD, ADB	40,0	40,0	
	2.5. Мусоидат ба беҳтар намудани муқоламаи давлат ва бахши хусусӣ	2.5.1. Мониторинги мунтазами амали намудани Шӯрои машваратӣ оид ба беҳтар кардани фазои сармоягузори гузаронида шавад 2.5.2. Фаъолияти самарабахши Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии бахши хусусӣ дар назди	2.5.1.1. Қарорҳои Шӯрои машваратӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузори дар назди Президенти ҶТ, шӯроҳои дахлдор дар минтақаҳо ва Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии бахши хусусӣ дар назди КДСИАД иҷро	КДСИАД, ВРИС, МФ НК МПТ ТС				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон БХ
2.2.2. Бехтар намудани фазои сармоязузорӣ ва соҳибкорӣ дар соҳаҳои саноат	2.1. Мукаммал намудани фазои сармоязузорӣ ва соҳибкорӣ дар саноати коркарди маъдан	Кумитаи давлатии сармоязузорӣ ва идораи амволи давлатӣ таъмин карда шавад. 2.1.1. Лоихаи нави Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи каъри замин” бо назардошти воқеиятҳои нави иқтисодӣ таҳия карда шавад	шуданд. 2.1.1.1. Қонуни нав “Дар бораи истифодаи каъри замин” таҳия ва қабул шуд.	КДСИАД, ВРИС, ВМ, КА, ВСАН, ХГ КДЗ		20,0	20,0	
	2.2 Таҳияи низоми (механизми) дастгирии соҳибкории истеҳсоли ва инкишофи саноат дар бахши коркарди ашёи ватанӣ	2.2.1. Тартиби пешниҳоди субсидияҳои давлатӣ ва қарзҳои имтиёзнок таҳия карда шавад	2.2.1.1. Ҳаҷми субсидияҳо ва қарзҳои имтиёзнок ба сохторҳои соҳибкорӣ дар бахши коркарди ашёи ватанӣ зӣёд шуд	КДСИАД, ВРИС, ВМ, КА		20,0	20,0	
	2.3. Таҳияи шарҳи соҳавӣ (White paper) барои чалби сармоязузорӣ ба бахшҳои афзалиятнок	2.3.1. Методология омода намудани шарҳи соҳаҳо дар бахшҳои афзалиятнок таҳия ва қабул карда шавад 2.3.2. Шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои чалби сармоя ба бахшҳои афзалиятнок омода карда шавад	2.3.1.1. Шумораи шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои чалби сармоя ба бахшҳои афзалиятнок зӣёд шуд	КДСИАД, ВСАН, ВРИС, ВА	ADB	10,0	10,0	
2.2.3. Беҳдошти фазои сармоязузорӣ ва соҳибкорӣ дар комплекси агросаноатӣ ва рушди агро-бизнес	3.1. Тадқиқ ва дастгирии намудани имкониятҳои сармоязузорӣ дар заңчираи арзиши иловаи агробизнес	3.1.1. Тадқиқот оид ба бехтар намудани фазои сармоязузорӣ дар бахши аграрӣ, рушди бизнеси аграрӣ дар Тоҷикистон бо мақсади ошкор намудани имкониятҳои нави сармоязузорӣ дар	3.1.1.1. Тадқиқот оид ба бехтар намудани фазои сармоязузорӣ дар бахши аграрӣ ва рушди бизнеси аграрӣ дар Тоҷикистон гузаронида шуд 3.1.2.1. нақшаи чорабиниҳо оид ба	КДСИАД, ВРИС, МС	GIZ, EBRD, Oxfam, ADB	10,0	10,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		занҷираи арзиши иловаи агробизнес дар Тоҷикистон гузаронида шавад. 3.1.2. Нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаҳои тадқиқот омода ва амалӣ карда шаванд 3.1.3. Шарҳи соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоя ба агробизнеси Тоҷикистон ва ба бизнес-форумҳо ва дигар чорабиниҳои байналмилалӣ пешниҳод намудани онҳо омода карда шаванд	натиҷаи тадқиқот оид ба ошкор намудани имкониятҳои сармоягузори дар занҷираи арзиши иловаи агробизнес дар Тоҷикистон таҳия ва амалӣ гардид						
	3.2 Ҳавасмангардонии сармоягузори дар бахши коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, мусоидати технологӣ ва маркетингӣ	3.2.1. Барномаи баланд бардоштани иқтисодии истеҳсоли корхонаҳо оид ба коркарди маҳсулоти кишоварзӣ таҳия карда шавад	3.2.1.1. Ҳаҷми сармоягузориҳо ба комплекси агросаноатӣ афзуд	КДСИАД, ВСАН, ВРИС, МС	GIZ, EBRD, Oxfam, ADB	10,0	10,0		10,0
	3.3. Ташкили дастрасӣ ба маблағгузори тавассути хатҳои қарзидхонӣ кутохмуддат ва дарозмуддат барои рушди агробизнес	3.3.1. Тартиби маблағгузориҳо тавассути хатҳои қарзидхонӣ кутохмуддат ва дарозмуддат таҳия карда шаванд	3.3.1.1. Ҳаҷми маблағгузориҳо тавассути хатҳои кутохмуддат ва дарозмуддат зиёд шуд	КДСИАД, ВРИС, ВМ, БМ		20,0	20,0		20,0
	3.4 Ошкор ва чорӣ намудани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои	3.4.1. Гуруҳи корӣ барои гузаронидани тадқиқот оид ба ошкор намудани	3.4.1.1. Ҳаҷми расонидани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои	КДСИАД, ВРИС, ВК		10,0	10,0		10,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
	кишоварзӣ (идоракунӣ хоҷагиҳои (фермерӣ), деҳқонӣ, кумаки техникӣ, пешбурди инноватсия)	хизматрасониҳои нав дар соҳаҳои кишоварзӣ, тахия ва амалӣ намудани нақшаи чорабиниҳо оид ба ошкор намудани хизматрасониҳои нав дар соҳаҳои кишоварзӣ таъсис дода шаванд	кишоварзӣ зиёд шуд					
2.2.4. Бехтар намудани фазаи сармоягузори ва соҳибкорӣ дар бахшҳои суғуртакунӣ ва сайёҳӣ	4.1. Фароҳам овардани шароити мусонд барои ҷалби сармоягузориҳо ва рушди соҳибкорӣ дар бахшҳои сайёҳӣ	4.1.1. Арзёбии иҷроиши Нақшаи чорабиниҳои ҲҚТ вобаста ба беҳдошти фазаи сармоягузори дар бахшҳои сайёҳӣ аз 3 майи соли 2014, №301 гузаронида шаванд 4.1.2. Чорабиниҳои иҷронашудаи нақшаи мазкур оид ба нагичаҳои тадқиқот лурра татбиқ карда шаванд 4.1.3. Шарҳи соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоягузориҳо чихати рушди сайёҳӣ дар Тоҷикистон ва пешниҳоди он дар бизнес-форумҳо ва дигар чорабиниҳои байналмилалӣ тахия карда шаванд	4.1.1.1. Миқёси ҷалби сармоягузориҳо барои рушди сайёҳӣ зиёд гардид 4.1.1.2. Соҳибкории хурду миёна дар бахши сайёҳӣ инкишоф ёфт 4.1.1.3. Ҳиссаи бахши сайёҳӣ дар ММД афзониш ёфт	КДСИАД, КҚВС, ВРИС, ВКХО, ВҚДО, ҲГ	ADB	50,0	50,0	
	4.2. Либерализатсияи (озод намудани) бахши суғурта, васеъ кардани самт ва бехтар намудани сифати	4.2.1. Арзёбии таъмини иҷрои Нақшаи чорабиниҳои ҲҚТ вобаста ба беҳдошти фазаи сармоягузори ва	4.2.1.1. Қонун “Дар бораи фаъолияти сармоягузори” қабул гардид, қонунҳо барои намудҳои алоҳидаи	ВМ, ВРИС, БМТ, КДСИАД	WB	30,0	30,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон
	хизматрасоаниҳои пешниҳодшаванда.	соҳибкорӣ дар баҳши суғуртакунӣ аз 31 декабри соли 2014, №788 гузаронида шаванд. 4.2.2. Чорабиниҳои иҷронамудаи Нақшаи зикргардида пурра татбиқ карда шаванд.	суғуртакунӣ таҳия ва қабул шуданд; 4.2.1.2. Ширкатҳои хусусии суғуртакунӣ хизматрасоаниҳои хатмии суғуртакуниро пешниҳод менамоянд 4.2.1.3. Самтҳои хизматрасоаниҳои суғуртакунӣ васеъ гардид ва сифати пешниҳоди онҳо баланд шуд 4.2.1.4. Ҳиссаи баҳши суғуртакунӣ дар ММД афзуд					
2.2.5. Баланд бардоштани нерӯи инфрасохтори беҳдошти фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ	5.1. Бо назардошти таҷрибаи ҷаҳонӣ ташкил додани Феҳристи электронии гарави моликияти манкул	5.1.1. Феҳристи электронии гарави моликияти манкул таҳия ва ғайб гардад 5.1.2. Тағйироту иловаҳо ба қонун “Дар бораи моликияти манкул”, Кодекси граждани ва дигар санадҳои қонунгузори дахлдор таҳия карда шаванд	5.1.1.1. Феҳристи электронии гарави моликияти манкул таҳия карда шуд 5.1.1.2. Тағйироту иловаҳо ба қонун “Дар бораи моликияти манкул”, Кодекси граждани ва дигар санадҳои қонунгузори дахлдор таҳия карда шуданд	КДСИАД, ВРИС, ВМ, БМТ, АОМО	WB, IFC	150,0	50,0	100,0
	5.2. Рушди ҳамоҳангсозии соҳави минтақавии кумаки беруна, аз ҷумла дар асоси Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна	5.2.1. Механизми беҳтар намудани самт ва ҷалби кумаки беруна барои эҳтиёҷоти соҳаҳо ва минтақаҳо дар асоси истифода аз Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна таҳия карда шаванд	5.2.1.1. Ҳамоҳангсозии кумаки берунаи соҳавӣ ва минтақавӣ инкишоф ёфт	КДСИАД, ВРИС, КРМ	DFID, ADB	50,0		50,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
	5.3. Баланд бардоштани самаранокии татбиқи лоиҳаҳои сармоягузори	5.3.1. Барномаи самарабахши татбиқ ва мониторинги лоиҳаҳои сармоягузори давлатӣ таҳия карда шавад	5.3.1.1. Миқдор ва маблағи татбиқи лоиҳаҳои сармоягузори давлатӣ зиёд шуданд	КДСИАД, ВМ, ВРИС		20,0	20,0	
2.2.6. Тақмил додани сиёсати давлатӣ оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкории истеҳсолӣ	6.1. Содда намудани танзими соҳибкорӣ дар бахши иҷозатномадҳӣ	6.1.1. Санадҳои қонунгузори ҚТ, ки содагардонии иҷозатномадихиро барои соҳибкориро танзим менамояд таҳия карда шаванд 6.1.2. Истифодаи Қонуни ҚТ “Дар бораи сачиши фаволияти субъектҳои соҳибкорӣ” таъмин ва санадҳои зерқонун ба қонуни мазкур таҳия ва татбиқ карда шаванд. 6.1.3. Мониторинги мунтазами татбиқи қонунгузори, ки фаволияти сармоягузори дар бахши истеҳсолот танзим мекунад, гузаронида шавад	6.1.1.1. Санадҳои дахлдори қонунгузори дар бахши иҷозатномадихӣ қабул шуданд 6.1.1.2. Қонуни ҚТ “Дар бораи санҷишҳои фаволияти субъектҳои соҳибкорӣ” қабул шуд, санадҳои зерқонун оид ба қонуни мазкур таҳия ва қабул гардиданд	КДСИАД, ВРИС, ВА, КА	DFID, ADB	30,0	30,0	
	6.2. Мукаммал намудани ҳамоҳангсозии барномаҳои амалишаванда оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ	6.2.1. Тартиби ҳамоҳангсозии барномаҳои иҷрошаванда оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ таҳия ва тасдиқ карда шавад. 6.3.1. Тағйиротҳои дахлдор дар Кодекси	6.2.1.1. Самаранокии татбиқи барномаи инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ баланд гардид 6.3.1.1. Фаволияти субъектҳои соҳибкорӣ	КДСИАД, ВРИС, ВА, КА	DFID, ADB	40,0	40,0	
	6.3. Баргараф кардани монеаҳои инкишофи			КДСИАД, ВА,	DFID, ADB	60,0	60,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон
	савдои байналмилалӣ барои соҳибкорӣ хурду миёна, бо назардошти масъалаҳои танзими гумрукӣ	гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба баргараф намудани монеаҳои инкишофи савдои байналмилалӣ барои соҳибкорӣ хурду миёна ворид карда шаванд	мутобиқи меъёр ва қоидаҳои бозори байналмилалӣ мол, қор ва хизматрсониҳо ташкил гардид	ВРИС, КА, ХГ				
	6.4. Таъбиқи пай дар пайи сиёсати кам қардани мушкилоти пешбурди бизнес	6.4.1. Ҳисоботдиҳии мақомоти муайяни давлати ҳама сатҳҳо оид ба андешидани тадбирҳо ҷиҳати зохир намудани эътино (реагирование) вобаста ба муруҷиати соҳторҳои соҳибкорӣ нисбат ба фишорҳои вазнини маъмурий ба бизнес	6.4.1.1. Шумораи муруҷиати шаҳрвандон оид ба фишорҳои номағлуб ва гарон ба бизнес кам карда шуд.	КДСИАД, ВА, ВРИС, КА, ХГ	WB, IFC	100,0	100,0	
2.2.7. Дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки инкишофи соҳибкорӣ дар минтақаҳо	7.1. Ташкили самараноки дастгирӣ ва инкишофи соҳибкорӣ дар ҳудуди минтақаҳо	7.1.1. Давраи дуҷум ва сеюми Барномаи давлатии дастгирии соҳибкорӣ барои солҳои 2012-2020 тағбиқ карда шаванд	7.1.1.1. Санадҳои меъриии ҳуқуқии дахлдор таҳия ва тақмил дода шуданд	КДСИАД, ВА, ВРИС, КА, ХГ	IFC, DFID, ADB	400,0	400,0	
	7.2. Дастгирии давлатии рушди истеҳсолоти воридотивазкунанда ва ба содирот нигаронидашуда	7.2.1. Тавсияҳои Форуми аввалини иқтисодии сармоязузории Душанбе 2014 дар мавзӯи “Соҳибкорӣ-муҳаррики иқтисодиёт” аз 15 октябри соли 2014 тағбиқ карда шаванд	7.2.1.1. Самтҳои афзалиятноки рушди соҳибкорӣ муайян гардида ва ҳаҷми дастгириҳои давлатӣ эъён шуд а) тадбирҳои барномавӣ оид ба дастгирии давлатӣ нисбати инкишофи истеҳсолоти	КДСИАД, ВА, ВМ, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	500,0	500,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
			воридотивазкунанда ва ба содирот нигаронидашуда андешида шуданд					
	7.3. Ташақкул додани ташкилотҳои инфрасохторӣ дар ҳудудҳои таъсисдодашуда	7.3.1. Консепсияи рушди ташкилотҳои инфрасохторӣ дар ҳудудҳои таъсисдодашуда таҳия ва тағбиқ карда шаванд	7.3.1.1. Ташкилотҳои инфрасохторӣ фаъл ва васеъ гаштани фаъолияти соҳибкориро дар ҳудудҳои таъсисдодашуда таъмин намуданд	КДСИАД, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	100,0	100,0	
	7.4. Таъмини дастгирии давлатии соҳибкории инноватсионӣ, бунёди технопаркҳо, бизнес-инкубаторҳо ва ғ.	7.4.1. Конференсияҳо, семинарҳо ва тренингҳои байналмилалӣ минтақавӣ, ки ба рушди соҳибкории инноватсионӣ бахшида мешаванд, мунтазам гузаронида шаванд	7.4.1.1. Санадҳои меъриии ҳуқуқӣ таҳия ва мукаммал шуданд, барои рушди соҳибкории инноватсионӣ шароитҳо фароҳам оварда шуд	КДСИАД, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	300,0	300,0	
	7.5. Таъсиси марказҳои аналитикӣ-иттилоотӣ ва машваратӣ (бизнес-инкубаторҳо)	7.5.1. Асосҳои институционалӣ барои ташкили самараноки фаъолияти марказҳои таҳия карда шаванд	7.5.1.1. Шумораи марказҳои иттилоотӣ таҳлилӣ ва машваратӣ афзуд	КДСИАД, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	200,0	200,0	
2.2.8. Ташаққули низомии институционалӣ дастгирии соҳибкорӣ бо	8.1. Ташаққули низомии иттилоотӣ оид ба дастгирии соҳибкорӣ, бахусус соҳибкории занон ва	8.1.1. Ҳамоҳангсозии сиёсат ва барнома барои дастгирии соҳибкории занон дар доираи фаъолияти	8.1.1.1. Матрицаи амалиёти барнома оид ба дастгирии соҳибкории занон дар Тоҷикистон таҳия	КДСИАД, КҚЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women,	150,0	150,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
назардошти соҳибкории занон	Ҳамоҳангсозии барнома барои дастгирии соҳибкорӣ аз тарфи занон	Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии соҳибкории занон бехтар карда шавад. 8.1.2. Тадқиқоти комплексӣ оид ба таққоти пахлуҳои гендерии рушди соҳибкорӣ гузаронида шавад. 8.1.3. Таҳлили омори гендерии соҳибкорӣ гузаронида шавад ва бо назардошти талаботҳои байналмилалӣ барои тақмили он тавсияҳо таҳия карда шаванд.	гардида, мунтазам нав карда мешавад. 8.1.1.2 Ҳисоботи аналитикӣ оид ба натиҷаи тадқиқоти пахлуҳои гендерии муҳити соҳибкорӣ бо назардошти тавсияҳо оид ба дастгирии соҳибкории занон таҳия карда шуд. 8.1.1.3. Омори гендерии соҳибкорӣ муқаммал ва гузаронида мешавад.	Oxfam	Oxfam			
	8.2. Таъмини дастрасии соҳибкорон, аз ҷумла занони соҳибкор ба малакаю дониш (баланд бардоштани бархӯрдорӣ)	8.2.1. Шабакаи васеи марказҳои маълумоти тоҷирӣ (бизнес) тавассути бунёди бизнес-инкубаторҳои ҳудудно соҳавӣ бо назардошти талаботи соҳибкорон аз ҳисоби мардону занон дар ҳамкорӣ бо бизнес ассотсиатсияҳо ва дигар шарикон таъсис дода шавад. 8.2.2. Барои тавсеаи шабакаҳои умумӣ ва бизнес ассотсиатсияҳо дар асоси истифодаи механизми фармоиши иҷтимоӣ мусоидат карда шавад. 8.2.3. Таҳлили меъёрҳои	8.2.1.1. Дар ҳар як минтақа на кам аз 2 адад бизнес инкубатори ҳудудно соҳавӣ бо назардошти талаботи соҳибкорон аз ҳисоби мардону занон таъсис шуд. 8.2.1.2. Дар ҳар як минтақа дар бизнес инкубаторҳо на кам аз 200 зан ва 200 мард меомӯзанд 8.2.1.3. Дар ҳар як минтақа на кам аз 1 адад бизнес-ассотсиатсия дар асоси истифодаи фармоиши иҷтимоӣ таъсис карда шуд. 8.2.1.4. Таҳлили	КДСИАД, ККЗО, ВМАО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	950,0	950,0	
				КДСИАД, ККЗО, ВМАО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0	200,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
		танзимкунанда оид ба Бизнес инкубаторҳо гузаронида шавад ва пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани муҳити ҳуқуқӣ таҳия карда шаванд.	танзимкунандаи меъёрҳо оид ба Бизнес инкубаторҳо гузаронида шуд ва пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани муҳити ҳуқуқӣ таҳия карда шуданд.					
	8.2.4. Дастурамал оид ба мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии инкишофи соҳибкорӣ барои Гуруҳи қорӣ оид ба инкишофи соҳибкории занони назди ҚДСИАД таҳия карда шавад.	8.2.1.5. Дастурамал оид ба гузаронидани мониторинг ва арзёбии инкишофи соҳибкорӣ занон ва барои Гуруҳи қорӣ оид ба рушди соҳибкории занони назди ҚДСИАД мавҷуд аст.	КДСИАД, ВМ, ҚҚЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	8,0	8,0		
	8.2.5. Семинарҳо, тренингоҳо вобаста ба асосҳои конунгузорӣ ва меъёрӣ, андозбандӣ ва дигар масъалаҳои муҳим доир ба рушди соҳибкорӣ дар шарикӣ бо баҳши хусусӣ гузаронида шавад.	8.2.1.6. Дар ҳар як минтақа на кам аз 800 занон ва 800 мардони соҳибкор (дар ВМКБ на кам аз 200 занон ва 200 мардон) омӯзонид шуданд.	КДСИАД, ВМ, КА, ҚҚЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	500,0	500,0		
	8.2.6. Мизҳои мудаваар, бизнес форумҳо оид ба чорабиниҳои, ки барои пешбурди соҳибкории занон ниғаронида шудаанд, гузаронида шаванд ва рӯнамои қорҳои иҷрошуда аз ҷониби Гуруҳи қорӣ таҳия ва пешниҳод карда шавад.	8.2.1.7. Ҳамасола дар доираи Гуруҳи қорӣ маъракаҳои миллий оид ба соҳибкории занон амалӣ гаштанд. 8.2.1.8. Ҳамасола маводҳои иттилоотӣ бо назардошти хусусиятҳои хоси соҳибкории занон ба теъдоди на кам 500	КДСИАД, ҚҚЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0	200,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
		8.2.7. Маводҳо оид ба маълумотҳои методично иттилоотӣ бо назардошти хусусиятҳои хоси (бахш, шакл ва ғайра) барои рушди фаъолияти соҳибқори занон таҳия ва паҳн карда шаванд.	нусха паҳн карда шуданд.					
	8.3. Дастгирии занон дар соҳаи кишоварзӣ ва хунармандӣ.	8.3.1. Барномаи амалиёт оид ба таъмини дастрасии баробари занони деҳот ба захираҳои иқтисодӣ ва ворид намудани онҳо ба барномаю нақшаҳои соҳавӣ таҳия карда шаванд; 8.3.2. Занҷираи Арзиши илова миёни занони истеҳсолкунанда дар соҳаи кишоварзӣ инкишоф дода шаванд; 8.3.3.1. Савияи дониши ҳуқуқио иқтисодии занон дар деҳот баланд бардошта шаванд; 8.3.6.1. Занҷираи Арзиши изофа миёни занони хунарманд инкишоф дода шаванд; 8.3.7.1. Низомии миёнаравии (медиагсия) амалкунанда бо зикри истифодаи он аз ҷониби занон ва соҳибқори хурду миёна ташкил карда шаванд.	8.3.1.1. Шугли занон дар корҳои баландихтисос дар кишоварзӣ афзуд; 8.3.1.2. Коркарди маҳсулоти кишварзӣ афзоиш ёфт; 8.3.1.3. Духтарон бо касбҳои техникӣ омӯзонда шуданд; 8.3.1.6. Занҷираи Арзиши изофа миёни занони хунарманд инкишоф ёфт; 8.3.1.7. Қонун оид ба миёнаравӣ (медиагсия) таҳия шуд ва низомии амалкунандаи миёнаравӣ ташкил гардид; 8.3.1.8. Ҳуқуқшиносон ва дигар мутахассисон барои миёнаравӣ ҷиҳати ҳалли баҳсҳои тичоратӣ, алаҳхусус барои занон омӯзонда шуданд.	КДСИАД, КҚЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN- Women, Oxfam	325,0	325,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
	8.4. Устувор гардонидани нерӯи Гуруҳи корӣ онд ба дастгирии соҳибкории занон.	8.4.1. Таҷрибаи кишварҳои дигар дар самти дастгирии соҳибкории занон, барномаҳои бештар самаранок (барномаҳои молиявӣ ва ғайримолиявӣ) омӯхта шаванд.	8.4.1.1. Барои аъзоёни котиботи Гуруҳи корӣ ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи кишварҳо онд ба дастгирии соҳибкории занон сафарҳои омӯзишӣ ташкил карда мешаванд.	ҚДСИАД ҚКЗО, Котиботи Гуруҳи корӣ	EBRD, ADB, DFID, UN- Women, Oxfam	25,0	25,0	
	8.5. Тақвияти маблағгузориҳои давлатии соҳибкорӣ, бо назардошти соҳибкории занон.	8.5.1. Дурнамои фаъолнокии иқтисодии аҳоли бо назардошти хусусиятҳои хоси гендерии минтақаҳои алоҳида ва бахшҳои истеҳсолот, инчунин талаботҳо ба қарзгирӣ таҳия карда шаванд. 8.5.2. Дар доираи Фонди дастгирии соҳибкорӣ бо назардошти ҳиссаи занон дар байни соҳибкорон на кам аз 30% маблағҳо барои дастгирии соҳибкории занон равона карда шаванд. 8.5.3. Ҳаҷҳои қарздиҳӣ барои занони соҳибкор таҳия ва ҷорӣ карда шаванд. 8.5.4. Воситаҳои (инструмент) сармоягузори барои маблағгузори соҳибкории занон таҳия ва ҷорӣ шуданд.	8.5.1.1. Аз Фонди дастгирии соҳибкорӣ на кам аз 30% маблағҳо аз ҳаҷми умумии маблағҳо барои дастгирии соҳибкории занон ҷудо гардид. 8.5.1.2. Ҳаҷҳои қарздиҳӣ барои занони соҳибкор таҳия ва ҷорӣ гардиданд. 8.5.1.3. Воситаҳои (инструментҳои) сармоягузори барои маблағгузори соҳибкории занон таҳия ва ҷорӣ шуданд.	ҲҚТ, ҚДСИАД, ҚКЗО	EBRD, ADB, DFID, UN- Women, Oxfam	50,0	50,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
			8.6.1.1. Самаранокии истифодаи грантҳои Президентӣ барои рушди соҳибқории занон дар асоси мунтазам гузаронидани мониторингу арзёбӣ баланд бардошта шаванд.	ҲҚТ, ККЗО	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	1600,0	150,0	1450,0
		8.7.1. Тadbирҳои дастгирии давлатии ташилотҳои қарздиҳии моливии хурд, ки ба амалӣ намудани барномаҳои оид ба дастгирии занони соҳибқор аз ҳисоби гуруҳи осебпазир масъуланд, андешида шаванд.	8.7.1.1. Tadbирҳои ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии давлатии ташилотҳои қарздиҳии моливии хурд, ки ба амалӣ намудани барномаҳои оид ба дастгирии занони соҳибқор аз ҳисоби гуруҳи осебпазир масъуланд, андешида шаванд.	БМТ, КДСИАД	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0		200,0
2.2.9. Инкишофи ШДБХ ва дар ин замина баланд бардоштани самаранокии истифодаи маблағҳои бучети давлатӣ ва иҷроии фуқсияю вазифаҳои	9.1. Такмил додани заминаҳои қонунгузори ШДБХ дар асоси қабули таҷрибаи ҷаҳонии истифодаи усулу воситаҳои ШДБХ, ҷорӣ намудани шаклҳо ва механизмиҳои мукаммали ҳамкориҳои давлату	9.1.1. Барномаҳои рушди ШДБХ худудӣ ва соҳавӣ, ки ҳадафу вазифаҳоро барои инкишофи он дар назар доранд, таҳия карда шаванд.	9.1.1.1. Шумораи лоиҳаҳои хурду миёнаи ШДБХ, аз ҷумла барои самтҳои зерин: самаранокии энергетикӣ ва ҷароғонкунии мунитсиपालӣ ва ғайра, ки худтаъ-миншавиро ноил гаштанд, зиёд шуданд.	ДИП, КДСИАД, ВА				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон БХ	
давлатӣ.	бахши хусусӣ хангоми татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ. 9.2. Фароҳам овардани муҳити мусоид, аз ҷумла ташкили низоми аҳамиятноки дастгирӣ, ҳавасмандкунӣ ва кафолатҳо барои ҷалби захираҳои бахши хусусӣ дар татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ; 9.3. Ба роҳ мондани муколамаи давлат бо бахши хусусӣ миёни иштирокчиёни раванди ШДБХ барои мубодилаи ақидаҳо ва ташаққули муносибати ягона барои мушкилоти ШДБХ.	9.1.2. Заминаи меъёри хукукӣ дар бахши ШДБХ, аз ҷумла вобаста ба масъалаҳои ҳамкориҳои иштирокчиён ва ҳамгирии Қонуни ҚТ “Дар бораи консессияҳо” ва “Дар бораи шарикни давлат ва бахши хусусӣ” тақвими дода шавад. 9.1.3. Фаъолияти Корхонаҳои воҳиди давлатӣ аз рӯи мутобиқат ба принсипҳои иқтисодӣ бо заргонӣ таҳлил карда шавад; 9.1.4. Оид ба масъалаҳои ШДБХ форум ва мизҳои мударвар ташкил карда шавад. 9.1.5. Барои иштирокчиёни ШДБХ семинару тренинго, ҳамчунин маъраҳои иттилоотӣ барои ВАО оид ба механизмиҳои ШДБХ, оид ба шакл ва дар амал ҷорӣ намудани онҳо ва имкониятҳои самараи иҷтимоию иқтисодӣ ташкил ва гузаронидани шавад.	9.1.1.2. Шумораи барномаҳои худудӣ ва соҳавии рушди ШДБХ зиёд шуд; 9.1.3.1. Шумораи қарордодҳои оид ба ШДБХ зиёд шуд; 9.1.4.1. Шумораи татбиқи лоиҳаҳо оид ба ШДБХ зиёд шуд; 9.1.1.5. Ҳиссаи бахши хусусӣ дар ММД ва суръати афзоиши он зиёд гардид.	КҚЗО, ҚДСИАД, ВА	WB	17,5	17,5	20,0	20,0
				ҚДСИАД, ВА, ВРИС		40,0		27,0	27,0
				ҚДСИАД		27,0			
				ҚДСИАД		27,0		27,0	27,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		9.1.6. Шакл ва тартиби ба ҳисобгирии лойҳаҳои ШДБХ, ҳамчунин индикаторҳо ва низоми мониторинги лойҳаҳо таҳия карда шаванд.	9.1.6.1. Ҳаҷми сармоягузориҳои умумии ҷалбшуда зиёд гардид.	КДСИАД		20,0	20,0		
		9.1.7. Фонди рушди (таҳия ва ирсолӣ) лойҳаҳои ШДБХ, аз ҷумла аз ҳисоби дигар сарчашмаҳои ба қонунгузорӣ номуҳолиф таъсис дода шаванд.	9.1.7.1. Фонди рушди (таҳия ва ирсолӣ) лойҳаҳои ШДБХ таъсис дода шуд.	КДСИАД	WB, IFC	20,0	20,0		
		9.1.8. Тартиби расмиёт ва ҳуҷағгузорӣ оид ба ҷалби ширкатҳои амалиёти (сармоягузoron/оператор) ҷиҳати татбиқи лойҳаҳои ШДБХ таҳия карда шаванд.	Ширкатҳои амалиёти ҷиҳати тағбиқи лойҳаҳои ШДБХ ҷалб карда шуданд.	КДСИАД, ВА, ВРИС	WB, IFC	20,0	20,0		
		9.1.9. Сатҳи иттилоотнокӣ ва дарки принсипҳои ШДБХ, аз ҷумла дар байни муштариеи қавӣ ва шарикон (масалан, МИХД маҳаллӣ, ширкатҳои хусусӣ), ҳамчунин ВАО баланд бардошта шаванд.							
ҲАМАҲИ:							6899,5	381,5	6518,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори		Сарчашмаи маблағгузори	
						(хазор доллар ПМА)	ХҚТ	Шари-кон	БХ
ТАТБИҚИ НЕРУИ ЗАХИРАВИ ВА БАЛАНД БАРДОШТАНИ РАҚОБАТПАЗИРИИ ИҚТИСОДИЁТ									
3.1. САНОАТ									
3.1.1. Такмил додани механизмҳои танзимкунандаи бахш	3.1.1.1. Дар доираи меъёрҳои СУС такмил додани танзимкунандаи тарифи гумрукӣ, ки ба химояи молитехсолкунандагонӣ ватанӣ равона гардидааст,	Лоҳкаи Қонуни ҚТ оид ба ворид намудани тағйирот ба Кодекси гумрук вобаста ба дастгирии давлатии молитех-солкунандаи ватанӣ; ташкили шаронги одилонаи рақобати молҳои ватанӣ ва воридотӣ; химояи бозори дохилӣ аз қочоқ ва молҳои қалбаки.	Ҳаҷми маҳсулоти умумии соҳа ва холиш додани воридоти молҳои таъиноти саноатидошта афзоиш ёфт	МН, ВА, ВРИС, ТСП, МФ, ВСАН		40,0	40,0		
	3.1.1.2. Такмил додани сиёсати молиявӣ- қарзӣ барои таъмини соҳаҳои саноатӣ бо захираҳои қарзӣ бо шартӣ мусоид.	Таҳия ва қабул намудани қарорҳои Ҳукумати ҚТ оид ба: - механизми қарздиҳии (субсидирование) фонзҳои бонкӣ барои хариди таҳизоти нав ва ҳаҷми калони ашё; - тартиби пардохти хароҷотҳо чиҳати аз худкунии мавҷеи нави ҷойгиршавии қорхонаҳо дар доираи принципҳои ШДБХ; - зиёд намудани ҳаҷми маблағҳои Фонди дастгирии соҳибқорӣ ва паस्त кардани меъёри ОНҲО	Афзоиши шумораи қорхонаҳо ва ҳаҷми воситаҳои аз ҳисоби сарчашмаҳои нишондодашудаи бадастомада.	МН, ВА, ВРИС, БМТ, МФ, НК, ҚДСИАД, ВСАН		30,0	30,0		
	3.1.1.3. Такмил додани санадҳои меъёрии ҳуқуқии рушди	Таҳия ва қабул намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии	Ҳаҷми воридоти маҳсулоти таъиноти саноатидошта кам	МН, ВА, ВРИС,		60,0	60,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
	содирот ва воридотивазкунанда.	амалкунанда оид ба: - ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунгузории амалкунанда ва барномаҳои рушд; барномаҳои рушди содирот ва воридотивазкунанда; - ташкили институтҳои мусоидаткунандаи содирот, бо назардошти ташаққули шабакаҳои интиқоли мол дар ҳориҷа; - дастгирии иттилоотӣ – машаваратӣ ва маркетингӣ, таҳлил дар мусоидати пешрави содирот; - ислоҳоти сиёсати савдо ва содда намудани расмиёти содиротӣ- воридотӣ; - муносибати истихроҷи канданиҳои фонданоқро танзимкунанда.	шуда, ҳаҷми содироти маҳсулоти саноатӣ зиёд гардид	ВСАН				
	3.1.1.4. Сатҳи муҳофизат аз молдаҳои зарарноки кимиёвӣ баланд бардошта шавад	Қарорҳои ҲҚТ (Қонунҳо) дар бахши тасниф ва тамғабандии молдаҳои кимиёвӣ (ТТМК) дар асоси низоми байналмилалӣ ва тасдиқ намудани Стратегияи ҷорӣ кардани ТТМК қабул карда шавад.	Заминаҳои қонунгузорӣ мавриди амал қарор дода шуданд	МН, ВА, ВРИС, ВСАН		50,0	50,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Маъсулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон
3.1.2. Баланд бардоштани рақобатнокӣ маҳсулот	3.1.2.1. Гузаронидани модернизатсияи соҳаҳои саноат ва диверсификатсияи онҳо	Барномаи ягонаи рушди саноат таҳия ва қабул карда шавад. Маҷмуи тадбирҳо онд ба: -чалби воситаҳои молиявии фондҳои рушд; -рушди фондҳои венчурӣ, сармоягузориҳои дохилию хориҷи; - ташаккули рушди кластерҳо ва чори намудани усулҳои самараноки истифода ва безараргардонии партовҳо; -баланд бардоштани самаранокии ТИТК, ташкили технопаркҳо, бизнес инкубаторҳо, ва таҳияи лоиҳаҳои ШДБХ; - баланд бардоштани арзиши изофаи маҳсулот ва инкишофи асоссиёти соҳавӣ.	Ҳаҷми чалби сармоягузориҳо афзоиш ёфт Шумораи лоиҳаҳои инноватсионӣ ва лоиҳаҳои ШДБХ зиёд шуд	ВРИС, ВСАН, ҚДСИАД, ТСП, КА				
	3.1.2.2. Баланд бардоштани сифат ва имиҷи маҳсулоти саноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бозорҳои ҷаҳонӣ, ташаккул додани брендҳои саноатӣ	Дар корхонаҳо низомии стандартҳои байналмилалӣ сифат чорӣ карда шавад. Барои муаррифии молҳои истеҳсоли вағани дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ имкониятҳои истифодаи ТКИ (технологияҳои коммуникасионно	Шумораи корхонаҳо, ки стандартҳои байналмилалӣ сифатро истифода мекунанд зиёд шуд. Брендҳои шинохташавандаи миллӣ ташкил карда шуд.	МН, ВА, ВРИС, ВСАН, ҚДСИАД, АСМС				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
		итилоотӣ) истифода карда шаванд. Брендҳои миллии маҳсулот ва муаррифии онҳо, ки шиносоии молҳоро дар бозорҳои хориҷи аз руи таъғири “Истеҳсоли Тоҷикистон” таъмин менамояд, таҳия карда шаванд. Барои иштироки корхонаҳо дар намоишгоҳу ярмаркаҳои байналмилалӣ мусоидат карда шаванд. Сийёсати васеи воридотивазкунии молҳо ва зиёд намудани ҳаҷми содирот таҳия ва амалӣ карда шаванд.						
		Дар доираи татбиқи чунин тадбирҳо, объектҳои нави зерин бунёд ва инкишоф ёфтад:	Ба фаъолият оғоз карданд					
		1. ҚСП “Чунтай-Дангара-Текстил”	Даври пурраи коркарди пахта ба роҳ монда шуд			260000		260000
		2. ҚДММ «Адолат» н.Фарҳор				18000		18000
		3. ҚДММ «Бехрузи Мурод» н. Вахш				20000		20000
		4. ҚДММ «Евразия текстил» н. Дангара				30000		30000
		5. ҚДММ «Кока-Кола нушқиҳои Тоҷикистон» ш. Душанбе				70000		70000

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		6. ҚСП «Хуаксин Гаюр Суғд-семент» н. Б.Фафуров				100000			100000
		7. ҚСП «Чунгтсай Мохир семент» н. Ёвон				145000			145000
		8. ҚДММ «Ху Чан Гаюр индустриал» н. Ёвон (гипс и гипсокартон)				17800			17800
		9. ҚДММ «Точ Чайна 2013» ш. Ваҳдат (семент)				80000			80000
		10. ҚДММ «Пакрут» ш.Ваҳдат (тилло ва нукра)				32600			32600
		11. ҚДММ «Броатек Тоҷикистон майнинг инвестмент лимитед» ш.Панҷакен (кургошим ва мис)				2400			2400
		12. ҚДММ «Нукраформ» ш.Истиклол (нукра)				3800			3800
		13. ҚДММ «Дин Шин Хэ» ш. Қайроққум (нукра ва руҳ)				2700			2700
		14. ҚДММ «Ширкати кухии Тоҷикистону Хитой» ш. Қайроққум (комбинати металлургӣ)				214900			214900
		15. ҚШК «Тоҷик Азот» (ҚМ бо Хитой) ш. Сарбанд				140000			140000
		16. ҚВД «ТАЛКО» (кислотаи сулфат, криолит, алюминийи фтордор) н.Ёвон				126000			126000

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ХҚТ	Шари-кон БХ	
		Чамъ:				1263470	126270	1137200	
		Лоихаҳои сармоягузориҳои минтақавӣ, аз ҷумла:							
		Суғд				82560			
		Хатлон				401100			
		ВМКБ				12240			
		НТМ							
		Душанбе							
		Чамъ:				495900			
		Ҳамагӣ дар маҷмӯъ:				1759370			
3.2. БАҲШИ АГРАРӢ: БЕҲАТАРИИ ОЗУҚАВОРИ ВА ФАРОҲАМ ОВАРДАНИ ДАСТРАСИ БА ФИЗОИ ХУШСИФАТ									
3.2.1. Идома додани ислоҳоти самараноки баҳши кишоварзӣ бо мақсади рушди кишоварзии сердаромад	1.1. Такмил додани идоракунии баҳши кишоварзӣ	Тахия ва қабул намудани санадҳои меъриёи ҳуқуқӣ оид ба тақмил додани идоракунии баҳши кишоварзӣ ва сохтори идоракунии Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон	Гузариш ба низомии нави идоракунии кишоварзӣ	ВРИС, ВМ, ВКИШ, КДСИАД, АИҚТ		1250	200	1100	--
	1.2. Ба хоҷагиҳои бузург табдил додани хоҷагиҳои деҳқонӣ, таҳкими табакаи миёна ва рафъи нобаробарии гендерӣ дар соҳаи кишоварзӣ	Тахия ва қабули санадҳои меъриёи ҳуқуқии дар бораи дастгирии хоҷагиҳои миёна ва бузурги кишоварзӣ.	Афзун намудани ҳаҷми миёнаи хоҷагии фермерӣ, зиёд намудани табакаи миёнаи аҳолии ва паст намудани Нобаробарии гендерӣ дар деҳот;	ВРИС, ВК, ВМ, ҚҚЗО, АОМО		31500	1700	15800	---
		Ворид намудани қоршinosони гендерӣ ба ҳайъати гуруҳҳои қорӣ оид ба тахияи санадҳои мбёрни ҳуқуқӣ дар баҳши ислоҳоти кишоварзӣ;	Ба ҳайъати гуруҳҳои қорӣ оид ба тахияи нақшаҳои кишоварзӣ қоршinosони гендерӣ шомил ҳастанд	ВК, ВМ, ҚҚЗО					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори		Сарчашмаи маблағгузори	
						(хазор доллар ШМА)	ХҚТ	Шари-кон	БХ
		Гузaronидани таҳлили гендерии хочагии кишлоқ аз соли 2013 ва таҳияи тавсияҳо барои ислохоти соҳаи кишоварзӣ аз лиҳози гендерӣ хассос	Ҳисоботи таҳлилӣ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод мегардад. Ҳисоботи мазкур дар сомонии расмӣ Агентии омор ҷой дода мешавад.	АОМО, ВК, ВМ, КҚЗО		15,0		15,0	
	1.3. Тақмили механизми андозбандӣ ва таъмини дастрасии хочагҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ қарзӣ.	Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон, тақмили механизми қарздиҳии имтиёзнок ва дастгирии кишоварзӣ, таъсиси низоми суғуртавии бахши кишоварзӣ ва рушди кооперативҳои қарзӣ	Паст намудани сарбории андоз, зиёд намудани ҳаҷми қарзҳо, таъмини маблағгузорию устувор ва кохиш додани таваккалҳои дар истеҳсолоти кишоварзӣ	ВРИС, ВКИШ, ВМ, ҚДСИАД, КА		14300,9	350	8250,3	4800
3.2.2. Бехтар намудани инфрасохтор ва таъмини моддию техникӣ кишоварзӣ	2.1. Рушди инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ	Таҳияи барномаи рушди инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ, ташкили маркази иттилоотӣ-машваратии Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон	Ҳолати инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ бехтар карда шуд.	ВРИС, ВК, ВМ, ҚДСИАД		29001	9600,5	3500,4	12000,5
	2.2. Баланд бардоштани сағхи механизатсияи кишоварзӣ ва бехтар намудани дастрасӣ ба ирригатсия ва мелиоратсия	Таҳияи барномаи механизатсияи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, таъсис додани Шӯрои миллий оид ба идоракунӣ захираҳои об, таҳия ва қабули санади меъёрии ҳуқуқии дахлдор оид ба	Бехтар намудани таъминоти техникӣ соҳаи кишоварзӣ, кам намудани талафоти захираҳои об, зиёд шудани майдони заминҳои обёршаванда	ВРИС, ВҚТ, ВМ, ҚДСИАД, ВЭНЕ, АБЗО		866000,2	85100,6	454000,4	102000,5

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ХҚТ	Шари-кон БХ	
	барқарор намудани системаи ирригатсионӣ, азнавқунии фондҳои истеҳсолии хоҷагии об.	Таҳияи нақшаи солонаи чорабиниҳо оид ба дастгирии Маркази баланд бардоштани маҳорати касбии мутахассисони соҳаи кишоварзӣ ва ба инобат гирифтани масъалаи дастгирии маблағгузори он бо назардошти самтҳои рушди бахши кишоварзӣ ва баланд бардоштани маълумотнокии гендерӣ	Шумораи мутахассисоне, ки курсҳои тақмили ихтисос дар бахши кишоварзиро гузаштанд, зиёд шудааст	ВРИС, ВК, ВМ		1450,5	200,0	1350,4	----
		Гузaronидани чорабиниҳои васеи иттилоотӣ бо қалби занон оид ба фаҳмонда додани талаботи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ дар самти ислоҳоти соҳаи кишоварзӣ	Теъдоди занон дар чорабиниҳо на камтар аз 40 фоиз	ВК, ВМ КДИЗГ, КҚЗО		100,0		100,0	
3.2.3. Фазоиши маҷмӯӣ маҳсулоти кишоварзӣ бо мақсади баланд бардоштани сағхи беҳатарии	3.1. Самаранок истифода намудани захираҳои замин ва обӣ	Тақмил додани қонунгузорӣ: ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон, содда намудани меъёрҳои	Ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ ва пурмаҳсулӣ дар соҳаи чорводорӣ афзудааст, аз ҷумла 2-3 ҳосил дар як сол; -азҳудқунии заминҳои	ВРИС, ВКИШ, ВМ, КА, КДИЗ, АОМО		165001,2	1023,0	56001,0	72250,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
озуқаворӣ ва физии комили аҳолии кишвар		содиротӣ ва воридотӣ, таҳияи механизми самараноки мониторинг ва арзёбии захираҳои замин ва об. Таҳияи тадбирҳо оид ба маълумотнокии чамбъягӣ дар масъалаҳои ҳолати экологии захираҳои замин ва об ва таъмини татбиқи самараноки барномаҳои соҳавӣ	нав; -парвариши зироатҳои сердаромад ва ба содирот нигаронидашуда						
3.2. Рушди тухминарварӣ ва зотпарварӣ		Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бойгори», «Дар бораи чарогоҳҳо», «Дар бораи зотпарварӣ» ва ғайра, бо мақсади таъмини дастрасии хочагиҳо ба дарёфтчиқорвон хушзот ва тухмии хушсифат	Замини устувори зироатҳои кишоварзӣ ва зотпарварӣ ташкил карда шудааст	ВРИС, ВКИШ, ВМ, АИҚТ		119000,8	5700,2	7300,7	46900,9
3.3. Баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ		Таҳияи тадбирҳо оид ба таъмини талаботи хочагиҳо бо тухмии хушсифат, нӯриҳои минералӣ ва воситаҳои химиявии хифзи растани, дастрасии баробархуқуқи хочагиҳо ба оби ползӣ, риоят дигар тадбирҳои агротехникӣ, инчунин паст кардани талафот зимни ҷамоварӣ ва кашонидани ҳосил.	Баромади маҳсулот ба 1 га. маҳсулдиҳӣ аз 1 сар чорво зиёд шудааст	ВРИС, ВК, ВМ, АИҚТ		21000,8	3000,5	8500,2	9000,6

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори		Сарчашмаи маблағгузори	
						(хазор доллар ПИМА)	ХҚТ	Шари-кон	БХ
Ҷамъ:									
Лоиҳаҳои минтақавии сармоягузори дар баҳши аграрӣ, аз ҷумла:									
Сурд									
Хатлон									
ВМКБ									
НТМ									
Душанбе									
Ҷамъ:									
1070550,6									
2319056									

3.3. КОМПЛЕКСИ СУЗИШВОРИЮ ЭНЕРГЕТИКИ

3.3.1. Диверсификация маблағҳои энергетикӣ	3.3.1.1. Идомаи азхудкунии ва истифодаи самараноки иқтидорҳои гидроэнергетикӣ дар заминаи сохтмони НБО-ҳои нав ва таҷдиди НБО-ҳои мавҷуда ва МБГ бо риояи талаботҳои экологӣ	1. Татбиқи барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги НБОХ-и сохташуда 2. Сохтмонҳои нав ва таҷдиди НБО-ҳои мавҷуда 3. Бунёд намудани НБО "Роғун" 4. Бунёд намудани стансияҳои барқии хароратӣ 5. Оғози таъбиқномаи лойиҳаи CASA-1000	1. Ба кор андохтани иқтидорҳои нав, аз ҷумла: - ҚСҚ НБО "Роғун" - НБХ «Шуроб» - НБХ Фон-Ягноб - МБГ-2 Душанбе 2. Кам намудани норасоии нерӯи барқ /Талаботи қонешуда ба нерӯи барқ; 3. Истеҳсоли нерӯи гармӣ дар МБГ; ШЭ 4. Сохтмони истеҳсол ва истеъмоли интиқоли нерӯ (ТЭБ)	ВЭНЕ, ВРИС, КХМЗ, МДМИЛБ Э, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚСҚ НБО "Роғун", ШЭ «Помир Энержи»	Ширкати НОС, Номуайя Н, Эқсим Банк WB, EBRD, IDB, BCA, USAID, DFID	2867000	563060 2867000 300000 700000 309700 45000 110000 70000 79000 7500 39000	2867000	563060 2867000 300000 700000 309700 45000 110000 70000 79000 7500 39000	151550 42297	151550

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		назардошти НБО-ҳои иқтидорашон хурд ва миёна ЗИБ, ХИБ Суғд Хатлон ВМКБ			ADB	297113	42297		
		- Иншооти ХИБ-220 кВ ва ЗИБ дар МОИ-и Дангара НБО-и Қайроққум НБО-и Сарбанд НБО-и Норак ЗИБ Равшан ЗИБ Ордженикидзеобод ЗИБ «Промышленная» ХИБ-500 кВ Таҷлиди НБО-и Оқсу			KfW	71000 136000 350000 6347 1847 14370 15000 5500 79000 6000	71000 136 000 350000 6347 1847 1300 15000 5500 3950 6000	1064	
	3.3.1.2. Идомаи корҳо оид ба иқтишоф ва азхудкунии захираҳои сӯзишвории органикӣ, афзун намудани истихроҷи ангишт ва газтаъминкунии он дар заминаи таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки рушди истихроҷ ва коркарди ангишт	Таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки рушди истихроҷ ва коркарди ангишт	Ҳаҷми истихроҷи ангишт; Захираҳои муайяншуда ва тасдиқшудаи сӯзишвории органикӣ	ВСАН, ВРИС Саридораи геология		500	250	250	250
	3.3.1.3. Таъмини ҳавасмандсозии ба гардиши хочагӣ ҷалб намудани манбаъҳои барқароршавандаи энергия МБЭ (офтоб,	1. Бунёд намудани таҷхизотҳо дар заминаи МБЭ (ба ғайр аз гидроэнергетика) 2. Омода намудани лоиҳаи қарори	Ҳиссаи истеҳсоли энергия дар таҷхизотҳои МБЭ (ба ғайр аз НБО); Шумораи марказҳои таълими ва	ВЭНЕ, ВРИС		69430	17380	52050	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ХҚТ	Шари-кон БХ
	биогаз, бод) дар заминаи пешниҳоди қарзҳои имтиёзнокӣ соҳибқорӣ дар самти лонҷакашӣ, истеҳсол ва истифодаи таҷҳизотҳо дар асоси МБЭ, ташкил намудани марказҳои таълимӣ ва хизматрасонии ба истифодаи васеи МБЭ мусоидат кунанда	Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба тасдиқ намудани Тартиби гузаронидани экспертизаи давлатии лоиҳаҳои энергетикӣ ва барномаҳои соҳтмонии иншоотҳои азими энергетикӣ»	хизматрасонии бақайд-гирифташудаи ба истифодаи васеи МБЭ мусоидат-кунанда; Шумораи сохторҳои тиҷоратии бақайд-гирифташудаи шаклҳои гуногуни моликият дар бахши МБЭ; Маблағи умумии қарзҳои имтиёзнок барои рушди бизнес дар бахши МБЭ; Тағйиротҳои ба Кодекси Андоз ворид-кардашуда;	ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ВСАН	ADB	1. Ҷорӣ намудани системаи ҳисоби яқлухти интиқоли нерӯи барқ ва беҳдошти шабакаҳои интиқоли барқ 2. Кам намудани талафоти нерӯ дар вилояти Сӯғд 3. Тақвияти эътимоднокии таъминоти нерӯи барқ дар вилояти Сӯғд (Компенсаторҳо) 4. Кам намудани талафоти нерӯ	1) ADB 54000	2) EBRD 6498
	3.3.1.4. Таҳия ва татбиқ намудани барномаҳои мақсаднокии баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ соҳаҳои иқтисодӣ миллий ва бахшҳои он	1. Татбиқи лоиҳаҳои коҳиш додани талафоти нерӯи барқ, баланд бардоштани эътимоди таъмини барқ, муқаммалгардонии баҳисобириии истеҳсол ва истифодаи интиқолдиҳандагони нерӯи барқ	1. Кам шудани суръати талафоти нерӯ хангоми истеҳсол, интиқол ва истифодаи интиқолдиҳандагони нерӯ; 2. Нишондиҳандаи истифодаи интенсивии нерӯи барқ (таносуби ҳаҷми истифодаи нерӯи барқ ба ММД);	ХҚТ, АСМС, ВЭНЕ	EBRD			8)8056

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (хазор доллар ПИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шари-кон БХ	
		2. Қабули қарори ҲҚТ оид ба таъсиси институтҳои мусоидаткунандаи химояи бозори дохилӣ аз қабулқунандаҳои ғайрисамараноки маиши нерӯи барқ; 3. Қабули қарори ҲҚТ оид ба мунтазам гузаронидани аудити энергетикӣ, таҳия намудани шиносномаҳои энергетикӣ иншоотҳои нерӯистифодабарандаи банақшагирифташуда ва сохташаванда.		«Барқи Тоҷик» ВСАН, ҲҚТ, ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик» ВСАН, КМСҲҚТ, ВЭНЕ		дар Қургонтепа 5. Кам намудани талафоти нерӯ дар НТМ 6. Кам намудани талафоти нерӯ дар Туреунзода 7. Кам намудани талафоти нерӯ дар Кӯлоб 8. Таъбиқи лоиҳаҳо оид ба беҳтар намудани системаи таъминоти нерӯ дар вилояти Хатлон-40280	30000		
								52600	
									47000
									30240
									34720
									832224

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори		Сарчашмаи маблағгузори	
						(хазор доллар ШМА)	ХҚТ	Шари-кон	БХ
3.3.2. Ноил гаштан ба тағйиротҳои назаррасӣ миқдори ва сифати дар энергетикаи ватанӣ	3.3.2.1. Баланд намудани самаранокии менеҷменти энергетикӣ ва молиявии КСЭ аз ҳисоби гузаронидани сиёсати самарабахши кадрӣ, ки таҳия ва таъбиқи барномаҳои мақсадноки омода намудани мутахассисон ва баланд намудани таҳассуси онҳо, атестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менеҷерҳои ширкатҳои энергетикиро пешбинӣ менамояд, аз ҷумла роҳбарон	Амалӣ намудани сиёсати самарабахши кадрӣ, ки таҳия ва таъбиқи барномаҳои мақсадноки омода намудани мутахассисон ва баланд намудани таҳассуси онҳо, атестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менеҷерҳои ширкатҳои энергетикиро пешбинӣ менамояд, аз ҷумла роҳбарон	Бехтар намудани нагҷанокӣ қарорҳои дар бахши КСЭ қабулг-ардида; Кам намудани шумораи ҳолатҳои садамавӣ ва бехтар намудани эътимоднокии таъмини нерӯ; Шумораи мутахассисони роҳбарикунандаи корхонаҳои КСЭ, ки сертификати мутобикати сифати менеҷменти энергетикиро дастрас намудаанд	ВЭНЕ, ВРИС, ШСХК «Барқи Тоҷик»					
3.3.2.2. Ба анҷом расонидани таҷдидаи энергетикаи ватанӣ, оптимизатсияи низомии идоракунии ширкатҳо ва корхонаҳои энергетикӣ соҳаҳои сӯзишворӣ, дар кишвар ташкил намудани маркази ягонаи аналитикӣ КСЭ	3.3.2.2.1. Таъбиқи дигаргунӣ сохторӣ дар КСЭ, тағйир додани низомии идоракунии ширкатҳо ва корхонаҳои энергетикӣ соҳаҳои сӯзишворӣ 2. Таҳия ва оптимизатсияи тавозуни энергетикӣ ҚТ ва минтақаҳои он	1. Таъбиқи дигаргунӣ сохторӣ дар КСЭ, тағйир додани низомии идоракунии ширкатҳо ва корхонаҳои энергетикӣ соҳаҳои сӯзишворӣ 2. Таҳия ва оптимизатсияи тавозуни энергетикӣ ҚТ ва минтақаҳои он	Устувории молиявии корхонаҳои КСЭ. Афзоиши ҳиссаи КСЭ дар ташаккули бучети давлатӣ. Сохтори истеҳсоли нерӯ бо таҷизотҳои шаклҳои мухталифи моликият	ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСИАД					
3.3.2.3. Таҳия намудани заминаҳои меъриии ҳуқуқӣ ва барномаҳои пешбиникунандаи коммерсиализатсияи КСЭ ва диверсифи-катсияи шаклҳои	3.3.2.3.1. Таҳия намудани заминаҳои меъриии ҳуқуқӣ ва барномаҳои пешбиникунандаи коммерсиализатсияи КСЭ ва диверсифи-катсияи шаклҳои	1. Таҳрезии маҷмӯи тадбирҳо ҷиҳати дастгирии ҳамкориҳои давлат ва бахши хусусӣ дар КСЭ; 2. Таҳияи механизмҳои дастгирии тичорати	Шумораи лоҳаҳои энергетикӣ ШДБХ	ХҚТ, ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСИАД					

Афзалигтхо	Самтхон амалиёт	Чорабинихо	Индикаторхо	Масулон	Шарикон	Талаботи умумий ба маблагузори (хазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблагузори	
							ХЧТ	Шари-кон БХ
	моликият дар бахши энергетика, маҷмӯи тадбирхо чихати дастгирии шарикии давлат ва бахши хусусий (ШДБХ) дар КСЭ	хусусий дар КСЭ						
	3.3.2.4. Диверсификатсия намудани манбаъҳои маблагузори КСЭ дар асоси пешбурди ислохот дар зербахшҳои соҳавии КСЭ	Таҳияи низоми самараноки шаффофияти фаъолияти молиявӣ ҳоҷатдорӣ (ФМХ) ва хавасмандгардонии корхонаҳои КСЭ чихати таъмини фаъолнокии фаъолияти сармоягузори КСЭ аз хисоби манбаъҳои дохилӣ	Афзоиши ҳиссаи сармоягузориҳо ба иншоотҳои энергетикӣ аз хисоби манбаъҳои дохилӣ; Афзоиши дороиҳо (ликвидност) ва устувории молиявӣ корхонаҳои энергетикӣ	ХЧТ, ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСИАД				
	3.3.2.5. Таъмини афзоиши имкониятҳои КСЭ чихати ташаққулдихии бучети давлатӣ	1. Таҳия ва тағбики чорабинихо оид ба ноилшавӣ ба шаффофияти молиявӣ корхонаҳои КСЭ ва таъмини афзоиши имкониятҳои КСЭ чихати ташаққулдихии бучети давлатӣ; 2. Муҳайё намудани шаронт барои тағбики иқтисодии содироти электроэнергетика 3. Истифодаи методҳои дипломатияи энергетикӣ	Хизматрасонии саривақтии қарзҳои берунаӣ барои энергетика равонашуда; Тағйиротҳои прогрессивӣ дар сохтори КСЭ кишвар; Кам шудани ҳаҷми обҳои беҳуда аз НБО партофташаванда; Содироти қувваи барқ; Саҳми КСЭ дар хизматрасонии ВД	ВЭНЕ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСИАД, ВСАН, ВРИС, ВҚХО, ВМ		Бунёд намудани ХИБ-500 кВ, ки баромадани кишварро ба бозори беруна таъмин менамояд: 1) Тоҷикистон-Покистон 2) Тоҷикистон-Афғонистон-Эрон	175950 102750	
3.3.3. Хавасмандсозии рушди босуботи	3.3.3.1. Таъмини дастрасии тамоми истеъмолкунандагон	1. Механизмҳои ташаққул бозори машваратӣ, иттилоотӣ	Шумораи ширкатҳои бақайдгирифташуда, ки дар соҳаи баланд	ХЧТ, ВЭНЕ, ВСАН,		10,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (ҳазор доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузори	
							ҲҚТ	Шари-кон
превантиви соҳаҳои омехта ва инфрасохтори энергетикӣ	бо қувваи барқ новобаста аз гуруҳбандӣ, мансубияти минтақавии онҳо ва фахслҳои солӯ	ва хизматрасониҳои муҳандисӣ дар бахши азхудкунӣ ва истифодаи иқтисодии энергетикӣ кишвар ва технологияҳои пешқадами энергетикӣ таҳия карда шаванд. 2. Қарори ҲҚТ дар бораи тадбирҳои оид ба ҳавасмандгардонии баланд бардоштани самаранокии истифодаи нерӯ ва ҷорӣ намудани технологияҳои пешқадами сарфои нерӯ, ки энергияталабии маҳсулот ва хизматрасониҳоро таъмин менамояд, қабул карда шаванд	намудани самаранокии истифодаи нерӯ хизматрасонӣ менамоянд; Афзоиши талаботи қобилияти харидорӣ нерӯқабулунандаҳои сифати баланддошта ва технологияҳои пешқадами истифодаи самаранокии нерӯ; Меъёри сарфи нерӯ барои истеҳсоли маҳсулот ва хизматрасониҳо кам карда шуд; Ҳиссаи иқтисодӣ пинҳонӣ кам шуд ва суръати афзоиши ММД гардид; Афзоиши шумораи корхонаҳои истифодабарандаи технологияи самаранокии нерӯ.	ВРИС, МИЛБЭ, ШСХК «Барки Тоҷик» ҲҚТ, АСМС			ҲҚТ	БХ
	3.3.3.2. Таҳияи маҷмӯи чорабиниҳои оид ба баланд бардоштани қобилияти сармоягузори лонҳо, ташаббуси шахсонӣ ҳуқуқӣ ва воқеӣ дар бахши тичорати энергетикӣ	1. Гузаронидани мониторинги самаранокии истифодаи сармоягузори дар лонҳои татбиқшавандаи энергетикӣ	Соҳтори сармоягузориҳо ба иншооти энергетикӣ аз руи манбаъҳо; Шартҳои қарздиҳи ба иншоотҳои энергетикӣ; Шумораи лонҳои энергетикӣ, ки субсидияҳои имтиёзоид ба андозбандӣ гирифта; Афзоиши ҳаҷми ҷалби	ҲҚТ, ШСХК «Барки Тоҷик», ВЭНЕ, ВСАН, ВРИС, АОМО, МНМО, ВЭНЕ, ВСАН, ВРИС, ВМ,		10,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори		Сарчашмаи маблағгузори	
						Хазор доллар (ШМА)	ХҚТ	Шарикон	БХ
			сармоягузориҳо аз манбаъҳои дохилӣ.	КДСИАД, БМТ					
	3.3.3.3. Баланд бардоштани беҳатарии экологӣ рушди ҚСЭ	Қабули қарори ХҚТ оид ба тадбирҳои таъминкунандаи беҳатарии экологӣ иншоотҳои энергетикӣ	Партовҳои корхонаҳои ҚСЭ ба мухити атроф	ХҚТ, ВЭНЕ, ВСАН, ВРИС, КХМЗ, ШСХК «Барқи Тоҷик»		10,0			
Ҳамагӣ:						6850823	3015340	3834169	1314

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
3.4. НАҚЛИЁТ									
3.4.1. Инкишофи минбаъдаи коридорҳои нақлиёти	1.1. Ташаққули ва рушди коридорҳои транзитӣ ва таъмин намудани баромадан ба портиҳои баҳри	1.1.1.1. Сохтмони терминалҳои наздисарҳадӣ аз рӯи талаботҳои муосири байналмилалӣ 1.1.2.2. Харидорӣ намудани воситаҳои нақлиёт барои боркашонҳои байналмилалӣ 1.1.3.1. Барқарор намудани роҳҳои автомобилгард миёни вилояти Суғди Тоҷикистон ва вилоятҳои Ошу Беткенти Қирғизистон 1.1.4.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Қалъаи хумб - Рушон 1.1.5.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Қизилқалъа - Айвоч - сарҳади Афғонистон. 1.1.6.1. Сохтмони роҳи оҳани Тоҷикистон - Афғонистон - Туркменистон 1.1.7.1. Таҷдиди роҳи автомобилгарди Гулистон - Фарҳор - Панҷ - Дӯсти	1.1.1. Микдори терминалҳои сохташуда на кам аз 4 адад 1.1.2. Микдори воситаҳои автомобилҳои харидоришуда ба на кам аз 100 млн. доллари ИМА 105 км 135,2 км 140,8 км	ВНАҚ Корхонаю муассисаҳои нақлиётӣ ВНАҚ ВНАҚ ВНАҚ ВНАҚ ВНАҚ	WB ADB	15,0 5,5 150,0 300,0 51,1 238,0 39,8		150,0 300,0 51,1 238,0 39,8	БХ

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		1.1.8.1. Сохтмони роҳи оҳани Колхозобод - Панчи Поён - Қундуз.		ВНАҚ		90,0	90,0		
		1.1.9.1. Ҳамроҳ кардани роҳи мошингарди Тоҷикистону Покистон тариқи Афғонистон		ВНАҚ	ADB	215,0	215,0		
		1.1.10.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Колхозобод - Кубодиён- Шаҳритуз - Айваҷ -Мазори Шариф	135,4 км	ВНАҚ		67,7	67,7		
		1.1.11.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Восеъ – Ховалинг, Сайрон- Қарамик дар доираи лоиҳаи Рушди коридорҳои 3 ва 5-и ҲИМОМ (ЦАРЭС)	177,0 км (88,0 км+89,0 км)	ВНАҚ	ADB	89,0	89,0		
		ҲАМАГИ:				1261,1	1240,6	20,5	
	1.2.1. Бо мақсади зиёд намудани ҳаҷми бору мусофиркаши ба талаботҳои стандартҳои байналмилалии мутобик намудани иншоотҳои нақлиётӣ бо назардошти марказҳои логистикӣ	1.2.1.1. Бунёди марказҳои нақлиёти логистикӣ наздисарҳадӣ - (Панчи Поён, Турсунзода, Хучанд ва Хоруғ).	1.2.1. Шумораи марказҳо на кам аз 4 адад	ВНАҚ		47,5	47,5		
1.2.2.1. Сохтмони роҳи мошингарди Кӯлоб - Қалаихумб, мавзеи Кӯлоб - Шурообод		30,5 км	ВНАҚ		50,0	50,0			
1.2.3.1. Сохтмони роҳи мошингарди Кӯлоб - Қалаихумб, мавзеи Шкев - Қалъаихумб		26,0 км	ВНАҚ		47,0	47,0			
1.2.4.1. Лоиҳаи инвестиционӣ оид ба "Рушди комплекси нақлиёт ва			ВНАҚ		1,138	1,138			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузори			
							ҲҚТ	Шарикон	БХ	
		хизматрасони логистикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”								
		ҲАМАГӢ:				145,6	47,5	98,1		
		ҶАМЪ:				1406,7	47,5	1338,7	20,5	
3.4.2. Рушди инфрасохтори нақлиёт	2.1. Модернизатсияи тамоми намуи нақлиёт	2.1.1.1. Навуни ва рушди парҳои чамбияти нақлиёти ш.Душанбе	2.1.1. Микдори техникаҳои ҷойгиршуда.	МИХД ш.Душанбе Корхонаю муассисаҳои нақлиётӣ		12,9				
		2.1.2.1. Бунёди парки троллейбус, шабакаҳои кашии ва зеристгоҳҳо дар шаҳри Қӯлоб, Қӯрғонтепа, Ваҳдат, Туреунзода, Ҳисор, шаҳраки Сомони ва ш.Сарбанд	2.1.2. Микдори лоиҳаҳои инноватсионии амалишуда	МИХД Шаҳру ноҳияҳо					44,0	44,0
		2.1.3.1. Модернизатсияи заминаи техникаҳои роҳи оҳан		ВНАҚ			117,4	117,4		
		2.1.4.1. Бунёди дидбонгоҳҳои мушоҳидавию диспетчерӣ дар фурудгоҳи байналмилалии ш. Душанбе		ВНАҚ			4,0	4,0		
		2.1.5.1. Хариди таҷизоти техника барои нигоҳ доштани роҳҳо дар вилояти Суғд, минтақаи Қӯлоби в.Ҳатлон, м.Рафт ва ВМКБ		ВНАҚ			40,0		-	40,0
		2.1.6.1. Бунёди фурудгоҳ дар ноҳияи Данғара		ВНАҚ			137,8			137,8

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2.1.7.1. Мучахаз намудани ҳадамоти тиббии ҚВД "Роҳи оҳани Тоҷикистон" бо таҷҳизотҳои нав		ҚВД "Роҳи оҳани Тоҷикистон"		0,5			
		ҲАМАГИ:				356,6	134,8		221,8
	2.2. Қам намудани хароҷотҳои нақлиёт.	2.2.2.1. Барқарорсозии 4 кулрук дар ш. Кӯлоб.	2.2.1. Зиёд намудани қобилияти гузаронандагии роҳҳо.	ВНАҚ	ЛСА	11,4		11,4	
		2.2.3.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Балчувон - Сари Хосор - Гулдара	2.2.2. Қам намудани хиссаи хароҷотҳои нақлиёт. (55,0 км)	ВНАҚ	Хитой		58,0		
		2.2.4.1. Сохтмони роҳи оҳани Ваҳдат-Қарамик		ВНАҚ			3200,0		3200,0
		2.2.5.1. Сохтмони кулруқи мошингард дар ш.Ваҳдат.		ВНАҚ			9,3		9,3
		2.2.6.1. Ба анҷом расонидани сохтмони роҳи оҳани Ваҳдат - Ёвон		ВНАҚ ҚВД "Роҳи оҳани Тоҷикистон"			180,0		180,0
		2.2.7.1. Сохтмони роҳи мошингарди даврии (қолцевой) ш.Душанбе (варианти Южный)		ВНАҚ			84,6		84,6
		2.2.8.1. Таҷдиди роҳи автомобилгарди Душанбе-Гурсунзода-сарҳади Ӯзбекистон, қитъаи ҳайкали А.Сино то дарвозаи Ғарбии ш.Душанбе (ҲИМОМ, коридор 3)		ВНАҚ		EBRD	90,0		90,0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2.2.9.1. Сохтмони пул дар маркази ноҳияи Ишқошим дар роҳи автомобилгарди Хоруғ-Қулма тавассути Ишқошим		ВНАҚ		4,8		4,8	
		2.2.10.1. Таҷдиду тармими роҳҳои дохилишаҳрии шаҳрҳои Қўргонтеппа ва Қўлоб		ВНАҚ		34,5		34,5	
		ҲАМАҒИ:				3672,6		3434,6	
	2.3. Таъмини алоқави нақлиётҳои ҳамасолаи байни шаҳрҳо ва ноҳияҳои кишвар.	2.3.1.1. Таҷдиду роҳи мошингарди Хучанд – Исфара	2.3.1. Масофа бо км. 86,4 км	ҲҚТ	WB	54,0	9,0	45,0	
2.3.2.1. Барқарорсозии роҳи автомобилгарди “Ғафоров-Булок-Пунгон-122км дар н.Ашти в.Сугд”		122,0 км	ВНАҚ		75,0			75,0	
2.3.3.1. Таҷдиду роҳи мошингарди Душанбе – Рудақӣ – Ёвон - А. Қомӣ - Сарбанд ва сохтмони кӯпуруки нав дар дарёи Ваҳш		107,0 км	ВНАҚ		50,4			50,4	
2.3.4.1. Сохтмони роҳи мошингарди Хоруғ – Роштқалъа – Туқузбулок		154,5 км	ВНАҚ		75,6			75,6	
2.3.5.1. Сохтмони роҳи мошингарди Ховалинг-Шугнов-Тавилдара		91,0 км	ВНАҚ		91,0			91,0	
2.3.6.1. Таҷдиду роҳи мошингарди Қурбоншарид – Темурмалик		31,8 км	ВНАҚ		24,0			24,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2.3.7.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Темурмалик - Кангурт	27,0 км	ВНАҚ		16,0		16,0	
		2.3.8.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Кангурт - Балчувон	23,0 км	ВНАҚ		14,5		14,5	
		2.3.9.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Балчувон - Ховалинг	20,4 км	ВНАҚ		19,5		19,5	
		2.3.10.1. Барқарорсозии роҳи мошингарди Душанбе – Қўрғонтеппа	94,0 км	ВНАҚ		215,9		215,9	
		2.3.11.1. Барқарорсозии роҳи мошингарди Қўрғонтеппа – Дангара – Қўлоб	167,4 км	ВНАҚ		155,1		155,1	
		2.3.12.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Душанбе – Ҳисор ба воситаи шаҳраки Айни	16,1 км	ВНАҚ		18,5		18,5	
		2.3.13.1. Таҷдиди роҳи автомобилгарди Бекобод-Хучанд-Конибодом-Исфара-сарҳади Қирғизистон, қитъаи Бекобод-Хучанд	45,0 км	ВНАҚ		38,0		38,0	
		2.3.14.1. Барқарорсозии роҳи автомобилгарди Гулистон-Восеъ	14,0 км	ВНАҚ		16,1		16,1	
		ҲАМАҶИ:				863,6	9,0	854,6	
	2.4. Самаранок истифода намудани инфрасохтори соҳаи нақлиёт.	2.4.1.1. Маблағҳои бучетие, ки барои нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди истифодаи умум зияд карда шаванд.		ВНАҚ		8,4	8,4		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2.4.2.1. Фурудгоҳи ш. Хучанд таҷдид ва мучаххаз гардонида шавад.		ВНАҚ	EBRD	7,2	4,2	3,0	
		2.4.3.1. Инфрасохтори фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе (сохтмони терминали боркшонӣ) беҳтар карда шавад.		ВНАҚ	ЈСА	19,6		19,6	
		2.4.4.1. Таҷизоти санҷиши техникӣ роҳҳо харидори карда шавад.		ВНАҚ	EBRD	5,0		5,0	
		2.4.5.1. Мутахассисони баҳши сохтмони роҳҳо омузонӣ карда шавад.		ВНАҚ	ЈСА	2,4		2,4	
		2.4.6.1. Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Кӯргонтепа таҷдид карда шавад.		ВНАҚ		57,5		57,5	
		2.4.7.1. Қулпуки Сартали ноҳияи Циргатол барқарор карда шавад.		ВНАҚ		1,5			1,5
		2.4.8.1. Роҳи автомобилгарди Фафуров - Овчи-Қалъача таҷдид карда шавад.	13,6 км	ВНАҚ		2,2			2,2
		2.4.9.1. Роҳи канорагузари шаҳраки Фарм дар ноҳияи Рашт бунёд карда шавад.	4,1 км	ВНАҚ		3,0			3,0
		2.4.10.1. Роҳи автомобилгарди Рӯшон - Басид - Савноб таҷдид карда шавад.	150 км	ВНАҚ		195,0		195,0	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузори (млн. долл. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузори		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2.4.11.1. Сохтмони барраж баъд аз куҷрукҳои роҳи оҳан аз болои дарёи Кофарниҳон дар шаҳри Ваҳдат		ВНАҚ		6,1			6,1
		ҲАМАГӢ:				304,9	12,6	282,5	12,8
		ҶАМЪИ УМУМИ:				6604,4	441,9	5910,4	255,1
		%				100,0	6,7	89,5	3,9

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони				
						Аз ҷумла:				
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд		
БХ										
3.5. БАҲШИ МОЛИЯӢ										
3.5.1. Кохиёбии осебпазирии баҳши молияӣ	3.5.1.1. Тақвият бахшидани иқтисодии танзимкунандаи БМТ	1. Зийд намудани сармояи БМТ ва мустаҳкам намудани базаи захираҳои он 2. Бехтар намудани низомии танзими меъёрҳои мақбул ва назорати маҷмӯӣ дар асоси арзёбии хавф дар муассисаҳои молияӣ, аз ҷумла: - таҳкими устувории молияӣ ва таҳкими назорати макропруденсиалӣ; - инкишоф додани малакаҳои кормандони оид ба истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, идоракунии хавфҳо ва моделсозӣ; - мустаҳкам намудани низомии мониторинги хавф; - таъмини гузариш ба низомии шинокундаи қурби аъсор; - татбиқи низомии нишондиҳандаҳои асосӣ, аз ҷумла стандартҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи пешгирӣ ва мубориза алайҳи баровардани даромадӣ бо роҳи ҷиноятӣ ба дастомада 3. Ҷорӣ намудани стандарти байналмилалӣ назорат (Кумитаи Базел оид ба назорати банкӣ - 2 ва 3. Ассотсиатсияи Байналмилалӣ мақомоти назорати суғурта, Ташиқоти байналмилалӣ комиссияи оид ба коғазҳои қиматнок).	Афзоиши сармоя ва захираҳои БМТ	Финансҳои танзимкунандаи БМТ васеъ гардид	ХҚТ, БМ, ҚСП “БФОМ”	IMF, DBC	3000	1000	2000	-
				БМТ	WB, IFC ва ТМХ	3.35	3.35	3.35		
				ҚСП “БФОМ”				0.067	0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони			
						Аз ҷумла:			
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд	
БХ									
		4. Таҳия ва қабули қарор ва дастурамали БМТ оид ба васеъ намудани фишангҳои танзимкунанда		БМТ		0.067		0.067	
		5. Таҳия ва қабул намудани барнома оид ба идомаи рушди бозори қоғазҳои қиматнок	Афзоиши ҳаҷми амалиёт дар бозори байнибонкӣ ва бозори қоғазҳои қиматнок	БМТ, ВМ, ҚСП “БФОМ”	WB, IFC ва диг.	0.067		0.067	
		6. Таъбиқи барномаи давлатии баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳолии	Барномаи давлатии дар бораи баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳолии таҳия ва қабул карда шуд	ҲҚТ, БМТ, ВМ	GIZ, WB, IFC ва диг.	12150	2000		10150
		7. Тақвият бахшидани зерсохторҳои БМТ барои устувории молиявӣ, аз ҷумла васеъ намудани ваколатҳои он				0.067		0.067	
		8. Дар сохтори БМТ таъсис додани воҳид оид ба назорати суғурта ва баҳши лизингӣ				0.067		0.067	
		9. Тақвият бахшидани воҳиди БМТ оид ба Ҳимояи ҳуқуқ ва Ҳимояи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ				0.067		0.067	
		10. Тақвият бахшидани воҳиди БМТ оид ба назорати бонкӣ барои риояи меъёрҳои пруденсиалӣ				0.067		0.067	
	3.5.1.2. Баланд бардоштани устувории ташкилотҳои молиявӣ, васеъ намудани рақобат ва либерализатсияи баҳши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба зиёд намудани сармоякунони ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла ҳавасмандгардонӣ муттаҳидсозии ҳамаи бахшҳои бозорҳои молиявӣ, ҳамроҳшавӣ ва азхудкунӣ	Афзоиши дорихо ва сармояи муассисаҳои молиявӣ	ҲҚТ		26500			26500

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
		2. Таҳия ва қабули қарори БМТ дар бораи гузариш ба стандартҳои байналмилалӣ Базел 2 ва 3					0.067	
		3. Таҳия ва қабули қарори ҲҚТ ва БМТ дар бораи чораҳои иловагии ҳалли мушкилоти қарзҳои безътимод аз ҳисоби дастгирии давлатӣ, аз ҷумла мусоидати мақомоти кудратӣ ва судӣ барои гирифтани гарав	Ҳиссаи қарзу коғазҳои киматнок дар ММД-и дар БВИ гузошташуда зидд гардидаст	ҲҚТ, БМТ, ВМ	WB, IFC ва диг.		0.067	
		4. Ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонун «Дар бораи БМТ» оид ба таҳкими ваколатҳои он бо мақсади муайян намудани талабот, аз ҷумла воҳиди идоракунии хавфҳо, мониторинг ва кам кардани хавфҳои ҳамаи муассисаҳои молиявӣ		ҲҚТ, БМТ, ВМ	WB, IFC ва диг. ТБМ		0.067	
		5. Содда намудани тартиби иҷозатномадҳӣ ва ворид шудани иштирокчиёни нав, аз ҷумла хоричиён ба бахши молиявии кишвар		БМТ, ВМ	WB, IFC ва диг.		0.067	
		6. Таҳия ва қабули барнома оид ба рушди шабакаи иштирокчиёни ғайримолиявӣ: терминалҳои пардохт, истифодаи пулҳои электронӣ, рушди шабакаҳои агентӣ ва нуқтаҳо оид ба хизматрасонии молиявӣ, ки шаффофияти натиҷаи фаъолияти молиявии ниҳодҳои молиявиро таъмин менамояд		ҲҚТ, БМТ, ВМ	WB, IFC ва GIZ		0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
БХ								
		7. Таҳия ва қабули маҷмӯи чорабиниҳо оид ба васеъ ҷорӣ намудани чараёни тичорати инноватсионӣ, тартиби муосири идоракунии фосилавии суратхисобҳои бонкӣ, аз ҷумла интернет-бонкинг ва воситаҳои мобилӣ ва кортҳои пардохт ва рушди базаи техникӣ ва инфрасохтори низомии пардохт ва ғайра		ҲҚТ, БМТ, ВМ	WB, IFC ва GIZ	0.067	0.067	
		8. Таҳия ва ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои дахлдор, санадҳои меъёрӣ оид ба таъмини гардиши қоғазҳои қиматноки корпоративӣ бо муҳлати пардохти аз 5 то 10, 20 ва 30 сол барои маблағгузори дарозмуҳлати БВИ		БМТ, ВМ, ҚСП “БФОМ”	WB, IFC	0.067	0.067	
	3.5.1.3. Таъсис додани асоси низомии сезинагии қарздиҳӣ	1. Амалӣ намудани тадбирҳо оид ба тақвият бахшидани иқтисодии молиявии бонкҳои амаликарда истода ва ташкилотҳои қарздиҳӣ, аз ҷумла аз сари нав баррасии ҳуҷжатҳои меъёрӣ ҳуқуқи муттаҳидсозӣ, ташаккули захираҳои суғуртавӣ ва ҳисобкунӣ бо назардошти даврияти иқтисодӣ.	Афзоиши ҳаҷми захираҳои молиявӣ, ки барои корхонаҳои БВИ дастрас мебошанд	ҲҚТ, ВМ		0.067	0.067	
		3. Қабули қарори Ҳукумат оид ба ҳавасмандгардонии рушди маблағгузорӣ ба сармоягузориҳои дарозмуҳлат ба БВИ (қарз ва қоғазҳои қиматноки корпоративӣ)				0.067	0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
		4. Таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба содданамони баромади корхонаҳои калони БВИ ба захираҳои беруна дар бозори ҷаҳонии молиявӣ					0.067	
		5. Таъсиси муассисаи давлатӣ оид ба сугуртаи амалиёти вориботино содиротӣ					0.067	
	3.5.1.4. Сарчашмаи маблағгузориҳои берунаи БВИ-ро тафриқа дода, нақши фоида дар худмаблағгузориҳои корхонаҳои БВИ тақвият ёбад	1. Оид ба рушди бозори дуноми қоғазҳои киматнок маҷмӯи тадбирҳо таҳия ва андешида шаванд	Микдори қоғазҳои киматноки корпоративӣ, ки аз расмиёти листингӣ гузаштаанд, зиёд гардид	ҲҚТ			0.067	
		2. Санади меъёрии ҳуқуқии ВМ оид ба фароҳам овардани шароит ҷиҳати ташкили листинги корхонаҳои БВИ дар биржаи қоғазҳои киматнок аз ҷониби Бонки миллии қабул карда шавад					0.067	
		3. Аз ҷониби Вазорати молия оид ба таъсиси феҳристи қоғазҳои киматноки устувори ба муомилот тавсияшаванда тадбирҳо таҳия ва андешида шаванд	Ҳаҷми қоғазҳои киматноки корпоративии аз ҷониби хонаводаҳо харидашуда зиёд шуд	БМТ			0.067	
		4. Шабакаи миёнаравҳои (брокерҳо) хариду фурӯши қоғазҳои киматноки корпоративӣ таъсис дода шаванд					0.067	
	3.5.1.5. Тақмили механизмҳои маблағгузори	1. Таҳия ва қабули Қарори ҲҚТ оид ба чорӣ намудани меъёрҳои нави маблағгузори бучетии корхонаҳои БВИ бо	Фонданокҳои корхонаҳои БВИ ва иқтисодии худмаблағгузори	ҲҚТ			0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони			
						Аз ҷумла:			
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд	
БХ									
	бучетии БВИ	мақсади камкуни ва барҳамдиҳии хавфҳои квазифискалӣ 2. Таҳия ва андешидани маҷӯи тадбирҳо оид ба зиёд намудани заминаи захиравии Фонди дастгирии соҳибкорӣ, аз ҷумла аз ҳисоби сармоягузориҳои хоричӣ, маблағҳои хонаводаҳо ва диаспораҳои хоричӣ 3. Таъсис додани Пойгоҳи ягонаи электронии маълумоти лоиҳаҳои пуриқтидори инвестисионии бо истифода аз принсипҳои ҳамкорӣ давлатию хусусӣ дар каламрави кишвар татбиқшаванда	онҳо баланд гардид Ҳаҷми маблағгузориҳои бучетии БВИ, аз ҷумла тавассути Фонди дастгирии соҳибкорӣ зиёд шуд						
3.5.2. Баланд бардоштани дастрасии захираҳои молиявӣ	3.5.2.1. Таҳкими нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ оид ба таҳия ва пешниҳоди хизматрасонҳои нави молиявӣ	1. Таҳия ва андешидани маҷӯи тадбирҳои пурзӯр намудани нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ, равона кардани тамоюли онҳо барои баҳисобгирии дархосту имкониятҳои истеъмолкунандагон, бо назардошти БВИ. 2. Таҳия ва андешидани маҷӯи тадбирҳои рушди шабакаи ширкатҳои машаваратӣ, аз ҷумла хоричӣ бо шумули ҳадамотҳои назди ассотсиатсияҳои соҳавӣ оид ба омӯзиши талабот ва таҳияи маҳсулотҳои нави молиявӣ	Нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ тақвият ёфт	БМТ		0.067	0.067		
						0.067	0.067	0.067	500

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони			
						Аз ҷумла:			
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд	
БХ									
		3. Таъсис додани Гуруҳи кории байнидоравӣ оид ба таҳия ва мутобиқгардонии маҳсулотҳои инноватсионии молиявӣ ба шароитҳои маҳаллии ҚТ.		БМТ		0.067		0.067	
		4. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои таъмини азхудкунӣ ва истифодаи васеи воситаҳои инноватсионии камунии хавфҳо (арзӣ, қарзӣ, амалиётӣ ва бозорӣ), бо назардошти сугурга ва ҳечкунонӣ аз ҳисоби истифодаи свопҳои асъорӣ, ҳосилаи воситаҳои молиявӣ, кафолатӣ (фондҳо, таҳизот ва ғайра)				0.067		0.067	
		5. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои ба таъмини васеъ кардани номгуӣ маҳсулотҳои анъанавии молиявии ташкилотҳои қарзӣ (депозитӣ, қарзӣ, маҳсулотҳои омехтавии қарзӣю депозитӣ ва ғайра) нигаронидашуда, бо назардошти механизмҳои ҳамгирии коҳиш додани хавфҳо				0.067		0.067	
	3.5.2.2. Мавод ва хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби ҷорӣ намудани намудҳои нав ва инноватсионии онҳо васеъ карда	1. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои ба таъмини рушди намудҳои қарздиҳии истеъмолий ва ипотекаӣ равонашуда, ҳамчун усули дастгириии рушди ББИ ва коҳиш додани хавфҳо				0.067		0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
	шавад	2. Васеъ кардани фазои хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби: - таъмини гуногунии қоғазҳои кимматнок, аз ҷумла қоғазҳои кимматноки корпоративӣ; - маҳсулотҳои нави лизингӣ (намудҳои оперативӣ, мутақобила ва дигар шаклҳои пешрафтаи он; - хизматрасониҳои нави суғуртавӣ (ҳатмӣ ва ихтиёрӣ) бо назардошти рушди суғуртакунии дарозмуддати ҳаёт; - ташаккули механизми трансмиссионии алоқамандии меъёрӣ бозамвил ва нархи маҳсулотҳои молиявӣ, бо шумули меъёри ниҳонии фонзӣ	Микдори пешниҳоди маводу хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби номгуӣ нави инноватсионии маҳсулотҳои молиявӣ зиёд гардид	0.067	0.067	0.067		
3.5.2.3. Таъмини низоми самараноки омодаасозӣ ва бозомӯзии мутахассисони тамоми гуруҳҳои баҳши молиявӣ	1. Таҳия намудани стандартҳои миллии маориф бо макседи баланд намудани сифати омодаасозии мутахассисон дар макотиби олии барои баҳши молиявӣ 2. Таҳия ва қабули мачмуи тадбирҳои тақвият бахшидани нерӯи марказҳои фаъолиятдоштаи таълимӣонд ба азнавтайёркунии мутахассисон 3. Таҳия ва чори намудани мачмуи чорабиниҳо оид ба фаъолияти самараноки	Шумораи мутахассисони тайёркардашуда ва бозомӯзонидашуда дар макотиби олии, марказҳо ё дигар сохторҳои таълимӣ афзуд. Нерӯи марказҳои таълимӣ мустақкам карда шуд.	ҲҚТ	0.067	0.067	0.067		
				БМТ			0.067	0.067

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
БХ								
		сиёсати кадрӣ, низоми ҳавасмандсозӣ, ротатсия ва азнавтэйёркунии кадрҳо дар ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла: - интиҳоб ва ҷобаҷогузори кадрҳои нав дар асоси озмун ба мансабҳои ҳоли, омодаسازی мақсадноки кадрҳо аз ҳисоби маблағҳои ташкилотҳо ва ғайра; - таъмини гузаронидани аттестатсияи даврагии (як маротиба дар 2 сол) кормандони ташкилотҳои молиявӣ, махсусан роҳбарони ташкилотҳои қарзӣ (дар заминаи БМТ), - ҷорӣ намудани механизми нишондиҳандаҳои асосии натиҷанокӣ кормандон.						
3.5.2.4. Тақвияти ҳамкорӣ бо муассисаҳои бонуфузи молиявӣ хориҷӣ дар соҳаи тайёр намудани кадрҳои соҳибхтисос барои баҳши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба мустаҳкам намудани алоқаи байни муассисаҳои молиявӣ ватанино хориҷӣ ва мактабҳои оқӣ. 2. Таъмини таҷрибаи амалии ба қор ҷалб намудани роҳбарон ва мутахассисони баландхтисоси хориҷӣ ба сифати мушовир ба муассисаҳои молиявӣ дар асоси шартнома ва ягон асоси	Зиёд шудани шумораи мутахассисони хориҷӣ ва роҳбарони хориҷӣ дар муассисаҳои молиявӣ ватанино	0.067	0.067				
		Қалби мутахассисони пешбар ва роҳбарон хориҷӣ дар ташкилотҳои баҳши молиявӣ дар асоси шартнома	БМТ				0.067	0.067

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
		дигар (СИМ – мушовир, дарсидӣ ва ғайра)	таҷриба шуда истодааст					
	3.5.2.5. Густариши ислохоти институционалӣ дар бахши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули тadbирҳо оид ба ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ипотека, муфлисшавӣ, суғурта, лизинг, ТМХ ва ғайра, аз ҷумла: - васеъ намудани имкониятҳои истифодаи ҳуқуқи истифодаи замин ба сифати гарав; - барои фаъол кардани муфлисшавии ташкилотҳои молиявӣ, ҳамроҳшавӣ ва дарёфти онҳо; - ҷорӣ намудани намууди нави суғурта, аз ҷумла ОСАГО, суғуртаи кишоварзӣ ва дигар намуодҳои суғуртаи ҳатмӣ; - оид ба рушди лизинги фаврӣ; - барои густариши рақобати одилона ва ғайра. - гирифтани рейтингӣ кредитии кишвар. 2. Таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи Барномаи давлатии баланд намудани саводнокии молиявии аҳолии.	Таҳия ва қабул гаштани тағйироту иловаҳо ба Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ипотека, муфлисшавӣ, суғурта, лизинг, ТМХ ва ғайра	ҲҚТ		0.335	0.335	
	3.5.2.6. Бехтар намудани заминаи ҳуқуқӣ ва меъёрӣ оид ба химояи ҳуқуқҳои истеъмолкунанда-	1. Таҳияи лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ворид тағйироту иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” дар хусуси	Барномаи давлатии баланд намудани саводнокии молиявии аҳолии таҳия ва татбиқ шуда истодааст. Шаффофияти ташкилотҳои қарзӣ баланд бардошта шуд.	БМТ, ВМ, ҚСП “БФОМ”	WB, IFC ва диг. ТМБ		3.35	3.35

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони				
						Аз ҷумла:				
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд		
БХ										
	Гони хизматрасониҳои молиявӣ	додани салоҳият ҷиҳати муайян намудани шаффофияти ташкилотҳои қарзӣ. 2. Таҳия ва қабули қарори БМТ ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба таъмини ошкор намудани маълумотҳо ва шаффофияти фаъолияти бонкҳою дигар ташкилотҳои молиявӣ, пурзӯр намудани тадбирҳо алайҳи муқовимат ва қонунигардонии даромадҳои ғайриқонуний. 3. Таҳия ва қабули тадбирҳо оиди дар сомонҳои БМТ ва Вазорати молия ҷойгир намудани феҳристи марказониданшудаи нигаҳдорӣ ва дастрасии ҳисоботи молиявии ташкилотҳои молиявии даҳлдор		ҲҚТ						
	3.5.2.7. Такмили сиёсати давлатии иктисодӣ (андоз, пулино қарзӣ, гумрук ва ғайра) бо мақсади ҳавасманд гардонидани ҷолибияти сармоягузори бахши молиявӣ 3.5.2.8. Таъмини шароитҳои	1. Таҳия ва қабули маҷмуи тадбирҳо оид ба ҷалби мблағҳои хонаводаҳои табақаи миёна ба дорихои молиявӣ, бо гирифтани даромад аз ҷойгиркунии амонатҳо ва коғазҳои қиматнок		БМТ, ВМ, ВА		0.067		0.067		
		1. Таҳия ва қабул намудани Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии					0.067		0.067	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
	Хуқуқӣ барои баланд бардоштани иқтисодии иттиҳодияҳои мавҷуддаи бахши молиявӣ (Ассотсиатсияи Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои маблағгузории хурди Тоҷикистон) ва таъсиси иттиҳодияҳои нави соҳавӣ	Тоҷикистон дар бораи васеъ намудани ваколатҳои иттиҳодияҳои дар бахши молиявӣ мавҷудда (Ассотсиатсияи Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои маблағгузории хурди Тоҷикистон) ва таъсиси иттиҳодияҳои нави соҳавӣ						
Ҳамагӣ:						43193.8	4000.0	2043.8
%						100,0	9,3	4,7
3.6. БАҲШИ ФАЪОЛИЯТИ БЕРУНИИ ҚИСДИ								
3.6.1. Рушди низоми миллии интихоби воридотивазкунанда ва ташкили асос барои рушди ба содиротнигаронидашуда	3.6.1.1. Такмил додани базаи меъёрӣ-хуқуқӣ рушди содирот ва воридотивазкунандаи интихоби	1. Ба қарори Ҳукумати ҚТ аз 2 марти соли 2013, № 93 «Дар бораи азод намудан аз ААИ ва бочҳои гумрукӣ озод намудани техника ва таҷҳизот ва қисмҳои эҳтиётӣ барои эҳтиёҷҳои истеҳсоли» тағйироту иловаҳо ворид карда шаванд. 2. Қабули Барномаи махсус оид ба мусоидат намудан ба содирот ва воридотивазкунанда дар	Маҳзани санадҳои меъёрӣ хуқуқӣ таъсис додашудааст	ВРИС, ВМАО, ВМ		10,0		
								37150.0
								86.0

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони						
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд	БХ			
		Чумхурии Тоҷикистон 3. Таҳия ва қабули Қонуни ҚТ «Дар бораи дастгирии содирот ва баланд бардоштани рақобатпазирии содирот» 4. Таҳияи барномаи рушди кластерҳои содироти 1. Таъсис додани банки мусоидати содиротӣ ва воридоткунандаи интихобӣ 2. Таъсис додани феҳристи содиркунандаҳо/воридкунандаҳо ва сармоязузорони Тоҷикистон 3. Ташкил намудани озмуни «Содироткунандаи беҳтарини Тоҷикистон». 1. Барраси намудани низоми тайёр ва бозомӯзӣ ва баланд бардоштани сатҳи таҳассуси кадрҳои, ки дар бахши иқтисодиёти хориҷӣ ва ҷорӣ намудани стандартҳои тайёр намудани бақалаврҳо ва магистрҳо аз рӯи ихтисоси «муносибатҳои иқтисодиёти хориҷӣ», ки амалан барои рушди содирот дар ҚТ равона гардидааст. 2. Ташкил намудани тренингиҳои мақсаднок барои соҳибкорони миёна ва хурд дар бахши иқтисодиёти хориҷӣ 3. Мусоидат намудан ба масъалаҳои ташкилӣ, техникӣ, маблағгузории ширкатҳо дар таҳия татбиқ	Низоми институтҳо таъсис додашудааст ва самаранок фаъолият мекунад.				10,0					
	3.6.1.2. Ташкили институтҳои ба содирот мусоидаткунанда							30,0				
								40,0				
								20,0				
	3.6.1.3. Тайёр							100,0				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
БХ								
	намудани мутахассисон барои инстиутҳои ба содирот ва воридотиваскунандаи интиқобӣ мусоидаткунанда	стратегияҳои содиротӣ, маркетингӣ, ки ба иқтисодиёти беруна равона гардидааст. 1. Таҳия ва паҳн намудани порталҳои иттилоотӣ, ки ба пешрафти савдо ва дастгирии иттилоотӣ машваратӣ мусоидаткунанда ва ба пешрафти маркетингӣ тахлили содироти маҳсулоти Тоҷикистон мусоидаткунанда. 2. Мусоидат намудан ба фаъолияти (goad-show) намоишгоҳҳо ва ярмаркаҳои маҳсулоти истеҳсолкунандагони ватанӣ, ки дар бозорҳои дохилӣ ва берунӣ пешниҳод мегардад. 3. Рушди низомӣ маҳсулоти миллии патенткардашуда бо мақсади эҳёи содироти маҳсулоти бадеӣ- халқии хунароҳои мардумӣ	тренинҳои гузаронидашуда ва мутахассисони тайёрнамуда зиёд шудааст					
	3.6.1.4. Пурзӯр намудани тадбирҳои ғайри молиявӣ дастгирии содирот ва воридотиваскунандаи интиқобӣ	3.6.1.4. Пурзӯр намудани тадбирҳои ғайри молиявӣ дастгирии содирот ва воридотиваскунандаи интиқобӣ	Шумораи goad-show зиёд шудааст, ҳаҷми дархостҳои коркардшуда ва маълумотҳои пешниҳодшуда афзоиш ёфтааст.					
3.6.2. Сода намудани ҷараёни амалиёти воридоту содирот	3.6.2.1. Таҳия ва ҷорӣ намудани консепсия «иштирокчи бозор» барои сода намудани расмиёт дар доираи фаъолияти содиротӣ	1. Иқтисор намудани фаъолиятҳои тақроршавандаи мақомоти давлатӣ ва баланд бардоштани шаффофияти фаъолияти сохторҳои идоракунанда ва таъминкунандаи фаъолияти содиротӣ 2. Ташаққули низомӣ ратсионали сертификатсиякунони	Шумораи расмиётҳои содиротӣ воридотӣ иқтисор гардидааст	ВРИС АСМС КТ				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони		
						Аз ҷумла:		
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд
		Маҳсулот. 3. Соҳдагардонии расмиёти барои барасмиятдарории гумрукӣ барои иштирокчиёни ФИХ (ВЭД) 5. Бо иштироки доираи соҳибкорон дар назди ВРИС таъсис додани Кумита оид ба соҳда намудани савдо		КГ				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ҲҚТ	Шари-кон
4. ПРОЕКСИЯ И ИҚТИМОИИ ИСЛОҲОТИ СОҲТОРИ: РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНИ								
4.1. ИДОРАКУНИИ ҶАРАЁНИ ДЕМОГРАФИ								
4.1.1. Идоракунии иқтисодии институционалии дурнамои равандҳои иқтисодӣ	4.1.1.1. Ҷорӣ ва таъмин намудани устувории фаъолияти низомии дурнамои миллии дар асоси демография, аз ҷумла захираҳои минтақаҳои кишвар	1. Таҳия ва ҷорӣ намудани моделҳои дурнамои демографӣ дар раванди банақшагирии стратегӣ. 2. Таъмин намудани ва таҳкими иқтисодии миллии оид ба қабул, паҳн намудани истифодаи самараноки маълумотҳои демографӣ хангоми таҳияи стратегияҳои миллии ва барномаҳои рушд. 3. Таҳия намудани асосҳои меъри-хуқуқӣ ва ташкилӣ оид ба ташаққули нақшаҳои миллии рушд ва ҷойгиркунонидани қувваҳои истеҳсолкунанда, ҳамчун қисми низомии банақшагирии стратегӣ.	Арзёбии ҷорӣ намудани моделҳои дурнамои демографӣ дар раванди банақшагирии стратегӣ	ВРИС, КРМ, МТС	UNFPA	100,0		
			Маҷӯи саналҳои меъри хуқуқӣ дар ин самт тасдиқ карда шуд.	ҲҚТ, ВРИС, КРМ		30,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		4. Ҳамгирии низоми дурнамои демографӣ ва дар нақшаи миллии рушд ҷойгир намудани қувваҳои истеҳсолкунанда	Мавҷудияти нақшаҳои ояндадор ҷойгиркунии аҳоли	ВРИС, КРМ, ИИД, МТС	UNFPA	50,0			
		5. Бехтар намудани низоми санадҳои қайди ҳолати шахандӣ ва гузаронидани барӯйхатгирии аҳоли дар соли 2020	Арзёбии индикативии сифати сабти асноди ҳолати шахравандӣ ва барӯйхатгирии аҳоли	ВА, АОМО	WB	100,0			
	4.1.1.2. Рушди системаи чамъоварии маълумот, мониторинг ва арзёбии рушди иҷтимоӣ ба бехтар намудани ҳадафгирии ва амали пешгирикунанда	1. Гузаронидани тадқиқоти миллии ҷараёни демографӣ тиббӣ, камбизоатӣ, табақаи миёна, таъмини дастрасии ба натиҷаҳои тадқиқот 2. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи ташкил намудани системаи таъминоти иҷтимоии арзёбӣ, таъмини амали дар самти тадқиқи амалии он	Таҳқиқотҳои миллии дар ин самт гузаронида шуд.	Агентии омор, ВТАН	WB, UNFPA, UNICEF, UNDP, USAID	100,0			
4.1.2. Таҳми иқтисодии паст	4.1.2.1. Рушди низоми ва байнисоҳавӣ ва	1. Таҳия ва тадқиқи	Барномаҳои мақсадноки	ҲҚТ, ВРИС,	WB, UNFPA,	50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
кардани сатҳи фавайт ва афзалиятҳои дарозумрии ҳаёт	байнидоравии ҳамкори дар самти паст кардани фавайт ва таъмини афзалиятҳои давомнокии умр	барномаҳои минтақавӣ дар соҳаи нуфузи аҳоли, тандурустӣ, шуғли аҳоли, ҳифзи иҷтимоӣ, сиёсати ҷавонон, аз ҷумла барномаҳои, ки бо мақсади бехтар намудани вазъият дар оила ва фарзандон равона гардидаанд.	дахлдорӣ минтақавӣ тасдиқ шудаанд.	КРМ	UNICEF				
	2. Қабули маҷмӯи амалиётҳо барои дастгирии мусоидат ба ҳадафҳои пешгирӣкунанда барои зинаи аввалияи тиббӣ - санитарӣ, мустаҳкам намудани низомии хизматрасонии тиббӣ ва санитарӣ-эпидемиологӣ тандурустӣ	2. Қабули маҷмӯи амалиётҳо барои дастгирии мусоидат ба ҳадафҳои пешгирӣкунанда барои зинаи аввалияи тиббӣ - санитарӣ, мустаҳкам намудани низомии хизматрасонии тиббӣ ва санитарӣ-эпидемиологӣ тандурустӣ	Арзёбии индикативии самаранокии профилактикии ба ПЗМПС нигаронидашудае, ки низомии ССЭ таҳким мебахшад	ВТАН, КРМ	WHO	50,0			
	3. Таҳияи ҳамасолаи Нақшаи мусоидат ба тарзи ҳаёти солим	3. Таҳияи ҳамасолаи Нақшаи мусоидат ба тарзи ҳаёти солим	Ҳисоботи ҳамасола дар ин самт	ВТАН, ВМАО, ВФАР, КТР	WHO, UNICEF	-			
	4. Таҳияи тасдиқи «Ҳаритаи роҳи» барои таъмини амнияти озуқаворӣ	4. Таҳияи тасдиқи «Ҳаритаи роҳи» барои таъмини амнияти озуқаворӣ	«Ҳаритаи роҳи»-и дахлдор тасдиқ шудааст	ВК, ВСАН, ВНАК, ВТАН, ХНДСЭ	FAO	-			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		5. Таҳияи ҳамасолаи нақшаи чорабиниҳо оид ба рушди низомии хифзи муҳити зист ва истифодаи самаранокӣ устуворӣ захираҳои табиӣ, татбиқи сиёсати экологӣ.	Ҳисоботи солона оид ба иҷрои ин нақшаи чорабиниҳо	КХМЗ, ВЭНЕ	UNDP	-			
		6. Таҳияи маҷмӯи тағйиротҳо ва иловаҳо ба санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ оид ба ташкил, дастгирӣ ва мониторинги беҳатарии меҳнат,	СМХ –и мавҷуда бо тағйирот дар ин самт	ВМЕХ, ВНАК, Вазоратҳои соҳавӣ, ҚРМ	ILO	10,0			
		7. Ҳамасола таҳия намудани Нақшаи чорабиниҳои ба даст ва пешгирии ҷинояткорӣ, маҳсусан дар байни ҷавонон, мустаҳкам намудани низомии қор бо ҷинояткорони ҷавон	Ҳисоботи солона оид ба иҷрои ин нақша	ВҚДО, ҚҶВС, ҚРМ					
4.1.3. Таъмини мубодилаи низомии хифзи ҳуқуқҳои репродуктивӣ ва масъулияти	4.1.3.1. Васеъ намудани дастрасӣ ба таҳсилоти репродуктивӣ, саломаатӣ ва ҳуқуқҳои ҷавонон, аз ҷумла, онҳое, ки маъёби мебошанд	1. Гузаронидани арзёбии меъёри - фазаи ҳуқуқӣ дар соҳаи солимии репродуктивӣ, аз он ҷумла шахсонӣ	Ҳисоботи таҳлилии мавзӯӣ қабул ва паҳн карда шуд	ВТАН, ҚҚЗО	UNFPA	10,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
волдайн		маъюб, дастрасӣ ба нағичаҳо							
		2. Гузаронидани арзёбии амалӣ ва низоми мониторинги чараёни издивоҷ маҷбурии кӯдак ва хомиладории бармаҳал, дастрасӣ ба натиҷаҳо	Ҳисоботи таҳлилии мавзӯӣ қабул ва паҳн карда шуд	ВТАН, ККЗО	UNFPA	10,0			
		3. Васеъ намудани доираи қорҳои фаҳмондадиҳӣ оид ба қорӣ намудани банақшагирии оила	Ҳисоботи солона оид ба нақшаи чорабиниҳо дар соҳаи татбиқи принсипҳои банақшагирии оила	ВТАН, ВМАО, ВМ, ККЗО	UNFPA	10,0			
		4. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи идоракунии захираҳои инсонӣ ва техникӣ оид ба таъмини дастрасӣ ба солимии репродуктивӣ, аз ҷумла дар деҳотҷойҳо ва минтақаҳои дурдаст, инчунин дар ҳолатҳои шадиди иқлимӣ ва барои шахсонӣ маъюб	Низомномаҳои дахлдор тасдиқ карда шуд	ВТАН, КҲФМ, ҲҚТ	UNFPA	10,0			
		5. Қабули сиёсати маҷмуии давлатӣ,	Ҳаритаи роҳи дар ин самт	ККЗО	UNFPA	50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ХҚТ	Шари-кон
		ки ба таҳкими институти оила, кам кардани шумораи издивоҷи барвақт, омезиши мартаба (коръера) ва масъулият оиладорӣ равона гардидааст	амалкунанда тасдиқ карда шуд					
		<i>Лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - Стратегияи рушди омили миллий (грант)	Ҳисобот оид ба тағбики лонха	ХҚТ	WB	2775,0		2775
ҲАМАҒИ:								
4.2. ШУҒЛИ ПУРМАҲСУЛ								
4.2.1. Таҳими иқтисодии институционалӣ таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат	4.2.1.1. Васеъ намудани имкониятҳои таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат	1. Қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (СМХ) дар бораи ташаққули (аввал дар сатҳи миллий ва баъд дар сатҳи минтақавӣ) низоми таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат 2. Қабули талбирҳо доир ба рушди инфрасохтори омили барои таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат, ба воситаи	Қарори ХҚТ (СМХ) дар бораи ташаққули низоми таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат тасдиқ шуд	ВМЕХ, ВРИС, ҚРМ, ВА Агентии омор,	ILO	10,0		
			Мунтазам гузаронидани таҳқиқоти нерӯҳои қорӣ, қорхонаҳо, ташкилотҳо, пурсиш оид ба шугли хатмкунандагони	ВМЕХ, ВМАО, Агентии омор	ILO, ADB, WB	100,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		таъмини мураттаб дар таҳқиқоти қувваи қорӣ, қорҳонаҳо ва ташилотҳо, тадқиқоти шугли хатмукунандағони муассисаҳои таълимии касбии	муассисаҳои таълимии касбӣ						
		3. Таҳияи низомии индикаторҳои арзёбии пешравӣ аз рӯи ХРУ барои низомии миллии шугл, ташкил ва мониторинги онҳо	маҷмӯи индикаторҳои амалӣ ХРХ тасдиқ карда шуд	ХҚТ, ВМEX, ВРИС, ВА	UNDP, WB				
		4. Қорӣ намудани низомии фаврии ҳисоботдихӣ онд ба арзёбии ҳолати бозоти меҳнат (ҳар семоҳа бо инъикоси равандҳои ташкил ва баргараф намудани ҷойҳои қорӣ, муҳочирати меҳнати дохилӣ ва берунӣ) дар низомии таъминоти иттилоотии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ	Ҳар семоҳа пешниҳод намудани ҳисобот онд ба арзёбии индикативии ҳолати бозори меҳнат	АОМО, ВМEX, ВРИС, МТС	ILO, ADB	50,0			
4.2.2. Гузаронидани	4.2.2.1. Мусондаг намудан ба пешрафти сохтории	1. Коҳиши бомароми	Арзёбии сарбории андозӣ ба меҳнат	ВМEX, КАХҚТ	IFC	10,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
сӣёсати фаъоли шугл ва танзимкунандаи бозори меҳнат	шугл	сарбории андозӣ ба меҳнат	ташкил шудааст						
		2. Таҳияи Барномаи рушди соҳибкории хурд	Барномаи рушди соҳибкории хурд тасдиқ шудааст	ВМЕХ, ВРИС, ВА	ILO	10,0			
		3. Ташаққули барномаҳои мусоидати бо шугл фаро гирифтани занону ҷавон а	Мачмуи чорабиниҳои мусоидати бо шугл фаро гирифтани занону ҷавон а	ВМЕХ, ВРИС,	UNDP, ILO	10,0			
		4. Таҳия ва татбиқи Консепсияи шугли фосилавӣ	Консепсия қабул шуд	ВМЕХ					
		5. Таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки миёнамӯҳлат «Мусоидаг намулдани ба шугли шахсонӣ маъёб ва ташаққули гуруҳи худкумакрасон»	Қабули барнома ва мониторинги татбиқи он	ВМЕХ, ВТАН					
	4.2.2.2. Рушди ҷараёни ташаққули муҳити рақобатпазирии бозори меҳнат.	1. Гузариш аз имтиёзи суроғавии инфиродӣ ба маффиатҳои молӣ / соҳавӣ, бекор намулдани имтиёзҳои беъълито	Арзёбии индикативии имтиёзҳои соҳавӣ ва преференсияҳо	ҲҚТ, ВРИС, ВСАН	IFC				
		2. Инвентаризатсияи афзалиятҳои дастгирии қарзҳои давлатӣ		ҲҚТ, ВРИС, ВМ	IFC				
		3. Ҷорӣ намулдани низомии арзёбии		ҲҚТ, ВРИС,	IFC, ADB				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		мониторинги даст кардани монеаҳо оид ба воридшавии корхонаҳо ба бозори молӣ/соҳавӣ		ВСАН					
		4.Таҳияи «ҳаритаи роҳ» рушди шарикӣ иҷтимоӣ дар бозори меҳнат (аз ҷумла барномаи ҳамкорӣ ассотсиатсияҳои корфармоён /сохиборҳо, иттифокҳои касабӣ соҳавӣ ва вазоратҳои соҳавӣ)	«Роҳнома»-и дахлдор тасдиқ шудааст	ВМЕХ, МИМХД	ILO, ADB, WB				
		5. Тақвими додани низоми таъминоти иттилоотии мусоидат ба шугл	Арзёбии дастрасии иттилоот ва диверсификасияи нақшаи пахнкардшуда	ВМЕХ, МИМХД	ILO, WB				
	4.2.2.3. Ташкили низоми ҳамкорӣ устувор байни тайёрии касбӣ ва низоми бозори меҳнат	1.Васеъ намудани ва диверсификасияи барномаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ самти технологидошта 2. Ташаккули низоми ҳамгирони ба гирифтани	2.4.1. Афзонши иштироки ҷавонон дар системаи муҳандисно техникаи, маориф, шугли соҳавӣ	ВМЕХ, ВМАО	ADB, WB				
				ВМАО МИМХД	ADB				

Афзалигтхө	Самтхон амалиёт	Чорабинихо	Индикаторхо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумий ба маблагузорй (хаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблагузорй		
							ХЦТ	Шари-кон	БХ
		манзил (ичора ё ипотека) ба мухандисхо/технол огхое, ки аз руи ихтисос ба кор таъмин гардидаанд							
		3. Тахияи низомнома оид ба ташкили арзбيني сертификатсия салохияти ва тахасусухо, амалияи ичроиш.	Низомномаи дахлдор татбиқ мегардад ва тасдиқ шудааст	ВМЕХ, ВМАО, АКТ	WB, ADB				
		4. Тахия ва қабули Консепсияи рушди низоми таълими касбу хунар дар Чумхурии Тоҷикистон	Консепсияи дахлдор тасдиқ шудааст	ВМЕХ, ВМАО, АКТ	WB, ADB	10,0			
		5. Дастгирии институционалии таҷрибаи мақсадноки тайёр намудани мутахассисони ҷавон, муносибатҳои қарордоди байни муассисаҳои таълимий, давлат ҷавонон ва корфармоён таъмин карда шавад	Бастаи созишномаҳо оид ба мақсаднок тайёр намудани мутахассисон тасдиқ гардидааст на	ВМЕХ, ВМАО, АКТ, ФНПТ	WB, ADB				
		<i>Лоихаҳои сармоягузорй дар</i>	Ҳисобот оид ба татбиқи лоиха	ХЦТ	ADB	20000	5000	15000	-

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		доираи БДС: - Тақвияти иштироки баҳши хусусӣ дар баҳши таҳсилоти касбии техника (грант)							
		- Тақвияти иштироки баҳши хусусӣ дар баҳши таҳсилоти касбии техника (грант) техникиского образования (карз)	Ҳисобот оид ба таъбиқи лонха	ҲҚТ	ADB	25000	-	25000	-
	4.2.5. Фаъолияти байнисоҳавие, ки бабеҳтар намудани фазои соҳибқорӣ ва қонунгардонии (легализатсия) шугл равона гардидааст	1. Қабул намудани мачмуи тадбирҳо оид ба қонунгардонии шугл ва музди меҳнат дар доираи таъбиқи барномаи миллии паст қардани шугли бақайдгирифтани шуда 2. Таҳияи низоми ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ дар баҳши паст қардани шугли ба қайд гирифтани шуда (ғайрирасмӣ) дар асоси тақлифҳои гуруҳи қорӣ байниқоравӣ бо иштироки	Тадбирҳои қонунгардонии шугл ва музди меҳнат ҳамасола арзёбӣ мегардад	ВМЕХ, ВРИС, АКТ, ФНПТ	ILO				
		2. Таҳияи низоми ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ дар баҳши паст қардани шугли ба қайд гирифтани шуда (ғайрирасмӣ) дар асоси тақлифҳои гуруҳи қорӣ байниқоравӣ бо иштироки	Гуруҳи қорӣ байниқоравӣ бо иштироки федератсияи иттифоқи қасаба таъсис дода шуд	ВМЕХ, ВРИС	ILO				

Афзалиятго	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		қувваҳои кории ҷумҳурий ва таъмини дастрасии васеъ ба ин маълумотҳо							
		5. Таҳия ва тақсими баъзе иттилоот оид ба ҳуқуқ ва уҳдадорихо ва шароити талаботи бақайдгирии муҳоҷирони меҳнати дар кишварҳои асосии қабулкунанда	Арзёбии дастрасӣ ба иттилооти дахлдор	ВМЕХ, МС, МИМХД	ИОМ	10,0			
		6. Таҳия намудани баъзе тағйироту иловаҳо ба санатҳои меъёри ҳуқуқӣ оид ба химояи ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнати дар кишварҳои қабулкунанда	СМХ бо тағйирот оид ба механизмҳои ҳифзи ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнати дар кишварҳои қабулкунанда	ВМЕХ, МС, ВТАН	ИОМ	10,0			
		<i>Лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - таъсиси ҷойҳои корӣ ва малакаҳои рушди касбӣ (қарз)	Ҳисобот оид ба таъбиқи лоиҳа	ХҚТ	IDA	15000		15000	
		- рушди малакаҳои муҳоҷирони меҳнати (грант)	Ҳисобот оид ба таъбиқи лоиҳа	ХҚТ	WB	10000		10000	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)		Сарчашмаи маблағгузорӣ	
						ХҚТ	Шари-кон	ХҚТ	БХ
		Ҳамагӣ оид ба баҳши 4.2.				70520	5000	65000	
4.3. МАОРИФ ВА ИЛМ									
4.3.1. Баланд намудани иқтисодии низомии маориф, омодаسازی кадрҳо ва инноватсия	4.3.1.1. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низомии маориф (дар қисмати рушди заминаи меъёрии ҳуқуқии низомии маориф)	1. Омода намудани бастаи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба таъсиси шароити мусоид барои таҷдиди минбаъдаи маориф дар самти регламентатсияи фаъолияти муассисаҳои таълимӣ; Ҳамоҳангсозии илм ва таълим; ташаққули меъёрҳои давлатии маориф; дастгирии дмоллияи давлатии соҳа; риояи ҳуқуқҳои моликияти зеҳнӣ 2. Таҳияи низомии индикаторҳои баҳоидиҳӣ доир ба пешрафти иҷрои Ҳадафҳои рушди устувор барои низомии миллии маориф ва ташкили мониторинги онҳо	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо тағйирот дар рушди низомии маориф	ХҚТ, ВМАО, ВА	WB ADB UNDP	40,0			
			Маҷмӯи индикаторҳои баҳоидиҳӣ рушди низомии маориф дар доираи таъбиқи ХПУ тасдиқ ва роҳандозӣ гардид	ХҚТ, ВМАО, ВРИС, ВА	UNDP				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		3. Таъсири гуруҳи корӣ ҷиҳати таҳия ва татбиқи Низомнома дар бораи ба гузарииш ба таҳсилоти 12 сола	Низомномаи дахлдор тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ХҚТ, ВМАО, ВА	-				
		4. Таъминоти меъриии ҳуқуқии механизмҳои маблағгузорӣ намудани гирифтани намулҳои альтернативии (таҳсилот дар шабака, таҳсилоти оилавӣ, худтаълимгирӣ, таҳсилоти масофавӣ) маълумоти умумӣ	Низомномаи дахлдор оид ба тартиби маблағгузорӣ тасдиқ шудааст	ХҚТ, ВМАО, ВА	WB, ADB	10,0			
		5. Ҳамгирии институтсионалии низомии таҳсилоти миёна ва олиии касбӣ	Низомии ягонаи идоракунии таҳсилоти миёна ва олиии касбӣ тасдиқ карда шудааст	ХҚТ, ВМАО, ВМЕХ, ВА	-	-			
		6. Ворид намудани нишондиҳандаҳои арзёбии нагичавии сифати шароитҳо (инфрасохтор) барои ташкили тоълимоти томактабӣ, мактабӣ ва беруназмактабӣ	Воридсозии нишондиҳандаҳои руи шартҳои дастрасӣ ба таҳсилоти низомии баҳолиҳӣ	ХҚТ, ВМАО, ВА, МИМХД	-	-			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		дар фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ							
	4.3.1.2. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низоми маориф (дар қисмати рушди низоми ташаккул ва баҳодиҳии сифати маводҳои таълимӣ)	1. Бо иштироки чома ва корфармоён таҳия ва татбиқи Низомнома дар бораи гузаронидани мониторинги мунтазами арзёбии сифат ва дастрасии маводҳои таълимӣ	Низомномаи дахлдор оид ба гузаронидани мониторинги мунтазам тасдиқ шуд	ХҚТ, ВМАО, МИМХД	-	-			
	4.3.1.3. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низоми маориф (дар қисмати мукаммалгардонии низоми мониторинги сифати таҳсилот)	2. Ташкил намудани низоми миллии арзёбии сифати таҳсилот, бо назардошти тадқиқотҳои мунтазами (бо таърибаи пешқадами ҷаҳонӣ, аз ҷумла дар баргузори PISA) салоҳиятнокии хонандагон дар зинаҳои гуногуни таҳсилот.	Арзёбии харсолаи салоҳиятнокии хонандагон	ХҚТ, ВМАО, МИМХД	WB, ADB	50,0			
		3. Таҳия ва татбиқи «Роҳнома» оид ба рушди низоми	Тасдиқ ва мониторинги иҷрои «Роҳнома»-и дахлдор	ХҚТ, ВМАО, ВКХО		-			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		аккредитатсияи муассисаҳои таълимӣ (бо васеъ чорӣ намудани таҷрибаи байналмилалӣ аккредитатсия)							
		4. Таҳия ва татбиқи бастаи стандартҳо ва низоми назорат ва низоми назорати маҳсулотҳои хӯрокворӣ ба муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонӣ ва сифати ёри тиббӣ дар муассисаҳои маъзур	Бастаи стандартҳо ва низоми назорат тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ХҚТ, ВМАО, ВТАН	UNICEF, FAO, WHO.	-			
	4.3.1.4. Таҷлиди таҷрибаи идоракунии низоми маориф (дар қисмати баланд намудани таҳассуси ҳайати педагогӣ)	1. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба рушди низоми ташкили тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф 2. Таҳия ва қабули стандартҳои касбии ба талабот ва натиҷаҳои нави таълимӣ нигаронидашуда, барои омӯзгорон ва роҳбарон	Мониторинги харсолаи натиҷагубики «Роҳнамо»-и тасдиқшуда	ВМАО, АИ, МИМХД, ВМЕХ	WB, ADB.	-			
		3. Таҳия ва қабули Низономаи таҳкимбахшии низоми пардохти	Бастаи инноватсионии стандартҳои касбӣ барои омӯзгорону муаллимон тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ВМАО, АИ, ВМЕХ	WB, ADB.	-			
			Низономаи дахлдор тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ВМАО, ВМ, ВМЕХ		-			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		музди меҳнат дар соҳаи маориф вобаста ба алоқамандгардони и низоми атестатсия, мониторинги сифат ва музди меҳнат							
	4.3.1.5. Дастгирии рушди муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ	1. Таҳия ва таъбиқи «Роҳнамо» оид ба васеъ намудани шаклҳои таълимию ҳуқуқии хизматрасониҳои таҳсилоти томактабӣ, мактабӣ ва касбӣ, бо назардошти механизмиҳои дастгирии андозбандии муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ, таъмини дастрасии онҳо ба инфрасохтор 2. Дастгирии таҳассусгардонии соҳавии МТО, аз ҷумла кушодани филиали донишгоҳҳои маҳусуи таҳсилоти олии байналмилалӣ дар соҳаи ТИК	Афзоиши шумораи муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ	ХҚТ, ВМАО, КА, ВМЕХ, МИМХД, АОМО	WB, ADB	10,0			
			Кушодани филиали донишгоҳҳои маҳусуи таҳсилоти олии байналмилалӣ дар соҳаи ТИК	ВМАО, ВКХО	WB, ADB	-			

Афзалият	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		<i>Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БИД</i> -таҳкимбахшии бахши хуусуӣ дар самти таҳсилоти касбӣ техникӣ (Грант)	Ҳисоботдиҳи онд ба тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	WB	700		700	
	4.3.1.6. Таҳими бахши инфрасохтори соҳаи маориф	1. Таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳои иншоот бо назардошти талаботи истифодаи босамари қувваи барқ, тобоварӣ ба зилзила ва бехатарӣ хангоми офатҳои табиӣ 2. Сохтмон, барқарорсозӣ вавасеъ намудани инфрасохтори соҳаи маориф дар доираи лоиҳаҳои ҳамкории давлат ва бахши хуусуӣ (ДБХ) 3. Арзёбӣ ва мониторинги харсолаи рушди шабакаҳои низомии таъмини гармӣ, барқ, об ва санитариӣ дар муасисаҳои таълимӣ	Арзёбии индикативии ҳолати инфрасохтори соҳаи маориф	ВМАО, КАС, КХФМ, ХҚТ, МИМХД	WB, ADB	510,0			510,0
				ВМАО, КАС, МИМХД	WB, ADB	510,0			510,0
				ВМАО, ВЭНЕ, ВТАН, МИМХД	WB, ADB	50,0			

Афзалигтго	Самтхон амалиёт	Чорабинихо	Индикаторхо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумий ба маблагузорий (хаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблагузорий			
							ХЦТ	Шари-кон	БХ	
		<i>Лоихахои сармоягузорий дар доираи БДС:</i> - Барномаи «Фондҳои чамбиятӣ барои мусоидат ба рушди таҳсилоти базавӣ ва инфрасохтор» (грант) - Барномаи Пешбурди рушди таҳсилоти ибтидоӣ ва инфрасохтор (грант, фазаи 3) - сохтмони макотиби таҳсилоти миёна (грант) - сохтмони макотиби таҳсилоти умумӣ (қарз)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба таъбиқи лоиха Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиха Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиха Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиха	ХЦТ ХЦТ ХЦТ ХЦТ	ADB ADB Хитой, ADB СФР IBD	9186,51 7731 14000 3259 38899 20040	1146,51 7731 14000 3259 38899 20040	8040,0 7731 14000 3259 38899 20040		
	4.3.1.7. Ворид намудани низомии таҳсилоти инкловзивӣ ба низомии маорифи чумхури	1. Таҳияи Низомнома оид ба дастгирии тиббий-равоншиносӣ – педагогии кӯдакони талаботи махуси таълимӣ дошта 2. Таҳия ва тасдиқи стандартҳои барномаҳои махуси китобҳои маърифатӣ ва душвортарбия	Низомномаи зикргардида тасдиқ ва таъбиқ шуда истодааст Мавҷудияти чунин стандартҳо, барномаҳои махуси тасдиқшуда ва китобҳои маърифатӣ ва душвортарбия	ВМАО, ВТАН ВМАО, ВТАН, АИ	UNICEF UNICEF	- -				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Саршаммаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		3. Таҳия ва татбиқи барномаи омодаасозии кадрҳои педагогӣ, кормандони тиббӣ ва иҷтимоии дорони донишу малакаи оид ба таълимоти инклизивӣ	Арзёбии ҳарсолаи шумораи кадрҳои омодагардида	ВМАО, ВТАН, АИ	UNICEF				
		4. Таҳия ва роҳандозии маҷмӯи талабот оид ба ташаккули муҳити бемонета дар инфрасохтори таълимӣ	Мавҷудият ва мониторинги иҷроиши маҷмӯи тасдиқшудаи талабот	ВМАО, ҚАС, ВНАК, МИИХД	UNICEF				
		5. Бо ҳуҷуқи гарми якдафъаина таъмин намудани хонандагони синфҳои ибтидоӣ (маҳсусан шашсолаҳо, духтарон, кӯдакони یتим, кӯдакони аз оилаҳои камбизоат) ва кӯдакони талаботи маҳсусдошта	Фаъолият намудани низомии бо уроқи гарми якдафъаина таъмин намудани хонандагони синфҳои ибтидоӣ	ВМАО, ВТАН, МИИХД	UNICEF WFP	100,0			
		6. Таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок дар сатҳи вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо оид ба таъмини дастрасии	Барномаҳои мақсадноки минтақавӣ оид ба таъмини дастрасии кӯдакони маъюб ба таҳсилот тасдиқ ва татбиқи шуда истодаанд	ВМАО, ВТАН, МИИХД	UNDP, UNICEF	50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		Кӯдакони маъҷуб ба таҳсилот, аз ҷумла дар макотиби таҳсилоти умумӣ дар маҳалли зист.							
		7. Роҳандозӣ намудани таҷрибаи гузаронидани таҳқиқот/назарпурсиҳо оид ба паҳлӯҳо ва тамонлҳои рушди таҳсилоти инклизивӣ	Мавҷудияти таҷрибаи дар се сол як маротиба гузаронидани таҳқиқот/назарпурсиҳо оид ба таҳсилоти инклизивӣ	ВМАО, МИИХД, АИ	UNDP, UNICEF	50,0			
		8. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба таъсис ва фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсозӣ доир ба идоракунии рушди низоми таҳсилоти инклизивӣ	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ВМАО, ВА	UNDP, UNICEF				
	4.3.1.8. Ташаққули низоми таҳсилоти иловагӣ ва таҳсилоти бетанаффус	1. Таҳия ва тасдиқи стандартҳо ва барномаҳои вариативии таҳсилоти иловагии кӯдакон, аз ҷумла доир ба рушди донишҳои табиӣ- илмӣ ва барномаҳои барои	Маҷмӯи стандартҳо ва барномаҳои вариативии таҳсилоти иловагии кӯдакон тасдиқ карда шудааст	ВМАО, МИИХД					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		Кӯдакони талаботи махуси таълимӣ дошта 2. Таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати таълимоти касбии калонсолон	Барномаи миёнамуҳлати таълимоти касбии калонсолон тасдиқ ва мониторинги он таъмин гардидааст	ХҚТ, ВМАО, ВМEX	WB, ADB	10,0			
4.3.2. Таҷдиди низомии ташкил ва инфрасохтори фаъолияти илмӣ-тадқиқотӣ	4.3.2.1. Рушди шабакаи миллии касбии тадқиқоти илмӣ-кашфиётҳои илмӣ-техникӣ	1. Таҳия ва татбиқи барномаи рушди донишгоҳҳои миллии тадқиқотӣ 2. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаққули низомии миллии дастгирии минтақаҳои рушди инноватсионӣ (МОИ, марказҳои санаоатӣ, шаҳрҳои илмӣ) 3. Таҳия, тасдиқ ва ҷорӣ намудани Низомнома оид ба ташаққули низомии фондҳои давлатии дастгирии кашфиётҳои илмӣ-техникӣ 4. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаққули низомии миллии	Мониторинги татбиқи ин барнома тасдиқ ва амалӣ шуд Мониторинги татбиқи ин «Роҳнамо» тасдиқ ва амалӣ шуд Низомномаи дахлдор тасдиқ шуд Мониторинги иҷрои ин «Роҳнамо» тасдиқ шуд	ХҚТ, ВМАО, АИ ВРИС, ВМАО, АИ, МТС ВМАО, АИҚТ ВМАО, АИ	WB, ADB UNDP	100,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		дурнамоҳои дарозмуҳлати илмӣ-техникӣ							
		5. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаққул ва рушди бозори натиҷаҳои фаъолияти зехнӣ, маҳсулот ва хизматрасонӣ дар заминаи он	Мониторинги иҷроӣ ин «Роҳнамо» тасдиқ шуд	ВМАО, АИ					
	4.3.2.2. Таҳким ва татбиқи самараноки иқтисодии илмӣ кишвар	2. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаққули кластерҳои миллии ояндадор дар заминаи кооператсияи илм ва тичорат	Тасдиқ ва мониторинги татбиқи ин «Роҳнамо»	ВРИС, ВМАО					
		3. Қабул намудани маҷмуи тадбирҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихоии илмӣ байналмилалӣ	Афзоиши ҳамкорихоии илмӣ байналмилалӣ	ВМАО, ВКҲО		10,0			
		<i>Лоихаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - Гранти Фонди глобалӣ оид ба маориф	Ҳисоботдиҳи оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	IDA	19200		19200	
		- Лоихаи рушди таҳсилоти олий	Ҳисоботдиҳи оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	WB	15500		15500	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ҲҚТ	Шари-кон
		(грант) - барномаи омӯзиши касбӣ ҷиҳати паст кардани сағҳи камбизоатӣ (қарз)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба таъбиқи лоиҳа	ҲҚТ	IBD	10960	10960	
		Ҳамагӣ дар баҳши 4.3.				140985	138329	1020
4.4. ТАНДУРУСТӢ ВА ДАРОЗУМӢРӢ								
4.4.1. Афзоиши катъии нерӯи соҳаи тандурустӣ	4.4.1.1. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии соҳаи тандурустӣ (дар қисмати пешрафти заминаи меъёрӣи ҳуқуқӣ ва нерӯи роҳбарикунандаи соҳа)	1. Омода намудани бастваи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрӣи ҳуқуқӣ оид ба ташкили шароитҳо барои таҷдиди минбаъдаи таҷрибаи идоракунии соҳаи тандурустӣ, аз ҷумла нисбати: - регламентатсияи фаъолияти муассисаҳои тандурустӣ; -ташаққули стандартҳои давлатии хизматрасонии тиббӣ; -суғуртаи ихтиёрии тиббӣ.	Мавҷудияти СМҲ бо тағйирот дар механизмҳои рушди низом	ВТАН, ВА	WHO	50,0		
		2. Таҳия ва истифодаи Дастурамали методӣ оид ба арзёбии молиявӣ	Арзёбии молиявӣ иқтисодии сиёсат ва барномаҳои низом	ВТАН	WB, WHO			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		иктисодии сиёсат ва барномаҳои низомӣ тандурустӣ.							
		3. Таҳияи маҷмӯи индикаторҳо дар доираи Ҳалафҳои рушди устувор барои арзёбии пешрафти низомӣ миллии тандурустӣ ва таъкили мониторинги он	Маҷмӯи индикаторҳои ХРУ тасдиқ ва роҳандозӣ гардидааст	ҲҚТ, ВТАН, ВРИС, ВМ	UNDP				
		4. Таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок оид ба таҳкими саломатии мадарону кӯдакон, вазъи солимии мода рва кӯдак, Насли солим, Ҳифзи модару кӯдак	Барномаҳои мақсадноки дахлдор тасдиқ карда шудаанд	ВТАН	UNICEF, WHO	50,0			
		5. Тақмили графикаи эмгузаронӣ барои пешгирии бемориҳои сироятӣ бо вакцина идорашаванда	Тасдиқи чадвали тақмиллодашудаи эмгузаронии аҳоли	ВТАН	UNICEF				
		6. Арзёбии ҳамасолаи пешрафт оид ба татбиқи	Ҳисоботи харсола доир ба пешбурди «Консепсияи Ҷизодихӣ барои	ВТАН					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		«Консепсияи низодихӣ барои мактаббачагон» ва «Стратегияи самтгири ба сифати бехтари хӯрокворӣ (Sun) сифати бехтари хӯрокворӣ (Sun)	мактаббачагон» ва «Стратегияи самтгири ба сифати бехтари хӯрокворӣ (Sun)						
	4.4.1.2. Таҷрибаи идоракунии низоми тандурустӣ (дар қисмати пешбурди низоми суғуртаи тиббӣ)	1. Таҳия ва таъбиқи «Роҳнамо» оид ба пешрафти асосҳои институционалии бозори хизматрасониҳои суғуртаи тиббӣ 2. Таҳияи Низомнома оид ба пардохти ёрии амбулагорино-дармонгоҳӣ дар асоси вариантҳои гуногуни маблағгузории сарикасӣ	Арзёбии индикативии низоми шароитҳои рушди суғуртаи тиббӣ Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ВТАН ВТАН, ВМ	WHO WHO				
	4.4.1.3. Беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои тиббӣ	2. Таҳия ва тасдиқи ҳадди ақали (минималии) бастаи бемузди хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи ёрии аввалияи тиббиро санитарӣ ва статсионарӣ 3. Роҳандозӣ намудани аудити клиникӣ, аз ҷумла	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ХҚТ, ВТАН, ВРИС, ВА	WHO				
			Мониторинг ва арзёбии истифодаи аудити клиникӣ	ВТАН	WHO				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		иҷозатномадҳӣ ва шаҳодатномадҳӣ ба муассисаҳои тандурустӣ чун тадбири таъмини сифат,							
		4. Таҳия ва тасдиқи низомии стандартҳои сифати таъмин ва ҷобачогузории кадрҳо, намуҳои хизмаграсонӣ ва механизмиҳои назорати сифати хизмаграсонии тиббӣ.	Тасдиқ гардидани низомҳои дахлдори стандартҳои сифат	ВТАН, ВМЕХ	WHO				
		5. Арзёбии харсолаи сатҳи мутобиқати муассисаҳои тиббӣ, махсусан муассисаҳои ёрии таъҷилӣ, ба маъёри таъминот ба воситаҳои нақлиётӣ (бо ин мақсад ҷудо намудани маблағи зарури аз ҷониби мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо)	Ҳисоботи харсола дар ин самт	ВТАН, КРМ, МИМХД					
	4.4.1.4. Баланд намудани таҳассуси кормандони тиббӣ	1. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба рушди низомии	Мониторинги харсолаи татбиқи «Роҳнамо»	ВТАН, ВМАО, ВМЕХ					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		ташкили баланд намудани таҳассуси кормандони соҳаи тандурустӣ мутобики стандартҳои байналмилалӣ, чорӣ намудани низоми иҷозатномадихӣ ва шаҳодатномадихӣ и ба натиҷа нигаронидашуда							
		2. Таҳия ва қабули Низомнома оид ба рушди низоми пардохти музди меҳнат дар соҳаи тандурустӣ дар самти ҳамбастагии низоми атестатсия, мониторинги сифати хизмаграсон ва пардохти музди меҳнат.	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ҲҚТ, ВТАН, ВМЕХ, ВМ					
	4.4.1.5. Ихтисори фарқиятҳои минтақавӣ	1. Қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба беҳтарсозии сифати тибби аввалия, махсусан дар минтақаҳои дурдасти кӯҳӣ 2. Арзёбии харсолаи ташкил	Кӯҳиши фавт дар мисоли минтақаҳо	ВТАН, КРМ, МИМХД	WNO				
			Кӯҳиши фаги модару кӯдак дар	ВТАН					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		ва рушди марказҳои перинаталӣ дар сатҳи минтақавӣ	минтақаҳои кишвар						
	4.4.1.6. Дастгирии рушди муассисаҳои тиббии ғайридавлатӣ	1. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба тавсеаи шаклҳои ташкилно ҳуқуқии хизмаграссонҳои тиббӣ, бо назардошти механизми дастгирии андозбандии сабуки муассисаҳои тиббии таълимии ғайридавлатӣ, таъмини дастрасии онҳо ба инфрасохтор 2. Таҳияи Нақшаи миёнамуҳлати сохтмон, барқарорсозӣ ва тавсеаи инфрасохтор дар соҳаи тандурустӣ дар доираи лоиҳаҳои ҲДБХ (ҳамкории давлат ва бахши хусусӣ) 3. Дастгирии маҳсустардони муассисаҳои бузурги тиббӣ, аз	Афзоиши шумораи муассисаҳои тиббии таълимии ғайридавлатӣ	ҲҚТ, ВТАН, КА					
			Тасдиқи нақшаи миёнамуҳлати дахлдор	ВТАН, КРМ, МИМҲД, ВМ					
			Ифтихои муассисаҳои бузурги тиббӣ	ВТАН, ВКҲО					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		чумла ифтиҳои муассисаҳои хоричии махсустардонидашудаи тиббӣ							
	4.4.1.7. Таъмини рушди соҳаи тандурустӣ ва таҳсилоти фармасевтӣ	1. Бознигарӣ ва азнавсозии барномаҳои таълимӣ, қорӣ намудани усулҳои инноватсионии таълим ва арзёбии пешрафт дар донишгоҳҳои олии тиббӣ ва коллеҷҳо 2. Таҳия ва тасдиқ Низомнома оид ба рушди низомии сертификатсия ва иҷозатномадихии хатмкунандагони донишгоҳи тиббӣ, таъмини институционализи тсияи таҳсилоти бетанаффуси тиббӣ дар ҷумҳурӣ	Барномаҳои нави таълимӣ тасдиқ ва қорӣ карда шуданд	ВТАН, ВМАО					
	4.4.1.8. Таъмини рушди илми тиб	1. Ташкил намудани марказҳои махсустардонидашуда, оид ба арзёбии тиббӣ-иктисодӣ, технологияҳои нави тиббӣ таъсис дода шуданд	На камтар аз 2 марказҳои махсустардонидашуда, оид ба арзёбии тиббӣ-иктисодӣ, технологияҳои нави тиббӣ таъсис дода шуданд	ВТАН, ВМАО					
				ВТАН, АИҚТ		300,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи Низомнома оид ба гузарииш ба низомии озмунӣ ҷудо намудани воситаҳои барои асосноккунии интихоби асосноккунии интихоби афзалиятҳо, маблағгузории онҳо, ба «нуктаҳои аниқ» равона намудани ислоҳот тасдиқ карда шудааст	Низомнома оид ба гузарииш ба низомии озмунӣ ҷудо намудани воситаҳои барои асосноккунии интихоби афзалиятҳо, маблағгузории онҳо, ба «нуктаҳои аниқ» равона намудани ислоҳот тасдиқ карда шудааст	ВТАН, ВМ, АИҚТ					
		3. Таҳия ва роҳандозии низомии Ҷимояи беморон хангоми гузаронидани татқиқоти тиббӣ	Тасдиқ карда шудани низомии Ҷимояи беморон хангоми гузаронидани татқиқоти тиббӣ	ВТАН, ВА					
		1. Таҳия ва татбиқи «Роҳнома» оид ба таъмини ташвиқ ва тарғиби тарзи ҳаёти солим, мубориза бо омилҳои таҳдидкунандаи беморихои ғайрисироятӣ, тавассути ташкили намоиши рекламаи иҷтимоӣ	Арзёбии индикативии низомии пешбурди чорабиниҳои профилактикӣ, ташаккули тарзи ҳаёти солим	ВТАН, КТВР					
		2. Ворид намудани барномаҳои таълимӣ оиди	2. Ворид намудани барномаҳои таълимӣ оиди	ВТАН, ВМАО		10,0			
4.4.2. Ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим ва таъсиси низомии коҳиши ҳатари беморихо	4.4.2.1. Ташаккул ва татбиқи низомии пешбурди чорабиниҳои профилактикӣ								

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ҲҚТ	Шари-кон БХ
		тарзи ҳаёти солим ва мубориза бо омилҳои таҳдидунондаи бемориҳои гайрисирояӣ ба барномаҳои талими тарбиявӣ муассисаҳои томактабӣ, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, касбӣ ва мактабҳои олий						
		3. Таҳия ва тағбиқи барномаи мақсадноки рушди варзиши оммавӣ	Арзёбии индикативии раванди тағбиқи барномаи мақсаднок	КҶФС, ВТАН, ҚРМ, МИМХД		10,0		
		4. 3. Барномаҳои сармоягузори дар доираи БИД - Бунёди толорҳои варзиш аз ҷониби ташиқоти ҷамъиятию хайриявӣ	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳа	ҲҚТ	IDA	5000		5000
4.4.3. Таъмини беҳатарии маҳсулоти хӯрокворӣ	4.4.3.1. Дастгирии таҳия ва роҳандозии низоми самараноки таъмини беҳатарии маҳсулоти хӯрокворӣ	1. Баҳисобгирии озмоншгоҳҳои ССЭ оид ба беҳатарии маҳсулоти хӯрокворӣ	Овардани 10 меъёр ва қоидаҳои санитарӣ оид ба беҳатарии маҳсулоти хӯрокворӣ мувофиқи стандартҳои байналмилалӣ	ВТАН, ҚРМ, МИМХД, АСМС	WHO, WFP	10,0		

Афзалигтхө	Самтхон амалиёт	Чорабинихо	Индикаторхо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумий ба маблагузорй (хаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблагузорй	
							ХЧТ	Шари-кон
		2. Тасдиқ намудани Низомнома оид ба мониторинг ва таквияти неруи кормандони ССЭ оид ба масоили бехатарии махсулоти хурукворй	Низомнома оид ба мониторинг ва таквияти неруи кормандони ССЭ оид ба масоили бехатарии махсулоти хурукворй тасдиқ шуд	ВТАН, КРМ, МИМХД, АСМС	WHO, WFP			
		3. Тахия ва татбики барномаҳои иттилоотнокни чамбиятй оид ба масоили бехатарии махсулоти хурукворй (TV, Интернет ва г.)	Шумораи барномаҳои иттилоотнокни чамбиятй оид ба масоили бехатарии махсулоти хурукворй (TV, Интернет)	ВТАН, КТВР, КРМ, МИМХД, АСМС	WHO, WFP			
		4. Барномаҳои сармоягузорй дар доираи БДС: - шартномаи ҳамкории дусола (Грант)	Хисоботи тагбики лоихахо	ХЧТ	WHO	5000		5000
		-лоихаи Мониторинги сисёт дар соҳаи тандурустй (Грант)	Хисоботи тагбики лоихахо	ХЧТ	WB	490		490
		-лоихаи руиди тандурустй (Грант)	Хисоботи тагбики лоихахо	ХЧТ	WB	9000		9000
		-лоихаи хизматрасони тиббй (Грант)	Хисоботи тагбики лоихахо	ХЧТ	WB, IDA	21800 10000		21800 10000

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		-бӯёди табобатгоҳҳои касалиҳои сироятӣ (Қаррз)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	IBD	10000	10000		
		-азнавқунии тачҳизоти тиббӣ, таъмини об, қубурҳо дар муассисаҳои ҳифзи саломатии модар ва кӯдак (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	GJ	6100	6100		
		- лоиҳаи барқарорсозии саломатии мода реа кӯдак (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	IDA	7144	7144		
		-маркази миллинхизматрасо нии тиббӣ-санитарӣ (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	IDA	20000	20000		
		-маблағгузории тандурустӣ дар асоси натиҷа (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	IDA	15000	15000		
		-сармоягузорӣ барои ноҳияҳои сатҳи пасти таъминот бо физо дар вилояти Хатлон (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ХҚТ	WB	2800	2800		
ҲАМАҒИ дар баҳши 4.4.							112764	112334	
4.5. ҲИФЗИ ИҚТИМОИ									
4.5.1. Таҷдиди институтсионалӣ, баланд намудани устуворӣ ва тавсеаи имкониятҳои низомии ҳифзи	4.5.1.1. Ташаккул ва рушди механизмҳои тақвияти кумаки суроғавӣ ва баланд намудани сатҳи ҳифзи иқтимоии оилаҳои камбизоат	1. Омода намудани бастваи тағироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкил намудани шароит барои	Мавҷудияти санадҳои меърию ҳуқуқӣ бо тағйиротҳо оид ба механизми рушди низомии мазкур	ВТАН, ВА	UNDP, WB	50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
ИЧТИМОӢ		таҷдиди минбаъдаи низомии ҳифзи иҷтимоии аҳолии аз ҷумла нисбати: - сатҳи минималии кафолатҳои иҷтимоӣ тавассути мусохибаи иҷтимоӣ, таъмини меъёрҳои ҳадди ақали стандартҳои иҷтимоӣ оиди ба аҳолии пешниҳод намудани хизмаграссонҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла дар самти хизмаграссонии манзилию коммуналӣ; - қарордоҳҳои иҷтимоӣ; - пешниҳоди хизмаграссонҳои ҳифзи иҷтимоӣ аз ҷониби сохторҳои ғайридавлатӣ; - нафақаи суғуртавӣ							
		2. Таҳияи маҷмӯи индикаторҳои арзёбии пешрафти таъбиқи Ҳадафҳои рушди устувор барои низомии миллии ҳифзи иҷтимоӣ, ташкили	Маҷмӯи индикаторҳо дар доираи таъбиқи Ҳадафҳои рушди устувор тасдиқ гардида ба таҷрибаи арзёбии рушди низомии	ХҚТ, ВТАН, ВРИС, ВА	UNDP, WB, ADB, UNICEF, UNFPA				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		мониторинги онҳо	миллии хифзи иҷтимоӣ ворид шудааст						
		3. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи барномаҳои мақсадноки минтақавии ҳавасмандгардонии фаъолнокии иҷтимоӣ тасдиқ ва татбиқ гашта истодаанд	Барномаҳои мақсадноки минтақавии ҳавасмандгардонии фаъолнокии иҷтимоӣ тасдиқ ва татбиқ гашта истодаанд	ВТАН, КРМ, МИМХД, ВМАО	UNDP, WB	50,0			
		4. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои иҷтимоӣ, бо инъикоси механизмҳои диверсификатсияи хизматрасониҳои хифзи иҷтимоӣ ва ташаққули низомии пешниҳоди хизматрасониҳо дар сатҳи ҷамоавӣ	«Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои низомии хифзи иҷтимоӣ, бо инъикоси механизмҳои диверсификатсияи хизматрасониҳои хифзи иҷтимоӣ ва ташаққули низомии пешниҳоди хизматрасониҳо дар сатҳи ҷамоавӣ	ВТАН, ВМАО, КРМ, МИМХД	UNDP, WB				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		барои гуруҳҳои осебпазири аҳоли, тартиби ташаққули заминаи иттилоотӣ, омодагории кадрҳо, ҷалб ва чобачогузориҳои мутахассисон барои кор дар муассисаҳои хифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла доир ба фарогирии шахсонӣ маъюб тасдиқ ва татбиқ истодааст	тартиби ташаққули заминаи иттилоотӣ, омодагории кадрҳо, ҷалб ва чобачогузориҳои мутахассисон барои кор дар муассисаҳои хифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла доир ба фарогирии шахсонӣ маъюб тасдиқ ва татбиқ истодааст						
		5. Таҳия ва тасдиқи нақшаи фаврии роҳандозии низомии «Равзанаи ягона» дар раванди бақайдгирӣ ва истифодаи шаклҳои хифзи иҷтимоӣ	Нақшаи фаврии роҳандозии низомии «Равзанаи ягона» дар раванди бақайдгирӣ ва истифодаи шаклҳои хифзи иҷтимоӣ тасдиқ карда шудааст	ХҚТ, ВТАН	UNDP, WB				
		6. Роҳандозӣ намудани низомии устуворӣ Шарикони давлат ва бахши хусусӣ барои расонидани хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳо/шӯъбаҳои хизматрасониҳои иҷтимоӣ	Шумора ва афзоиши лоиҳаҳои Шарикони давлат ва бахши хусусӣ барои расонидани хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳо/шӯъбаҳои хизматрасониҳои иҷтимоӣ	ВТАН	UNDP, WB	100,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ХҚТ	Шарикон
4.5.2. Таъмини устувории дарозмуддати низоми нафақа	4.5.2.1. Таҷдиди низомии мавҷудай нафақа	7. Таҳияи низомии мусоидат барои дастрасии табақаҳои осебпазирӣ аҳолии (пиронсолон, шахсонӣ маъюб) ба технологияҳои мӯсири фарҳангӣ, таълимӣ, маърифатӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва иттилоотӣ, машваратӣ ва технологияҳои информатсионӣ	Тасдиқ шудани низомии мусоидат барои дастрасии табақаҳои осебпазирӣ аҳолии ба технологияҳои мӯсири фарҳангӣ, таълимӣ, маърифатӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва технологияҳои информатсионӣ	ХҚТ, ВТАН, ВМАО, ВФАР		50,0		
		1. Таҳия, тасдиқ ва тағбиқи бастанӣ фаъолиятҳо оид ба таъминии устуворӣ ва нагичаовари низомии нафақа (ҳавасмандсозии шугли расмӣ, ташаққули асосҳои институтсионалии пасандозҳои нафақавӣ ва муносибатҳои мавҷудай молиявӣ, фаъолиятҳои зиддикорупсионӣ дар сохтори маазкур)	Тасдиқ намудани бастанӣ фаъолиятҳо оид ба таъминии устуворӣ ва нагичаовари низомии нафақа	ХҚТ, ВТАН, БМТ, КДСИАД	WB			
		2. Таъсис намудани низомии ҷалб, назорат ва танзими доройҳои сармоягузории	Ҳаҷм ва динамикаи рушди доройҳои сармоягузории нафақавӣ, % нисбат ба ММД	ХҚТ, ВТАН, БМТ, КДСИАД	WB	50,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
4.5.3. Афзоиши самтҳои ҳавасмандсозии ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазир аҳолии	4.5.3.1. Рушди низомии ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандони пиронсол	нафақаӣ 1. Қорӣ намудани механизмҳои чандир ва фосилавии шугли шаҳрвандони пиронсол ба барномаи мақсаднокӣ шугли чандир ва фосилаӣ 2. Қорӣ намудани барномаи омузиши пиронсолон ба низомии таҳсилоти калонсолон ва таҳсилоти бетанаффус 3. Андешидани тадбирҳо оид ба мустаҳкам намудани заминаи моддио техникаӣ ва кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва ҳадамоте, ки ба шахсон пиронсол хизматрасониҳои ҳаётан муҳими иҷтимоӣ мерасонанд	Тадбирҳо оид ба имкониятҳои чандир ва фосилавии шугли шаҳрвандони пиронсол тасдиқ гашта татбиқ шуда истодааст Шумораи барномаҳои фаъолияткунандаи омузиши пиронсолон дар доираи низомии таҳсилоти калонсолон ва таҳсилоти бетанаффус Афзоиши нерӯ ва таъминоти кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва ҳадамоте, ки ба шахсон пиронсол хизматрасониҳои ҳаётан муҳими иҷтимоӣ мерасонанд	ВТАН, ВМЕХ, КРМ, МИИХД	ILO, WB, ADB	100,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		истиқомати муваққатӣ, ҳадамоти сайёри иҷтимоӣ, беморхонаҳои ёрии тиббию-иҷтимоӣ, клубҳо барои пиронсолон)							
	4.5.3.2. Рушди низомии хифзи иҷтимоии шахсони маъёб	1. Таҳия ва тасдиқи Таҷрибаи профилактикаи ҳолатҳои нави маъёбии кӯдакон, рушди хизматрасониҳои рушди хизматрасониҳои рушди хизматрасониҳои тиббию генетикӣ барои барвақт ошкор намудани рушди бемориҳои модарзод 2. Ворид намудани механизмҳои чандир ва фосилавии шугли шахсони маъёб ба барномаи мақсадноки шугли чандир ва фосилавий 3. Ворид намудани баътаи фаъолиятҳо ва талаботҳо оид ба ташаққули муҳити зисти бемонеа ба лонҳои шахрсозӣ, барномаҳои рушди	Таҷрибаи профилактикаи ҳолатҳои нави маъёбии кӯдакон, рушди хизматрасониҳои тиббию генетикӣ барои барвақт ошкор намудани рушди бемориҳои модарзод тасдиқ карда шудааст	ВТАН, АИ					
				ВТАН, ВМЕХ, КРМ, МИМХД					
			Талаботҳо оид ба ташаққули муҳити зисти бемонеа ба лонҳои шахрсозӣ, барномаҳои рушди нақлиёти ҷамъиятӣ тасдиқ карда шуда	ВТАН, КАС, ВНАК, КРМ, МИМХД					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		нақлиёти ҷамъиятӣ	ба инобат гирифта мешаванд						
		4. Ворид намудани чорабиниҳо оид ба рушди сохтори марказҳои тавонбахшӣ ба Нақшаи миёнамуҳлати сохтмон, барқарорсозӣ, тавсеаи инфрасохтори низомии тандурустӣ дар доираи лоиҳаҳои ШДБХ	Тасдиқ гардидани Нақшаи рушди сохтори марказҳои махсустардонидаршудаи тавонбахшӣ	ВТАН, ҚДСИАД, КРМ, МИМХД					
		5. Таҳия ва тасдиқи Силсилаи корҳои маърифатӣ дар доираи ҳамкорихои байниидоравӣ оид ба мусоидат ба баланд намудани одоби муошират, аз ҷумла тағйир додани анъанаҳои нисбати шахсони маъёуб	Тасдиқ гардидани Силсилаи корҳои маърифатӣ дар доираи ҳамкорихои байниидоравӣ оид ба мусоидат ба баланд намудани одоби муошират, аз ҷумла тағйир додани анъанаҳои нисбати шахсони маъёуб	ВТАН, ҚҶФС, ВФАР, ВМАО, АИ, МИМХД					
		7 Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС: -кумаки техникӣ барои чорабиниҳои ҳифзи иҷтимоӣ	Ҳисоботи таъбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	4500		4500	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ	
							ҲҚТ	Шари-кон
		(Грант)						
		-тахкимбахшии низомии ҲҚТ	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	IDA	3200		3200
		(Грант)						
		-тахкимбахшии низомии ҲҚТ	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	5000		5000
		(Қарз)						
		Ҳарочот ба ёрии иҷтимоии суроғавӣ	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	2200		2200
		(Грант)						
		ҲАМАГӢ дар баҳши 4.5.				15310		14900
4.6. ФАРҲАНГ								
4.6.1. Таҷдиди низомии дастгирии давлатии фарҳанг ва санъат	4.6.1.1. Рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва нерӯи идоракунии соҳа	1. Таҳия, тасдиқ ва тағбиқи Консепсияи сиёсати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон 2. Таҳияи «Роҳнома» оид ба таъсиси хадди аққал се кластер дар доираи соҳа – санъати тасвирӣ, дизайн ва меъморӣ; санъати театрӣ, хореографӣ, мусиқӣ, санъати сарояндагӣ ва сирк; киноиндустрия, аниматсия ва телевизиони миллий	Консепсия тасдиқ карда шуд	ВФАР, ВА		5,0		
		6. Таҳияи Низомнома (дар	Тасдиқ шудани Низомномаи	ВФАР, ВА,		7,1		
						4,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		доираи рушди шарикӣ бо баҳши хусусӣ) оид ба маъмулгардонӣ ва пешбурди брендҳои миллии фарҳангӣ (бренднамудан бо назардошти анъанаҳои минтақавӣ ва фарҳанги кишвар)	дахлдор	КРМ, МИМХД, КТВР					
		7. Таҳия ва тасдиқи нақшаҳои сесола оид ба фармоиши давлатӣ ба маҳсулоти табуъ нашр, кино ва компютерӣ	Тасдиқ гардидани нақшаҳои сесола оид ба фармоиши давлатӣ ба маҳсулоти табуъ нашр, кино ва компютерӣ	ҲҚТ, ВФАР, ВРИС		1,0			
	4.6.1.2. Таъмини хифзу нигоҳдории арзишҳои фарҳангии ҷумҳурӣ	1. Иҷрои корҳои барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар иншоотҳои арзиши фарҳангидошта 2. Қабули бастаи тадбирҳо оид ба хифз ва маъмулгардони арзишҳои молдӣ ва ғайримолдӣ (анъанаҳои сарояндагӣ, мактабҳои бадеӣ, фолклор, ҳунармандӣ)	Ҳиссаи иншоотҳои арзиши фарҳангии дар ҳолати қаноатбахш қарордошта, дар шумораи умумии иншоотҳои арзиши фарҳангидошта Арзбии индикативии шумора ва натиҷанокии чорабиниҳои амаликардашуда оид ба хифз ва маъмулгардони арзишҳои молдӣ ва ғайримолдӣ	ВФАР, КАС, КРМ, МИМХД		200,0			
				ВФАР, КТВР		100,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		3. Таҳия ва мониторинги барномаи мақсадноки ҳифз ва рушди фарҳанги аққалиятҳои миллий	Тасдиқ гардидаи барномаи мақсадноки ҳифз ва рушди фарҳанги аққалиятҳои миллий	ХҚТ, ВФАР		10,0			
	4.6.1.3. Беҳтар намудани дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои соҳаи фарҳанг ва санъат	1. Таҳияи нақшаи ҷобачогузори мінтақавии муассисаҳои фарҳанг ва санъат барои давраи то соли 2030 дар заминаи гузаронидани бахисобгирӣ, шиносномакунонӣ ва азнав ташқилдиҳӣ 2. Таҳия ва тасдиқи нақшаи миёнамуҳлати иҷрои корҳои сохтмон, барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар муассисаҳои соҳаи фарҳанг ва санъат 3. Таҳияи нақшаи рушди низоми оморасозии кадрҳо (аз ҷумла санъати театрий ва сиркӣ), ҷалб ва ҷобачогузори мутахассисон	Тасдиқ шудани нақшаи ҷобачогузори мінтақавии муассисаҳои фарҳанг ва санъат барои давраи то соли 2030	ВФАР, КАС		50,0			
			Тасдиқи нақшаи миёнамуҳлати иҷрои корҳои сохтмон, барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар муассисаҳои соҳаи фарҳанг ва санъат	ВФАР, КАС,1 ВМ					
			Нақшаи тақвияти заминаи кадрӣ муассисаҳои фарҳанг ва санъат тасдиқ карда шуд	ВФАР, ВМАО, ВТАН					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
4.6.2. Афзоиши нерӯи инсонии ҷавонон, рушди нерӯи эҷодкории он ва мусоидат ба афзун намудани дастовардҳои фарҳанг ва санъат	4.6.2.1. Таҷдиди шабакаи мавҷудайи мақомотҳо оид ба корҳои ҷавонон	барои кор дар муассисаҳои фарҳанг ва санъат							
		1. Таҳия ва қабули Нақшаи баланд намудани таҳассуси кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии масъули сиёсати бахши ҷавонон	Тасдиқ шудани Нақшаи баланд намудани таҳассуси кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии масъули сиёсати бахши ҷавонон	КҶҲС, ВМАО					
		2. Таъсиси шабакаи марказҳои минтақавии захиравии ҷавонон (дар заминаи низомии шарикӣ давлатию бахши хусусӣ) дар самтҳои иттилоотӣ, зехнӣ ва инноватсионӣ	Афзоиши шумораи марказҳои фаъолиятдоштаи минтақавии захиравии ҷавонон	КҶҲС, ҚРМ, ҚДСИАД, ВМАО, МИМХД			200,0		
4.6.2.2. Рушди медиафазон иттилоотии ҷавонон		3. Таъсиси низомии ҳамасолаи ташкил ва баргузор намудани форуми миллии таълимии ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл – август, бонавбат дар маркази вилоятҳои ҷумҳурӣ)	Ҳамасола ташкил ва баргузор намудани форуми миллии таълимии ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл – август, бонавбат дар маркази вилоятҳои ҷумҳурӣ)	ҲҚТ, КҶҲС, ВМАО		50,0			
		1. Таҳия ва татбиқи барномаи	Тавсеаи шабакаи лоиҳаҳои медиа	ВФАР, КҶҲС,			50,0		

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ			
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ	
4.6.3. Ташаккули фарҳанги соҳибқори инноватсионӣ	4.6.3.1. Рушди низомии маъмулгардонии соҳибқори инноватсионӣ	ичтимоии медиа лонҳо (TV, Интернет, кинематограф, аниматсия)	ичтимоӣ	КТВР						
		2. Бастаи тадбирҳо чиҳати мусоидат ба тавсеаи шабакаи нашрияҳои даврии ҷавонон								
		1. Таъбиқи тадбирҳо дар самти рушди низомии маъмулгардонии ҷамъиятӣ дар соҳаи фаъолияти илмӣ-техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар, – лавҳа ва маҳанҳо дар китобхонаҳои донишгоҳҳо ва китобхонаҳои оммавӣ, конкурсҳои харсолаи оид ба тарғиби таҷрибаи беҳтарини соҳибқори инноватсионӣ, ворид намудани курсҳои махсус ба низомии таҳсилоти касбӣ ва мактабӣ	Шумора ва шаклҳои чорабиниҳои баргузоргардида оид ба иттилоотонии ҷомеа дар соҳаи фаъолияти илмӣ-техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар, соҳибқори инноватсионӣ; Ворид намудани курсҳои махсуси «Соҳибқори инноватсионӣ» дар барномаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ ва мактабӣ	ВФАР, ҚДСИАД, ВМАО, АИҚТ, ВМЕХ			50,0			
		дар кишвар, – лавҳа ва маҳанҳо дар китобхонаҳои донишгоҳҳо ва китобхонаҳои оммавӣ, конкурсҳои харсолаи оид ба тарғиби таҷрибаи беҳтарини соҳибқори инноватсионӣ, ворид намудани курсҳои махсус ба низомии таҳсилоти касбӣ ва мактабӣ					20,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ			
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ	
		2. Ташкил намудани маркази миллии дастгирии захиравии соҳибкории инноватсионӣ	Таҳия ва татбиқи харитаи роҳ оид ба ташкил намудани маркази миллии дастгирии захиравии соҳибкории инноватсионӣ (аз ҷумла, таъсис намудани кӯчаи бизнес – инкубаторҳо дар ш.Душанбе)	ҚДСИАД, ВМЕХ, КА, ҚРМ, Мақомоти иҷроияи маҳаллии ш. Душанбе		100,0				
		3. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионии самти индустрияи ИТ бо формати кластерӣ	Тасдиқ карда шудани «Роҳнамо» оид ба ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионии самти индустрияи ИТ бо формати кластерӣ	ҲҚТ, ҚРМ, ВМАО, АИҚТ, ВМЕХ						
ҲАМАГӢ дар баҳши 4.6							871,1			
4.7. МУҲИТ БАРОИ ЗИСТ										
4.7.1. Тағйироти институтсионалии ба рушди дастрасӣ ба манзил равонагардида	4.7.1.1. Рушди бозори қарздиҳии ипотекавӣ	1. Омода намудани бастан тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрӣ ҳуқуқӣ оид ба таъсиси шароитҳои барои таҷдиди низомии бозори манзил ва хизматрасонии коммуналӣ: - ташаккул ва мониторинги	Мавҷудияти санади меъёрӣ ҳуқуқӣ бо тағйироти механизмҳои рушди низомии мазкур	БМТ, ВА, КАС		50,0				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		риояи стандартҳои қарздиҳии ипотека - танзими бозори қарздиҳии барои манзил-ипотека - химояи ҳуқуқии қарздиҳандагон ва қарзгирандагон 2. Ташкил намудани арзёбӣ ва мониторинги низомномаҳо, дастурамалҳои соҳаи шаҳрсозӣ (таҷдид ва сохтмони нав, манбаъҳои муттамарказ ва мухтори хизматрасониҳои коммуналӣ, мониторинги меъёрҳои беҳатарӣ, самаранокии энергетикӣ, тобоварӣ ба зилзила) 3. Маҷмуи чорабиниҳо оид ба ташаққули низоми пасандозҳои мақсадноки манзилӣ бо мақсади баланд намудани сатҳи дастрасии қарздиҳии ипотека барои манзил	Ҳисоботи иттилоотӣ-аналитикӣ оид ба баҳодиҳии экспертӣ, саналҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи шаҳрсозӣ ҲҚТ, КАС, КРМ, МИМҲД, КҲФМ Шумораи қарзҳои ипотекавии дар як сол додашуда БМТ						

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		4. Таъсиҳи ҷамъияти саҳомии қушодаи «Агентии қарзи манзилии ипотека»	Бақайдгирӣ ва фаъолияти ҶСК «Агентии қарзи манзилии ипотека»	ҲҚТ, БМТ		100,0			
		5. Татбиқи лоиҳаҳои Шарикии давлатии бахши хусусӣ (ДБХ) дар доираи азхудкунии комплекси минтақаҳои нав ё бунёдгардида	Суръати афзоиши соҳтмони манзил дар асоси Шарикии давлатии бахши хусусӣ	ҲҚТ, КДСИАД, КАС		100,0			100,0
		6. Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва татбиқ карда шавад	Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шуд	ҲҚТ, КАС, ВА		10,0			
	4.7.1.2. Рушди бозори амволи ғайриманқул	1. Мукамалгардони и низоми давлатии бақайдгирии ҳуқуқ ба амволи ғайриманқул ва бастани қарордодҳо (харидуфурӯш) 2. Таҳия ва қабули бастаи фаъолиятҳои мусоидат ба соҳтмони манзили дастрас (экономкласс) 3. Таҳияи базаи маълумотҳои қушодаи	Арзбӣ индикативии таҷрибаи бақайдгирии давлатии ҳуқуқ ба амволи ғайриманқул ва бастани қарордодҳо (харидуфурӯш) Суръати афзоиши соҳтмони манзили дастрас (экономкласс)	ҲҚТ, ВА КАС					
			Дастрасии озод ба базаи маълумотҳои бақайдгирии	ҲҚТ, КАС, ВА		50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
4.7.2. Ташаққули механизмҳои самараноки таъминии рушди низомии коммуналии кишвар	4.7.2.1. Азнав ташкилдиҳии марҳилавии низомии идоракунӣ мавҷудаи хизматрасониҳои коммуналии	бақайдгирии давлатӣ ва низомии баҳисобгирии амволи ғайриманқул, мунтазам омода намудани дурнамо барои ишғирокчиёни бозор	давлатӣ ва низомии баҳисобгирии амволи ғайриманқул						
	4.7.2.1. Азнав ташкилдиҳии марҳилавии низомии идоракунӣ мавҷудаи хизматрасониҳои коммуналии	1. Таҳия, тасдиқ ва истифодаи «Роҳнамо» оид ба мукаммалсозии низомии идоракунӣ хоҷагии манзилино коммуналии 2. Таҳия ва мониторинги барномаи мақсадноки таъминоти манзил бо барқ, об ва истифодаи самараноки гармӣ	Тасдиқ гаштани «Роҳнамо» оид ба мукаммалсозии низомии идоракунӣ хоҷагии манзилино коммуналии	ХҚТ, КАС, ВА	WB, IDA				
		2. Таҳия ва мониторинги барномаи мақсадноки таъминоти манзил бо барқ, об ва истифодаи самараноки гармӣ	Тасдиқ шудани барномаи мақсадноки таъминоти манзил бо барқ, об ва истифодаи самараноки гармӣ	ХҚТ, КАС, ВРИС, МИМХД, ВА	WB, IDA	50,0			

Афзалигтх	Самтхон амалиёт	Чорабинихо	Индикаторхо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумий ба маблагузорй (хаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблагузорй	
							ХЧТ	Шари-кон БХ
		3. Тахия ва тасдики Низомнома оид ба меъёрхой истеъмом ва гуруххой афзалиятноки истеъмомкунандагони хизмаграсонихои коммуналий	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба меъёрхой истеъмом ва гуруххой афзалиятноки истеъмомкунандагони хизмаграсонихои коммуналий	ХЧТ, КАС, ВРИС, МИМХД, ВА	WB, IDA			
		4. Тахия ва тасдики Низомнома оид ба меъёрхой истеъмомй ва гуруххой афзалиятноки истифодабарандагони хочагии коммуналий	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ХЧТ, КАС, ВРИС, ВА, МИМХД	WB, IDA			
		<i>Лонхэхои сармоягузорй дар доираи БДС:</i> - Фонди рушди хочагии манзилио коммуналий	Хисоботдихй оид ба татбики лонхэ	ХЧТ	IDA	30000		30000
		- лонхэи рушди инфрасохтори махаллий (коммуналий) (грант)	Хисоботдихй оид ба татбики лонхэ	ХЧТ	WB	24678	1028	23650
	4.7.2.2 Рушди низоми ташаккули тарифхо ва маблагузорй	1. Тахия ва чорй намудани Низомнома оид ба таъмини раванди шаффоф ва стандартизатсия-	Устувории низоми тарифхо барои хизмаграсонихои коммуналий	ХЧТ, КХМЗ, КАС, ВРИС, ВА, АОМО	WB			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		шудаи муқаррар намудани тарифҳо 2. Таҳияи Бастаи амалиёт барои ҳавасмандсозии сармоязгузорӣ ва сарфҳои захираҳои соҳа	Тасдиқ шудани Бастаи амалиёт барои ҳавасмандсозии сармоязгузорӣ ва сарфҳои захираҳои соҳа	ХҚТ, КХМЗ, ВРИС, ВА	WB				
4.7.3. Муқаммалгардонии идоракунии низомии таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	4.7.3.1. Тақвияти заминаи институционалии низомии таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	1. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба «минтақаҳои масъулияти» институционалӣ/идоравӣ ва ҳамкории мутақобила дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ 2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи «Роҳнома» оид ба тақвияти захираҳои низомии таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, бо инъикоси тартиби ташаққули базаи иттилоотӣ, тарифҳо, омодагии кадрҳо, чалби сармоя	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба «минтақаҳои масъулияти» институционалӣ/идоравӣ ва ҳамкории мутақобила дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ Тасдиқ шудани «Роҳнома» оид ба тақвияти захираҳои низомии таъминоти оби нушоқӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, бо инъикоси тартиби ташаққули базаи иттилоотӣ, тарифҳо, омодагии кадрҳо, чалби сармоя	ХҚТ, ВТАН, ВЭНЕ ХҚТ, ВТАН, ВЭНЕ ХҚТ, ВТАН, КХМЗ, ВЭНЕ, ВРИС	WB, EBRD WB, EBRD	10			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масбулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Саршаммаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		кадрҳо, ҷалби сармоя							
		3. Таъмини рушди пайвастаи сохтмон, барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, аз ҷумла дар асоси лоиҳаҳо	Суръати афзоиши сармоягузориҳо ба соҳа, сохтмон ва барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	ВТАН, КАС, ВЭНЕ, ГКИ, МИМХД	WB, EBRD	200,0			200,0
		4. Қабули Бастаи чорабиниҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихои байналмилалӣ дар соҳаи обтаъминкунӣ, санитарӣ ва истифодаи технологияҳои нав	Тасдиқ намудани Бастаи чорабиниҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихои байналмилалӣ дар соҳаи обтаъминкунӣ, санитарӣ ва истифодаи технологияҳои нав	ВТАН, ВЭНЕ, ВКХО, АИҚТ	WB, EBRD				
		Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БИД -бо оби нушакӣ таъмин намудани шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	GJ, SECO, WB, IDA	53350,5 8500 19000 12000	- - 3000 -	53350,5 8500 16000 12000	
		бо оби нушакӣ таъмин намудани шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Қарз)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	IDB	11000		11000	
		-барқарорсозии шабакаи обтаъминкунии шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Қарз)	Ҳисоботи тағбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	EBRD	146718		146718	

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	
		- идоракунӣ управление водными ресурсами (грант) -объём минеральной санитарий (грант)	Ҳисоботи тағбиқи лоихаҳо	ҲҚТ	EBRD	8290	8290		
		1. Таҳия ва қабули стандартҳои таълимӣ оид ба маълумоти экологӣ дар тамоми сатҳҳои расмӣ ва низоми маориф 2. Таҳия ва қабули маҷмуи чорабиниҳои хусусияти танзимкунандадош та оид ба ташаққули фарҳанги дастгирии тозагии муҳити зист (мушкилоти партовҳои саҳти маишӣ), аз ҷумла бо истифодаи низоми чораҳои ҷаримаӣ 3. Таъсеи таҷрибаи пахкунии фарҳанги хифзи табиат, муҳити зист ва сарфай	Ҳисоботи тағбиқи лоихаҳо	ҲҚТ	SECO, SIDA, EBRD	16500 4400 5000	16500 4400 5000		
4.7.4. Фаҳмиши арзишҳои экологӣ дар рафтори аҳолино субъектҳои хоҷагидорӣ ва тақвияти ҳавасмандгардо- нии аҳолино субъектҳои хоҷагидорӣ барои хифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принсипҳои «иктисодӣ ва сабз»	4.7.4.1. Баланд намудани сатҳи фарҳанги экологӣ аҳоли	1. Таҳия ва қабули стандартҳои таълимӣ оид ба маълумоти экологӣ дар тамоми сатҳҳои расмӣ ва низоми маориф 2. Таҳия ва қабули маҷмуи чорабиниҳои хусусияти танзимкунандадош та оид ба ташаққули фарҳанги дастгирии тозагии муҳити зист (мушкилоти партовҳои саҳти маишӣ), аз ҷумла бо истифодаи низоми чораҳои ҷаримаӣ 3. Таъсеи таҷрибаи пахкунии фарҳанги хифзи табиат, муҳити зист ва сарфай	Тасдиқ намудани стандартҳои таълимӣ оид ба маълумоти экологӣ дар тамоми сатҳҳои расмӣ ва низоми маориф Тасдиқ шудани низонома оид ба мониторинги тозагии муҳити зист бо истифодаи низоми чораҳои ҷаримаӣ	ВМАО, КХМЗ ВФАР, МИМХД, КХМЗ, КТВР, ВМ	UNDP UNDP				
			Арзёбии микёс ва фароғири фаъолият бо ҷалби ВАО бо иттилооти хифзи табиат, муҳити зист ва	КХМЗ, МИМХД, КТВР	UNDP				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		захираҳо	сарфои захираҳо						
		4. Қорӣ намудани низоми автоматикунонида шудаи пардохти ҳаққи истифодаи об, газ ва барқ дар минтақаҳои чумхурӣ	Фарогириии минтақаҳо бо низоми автоматикунонида шудаи пардохти ҳаққи истифодаи об, газ ва барқ	МИМХД	UNDP	100,0			
		5. Таҳия ва тасдиқи Кодекси экологӣ	Тасдиқ гаштани Кодекси экологии кишвар	КХМЗ	UNDP	10,0			
		<i>Лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - идоракунии партовҳои саҳт дар шаноҳияҳо (грант)		ХҚТ	SECO, EBRD, WB	2000 36400 4000		2000 36400 4000	
	4.7.4.2. Таҳия ва таъмини роҳандозии талаботҳои экологӣ хангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, хӯрокворӣ, безараргардонии партовҳо	1. Таҳия ва мутобиқгардонии заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификатунони и экологӣ	Стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификатунони экологӣ тасдиқ гардида ба саналҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда тағйиротҳо ворид карда шуданд	КХМЗ, ВА	UNDP	10,0			
		2. Маҷмӯи чорабиниҳо оид ба таҳия ва мониторинги талаботҳои экологӣ хангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, истеҳсол ва	Низоми ҷарима ва ҷаброн оид ба вайрон намудани талаботи экологӣ амал мекунанд	ВРИС, КХМЗ, ВА, ВМ	UNDP				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
			амал мекунад						
		2. Таъмини харитасозии хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои мунтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини итилооти ва ҳамоҳангсозии байнидоравӣ	Харитаи хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини итилооти ва ҳамоҳангсозии байнидоравӣ таҳия карда шуд	ҲҚТ, КҲФМ	UNDP	20,0			
		3. Ташкил намудани шӯрон байнидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба идоракунии хатари офатҳо	Таъсиси шӯрон байнидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба идоракунии хатари офатҳо	КҲФМ, КРМ, МИМХД	UNDP				
		4. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи мониторинг ва низомии огоҳсозии пешакии хатари офатҳо	Тасдиқ гаштани Низомнома дар бораи мониторинг ва низомии огоҳсозии пешакии хатари офатҳо	КҲФМ, КРМ, МИМХД	UNDP				
		5. Таҳия ва ҷорӣ намудани фанни «Офатҳои табиӣ: хатарҳо ва механизмҳои пешгирии офатҳо» ба низомии таҳсилоти умумӣ ва касбӣ, ба курсҳои баланд намудани ихтисоси хизматчиёни давлатӣ	Қурси махсус ҷорӣ гардид	ВМАО, КҲФМ	UNDP				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ			
							ХҚТ	Шари-кон	БХ	
	4.7.5.2. Таквияти нерӯи муқовимат ба офатҳои табиӣ	1. Дохил намудани муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ ба ҳуҷҷатҳои барномавии соҳавӣ 2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба таквияти захираҳои низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ, бо инъикоси тартиби ташаққули базаи иттилоотӣ, тайёр намудани кадрҳо, ҷалби сармоя	Арзёбии воридоти муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ ба ҳуҷҷатҳои барномавии соҳавӣ Тасдиқ шудан ва татбиқ гаштани «Роҳнамо» оид ба таквияти захираҳои низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ	ВРИС, КРМ, МИМХД	UNDP					
				КХФМ, КРМ, МИМХД	UNDP					
						416458,5	6416	409308,5		
4.8. ҚОҶИШИ НОБАРОБАРИИ ИҚТИМОЙ										
4.8.1. Пешбурди рушди инклюзивӣ	4.8.1.1. Ташкил намудани низоми арзёбии рушди инклюзивӣ ва коҳиши нобаробарӣ	1. Таҳия ва қабули Низомнома оид ба ташаққули барномаҳои рушди дахлдор (аз ҷумла, барномаи рушди сармояи инсонӣ, хамгирии байниминтақавӣ) 2. Омода намудани гузориши миллий оид ба ташҳиси афзоиш ва инклюзивияти рушд (як маротиба дар се сол)	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба ташаққули барномаҳои рушди дахлдор (аз ҷумла, барномаи рушди сармояи инсонӣ, хамгирии байниминтақавӣ) Нашр ва паҳн намудани гузориши миллий оид ба ташҳиси афзоиш ва инклюзивияти рушд (як маротиба дар се сол)	ВРИС, КРМ, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2				
				ВРИС, КРМ, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, ADB	50				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
4.8.2. Кохиши Нобаробарии гендерӣ дар асоси мукамалгардони и сиёсат оид ба таъмини ҳақиқии баробарии гендерӣ ва пешгирии тамоми намудҳои зуроварӣ нисбат ба занону духтарон	4.8.2.1. Мукамалгардонии конунгузорӣ бо мақсади татбиқи кафолатҳои давлатӣ оид ба ташкил намудани имкониятҳои баробар барои занону мардон	1. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи кафолатҳои давлатии баробархуқуқии занону мардон ва имкониятҳои баробарии татбиқи онҳо» ва ба дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар қисмати механизмҳои татбиқи он	Таҳия ва қабул гаштани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи кафолатҳои давлатии баробархуқуқии занону мардон ва имкониятҳои баробарии татбиқи онҳо» ва ба дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	ҲҚТ, ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	10			
		2. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар қисмати ҳатмӣ будани гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳияшаванда	Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» таҳия ва қабул шуданд	ҲҚТ, ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2			
		3. Таҳияи дастурамали методӣ ва дастур оид ба оид ба гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	Тасдиқ гашт дастурамали методӣ ва дастур оид ба гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	ККЗО Маркази миллии конунгузорӣ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	10			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		меъёри хуқуқ таҳияшаванда	таҳияшаванда						
		4. Мунтазам гузаронидани муҳокимаҳои ҷамъиятӣ ва парламентӣ дар яҷҷоғӣ бо намоёндагони халқ оид ба Мушкилоти таъмини ҳақиқии баробархуқуқии занон ва мардон	Ҳамасола гузаронидани кам аз 4 муҳокимаи ҷамъиятӣ	ҲҚТ, ҚҚЗО, ВМБХ, ВМАО, ВҚИШ, ҚДИЗ, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҚШ	4			
	4.8.2. Таҳияи модели мониторинг ва арзёбии бетанафуси сиёсати таъмини баробарии ҳақиқии гендерӣ, ки ба рушди омили гендерӣ;	1. Таҳияи Низомнома оид ба гузаронидани мониторинг ва арзёбии бетанафуси сиёсати таъмини баробарии ҳақиқии гендерӣ 2. Таҳия ва татбиқи Барномаи рушди омили гендерӣ дар ҚТ барои давраи то солҳои 2016-2020 3. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии сиёсат оид ба таъмини ҳақиқии баробархуқуқии гендерӣ бо	Ҳукумати ҚТ Низомнома оид ба гузаронидани мониторинг ва арзёбии бетанафуси сиёсати таъмини баробарии ҳақиқии гендериро тасдиқ намуд Мавҷудияти Барномаи қабулшудаи рушди омили гендерӣ дар ҚТ барои давраи то солҳои 2016-2020 Нашри ҳамасолаи ҳисоботҳо оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбии сиёсат оид ба таъмини ҳақиқии баробархуқуқии гендерӣ бо	ҲҚТ, ҚҚЗО АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҚШ ТБ дар мувофиқа ТҚШ	4 4			
				ҲҚТ, ҚҚЗО, АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҚШ	50			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		истифодаи индикаторҳои микродарӣ ва сифатию хассоси гендерӣ ва аз рӯи ҷинсият ҷудокардашуда							
	4.8.2.3. Таҳияи механизмҳои инстиутсионалӣ дар бораи ба сӯҳбати соҳавӣ ворид намудани Уҳдадорихоӣ миллию байналмилалӣ доир ба таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои занон	1. Таҳия ва аз ҷониби ХҚТ тасдиқ гаштани Низомнома «Дар бораи гуруҳҳои гендерии вазорату идораҳо», ки ба ҷорӣ намудани муносибатҳои гендерӣ ба сӯҳбатҳои соҳавӣ нигаронида шудааст 2. Ворид намудани тағйиротҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии вазорату идораҳо дар бахши уҳдадорихоӣ функционалии аъзоёни гуруҳҳои гендерӣ 3. Гузаронидани тренингу семинарҳо барои аъзоёни гуруҳҳои гендерии вазорату идораҳо барои тақвияти нерӯ дар соҳаи ворид	Аз ҷониби ХҚТ Низомнома «Дар бораи гуруҳҳои гендерии вазорату идораҳо» тасдиқ гаштааст	ХҚТ, КҚЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2			
			Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқии вазорату идораҳо бо номгуӣ уҳдадорихоӣ функционалии аъзоёни гуруҳҳои гендерӣ	ХҚТ, КҚЗО, ВМEX, ВМАО, ВТАН, ВКИШ, КДИЗ, КДСИАД, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ				
			100% аъзоёни гуруҳҳои гендерӣ дар тренингоҳо бо омӯзиш фаро гирифта шуданд	КҚЗО, ВМEX, ВМАО, ВТАН, ВКИШ, КДИЗ, КДСИАД, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	40			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		намудани муносибатҳои гендерӣ ба сиёсатҳои соҳавӣ, гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мухталиф.							
		4. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии таъбиқи сиёсати соҳавӣ оид ба коҳиши нобаробарии гендерӣ	Мавҷудияти ҳисобҳои ҳамасолаи паҳнкардашудаи вазорату идораҳо оид ба МваА тавасути ВАО, сайти вазорату идораҳо, дигар захираҳо	ККЗО, ВМЕХ, ВМАО, ВГАН ВКИШ, ҚДИЗ, ҚДСИАД, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	30			
		5. Таҳия ва таъбиқи Нақшаи амал оид ба пешбурди баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои инқилобии то соли 2020	Мавҷудияти Нақшаи тасдиқшудаи оид ба пешбурди баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои инқилобии то соли 2020	ХҚТ, ККЗО	UNDP	10			
	4.8.2.4. Фаъолгардонии механизмҳои таъмини маърифати ҳуқуқӣ ва ҷалби иҷтимоии занон, аз ҷумла дар деҳот	1. Тавсеаи самтҳои фаъолияти марказҳои иттилоотии машваратии ноҳияҳо (МИМН) дар назди ККЗО оид ба бехтар намудани маърифати ҳуқуқӣ	1. Афзоиши ҳамасолаи шумораи занҳои аз хизматрасониҳои МИМН истифоданамуда 2. Ҳамасола дар ҷамоатҳо ва деҳаҳо гузаронидани на камтар аз 50%	ККЗО, МИМН	UNDP	250			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
		ва ҷалби иҷтимоии занон бо таваҷҷуҳ ба гузаронидани чорабиниҳо дар ҷамоатҳо ва деҳаҳо	машваратҳо						
		2. Рушди барномаҳои шарикӣ ҳукуматҳои маҳаллӣ бо ташкилоти ҷамъиятӣ, ВАО оид ба гузаронидани чорабиниҳои омӯзишӣ доир ба баланд намудани маърифати ҳуқуқӣ ва ҷалби иҷтимоии занон	Ҳамасола дар ҳар як ноҳия баргузор намудани на камтар аз 3 чорабиниҳои омӯзишӣ	МИМХД, ККЗО, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	200			
		3. Ташкил намудани барномаҳои доимоамалкунандаи радио ва телевизионӣ оид ба масъалаҳои таъмини ҳақиқии баробархуқуқии гендерӣ ва беҳтар намудани маърифатнокии ҳуқуқии занон ва мардон	Ҳар моҳ дар радиои маҳаллиро ҷумҳуриявӣ ва телевизион ба эфир баромадани на камтар аз 4 барнома	КТВР, ККЗО, МИМХД, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	100			
	4.8.2.5. Баланд намудани иқтидори гендерӣ ва хассосияти гендерии	1. Ворид намудани курсҳои махсус оид ба маълумоти	Дар ҳамаи барномаҳои ДИД курсҳои махсус оид	ДИД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ,	30			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
	кормандони тамоми шӯҳраҳои ҳокимият	гендерӣ ба барномаҳои таълимии тамоми курсҳои баланд намудани ихтисос барои категорияҳои гуногуни хизмати давлатӣ дар Донишқадаи тақмили ихтисоси хизматчиёни давлатии назди Президенти ҚТ	ба маълумоти гендерӣ ворид карда шуданд	UNDP					
		2. Ба низоми тақмили ихтисоси судяҳои тамоми сатҳҳо, ворид намудани курсҳои махсус оид ба санадҳои миллий ва байналмилалӣ соҳаи баробархуқуқии гендерӣ	Курсҳои махсус оид ба санадҳои миллий ва байналмилалӣ соҳаи баробархуқуқии гендерӣ ба тамоми барномаҳои таълимии Маркази таълимии судяҳо ворид карда шуданд	Маркази омузишии судяҳо	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	30			
		3. Омода ва паҳн намудани маводҳои иттилоотӣ оид ба таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои закон барои кормандони сохторҳои давлатии тамоми сатҳҳо	Ҳамасола дар ҳар як вазорату идора ва ҳукуматҳои маҳаллӣ ирсол намудани на камтар аз 3 маводи иттилоотӣ	ХҚТ, ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	20			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шарикон	БХ
	4.8.2.6. Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба раванди бучетӣ	1. Таҳияи дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва бучети давлатии харсолаи ҚТ» 2. Гузаронидани таҷриба бо дастурамали методи ва дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва бучети давлатии харсолаи ҚТ» дар сағҳи ноҳияи таҷрибавӣ ва вазорати таҷрибавӣ	Мавҷудияти дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва бучети давлатии харсолаи ҚТ» Дар як ноҳияи мақсаднок ва як вазорати мақсаднок дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва бучети давлатии харсолаи ҚТ» таҷриба карда шуд	ВМ, ККЗО, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	10			
	4.8.2.7. Рушди заминаи меъерӣ ва қонунгузорӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбат ба замон ва расонидани кӯмак ба заҳон аз зӯрварӣ ҷабрдида	1. Омода намудани бастваи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъерӣ хуқуқӣ оид ба зӯрварӣ дар оила бо мақсади ташкил намудани механизмҳои таъбиқи Қонуни	Мавҷудияти санадҳои меъерӣ хуқуқӣ бо тағйиротҳо ба механизмҳои таъбиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила»	ҲҚТ, ВМ, ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	7			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		ҶТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила», бо назардошти Кодекси ҷиноятӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ 2. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила» дар қисмати механизми таъбиқи он, бо назардошти низомнома оид ба мақоми дахлдор, субъектҳои фаъолият оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила, тадбирҳои химоя аз зӯрварӣ ҷабрдидагон ва дигар масъалаҳо 3. Таҳия ва қабули Қарори Пленуми Суди Олии ҶТ оид ба корҳои алоқаманд ба зӯрварӣ нисбат ба занону кӯдакон, бо назардошти таҷриба ва тавсияҳои	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила»	ҲҚТ, ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	10			
		Қарори Пленуми Суди Олии ҶТ оид ба корҳои алоқаманд ба зӯрварӣ нисбат ба занону кӯдакон, бо назардошти таҷриба ва тавсияҳои	Қарори Пленуми Суди Олии ҶТ оид ба корҳои алоқаманд ба зӯрварӣ нисбат ба занону кӯдакон қабул гардид	Суди Олӣ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	5			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		Кумитаи СММ оид ба баргарафсозии тамоми намуҳҳои дискриминатсия нисбат ба занон							
	4.8.2.8. Ташкил намудани институтҳо оид ба Ҳамоҳангсозӣ ва тавсеаи фаъолияти сохторҳои давлатӣ дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагон аз зӯрварӣ	1. Таъсиси Шӯрои байнидоравӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбаи занон дар назди Ҳукумати ҚТ бо комиссияҳои доимоамалқунанда 2. Таъсис ва рушди фаъолияти Марказҳои нави давлатӣ ва ғайридавлатӣ оид ба пешгирии ва хиёзи иҷтимоии ҳуқуқӣ аз зӯрварӣ дар оила, шӯъбаҳои барқарорсозии тибии иҷтимоии ҷабрдидагон ва дигар сохторҳо 3. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии татбиқи Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар ҚТ барои солҳои 2014-2023	Шӯрои байнидоравӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбаи занон дар назди Ҳукумати ҚТ таъсис гардид Дар ҳар як субъекти пешгирии зӯрварӣ ва ба ҷабрдидагонии зӯрварӣ кумакрасонанда на камтар аз як ҳадамот фаъолият менамояд Мавҷудияти ҳисоботи харсола оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбии татбиқи Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар ҚТ барои солҳои 2014-2023	ҲҚТ, ККЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, АОМО, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	5 120			
				ККЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, АОМО, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	50			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		4. Таҳия ва таъбиқи дастур оид ба стандартҳои минималии пешниҳоди хизматрасониҳо дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ	Мавҷудияти дастур оид ба стандартҳои минималии пешниҳоди хизматрасониҳо дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ	КҚЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, АОМО, МИМХД, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	15			
	4.8.2.9. Тавсеаи спектри фаъолиятҳо оид ба дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳо барои занон ва духтароне, ки аз зӯрварӣ ҷабр диданд	1. Таъбиқи барномаҳои ҳамшарикӣ оиди баланд намудани иқтисодӣ ва зӯрварӣ кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ, равшаншосон, духтурони оилавӣ ва кормандони категорияҳои дигаре, ки барои расонидани ёрӣ ба ҷабрдидагони зӯрварӣ сафарбар гардидаанд 2. Таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дастур оид ба сафарбаркунии нафарони аз зӯрварӣ ҷабрдида ба ҳадамоти дахлдор	Тамоми кормандони мақомоти давлатӣ, ки ба ҷабрдидагони зӯрварӣ ёрӣ ва хизматрасонӣ менамоянд, аз курсҳои омӯзишӣ гузаштанд	КҚЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, МИМХД, ТҶ ва ТБ	UNDP	55			
			Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дастур оид ба сафарбаркунии нафарони аз зӯрварӣ ҷабрдида ба ҳадамоти дахлдор	ХҚТ, КҚЗО, МИМХД, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	6			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
	4.8.2.10. Мукамалсозии омори гендерӣ ва таъсири маҳзани маҷмуии маълумотҳо оид ба тамоми намунаҳои зӯроварӣ	1. Мукамалгардонии шаклҳои бақайдгирӣ ва ҳисоботи омории оид ба шахсони ҷиноят содир намуда ва ҷабрдидагон аз рӯи ҷинсият 2. Ташкил намудани маҳзани маҷмуии маълумотҳо оид ба тамоми намунаҳои зӯроварӣ дар буриши ҷабрдидагон аз ҷиҳати зӯроварӣ содир намуда дар асоси маҳзани маълумотҳои сохторҳои давлатӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ	Мавҷудияти шаклҳои нави бақайдгирӣ ва ҳисоботи омории ба шахсони ҷиноят содир намуда ва ҷабрдидагон аз рӯи ҷинсият	ВКДО, ГП, АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	5			
		3. Гузаронидани тадқиқоти миллий оид ба арзёбии сабабҳо ва микёси шаклҳои гуногуни зӯроварӣ нисбати занон ва духтарон	Тадқиқот гузаронида шуд ва ҳисобот оид ба натиҷаҳои он пешниҳод гардид	АОМО, ККЗО, ГП, АОМО Марказҳои бухронӣ дар назди ГҶ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ, UNDP	100			
		4. Гузаронидани тадқиқот оид ба ҷамъбасти умумиятҳои амалияи судӣ оид	Тадқиқот гузаронида шуд ва ҳисоботи он бо тавсияҳо оид ба фаъолияти	ТҶ ва ТБ	UNDP, USAID, UNFPA	50			
						40			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		ба корҳои вобаста ба таъмири намунаҳои зӯроварӣ нисбати занон	субъектҳои пешгирии зӯроварӣ омода ва пешниҳод гардид						
	4.8.2.11. Таҳия ва татбиқи барнома оид ба тағйирёбии даркунӣ ва шаклҳои ахлоқие, ки зӯроварӣ нисбати занон ва духтаронро сафед мекунанд	1. Таҳия ва татбиқи нақшаи миллии фаъолиятҳо оид ба баргарафсозии стереотипҳои гендерӣ дар ҷомеа, бо назардошти зӯроварӣ дар оила	Нақшаи миллии фаъолиятҳо оид ба баргарафсозии стереотипҳои гендерӣ дар ҷомеа, бо назардошти зӯроварӣ дар оила таҳия ва тасдиқ шуда истодааст	ҲҚТ, ККЗО, ВМАО, ВФАР, КТВР, ТҶ ва ТБ	UNDP	10			
		2. Гузаронидани чорабиниҳои иттилоотӣ ва аксияҳои ба баланд намудани иттилоотнокии аҳолии оид ба оқибатҳои манфии зӯроварӣ барои занон ва ҷомеа, инчунин масъулият барои содир намудани он, раवонагардида	Ҳамасола дар ҳар як ноҳия на кам аз 2 маротиба чорабиниҳои иттилоотӣ ва аксияҳои ба баланд намудани иттилоотнокии аҳолии оид ба оқибатҳои манфии зӯроварӣ барои занон ва ҷомеа, инчунин масъулият барои содир намудани он, равонагардида гузаронида мешаванд	МИМҲД, ККЗО, ВМАО, ВФАР, КТВР, ТҶ ва ТБ	UNDP	150			
		3. Ташкил намудани барномаҳои доимоамалкунанда дар телевизион ва радио, рубрикаҳо	Ҳармоҳ дар радиои ҷумҳурӣ ва маҳаллӣ ва телевизион ба эфир на камтар аз 2 барнома мебарояд	КТВР, ККЗО, ВФАР, МИМҲД	UNDP	100			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шарикон	БХ
		дар наشريёги даврӣ онд ба аҳамияти иҷтимоӣ ва оқибатҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон							
		4. Омода намудани дастур барои муаллифони китобҳои таълимӣ мактабҳо ва китобҳои таълимӣ макотиби олий онд ба истифодаи маводҳо дар бораи роҳ наоддани зӯрварӣ дар ҷомеа ва оила	Мавҷудияти дастур барои муаллифони китобҳои таълимӣ онд ба роҳ наоддани зӯрварӣ дар ҷомеа ва оила	ВМАО, ККЗО, ТҶ ва ТБ	UNDP	10			
		5. Гузаронидани тренингу семинарҳо барои муаллифони китобҳои таълимӣ мактабҳо ва китобҳои таълимӣ макотиби олий дар бораи бехтар намудани маърифатнокӣ ва оғоҳии гендерӣ ва баргарафсозии стереотипҳои гендерӣ, бо назардошти зӯрварӣ дар оила	На камтар аз 50% муаллифони китобҳои таълимӣ дар семинарҳои омӯзишӣ онд ба бехтар намудани маърифатнокӣ ва оғоҳии гендерӣ ва баргарафсозии стереотипҳои гендерӣ, бо назардошти зӯрварӣ дар оила, иштирок намуданд	ВМАО, ККЗО, ТҶ ва ТБ	UNDP	120			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ			
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ	
4.8.3. Рушди низоми химояи ҳуқуқи кӯдак	4.8.3.1. Таҳкими иқтисодии миллӣ оид ба химояи ҳуқуқи кӯдак	1. Таҳия ва тадқиқи Нақшаи миллии амалиёт чихати некуаҳволии кӯдакони Тоҷикистон 2. Таҳкими фаъолияти Шӯрои ҳамоҳангсоз оид ба бартарарфозии шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон 3. Таҳия ва тадқиқи барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакони 4.Омода намудани гузории миллии дар соҳаи некуаҳволии кӯдакон ва инқорияти иҷтимоӣ (дар се маротиба)	Тасдиқ гаштани Нақшаи миллии амалиёт чихати некуаҳволии кӯдакони Тоҷикистон Омода намудани ҳисоботи индикативии фаъолияти Шӯрои ҳамоҳангсоз оид ба бартарарфозии шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон Тасдиқ шудани барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакони Нашр ва паҳн намудани гузории миллии дар соҳаи некуаҳволии кӯдакон ва инқорияти иҷтимоӣ (дар се сол як маротиба)	ҲҚТ, ВА, ВМАО, ВТАН ВМЕХ ВСАН, ВРИС АИҚТ, МТС	UNICEF UNICEF, ИЛО UNICEF UNICEF	10 10 10 50				
ҲАМАГӢ дар баҳши 4.9.							1816			
ҲАМАГӢ ДАР БАҲШИ ИҶТИМОӢ							762080,1	12562,51	742646,5	1020
5. РУШДИ КОМПЛЕКСИИ МАНОТИҶИ КИШВАР										
5.1. Баланд намудани самаранокии идоракунии	5.1.1. Ба низом даровардани заминаи қонунгузорӣ ва меъёри ҳуқуқӣ бо мақсади	1. Гузаронидани таҳлили самаранокии корҳои	Заминаи қонунгузорӣ муҳолифатнок нест (аз ҷониби	ВРИС, КРМ, КДСИАД		100,0				

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ			
							ХҚТ	Шарикон	БХ	
давлатии маҳал ва худидоракунии маҳаллӣ	соддагардонӣ, дақиқ намудан ва тафсири яхшелаи функсияҳои мақомоти идоракунии маҳаллӣ	ичронамудан ташкилотҳои донорӣ дар самти мукамалгардонии идоракунии давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунии маҳаллӣ, омода намудани Нақшаи чорабиниҳо дар асосӣ таҳлили гузаронидашуда 2. Қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ - оид ба таъмини шафофияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои назорати самаранок ва иштироки ҷомеа равонакардашуда; - дар бораи тасдиқи низомномаи нав дар бораи вазоратҳо ва регламентҳои нав дар асоси зина ба зина гузаронидани маҳдудкунии вақолатҳо, функсияҳо ва сарчашмаҳои маблағгузории байни мақомоти	коршиносони мустақил арзбӣ мегардад) Нақшаи чорабиниҳо 100% иҷро гаштааст Қабул гаштани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	ВРИС, КРМ, Вазорату идораҳо		10,0	50,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		идоракунӣ марказӣ ва минтақавӣ, бо назардошти натиҷаҳои шарҳи функционалии гузаронидаи Ҳукумати ҚТ							
	5.1.2. Тақвияти нерӯи мақомоти идоракунӣ давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунӣ маҳаллӣ тавассути таъкили низомӣ баланд намудани сатҳи таҳассуси дар самти «иқтисодиёти мунисипалӣ» ва «идоракунӣ давлатӣ ва мунисипалӣ»	1. Таҳия ва қабули барномаи мақсаднокӣ тайёр намудани кадрҳои/менечерҳо и роҳбарикунанда барои мақомоти идоракунӣ маҳаллӣ ва худидоракунӣ маҳаллӣ. 2. Омода ва татбиқи маҷмӯи чорабиниҳои ба рушди нерӯи мақомотҳои идоракунӣ минтақавӣ, мутобики тағйиротҳои дар вақолатҳо ва хусусияти кори онҳо банақшагирифта шуда; 3. Омода ва татбиқи намудани лонҳоҳои таҷрибавӣ оид ба ҷорӣ намудани	Иқтисодии мақомоти идоракунӣ баланд карда шуд Чорабиниҳои пешбинишуда 100% иҷро шуданд	ВМАО, ВРИС, ҚРМ, ДИД ВРИС, ҚРМ, АХД ҚРМ АХД, ИИДАИ, МТС		30,0 50,0 100,0 20,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		стандартҳои хизмаграссонҳои давлатӣ ва муниципалий, ки ба аҳоли ва бизнес дар сатҳи минтақавӣ пешниҳод мегарданд; 4. Таҳияи дастурамал ва арзёбии самаранокии мақомоти идоракунии давлатӣ аз рӯи Индекси рушди инсонӣ, ки бо Қарори Ҳукумати ҚТ тасдиқ гардидааст ва ҷорӣ намудани он дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунии маҳаллӣ.							
	5.1.3. Ташаккул ва ҷорӣ намудани модели муосири рақобатноки рушди минтақаҳо	1. Таъминоти ҳуқуқии ташаккули механизмҳои интихоби роҳбарони ҷамоатҳо бо роҳи овоздиҳии мустақими аҳоли;	Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот» Заминаи меъёрии ҳуқуқии мустақилияти молиявии мақомоти худидораи шаҳрак ва деҳот қабул шуд	ҚРМ ВА, ВМ, ҚРМ		10,0 20,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
5.2. Ташкил намудани шароитҳои ҷолиб барои пешбурди бизнес	5.2.1. Таҳия ва роҳандозии механизмҳои самаранокӣ ҳамоҳангсозии ғабъолияти мақомоти ҳокимияти давлатии вилоят, ноҳия ва ҷамоатҳо оид ба таъсиси «долони сабз» барои сармоягузoron	1. Таъсиси шӯроҳои машаратӣ оид ба мусоидаг ба сармоягузориҳо 2. Дар ҳар мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани сохтори воҳидӣ, оиди кор бо сармоягузoron, ки онро муовини раис сарпарастӣ менамояд 3. Таҳияи тарғиби кор бо сармоягузoron дар сатҳи ноҳия барои ҳавасманд-гардонии ифтихои корхонаҳо бо синкли пурраи истеҳсолот (истихроҷ, коркард ва истеҳсоли маҳсулоти тайёр) 4. Ҷорӣ намудани низомии масъулияти шахсӣ барои хизматчиёни сатҳи ноҳиявӣ ва вилоятӣ, ки барои бизнес ва сармоягузoron монеаҳои сунъӣ	Афзоиши сармоягузориҳои ғайридавлатӣ ба минтақа	ҲҚТ, ҚРМ, МИМҲД, ҚДСИАД ҚДСИАД, МИМҲД, ВМ ҚДСИАД, МИМҲД, МИМҲД		50,0 20,0 200,0 50,0 200,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		маҷӯи чорабиниҳо барои демонополитизатсияи соҳа ва механизми муайянкунандаи татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикони давлат ва бахши хусусӣ»; 2. Таҳия ва татбиқи Барномаи баланд бардоштани нерӯи институционалии соҳа ва Барномаи стандартҳои давлатии сифати хизматрасониҳои коммуналӣ пешниҳодшаванда. 3. Пешбинӣ намудани захираҳои молиявӣ дар бучети ҳамаи сатҳҳо барои дастгирӣ ва барқарорсозии иншоотҳои инфрасохторӣ.	зиёд мегардад	ҲҚТ		50,0			
	5.3.3. Ташаққули асосҳои институционалии рушди устувори минтақаҳои деҳоти кишвар	1. Ба анҷом расонидани ислохот дар соҳаҳои асосӣ, пеш аз ҳама ислохоти замин ва ислохоти	Ислохотҳои тибқи нагичаҳои арзёбии мустақил ба анҷом расонида мешавад	ҲҚТ					

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		хочагии об; 2. Ба анҷом расонидани хусусигардонии моликияти давлатӣ ва коммунали дари минтақаҳо.							
	5.3.4. Андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба омӯзонидан ва бозомӯзӣ намудани бекорон, бахусус ҷавонон, баланд бардоштани серҳаракатии (мобильность) худудиву касбии онҳо	1. Таҳия ва татбиқи Барномаи барқарорсозӣ ва рушди шабакаи музичгоҳ/коллекҳо и касбӣ техникӣ дар минтақаҳои кишвар; 2. Таъсиси шабакаи марказҳо (аз ҷумла шахсӣ) оид ба бозомӯзӣ ва азнавтайёркунии ҷавонони бекор; 3. Додани иҷозатнома (лицензия) ба на камтар аз 50 агентҳои хусусии шуғл барои бо ҷойи қорӣ таъмин намудани аҳоли ва таъсиси бозорҳои нави меҳнат; 4. Таҳияи лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар сатҳи минтақаҳо оид ба таъсиси истеҳсолоти меҳнатталаб ва ба илм ниездошта	Маблағгузории маҷмӯи чорабиниҳои мазкур аз ҳисоби тамоми сарчашмаҳо афзоиш меёбад	ВМАО, ВМЕХ ВМАО, ВМЕХ ВМЕХ КДСИАД, МИМХД		10,0 500,0 500,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ							
							ХҚТ	Шарикон	БХ					
	5.3.5. Тағбиқи сӯёсати самараноки экологӣ дар минтақаҳо дар асоси принсипҳои СЭО, бо фарогирии мукамалгардонии заминаи мейёрно ҳуқуқӣ оид ба хифзи муҳити зист ва беҳатарии экологӣ, инчунин кам намудани таъсири офатҳои табиӣ ба иқтисодиёти минтақаҳо	1. Қорӣ намудани технологияҳои муосир барои ба навҳо ҷудо намудан ва коркарди партовҳои саноятӣ ва маишӣ, истифодаи дубораи онҳо; 2. Пешгирӣ намудани буридани ҷангалҳо ва барқарорсозии ҷангалзорҳои дар давраи бӯҳрони энергетикӣ солҳои 2007-2008 Нобудкардашуда; 3. Барқарорсозӣ ва рушди шабакаҳои обтаъминкунӣ, паҳн намудани технологияҳои истифодаи сарфакоронаи об, полониши обҳои ташноб ва захбур бо назардошти таъмини баргашта дубора истифодаи намудани оби коркард ва тозакардашуда; 4. Барқарорсозӣ ва тоза намудани иншоотҳои захбур, сохтмони	Майдони ҷангалҳо дар сатҳи минтақаҳо афзониш ёфт Шумораи технологияҳои нави муосир зиёд гашт НАфзоиши Афзоиши маблағгузории шабакаҳои обтаъминкунӣ ва иншоотҳои захбур	МИИХД		5000,0								
						1000,0								
						1000,0		КХФМ, МИИХД						
						10,0		МИИХД						
								ВЭНЕ, МИИХД						

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		шабакаҳои нави захбур бо мақсади паст намудани сатҳи обҳои зеризамини ва пешгирии шӯршавии заминҳо							
4. Ташаққули асосҳои институтсионалии урбанизатсия	5.4.1. Босуръат рушд додани шаҳрҳо ва маҳаллаҳои типӣ шаҳрӣ барои таъмини мутавозинии рушди минтақавӣ дар пасманзари раванди индустриализатсия	1. Таҳия ва қабули Барномаи рушди шаҳрҳои хурди Тоҷикистон 2. Таҳия ва қабули Нақшаи чорабиниҳо оид ба беҳтар намудани ҳолати ХМҚ ва иншоотҳои инфрасохтори муҳандисно-техникии шаҳрҳои хурд (обтаъминкунӣ, канализатсия, газ, гармӣ, барқ, чамъоварӣ ва безаргардонии партовҳои маишӣ); 3. Таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои ҳамкории давлат ва баҳши хусусӣ (ХДБХ) дар шаҳрҳои хурд дар бахшҳои инфрасохтори нақлиётӣ, энергетикӣ ва коммуналӣ.	Афзоиши маблағгузории шаҳрҳои хурд аз ҳисоби тамоми манбаъҳо, аз ҷумла ХМҚ	ВРИС, КРМ МТС КДСИАД, МИМХД		10,0 200,0 500,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
	5.4.2. Рушд бахшидани механизмҳои мустақилияти молиявӣ иқтисодии шаҳрҳои хурд ва маҳаллаҳои типии шаҳри	1. Таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор оид ба идоракунии молиявии шаҳрҳои хурд 2. Таҳияи барномаи бехтар намудани нерӯи мутахассисони дахлдор дар шаҳрҳои хурд дар баҳши идоракунии молиявии шаҳрҳои хурд	Нерӯи мутахассисон баланд карда шуд	ВМ КРМ		10,0 10,0			
	5.4.3. Рушд додани бозори манзил ва мусоидат намудани ба сохтмони амволи ғайриманқули истиқомати ва тичоратӣ дар шаҳрҳо	1. Гузаронидани тадқиқотҳо оид ба муайян намудани монеаҳо ва маҳдудиятҳо дар баҳши танзими бозори сохтмон, аз ҷумла сабук намудани тартиби гирифтани иҷозат барои сохтмони нав ва ҷудо намудани замин; 2. Таҳияи маҷмуи тадбирҳо оиди мусоидат ба рушди бозори манзили дастрас 3. Ташкил намудани шароитҳои мусоид барои сохтмон,	Заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ташкил карда шуд	ҲҚТ		100,0 10,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҚТ	Шари-кон	БХ
		азнавсозии манзили дастрас							
	5.4.4. Ташаққули кластерҳои минтақавӣ-истеҳсоли ва минтақаҳои рушди саноати ҳамчун «қутби рушди» устувори минтақаҳо	1. Гузаронидани татқиқотҳои маҳсус: - оид ба арзёбии нуру ва баргариятҳои мутлақ, муқоисавӣ ва рақобатнокии минтақаҳо; - оид ба муайянсозии самтҳои имконпазири кластеризатсияи минтақаҳои кишвар; - рушди долонҳои иқтисодии дохилидавлатӣ ва имкониятҳои иштироки Тоҷикистон дар долонҳои иқтисодии минтақавии 2. Таҳияи барномаи мақсадноки миллии ҷиҳати дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани шабакаи технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо дар асоси кластерҳои	Натиҷаҳои тадқиқотҳои муҳокимаи шуда ва тавсияҳои ба ҳуҷҷатҳои барномавии дахлдор дохил карда шуданд Татбиқи барномаи миллии оғоз гардид На камтар аз 4 бизнес-инкубатори намунавӣ ва 4 технопарки намунавӣ фаъолият намуда истодаанд	ВРИС, КРМ, МТС, МИМХД		200,0 200,0 200,0 20,0 2000,0			

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол. ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ХҚТ	Шари-кон	БХ
		банақшагирифташ аванда 3. Дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани 4 бизнес-инкубатори намунавӣ ва 4 технопарки намунавӣ.							
		Ҳамагӣ:				13100,0			
6. МОНИТОРИНГ ВА АРЗӢБӢ									
6.1. Ташкил ва таъмини фаъолияти самараноки низомии МваА	6.1.1 Ташкил намудани низомии миллии МваА	1. Таҳия ва қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкил намудани низомии ягонаи МваА 2. Гузаронидани тренинги оид ба омӯзонидани сохтори МваА дар ВРИС ҚТ	Низомии миллии МваА ташкил карда шуд Тренинги гузаронида шуданд	МО, ВРИС, ВА ВРИС	БРСММ, WB	10,0 50,0	- -	10,0 50,0	- -
	6.1.2 Бехтар намудани самаранокии фаъолияти низомии МваА	1. Гузаронидани мониторинги харсолаи БМРТ барои солҳои 2016-2020 2. Ҳисоботҳо оид ба МваА дар чаласаҳои ШМР шунда мешаванд	Низомии миллии ягонаи МваА фаъолият менамояд: 1. Мониторинги харсолаи гузаронида мешаванд 2. Ҳисоботҳо оид ба МваА дар чаласаҳои ШМР шунда мешаванд	ВРИС, вазорату идораҳои ҚТ	Шарикон ТҚШ, СТ	50,0 (10,0 дар семоҳаи аввали хар соли минбаъдаи арзёбишаванда)	-	50,0	-
					Ҳамагӣ:	110,0	-	110,0	-
									1

Замимаи 2. Индикаторҳои асосии мониторинг ва арзёби

№	Индикатор	Воҳиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
			НИШОНДИҲАНДАҲОИ МАКРОИҚТИСОДИ						
	Шумораи аҳоли (дар охири сол)	млн. нафар	8,5	8,8	9,0	9,1	9,3	9,5	
	Суръати афзоиши ММД воқеӣ ба ҳисоби миёна дар 1 сол	%	6,0	6,0	6,3	6,7	6,8	7,5	
	ММД	млрд. сомонӣ	48,4	53,4	58,2	64,3	71,3	80,1	
	ММД ба ҳар нафар аҳоли (аз рӯи ПҚХ)	ҳазор сомонӣ	5700	6100	6500	7000	7700	8400	
	Ҳиссаи сармоягузориҳои хусусӣ дар ММД	%	5	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	
	Ҳиссаи sanoat дар ММД	%	12,3	13	13	13	13	13	
	Ҳиссаи кишоварзӣ дар ММД	%	23,3	21-22	21-22	20-21	20-21	21	
	Ҳиссаи сохтмон дар ММД	%	-	13-14	13,5-14,6	14-14,8	14,5-15,3	16-16,5	
	Ҳиссаи хизматрасониҳо дар ММД	%	-	40-41	39-40	39-40	39-40	37-38	
	Андоҳҳои тозаӣ ғайримустақим дар ММД	%	13,4	12	12	12	12	13	
	Ҳароҷоти бучет ба ММД	%	32,5	32	31	28	26	-	
	Қарзи беруна ба ММД	%	27,9	37	41	40	39	-	
	ТАТБИҚИ ИҚТИДОРИ ЗАХИРАВИ ВА БЕҲТАР НАМУДДАНИ РАҚОБАТПАЗИРИИ ИҚТИСОДИЁТ								
	САНОАТ								
1	Ҳаҷми маҳсулоти sanoati (бо нархҳои соли 2015)	млн. сомонӣ	12173	13400	14700	16100	17700	19500	
	Зиддашавии ҳиссаи sanoat дар ММД кишвар	%	12,8	13,5	14,0	14,5	15,0	16,0	
	Шумораи ППП	ҳазор нафар	68	75	80	85	90	100	
	Ҳиссаи коркарди нахи пахта	%	6,1	11	20	24	28	32	
	Ҳиссаи коркарди пилла	%	23,7	25	27	30	35	40	
	Истеҳсоли матоъҳои пахтагин	млн. м²	8,4	10	15	20	30	80	
	Истеҳсоли семент	ҳаз. т	1409	1800	2000	2400	2800	3000	
	Истеҳсоли хишти сохтмонӣ	млн. дона	113	130	140	145	150	155	
2	БАҲШИ АГРАРИ								
2.1	ИНДУСТРИАЛИЗАТСИЯ ВА РУШДИ УСТУВОРИ БАҲШИ АГРАРИ								
	Сатҳи механизатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ	%	50	53	56,0	59	62,0	65,0	
	Афзоиши маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ	%	100	108	118	128	138	150	
	Азхудкунии заминҳои кишт	ҳаз.га	-	4,0	8,0	12,0	16,0	20,0	
	Афзоиши коркарди sanoati маҳсулоти кишоварзӣ	%	20,0	22	24	26	28	30	
2.2	АМНИЯТИ ОЗУҚАВОРИ ВА ТАЪМИНИ ДАСТРАСИ АҲОЛИ БА ҒИЗОИ ХУШСИФАТ								
	Сатҳи худтаъминкунӣ бо маводи хӯрокворӣ	%	50	53	56	58	60	65	
	Дастрасии иқтисодии аҳоли ба маҳсулоти хӯрокворӣ	%	55	54	53	52	51	50	
	Истеъмоли ғизо, ккалория ба 1 нафар/шабонарӯз		2280	2300	2350	2400	2450	2500	

№	Индикатор	Воҳиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Дастрасии аҳолии деҳот ба оби нӯшокии тозаи безарар	%	59-60	61	62	63	64	65
2.3	ТАЪМИНИ ШҮҒЛИ АҲОЛИИ ДЕҲОТ							
	Ҳиссаи табакаи миёна дар деҳот	%	20,0	22,0	24,0	26,0	28,0	30,0
	Ҳиссаи ҷойҳои кори таъсисдодашуда дар деҳогаз рӯи соҳаҳо	%	на кам аз 70% шумораи умумии ҷойҳои кори таъсисдодашуда					
3	КОМПЛЕКСИ ЭНЕРГЕТИКИНО СҶЗИШВОРИ							
	Истеҳсоли нерӯи барқ, ҳамагӣ	млн. кВт.соат	17134,3	17800	17900	19300	24100	26200
	Истеҳсоли нерӯи барқ дар НБО	млн. кВт.соат	16832,5	17100	17200	18400	23300	24500
	Истеҳсоли нерӯи барқ дар НБХ (ТЭС)	млн. кВт.соат	301,8	625	725	825	825	1730
	Ба қор андохтани иқтидорҳо, ҳамагӣ		-	150	150	410	-	825
	Аз он ҷумла:							
	ба НБО	МВт	-	-	-	410	-	125
	ба СБХ		-	150	150	-	-	700
	Норасогии нерӯи барқ (-)	кВт.соат	-4476	-4400	-4600	-3500	+900	+2600
	Талаботи солона ба истеҳсоли нерӯи барқ	млн. кВт.соат	21860	22200	22500	22800	23200	23600
	Истеҳсоли нерӯи барқ ба ҳар нафар аҳоли	ҳаз. кВт.соат/нафар	2,02	-	-	-	-	2,78
	Истихроҷи нафғ	ҳаз. т	24,6	31	32	32	25	25
	Истихроҷи газ	ҳаз. м³	4111	4900	7200	7800	4500	4600
	Сармоягузориҳои банақшагирифташуда, ҳамагӣ	млн. сомонӣ	388,2	870	1009	1533	1264	1394
	аз ҷумла, хориҷӣ	долл. ИМА	129,8	486	503	894	539	699
	Содироти нерӯи барқ	млн. кВт.соат	1400,2	1388	1396	1533	4311	4926
	Тарифи миёнаи нерӯи барқ	цент/кВт.соат	2,04	2,35	2,8	Баъди таҷдид ҳисоб карда мешавад		
	Суръати афзоиши тариф дар соли 2015	%	15	15	15	Баъди таҷдид ҳисоб карда мешавад		
4	НАҚЛИЁТ							
	Боргардиш	млн. т. км	6317,2	6507	6702	6903	7110	7265
	Мусофиргардиш	млн.мусоф.км	10554,5	10871	11197	11533	11879	12138
5	БАҲШИ МОЛИЯ							
	Активҳои ташкилотҳои қарзӣ	млн. сомонӣ	17 825	21 400	25 700	30 800	37 000	44 400
	Меъёрӣ қиёсгари сармояи ташкилотҳои қарзӣ	%	14,6	16,2	18,4	20,6	23	26,4
	Ҳиссаи қарзҳои безътимоди ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла:	%	12,3	10,1	8,5	6,8	5,2	4,4
	бонкҳо	%	14,6	12	10	8	6	5
	ташкилотҳои молиявии хурд	%	1,4	1,5	1,6	1,8	2	2,2
	Даромаднокии активҳои ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла:	%	2,52	2,9	3,2	3,5	3,8	4

№	Индикатор	Вохиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	бонкхо	%	2,4	2,8	3	3,2	3,4	3,6
	ташкилотҳои қарзӣ	%	2,6	3	3,4	3,8	4,2	4,4
	Шумораи ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор аҳоли	адад	1,6	1,8	2	2,2	2,4	2,6
	Шумораи филиалҳои ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор аҳоли	адад	5	5,5	6	6,5	7	7,5
6	БАҲШИ БЕРУНИҚТИСОДИ							
	Гардиши савдои хориҷӣ	млн. долл. ИМА	4254,0	4200,0	4300,0	4400,0	4600,0	4700,0
	Гардиши савдои хориҷӣ, суръати рушд нисбат ба соли гузашта,	%	101,3	99,0	101,2	104,3	102,9	103,0
	Содирот	млн. долл. ИМА	927	950,0	1000	1200	1400	1600
	Содирот, суръати афзоиш нисбати соли гузашта	%	97,9	102,8	104,5	122,5	116,2	115,2
	Воридот	млн. долл. ИМА	3327	3300	3300	3200	3200	3100
	Воридот, суръати афзоиш нисбат ба соли гузашта	%	77,4	98,0	100,2	98,7	97,1	97,5
	Салдои тавозуни савдо	млн долл. ИМА	-2400	-2300	-2300	-2000	-1700	-1400
	Таносуби содирот ба воридот	%	27,9	29	31	38	45	53
	Таносуби воридот ба содирот	маротиба	3,6	3,4	3,3	2,7	2,2	1,9
	Индекси савдои кушод		52,9	52,6	52,0	52,3	53,9	54,7
	Индекси шароитҳои савдо		0,26	0,27	0,30	0,30	0,35	0,40
	Индекси концентратсияи содирот		0,50	0,47	0,45	0,43	0,41	0,40
	Индекси диверсификацияи содирот		0,85	0,85	0,83	0,83	0,80	0,80
	Индекс концентратсияи воридот		0,12	0,12	0,11	0,10	0,10	0,10
	Индекс диверсификацияи воридот		0,55	0,55	0,53	0,53	0,52	0,52
ПРОЕКЦИЯИ ИҚТИМОИИ ИСЛОҲОТИ СОҲТОРИ: РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНИ								
	Давомнокии пешбиншудаи умр хангоми таваллуд		73,5	73,9	74,4	74,8	75,2	75,9
	Аз ҷумла	сол	71,7	72,1	72,5	73,0	73,4	73,8
	- мардон		75,5	75,9	76,4	76,8	77,3	77,7
	- занон							
	Ҳароҷотҳои умумии бучети давлатӣ ба хароҷотҳои ғайрирасосни соҳаҳои иқтимоӣ	60 % ба ММД	13,1	14,2	15,6	17,8	18,7	20
2.	БОЗОРИ МЕҲНАТ ВА ШУҒЛ							
	Таъсиси ҷойҳои кории доимӣ	ҳазор ҷой	61,5	Ҳамасола на камтар аз 100 ҳазор ҷойи нави кории истеҳсоли				
	Афзоиши сатҳи шуғлноки дар соҳаи саноат	% нисбат ба соли гузашта	на кам аз 4%					

№	Индикатор	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Ҳиссаи ҷойҳои кори дар дехот таъсисдошаванда дар тақсирот бо соҳаҳо				на кам аз 70%		
	Ҳиссаи шуғл дар баҳши ғайрирасмӣ	40	40	39	39	38	37
	Ҳиссаи шахсони дорои маълумоти касбӣ дар байни аҳолии машғулбуда, аз ҷумла дар байни занон	26 20	на кам аз 27 на кам аз 21	на кам аз 28 на кам аз 22	на кам аз 29 на кам аз 23	на кам аз 30 на кам аз 24	на кам аз 30 на кам аз 24
	Афзоиши музди меҳнати минималӣ	%					
МАОРИФ ВА ИЛМ							
	Фарогирии кӯдакони аз 3 то 6-сола бо муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ	12	17	19	20	25	30
	Ба истифода додани ҷойи нишаст дар муассисаҳои таҳсилоти мактабӣ	10,9			на кам аз 30		
	Сатҳи фарогирӣ бо мактабҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёна - аз ҷумла духтарон	86,4	на кам аз 92 на камтар аз 89	на кам аз 94 на камтар аз 91	на кам аз 96 на камтар аз 93	на кам аз 97 на камтар аз 94	98 95
	Таъминоти мактабҳои миёна бо кадрҳои педагогӣ, ки дорои маълумоти олии касбӣ, аз ҷумла, дар дехот	72,7	75,0	80,0	85	88	90,0
	Бозгайёркунии ва баланд бардоштани сатҳи таҳассусии омӯзгорон	59,4	60,0	70,0	75	78	80,0
3.	Фарогирии кӯдакони маъёбу синусоли мувофиқ бо барномаҳои таълимӣ	на камтар аз 20%			на кам аз 34		
	Ҳиссаи хатмкунандагони синфи 9, ки ба низомии муассисаҳои ибтидоӣ ва миёнаи касбии таълимӣ дохил шуданд	кариб 12	кариб 14	кариб 20		на кам аз 30%	
	Ҳиссаи муассисаҳои таҳсилоти касбие, ки биноҳяшон барои нафарони маъёуб мутубиқ гардонида шудаанд	%	на кам аз 10	на кам аз 10	на кам аз 13	на кам аз 15	на кам аз 18
	Ҳиссаи хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонӣ, ки ба низомии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии дохил шуданд.	26			на кам аз 50		
	Шумораи донишҷӯёни МТО - аз ҷумла духтарҳо/занҳо	198 122			на кам аз 250 на кам аз 150		
	Ҳиссаи ба тадқиқот ва таҳия машғулбудагон нисбат ба шумораи умумии машғулбудагон	0,15	на кам аз 0,18	на кам аз 0,2	на кам аз 0,26	на кам аз 0,28	на кам аз 0,3

№	Индикатор	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Ҳароҷоти бучет ба соҳаи илм	0,15	на кам аз 0,18	на кам аз 0,5	на кам аз 0,75	на кам аз 0,9	на кам аз 1,0
	Таносуби музди меҳнати кормандони ба илм, хизматрасонии илмӣ ва дар маҷмӯъ ба иқтисодӣ машғулбуда	1,14:1	на кам аз 1,25:1				
ТАНДҲУРУСТӢ							
	Ҳиссаи аҳолие, ки ба кумаки аввалияи тиббӣ таъмин мебошанд	92	92,6	93,2	93,8	94,4	95
	Ҳиссаи муассисаҳои КАТС, дар асоси номгӯи тасдиқшуда мучаҳҳаз гардониди шудаанд	85	86,0	87,0	88,0	89,0	90
	Таъмини муассисаҳои табобатӣ бо кормандони тиб	82,7	84,2	85,7	87,2	88,7	90
	Аз ҷумла дар дехот	72,0	74,0	76,0	78,0	80,0	82,0
	Қоҳиш додани касалиҳои сирояткунанда	афзоиш	на кам аз 10%				
	Баргараф намудани баъзе сиратҳое, ки бо вакцина идорашаванда		100%				
	Ҳиссаи кормандони тиббиие, ки аз тақмили ихтисос гузаштанд		на кам аз 20				
4.	Вазни қиёси стандартҳои ҷоригардида (Роҳнамои клиникӣ) ба шумораи гуруҳи.	70,0	74,0	78,0	82,0	86,0	90,0
	Шумораи минтақаҳое, ки дар низомии тандурустӣ ба маблағгузории сарикасӣ гузаштанд	18/28	26/40	34/52	42/64,6	50/76,9	60/92
	Бо лидбонҳои санитарӣ таъмин будани нуқтаҳои гузариш дар сарҳади гумруки	50,0	60,0	70,0	80,0	90,0	100
	Шумораи озмоишгоҳҳои бактериалогие, ки мутобики стандарти тасдиқшуда мучаҳҳаз гардониди шудааст	50,0	60,0	70,0	80,0	90,0	100
Иҷрои ҷорабинҳои зидди сурҳакон (гул) дар мониторинги беҳдошти санитарии эпидемиологӣ	0,0	10,0	20,0	30,0	40,0	100	
Шумораи барномаҳои эҳғарӣ (реабилитация) дар иттиҳодҳои шахсонӣ маънуб	10,0	16,0	22,0	28,0	34,0	40	
ҲИФЗИ ИҚТИМОӢ							
5.	Афзоиши ҳақиқии нафақа		на кам аз 10				
	Коэффитсенти ивазкунӣ	28,2	на кам аз 30	на кам аз 33	на кам аз 36	на кам аз 38	на кам аз 40

№	Индикатор	Вохиди ченак % фарогирии минтақаҳо хамасола, %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
6.	Чорӣ намудани Кумаки суроғавии иҷтимоӣ		42	100	100	100	100	100	
	Ҳиссаи кормандони иҷтимоие, ки аз такмили ихтисос гузаштанд	хамасола, %		на кам аз 20%					
	Спелсификасия ва стандартҳои намунавии пешниҳоди хизмаграсониҳо ба аҳолии осебпазир таҳия шуданд	воҳид	6	9	11	13	14	14	
	Ҳиссаи шахсони маъуб, ки воситаҳои эҳғарии техникии ёридиҳанда гирифтаанд	%	50	56	62	68	74	80	
	Афзоиши андозаи ҳақиқии кумақпулӣ	%				хамасола 3-5 %			
	ФАРҲАНГ								
	Шумораи чорабиниҳо оид ба оммавикунонӣ анъанаҳо ва иншоотҳои мероси фарҳангӣ	воҳид			хамасола на кам аз 100				
	Ҳиссаи иншоотҳои фарҳангии дар ҳолати қаноатбахш қарордошта (таъмири асосӣ талаб намекунад) аз шумораи умумии иншоотҳои фарҳангӣ	%			на бештар аз 40				
	Таъминоти маҷмӯӣ бо китобхонаҳо ва муассисаҳои фарҳангиро истироҳатӣ	ба 100 ҳаз. аҳоли	27		на кам аз 54				
	Таъминоти маҷмӯӣ бо театрҳо, осорхонаҳо, толорҳои консертӣ ва коллективҳои филармонӣ	ба 100 ҳаз. аҳоли	1		на кам аз 1,5				
Ҳиссаи репертуарҳо барои кӯдакон ва ҷавонон аз шумораи умумии спектаклҳо (чорабиниҳо дар толорҳои театр)	%			на кам аз 55					
Афзоиши шумораи донишҷӯёне, ки таълими касбӣ ва олии ба фарҳанг алоқамад гирифтаанд	афзоиши миёнаи солона, %			на камтар аз 10					
Ҳиссаи маҳсулотҳои индустрияи эҷодӣ дар ҳаҷми умумии содирот	%	...		на камтар аз 0,5					
МУҲИТИ ЗИСТ									
7.	Сатҳи таъминот бо манзил	м²/нафар	10,9	11	11,5	12	12,5	13	
	Фарсудашавии инфрасохтори коммуналӣ	%		на бештар аз 50	на бештар аз 40				

Замимаи 3. Индексҳои байнисоҳавӣ ва муқоисаҳои байналхалқӣ

№	Индикатор	Воҳиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Сатҳи миллии камбизотӣ	%	31,0	29,8	27,2	24,5	21,7	20
2	Ҳиссаи табақкаи миёна	%	22,4	на кам аз 23	на кам аз 25	на кам аз 27	на кам аз 29	30
3	Индекси рушди инсонӣ (Human development index)	индекс	0,624	0,638	0,644	0,651	0,657	0,667
4	Индекси нобаробарии гендерӣ (Gender inequality index)	радабандӣ	Мавқеи 69 дар байни 155 кишвар	на поёнтар аз мавқеи 67	на поёнтар аз мавқеи 65	на поёнтар аз мавқеи 63	на поёнтар аз мавқеи 62	на поёнтар аз мавқеи 60
5	Индекси рушди гендерӣ (Gender development index)	гурӯҳ	Гурӯҳи 3 аз рӯи сатҳи рушд	Гурӯҳи 3 аз рӯи сатҳи рушд	Гурӯҳи 3 аз рӯи сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 аз рӯи сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 аз рӯи сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 аз рӯи сатҳи рушд
6	Пешбурди тичорат (Doing business)	радабандӣ	Мавқеи 132 дар байни 189 кишвар	на пасгтар аз мавқеи 130	на пасгтар аз мавқеи 110	на пасгтар аз мавқеи 100	на пасгтар аз мавқеи 90	на пасгтар аз мавқеи 80

МУРАТТИБОНИ «БАРНОМАИ МИЁНАМУҲЛАТИ РУШДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020»:

Аъзои Шӯрои миллии рушди назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Ш. Зухуров, Қ. Расулзода, О. Раҳмон, Р. Эмомалӣ, Д. Саид, Ф. Ҳамрализода, Н. Ҳикматуллозода, А. Қурбониён, Р. Шоҳмурод, Қ. Қосим, Т. Назаров ва намоёндагони Шарикони рушд.

Гурӯҳи кории ҳамоҳангсози Ҳукумати оид ба таҳияи «Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020»:

Д. Саид - роҳбари гурӯҳи корӣ, Н. Ҳикматуллозода - муовини роҳбари гурӯҳи корӣ, У. Давлатзод - котиби масъул, Р. Шоҳмурод, А. Қурбониён, Ш. Ганҷалзода, И. Сатторӣ, Ш. Бобозода, У. Усмонзода, Қ. Қосим, Ҷ. Нурмаҳмадзода, З. Завқизода, Х. Мирзоев, М. Бобошоҳзода, Ю. Мачидӣ, З. Азиззода.

Гурӯҳи кории ҳамоҳангсози байниидоравӣ оид ба таҳияи «Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020»:

Н. Ҳикматуллозода - роҳбари гурӯҳи корӣ, У. Давлатзод - муовини роҳбари гурӯҳи корӣ, С. Ҳамидов - котиби масъул, Ҷ. Нуралиев, А. Холикзода, С. Умарзода, С. Раҳимзода, Н. Нозанинзода, Э. Сангинзода, М. Ҷонмамадова, Ф. Усмонзода, Х. Ҳайдар., Н. Зоҳидӣ, А. Навҷувонов, Х. Низомов, Ш. Назрӣ, А. Муминзод, А. Хушвахтов, Р. Ҷабборзода, О. Шарифова, М. Олимӣ, Р. Назарзода, А. Мирзозода, С. Паноев, А. Абдуалимзода, С. Сидиқов, Ш. Шокиров, А. Зарифзода, Н. Одинаева, Б. Ғафоров, Т. Ҷӯразода, Г. Қосимзода, Х. Каримзода., Т. Холмуродова, С. Одинаев, Т. Бухориев, Х. Каримзода, М. Султонова, А. Қодирзода.

Ҳайати тахририя:

У. Давлатзод – роҳбари ҳайат, Л. Саидмуродов, А. Аҳророва, А. Рауфӣ, Ф. Муминова, С. Ҳамидов, А. Авезов, Р. Бобоҷонов, Р. Аминҷонов, Ш. Ғоибов М., Авазов, Ш. Аброров, М. Олимов, О. Одинаев, Д. Шодиев, А. Норов, Х. Ҳақимов, З. Раҳмонов.

Ҳайати коршиносон:

Л. Саидмуродов - роҳбари ҳайат, А. Рауфӣ, Ф. Муминова, А. Авезов, А. Аҳророва, Р. Бобоҷонов, Б. Маҳкамов, М. Олимов, Р. Аминҷонов, Т. Рабиева, Ҳ. Одинаев, Т. Бозрикова, А. Олимов, Ф. Қодиров, С. Сайфуддинов, С. Бобоҷонов, С. Комилов, Д. Сангинов, Ҷ. Тағоев, Б. Шарипов, И. Давлатов, Т. Бозрикова, З. Комилова, Б. Баҳодуров, Ш. Авазов, П. Ҳақимов, П. Ғафуров, М. Дмитриев, Р. Ҳасанов, М. Пелях.

Вазорату идораҳо:

Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҳолатҳои фавқулода ва мудофиаи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии заминсозӣ ва геодезии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати

Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи қор бо қанон ва оилаи назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи қавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумита оид ба қорҳои дин, танзими анъана ва қашну маросимҳои миллии назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи меъморӣ ва сохтмони назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии суғуртаи иқтимоӣ ва нафақаи назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии беҳдошти замин ва обёрии назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Хадамоти гумруки назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Хадамоти алоқаи назди Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи илмҳои кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи савдо ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Суди олии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҚВД «Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ».

Созмонҳои байналмиллалӣ муқими Тоҷикистон:

Барномаи рушди Созмони Миллалӣ Муттаҳид (UNDP), Бонки Умумичаҳонӣ (WB), Қамъияти Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ (GIZ), Ташкилоти озуқа ва кишоварзии СММ (FAO), Ҳазинаи қӯдақони СММ (UNICEF), Созмони умумичаҳонии тандурустӣ (WHO), Ҳазинаи қанони СММ (UN Women), Ҳазинаи нуфуси аҳолии СММ (UNFPA), Департаменти рушди байналмиллалӣ Британияи Кабир (DFID), Бонки Осиёгии Рушд (ADB), Бонки Исломии Рушд (IDB), Оҷонсии Қопон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ (JICA), Ҳазинаи байналмилалӣ асёр (IMF), Қотиботи Швейтсария оид ба қорҳои иқтисодӣ (SECO), Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд (EBRD), Бонки Рушди Авруосиё (EDB), Ҳайати Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон (EU), Созмони амният ва ҳамқорӣ дар Аврупо (OSCE).

Дар ҶДММ «Контраст» чоп шудааст
ш. Душанбе, кӯч. Н. Муҳаммад, 28.